

НИЙЛ ОЛСЪН ИКОНАТА

Превод от английски: Мариана Димитрова, 2005

chitanka.info

ПРОЛОГ

ЛЯТОТО НА 1944 ГОДИНА ЕПИР, ГЪРЦИЯ

От високия хълм Аделфос, над приведените от вятъра кедри, които обграждаха пещерите, той виждаше планината Пинд, надвиснала като сив облак на изток, гледаше кафявите ридове, които стигаха до Кониза и албанската граница, дори му се струваше, че съзира отражението на слънцето върху водите на Йонийско море на запад. В подножието се простираха стръмни зелени долини и сгущени сред скалите селца, чиито високи черковни камбанарии привличаха погледа. Капитан Елиас често бе идвал на този хълм като дете, когато мечтаеше да живее зад планините на юг — в Атина или отвъд морето, в Америка, където беше заминал чичо му. Можеше да стане войник, лекар, пътуващ музикант или шпионин — това нямаше особено значение, но всяка мечта включваше бягство. Никога не си беше представял, че ще се върне сред тези хълмове, преследван в собствената си страна.

Беше след полунощ, когато отец Михалис пристигна в Пещерата на Константин. Макар посещенията му при партизаните напоследък да бяха редки, знаеше къде да ги намери. Елиас, който вече рядко спеше, покани с жест младия свещеник в осветения от фенера кръг във вътрешността. Капитанът беше предупредил Михалис преди седмици, че германците го наблюдават неотлъчно, и всички разбираха, че причината за посещението му трябва да е много важна.

— Благослови ни, отче.

Мръсни ръце леко подръпваха развяващото се черно расо, докато свещеникът преминаваше покрай партизаните, опрощавайки онова, което бяха причинили и щяха да продължат да причиняват на германците и на своите сънародници в следващите дни. Като деца са, помисли си Елиас, докато ги наблюдаваше. Груби и жестоки, докато не се появеше суровият свещеник, пред когото ставаха смирени и се разкайваха. Сега те не виждаха младия духовник, а самия Бог; за някои от тях това беше първото докосване до Всемогъщия от месеци, а

мракът в пещерата само подсилваше тази илюзия. Прошепнатите благословии отекваха в каменния свод, но думите не стигаха до Елиас, за което беше благодарен. Самият той не беше изненадан да види свещеника.

— Добре дошъл, отче — поздрави капитанът, когато продълговатото красиво лице на Михалис се появи от сенките. — За проповед ли си дошъл или за питие?

— Не ставай глупав. Нося новини.

Елиас отново забеляза колко се беше състарило лицето на свещеника за трите години труден живот. Всъщност у Михалис винаги беше имало нещо старо, което нямаше нищо общо с действителната му възраст — някакъв древен дух, който понякога проблясваше в тъмните му очи. Елиас го беше виждал, когато и двамата бяха деца. Свещеникът все още притежаваше младежка пламенност и убеденост в мисията си. Макар да бе присъствал на многобройни зверства и да беше ги опрощавал, той никога не губеше надежда. А това изисква духовна сила, помисли си капитанът — сила, каквато самият той не притежаваше. И все пак свещеникът никога не беше извършвал насилие, никога не беше отнемал живота на друг човек със собствените си ръце. Навярно в това беше цялата разлика. Ако не си убивал, дори да си свещеник, как би могъл да разбереш?

— Кажи ми какви са новините — след дълго мълчание каза Елиас.

— Утре германците ще изгорят селото.

Някъде в сенките Спирос изруга, но другите мълчаха.

Не за пръв път капитанът се замисли какво да направи. Беше важно да си даде вид, че приема заплахата сериозно, но трябваше да бъде и благоразумен, за да накара Михалис да каже повече. И най-вече да го задържи тук.

— Кой ти каза?

— Какво значение има? Какво ще правим?

— Има голямо значение. Някои имена ще ме убедят, че е истина, а други — че не е.

— Четири камиона, пълни с войници, пристигнаха преди няколко часа. Сигурно сте ги видели.

— Видяхме ги.

— Четиридесет-петдесет души. Дошли са с някаква цел.

— Може би, за да търсят нас — предположи някой.

— Не — отвърна Елиас. — Твърде малко са за това. Вече никой не влиза сред тези хълмове с по-малко от батальон.

— След като взривихме склада за горива — добави Спиро.

— Гордеете ли се с това? — попита свещеникът. — На другия ден застреляха четиридесет и трима души на площад „Прасинохорион“ заради саботажа.

— Знам — каза капитанът.

— Четиридесет гърци за един германец. Мислите ли, че това е добро съотношение?

— Един германец и един склад с гориво. Важното беше горивото; не бих убил никого, ако можех да го избегна. Но ще стане и по-лошо. В Пелопонес нападат въоръжени конвои посред бял ден и избиват десетки германци.

В гласа на Елиас се долавяше горчивина. Ако имаше хора и ресурси колкото комунистите, нямаше да му се налага да играе мръсните игрички, измислени от шефовете му.

— Сигурен съм, че това много радва английските ти приятели — презрително изкриви устни свещеникът, — но много обикновени хора измират.

— Това е война, Михалис — и други ще загинат.

— И много от тях още утре, ако не им помогнете. Старците ще се опитат да спасят къщите си.

— Това би било глупаво — отсече Елиас, — но ти май не разбираш. Те ще изгорят селото и селяните, независимо дали се бием с тях, или се крием, но няма да го направят, преди да започнат да се изтеглят от региона. А това време още не е настъпило.

— Англичаните ли ти го казаха?

— Така действат те. Междувременно ние не сме провеждали акции наблизко. Няма причина да горят селото, иначе отдавна щяха да са го направили.

Те впиха погледи един в друг на светлината на фенера — двама млади мъже, още ненавършили двадесет и пет, принудени да играят роли, подходящи за далеч по-опитни от тях хора. Михалис се беше върнал от семинарията преди три години, дни преди идването на германците, за да помага на болния отец Пантелис. Шест месеца по-късно погребва стария свещеник и пое задълженията му. Войната

пречеше на местния епископ да назначи нов свещеник и Михалис, отраснал в село Катарини, стана негов духовен пастир на двадесет и една годишна възраст. Когато войната избухна, Елиас беше във военната академия. Беше мерач в артилерията, докато армията следваше италианците, но се върна в Атина, когато германците започнаха „Марита“ — светкавична операция, при която обградиха и разбиха гръцката армия за броени дни. Когато правителството си събра багажа и отплава за Крит, той препусна на север, за да помогне за организирането на съпротивата сред хълмовете. „Старците са слаби — беше му казала баба му, преди да напусне Атина, — а всички здрави мъже са мъртви.“

— Хората долу гладуват — настоя свещеникът.

— Знам и това.

— Разбира се, че го знаеш — твоите хора им взимат всичко. Селяните ви дават храната и синовете си, жертват живота си за вас. Какво сте готови да направите вие за тях?

— Да не пропиляваме саможертвата им.

— Значи нищо.

— Имам само двадесет души.

— Къде са останалите? Всяко момче от четирите села наоколо се присъедини към теб, макар и само за да не гладува. Би трябвало да имаш два пъти повече хора.

— На акция са.

— Без теб?

— Кой ти каза, че германците ще изгорят селото?

Свещеникът поклати глава с отвращение.

— Искаш само да разбереш името. Ако греши, ще го застреляш като провокатор. Ако е прав, ще го разстреляш като съучастник. И в двата случая няма да предприемеш нищо.

Фактът, че истината беше още по-ужасяваща, отколкото обвиненията на свещеника, не попречи на думите да го ужилят. Преди Елиас да оглави тази група от андартите^[1] — пъстра сбирщина от републикански и роялистки настроени селяни и бивши войници, — те бяха прекарвали повече време в битка с местните партизани комунисти, отколкото всяка група поотделно с германците. Британските командоси трябваше да помирят враждуващите отряди и да насочат действията им в правилната посока. Въпреки дълбоко вроденото си подозрение

към чужденците и срама, че се налага да получава команди от тях, Елиас трябваше да признае, че е научил много от англичаните. Как да поставя експлозиви. Как да убива тихо. Как да работи рамо до рамо с хора, които утре могат да станат негови врагове. Може би бе научил някои уроци прекалено добре. Беше видял колко по-силни и по-добре организирани бяха комунистите; как италианците се бяха предали, и разбираше, че е въпрос на време германците да се изтеглят. Вече не можеше да пренебрегва предупрежденията на шефовете си къде се крие дългосрочната заплаха за страната. Оттук и неприятното увъртане тази вечер.

— Капитане! — долетя гласът на Коста откъм входа на пещерата с тон, който призоваваше за внимание. Елиас, Михалис и още няколко души тръгнаха в мрака, грабвайки по пътя старите си пушки. — Лефтерис е видял нещо горе.

Входът на пещерата беше закрит от малка кедрова горичка, но от скалния корниз над него се виждаше цялата долина. Когато излязоха, Лефтерис сграбчи ръкава на капитана и посочи към niskия хълм на около километър от тях. Елиас видя тъмния силует на камбанарията на фона на лилавото небе, а после странното, многоцветно потрепване на светлини под нея. Пламъци, сякаш гледани през розово стъкло. Нещо не беше наред.

— Изглежда вече са започнали — каза Коста. — И то с вашата църква, отче.

— Млъкни, магаре такава — скастри го Спирос.

Елиас стисна рамото на Михалис, когато свещеникът понечи да затича надолу по склона.

— Няма смисъл. Докато стигнеш там, всичко ще бъде в пламъци.

— Иконата на Света Богородица — прошепна Михалис и неколцина от мъжете се прекръстиха в мрака. До този момент повечето не бяха осъзнали, че покровителката им е все още в църквата, скрита зад една фалшива стена.

Елиас си представи отражението на свещите върху варака, съзря тъжните черни очи, които пламтяха върху дървото, докато носеха иконата към него; видя църквата, изпълнена със силни, груби мъже, коленичили в благоговейно мълчание. Дори Змията бе хипнотизиран от красотата ѝ. Любовта към тази икона можеше да разруши всичките му планове.

— Къде е тя? — попита Лефтерис. — Някой ще я извади ли?

— Не, никой не знае къде е.

— Какво ще правим?

— Ще я оставим — отсече капитанът, но всички вече говореха едновременно.

Пожарът не беше част от плана, но той щеше да скрие изчезването на иконата, ако Принца беше успял да я измъкне.

— Чуйте ме — намеси се Михалис. — Ако не можем да угасим пожара, нека поне да спасим иконата на Света Богородица. Пусни ме.

— Всички ще отидем — обади се Спирос.

— Не — нареди Елиас, но усети, че мъжете са разочаровани от съпротивата му.

Те рядко не се подчиняваха на заповедите му и никога не му противоречаха открито, но този път той се опълчваше срещу по-висша сила и рискуваше да изгуби. Пък и нещо се беше объркало и трябваше да провери какво може да бъде спасено. Хвана свещеника за раменете и го обърна към Лефтерис.

— Дръж го здраво. Коста, Спирос, елате с мен.

— Но как ще открием без него иконата?

— Аз знам къде е.

Възраженията на свещеника ги следваха за кратко време по стръмния склон, после настъпи тишина. Дърветата изскачаха и изчезваха в мрака; появи се ниска каменна стена, която прескочиха. От пещерата до църквата нямаше утъпкана пътека, но всеки от тях можеше да намери пътя с лекота и в безлунна нощ. Елиас чуваше зад себе си тежките стъпки на стария Спирос, но бе невъзможно да долови и звук откъм Коста, макар момчето да вървеше само на няколко метра встрани. Говореше се, че Елиас не искал да го обучава, но това не беше вярно. Малцина мъже можеха да се научат да се движат безшумно, да предават сложно закодирани съобщения, да убиват без колебание. За Елиас беше странно да преподава тези умения толкова скоро след като сам ги бе овладял, но Коста се бе оказал способен ученик. Прокудените винаги бяха най-добри в тези неща.

Стаматис Маврудас беше най-големият търговец в Катарини — черноборсаджия, подозиран в сътрудничество с германците — и макар да търпяха сина му Коста заради добродушния му характер, никой не му се доверяваше. За Елиас това нямаше значение: революционната

дейност беше пълна с компромиси. А и момчето бързо се бе привързало към капитана, особено след като баща му се беше отказал от него. Каква глупост — да отиде при партизаните, когато от тази война можеха да бъдат спечелени толкова пари! Сега двамата бяха неразделни. Елиас се чудеше каква цена плаща за това младежът. Откъснат от семейството си, без истински приятели, Коста бе приел равнодушно смъртта на някои от другарите си и изглеждаше прекалено нетърпелив да убива, когато се наложеше. Но на него можеше да се разчита напълно, беше способен да изпълни и най-сложните задачи бързо и изобретателно. Елиас би искал да има десет пъти повече хора като него.

Скоро изкачиха хълма под църквата и запълзяха на ръце и колене, докато стигнаха северната стена на предния двор. Старата каменна постройка беше осветена отвътре — диви, подскачащи пламъци танцуваха зад опушените стъклописи на прозорците. Чуваше се прашене на горящо дърво, хладният въздух миришеше на дим. В другия край на двора се мотаеха десетина германски войници, очевидно пристигнали броени минути преди партизаните, без да подозират за присъствието им. Един офицер излизаше заднешком от входа на църквата, откъдето бълваше черен дим. Вероятно Мюлер от СС, помисли си Елиас, но в мъждивата трепкаща светлина бе трудно да го разпознае със сигурност. В ръцете му нямаше нищо — никакво съкровище, изнесено отвътре. Нима бе закъснял?

Капитанът изруга тихичко. Планът се проваляше. Още от самото начало му беше ясно, че е напълно отчаян; проклинаше Змията, че го бе убедил да участва.

— Спиро, иди и виж дали входът към криптата е чист.

Старият андарт тихо се отдалечи.

Сега немският офицер — определено беше Мюлер или Принца, както го наричаха — се насочи към южната страна на църквата и повечето войници го последваха. Коста и капитанът се спогледаха, но младежът бързо отмести поглед. Беше ли засрамен от командира си, от онова, което сам знаеше? Коста беше единственият, освен Змията и Мюлер, който беше в течение на плана на капитана, и бе предавал съобщения между тях, когато Елиас имаше друга работа. Щеше ли да се окаже тази тайна прекалено тежка за него?

От подножието на хълма зад тях се чу шум от чупене на клонки и двамата партизани подготвиха пушките си за стрелба.

— Чакайте — каза капитанът.

Между дърветата се появи Михалис и бързо заизкачва склона, следван от Лефтерис. Коста се спусна към тях и събори свещеника на земята.

— Съжалявам — прошепна Лефтерис, без да смее да погледне капитана в очите. — Каза, че ако не го пусна, ще ме анатемоса.

Елиас не загуби време да го мърми, а погледна сурово свещеника.

— Да го заплашиш с анатема, ако не те послуша. Изненадваш ме, отче.

— Братко, пусни ме да вляза в църквата.

— Виждаш ли тези войници?

— Те няма да ме застрелят.

— Пожарът е отпред, не можеш да влезеш.

— Тогава нека опитаме през криптата.

Сякаш в отговор, Спиросе появи зад гърба на капитана.

— Не можем да минем през криптата. Има твърде много германци.

— Тогава ще опитаме отзад — настоя Михалис. — Там има дървета, никой няма да ни види.

Мъжете отново ставаха нетърпеливи и капитанът нямаше как да не предприеме нещо. Не можеше да се довери нито на свещеника, нито на някой друг.

— Вървете отляво и зад мен, разбрахте ли?

— Да.

Те се промъкнаха между дърветата на север и излязоха зад старата каменна постройка, където се намираше входът за помещенията на свещеника, скрит в сенките. Пожарът беше започнал отпред, но през високите тъмни прозорци виждаха как напредва и беше ясно, че по-голямата част от вътрешността вече беше в пламъци.

— Много е късно — каза скръбно Лефтерис.

— Не. — Свещеникът се опита силно да мине покрай капитана, който го сграбчи.

— Лефтерис е прав.

— Нека поне опитам. Иконата...

— Просто дърво и боя, Михалис. Остави я.

Свещеникът почти допря чело в неговото и прошепна:

— Грещиш. В нея има повече, отколкото мислиш.

— Какво?

— Дори да си прав, вярата дарява сила. Богородица е лекувала болните тук столетия наред и е всичко за тези хора.

Капитанът не успя да намери отговор веднага. Винаги беше смятал култа към иконата за бабини деветини. Баща му беше презирал това преклонение, както презираше по принцип религията — която младите хора от местните села скоро със сигурност щяха да започнат да отхвърлят или пренебрегват. Елиас не беше комунист, но бе пътувал по света и бе видял как науката побеждава суеверието, а преклонението пред Божията майка не ръководеше човешките действия. В Атина беше усетил вкуса на този свят, но може би беше останал в него твърде дълго. Или пък бе сгрешил, като се върна тук. Младите му бойци вярваха на свещениците по-малко и от него, но в мигове на страх се обръщаха не един към друг, както братята им комунисти, а към Бога и Всеопрощаващата Богородица. Как бе станало това? Ако свещениците и бабите нямаха влияние над тях, откъде бе дошла тази вяра? Къде я беше открил Михалис, чийто собствен баща беше пълен безбожник? И как би могъл Елиас да се изправи срещу подобна вяра, след като веднъж бе приел злото?

— Чуйте ме...

Не знаеше какво да каже. Думите му щяха да останат недовършени, но в този момент капитанът забеляза от другата страна на църквата няколко сенки, които се движеха между гробовете. Мюлер и войниците му търсеха задния вход. Вървяха по обиколния път, но след секунди щяха да налетят на партизаните. Загледан в тях, Елиас за миг отпусна хватката си. Беше достатъчно — свещеникът се измъкна от ръцете му, прескочи разрушената стена и хукна нагоре по склона към тъмния вход. Капитанът замръзна, неспособен да извика след него. Германците очевидно разпознаха черното расо и не стреляха, но един от тях се затича, за да пресрещне свещеника.

— Halt, halt!^[2]

Отляво на капитана гръмна пушка — старата манлихера на Спиро. Войникът се олюля и падна на земята. Миг по-късно от отсреща също прозвучаха изстрели и откъртиха парченца от каменната

стена. Партизаните се приведоха, докато германците търсеха прикритие. Михалис се спъна в падналия войник, но успя да запази равновесие и изчезна във входа.

Успокоен от започналия бой, Елиас отново възвърна гласа си и нареди на хората си да се разпръснат по дължината на стената и да стрелят колкото могат по-бързо. Не беше важно да са точни. Кръстовете и тесните плочи не можеха да скрият германците; единственото им солидно прикритие беше зад ъгъла на църквата и тъй като оттам можеха да стрелят само един или двама едновременно, партизаните щяха да ги задържат за кратко, без да разкриват колко малко са. След минути, когато пристигнеха останалите германци, съотношението щеше да бъде петдесет на четирима, но може би дотогава свещеникът щеше да се върне.

Внезапно втора фигура прескочи стената и се насочи към вратата. Носеше черна риза и кърпа, тичаше бързо, ниско приведена. Коста. Какво, по дяволите, беше намислило момчето? То не обичаше свещениците, нито иконите, но станалото станало. Презареждането на пушката ставаше твърде бавно, затова капитанът я захвърли, извади пистолета и започна да стреля към сенките, без да се прицелва, хабейки ценни муниции. Спиро и Лефтерис също подновиха огъня и Коста успя да влезе в църквата.

Капитан Елиас се наведе да презареди горещия си пистолет и обмисли положението. Лоша работа, но вече нищо не можеше да се направи. Спиро не трябваше да стреля, но навярно бе помислил, че Михалис е в опасност. Мъртвият германец щеше да струва скъпо на селото, освен ако Елиас не успееше да се справи с Мюлер. Мюлер, с когото в момента си разменяха куршуми — неподходящ момент за преговори. По дяволите! Ако Змията не беше взел половината от хората му, за да откраднат оръжие, щеше да зареже целия мръсен план и да избие колкото може повече германци. Ако. Не, това беше глупава постъпка, предприета необмислено, и вината беше само негова.

Както и да е. На север от гората, почти зад тях вече чуваше скърцането на ремъци на пушки, а от моравата зад църквата — тропот на ботуши. След секунди щяха да бъдат обкръжени.

— Оттегляйте се.

Той се промъкна покрай стената до Лефтерис и Спиро и когато те не се подчиниха, насочи дулата на пушките им нагоре и със сила ги

избута към дърветата.

— Оттегляйте се, по дяволите! Не в пещерата, а в стария манастир.

Дотам имаше осем километра и на стария Спирос щеше да му е трудно, но германците нямаше да ги преследват толкова надалеч в тъмното, а по никакъв начин не биваше да ги заведат до пещерата.

Мъжете бавно се подчиниха и изчезнаха между дърветата, оставяйки капитана сам. Той хукна назад покрай разрушената стена и я прескочи близо до предната част на църквата, надявайки се, че там няма да го видят. Внезапно откъм гробището прозвуча картечен откос, разпръсквайки парченца от стената на мястото, където допреди малко бяха стояли Елиас и хората му. Пълзейки по корем, той стигна до черковната стена и се изправи. Високият прозорец над него вече се беше пръснал от горещината. Сложил кърпичка пред лицето си, капитанът надникна вътре. Отпред пожарът беше почти угаснал, унищожил всичко, което можеше да гори, но отзад бушуваше с пълна сила. Олтарът и старият иконостас бяха обвити в дим. Пейките бяха обгорели, покрити с жар, гредите на покрива пращяха над главата му. Църквата беше стара, част от нея датираше от векове и дори капитанът безбожник усети чувство на загуба. Не можеше да види мястото, където бе скрита иконата, нямаше и следа от хора.

Отново залегна. В гората отдолу се чуваха гласове и шум от тичащи крака. Някакъв фенер лудо се разлюля. Всеки миг щяха да се изкачат по склона и да открият само германците в гробището. Ако имаше късмет, можеха да се изпозастрелят взаимно. Елиас легна по корем и запълзя към предната част на църквата.

Малцината войници, останали на двора, се бяха изтеглили, за да се присъединят към онези, които обкръжаваха църквата, и главният вход беше свободен, стига хората вътре да успеяха да стигнат през пламъците до него. Тунелът към криптата все още изглеждаше най-удобен за влизане. На безопасно разстояние от врага капитанът отново навлезе в гората, където бързо скри пушката и патрондаша в една хралупа. После затъкна пистолета под широкия си елек. Всеки с добро зрение и малко светлина на разположение би разпознал, че е партизанин, но трябваше да се примири с това. Налагаше се да влезе в селото. Умът му вече пресмяташе възможните ужасни последици от тази нощ. Трябваше да претърси три места, да открие четирима души

и да отговори на някои трудни въпроси. А после — да се разбере с Принца.

Сутринта всичко щеше да бъде по-ясно, макар че някои въпроси щяха да го преследват цял живот. Шест седмици по-късно, при изтеглянето си от района, германците щяха да изгорят Катарини до основи.

[1] Бунтовници, четници. — Б.пр. ↑

[2] Стой! (нем.). — Б.ред. ↑

ПЪРВА ЧАСТ
ПРОЛЕТТА НА 2000 ГОДИНА, НЮ ЙОРК

1.

Синьото небе, което дни наред го потискаше, бе изчезнало, заместено от плътни оловносиви облаци и шума от дъжд на двора. Все още различаваше високата кафява сграда — задната част на стар хотел — но мокрите листа и клони на големия чинар вече бяха недостъпни за отслабналото му зрение. Сестрата постоянно го уверяваше, че дървото все още е там и той й вярваше. В крайна сметка то бе стояло там повече от четиридесет години, дълго преди той да се премести в тези мрачни стаи. Щеше да си остане там и след смъртта му. Това беше успокояващо.

Вече изпитваше благодарност за простичките неща, които можеха да бъдат открити в този безразсъден град. Не му беше нужно те да съществуват вечно. Трябваша му още няколко години, може би дори по-малко. „По-добре не мисли много за това“, казваше внучката му. Абсурдно. Можеше да мисли само за това; то беше единственото, за което имаше смисъл да мисли. Съпругата и синът му си бяха отишли преди него. Не говореше с никого, освен със сестрата и момичето, когато то имаше време да го посети, когато не беше в Лондон или Калифорния, за да харчи парите му. Представяше си как внучката му оглежда стените в някоя скъпа галерия в Санта Моника, как влиза решително в задната стая и взема бързи решения, за които може и да съжалява. Увиват ѝ картина на Хокни^[1], Тибо^[2] или някой нов, още по-некадърен художник, когото току-що е открила. Отвратително. Защо беше наследила само интереса, но не и вкуса му към изкуството? Вече би трябвало да е запълнила стените на всичките си апартаменти. Дали не беше ги окачила и около него, предизвиквайки засилващата се слепота на дядо си? Не, не го мразеше чак толкова, но все пак щеше да попита сестрата. Разбира се, не би могъл да разбере дали тя му казва истината. В крайна сметка сестрата крадеше от книгите му. Но какво пък, нека ги задържи.

Книгите му бяха утеха още от дете. Те бяха по-стара и по-силна любов от картините, които се бяха превърнали в тъжна мания, в ярък пламък, изпепелил няколко десетилетия в средата на живота му.

Книгите никога не го бяха разочаровали. Не се стремеше да закупи първите издания, макар че имаше доста. Не се опитваше да ги запази чисти, не се отнасяше с тях като с произведения на изкуството. Те бяха за четене, по възможност многократно. Повечето от книгите му бяха често използвани и изглеждаха благородно износени. Той имаше нужда от онова, което се съдържаше в тях. Но не от знание или мъдрост — всеки глупак търсеше мъдрост в книгите. Мили боже, каква идиотщина! Не, само историите, които разкриваха връзките в привидния хаос на живота, приковаваха вниманието му. Лъжи, наричаше баща му романите, които бе чел като дете. Да, но какви красиви лъжи, колко полезни в този свят на сурови и неразкрасени истини. Дори биографиите, мемоарите, есетата на Босуел, Августин, Монтен — на всички онези лъжци. Но какво значение имаше? Те бяха стигнали до много истини.

Дали преди години се беше прехвърлил към картините със същите очаквания и нужди? Вече не си спомняше, но му се струваше вероятно. Ценностите, определени от хора като баща му — глутница богаташи, които крадяха и трупаха богатства — бяха замъглили ума му. Беше станал много добър в играта на придобивки, беше спрял да се чуди защо изобщо го прави. Разказваше с гордост из клубовете в Цюрих или тук, в Ню Йорк, множество истории как е купил картина от един или я е измъкнал под носа на друг; понякога измамените му съперници седяха на същата маса и се смееха с него. Дилетант банкиер, който можеше да надхитри и най-ловките търговци. Но историите бяха винаги за сделките, а не за самите картини.

Всъщност не беше съвсем така. Звучеше твърде елементарно. Разговорите в клуба не влияеха върху личните му импулси; двете неща нямаха нищо общо. Разбира се, че харесваше произведенията на изкуството, които колекционираше. Нямаше друго обяснение за изборите, които беше правил. Любов, а не алчност беше мотивирала решенията, които измъчваха съвестта му. Това беше единственото логично обяснение. Това бе единствената му надежда за прошка — че беше действал от любов.

Натисна познатия бутон върху облегалката на креслото и чу звука на звънеца в апартамента на сестрата отдолу. Можеше поне да го уведоми кои книги взема, но това щеше да бъде признание. Как да ѝ покаже, че няма нищо против? Дори би могъл да ѝ каже кои заглавия

най-много биха прилегнали на ограничения ѝ ум. Стига да ги четете или да ги дава на приятели. Ами ако ги продаваше? Това щеше да бъде ужасно. В такъв случай трябваше да я спре.

Книгите. Вече не виждаше достатъчно добре, за да четете, дори и изданията с едър шрифт. Понякога внучката му четеше, главно поезия. Четеше доста превзето, но той търпеше, за да слуша красивия ѝ глас, за да я чува изобщо. Напоследък всичко, което долавяше, беше разсеяността в тона ѝ, моментното колебание, когато я помолеше да му прочете един или друг пасаж, затова ѝ бе казал да престане. Тя възрази, но той усети, че е облекчен. Така или иначе, вече рядко я виждаше. Нещо се беше променило и тя не се държеше с него както някога. Сестрата четеше ужасно, само Библията я вдъхновяваше. Опита се да слуша записи на книги, но те бяха кошмарни — отвратителни актьорски интерпретации на текста, които изобщо не можеше да схване. И така се бе простил с книгите. Това бе най-тежкият удар след смъртта на сина му, убийствен удар. А момичето се чудеше защо се е вкопчил в мисълта за смъртта. Какво друго му оставаше?

Той натисна бутона отново, но жената внезапно се озова пред него, препречвайки светлината от прозореца, със скрито в сянката лице. Мислеше се за много хитра.

— Ето ме, господин Кеслер.

— Виждам. — Откога ли стоеше там и разгадаваше мислите по израза на лицето му? Или по-лошо, четеше по устните му? Беше придобил навика да мърмори под нос размишленията си или поне така му бяха казали няколко души.

— Искате ли нещо за ядене? Днес нищо не сте хапнали.

Винаги ядене. Разбираше, че без напомнянето ѝ щеше да пренебрегне тази важна дейност, но му беше неприятно да му натякват. Трябваше да овладее разговора, иначе щеше да бъде подложен на безкрайна поредица от назидания за диетата, храносмилането и хигиената си. Но не можеше да си спомни името ѝ.

— Да кажа ли на Андре да ви приготви нещо? Овесена каша или сандвич?

— Даяна. — Да, това беше. Като богинята ловджийка и мъртвата принцеса. Трябваше да използва името ѝ, когато мислеше за нея, а не да я нарича с удобното „сестра“. — Даяна, искам да отида в параклиса.

Чу я, че въздъхна, но не ѝ обърна внимание. Манипулациите ѝ не му действаха; знаеше какво иска. Размисъл, а не храна. По дяволите, та тази жена работеше за него! Той седна в инвалидната количка, без да повтаря молбата си, за да не издаде отчаянието си. Тя застана зад него и го забута. Теоретично можеше да отиде и сам. Инвалидната количка беше с мотор, а още преди години беше поръчал да му монтират асансьор — след като падна по тясното стълбище. Но с отслабването на зрението му и най-обикновените мебели го плашеха; ужасяваше се да не получи удар в асансьора, да не може да повика помощ и да умре сам във вертикалния механичен ковчег. Можеше да не го намерят часове наред.

Вратата на асансьора се затвори и Кеслер стисна облегалките, докато слизаха надолу. Не харесваше това приспособление, но то му позволяваше да се движи по-свободно из дома си, вместо да се превърне в затворник на един етаж с всички произтичащи последствия за ума и духа му. Честно казано, повечето дни дори не му се искаше да стане от леглото, но нещо винаги го караше да се движи, да обхожда определена територия, да подиша чист въздух. Понякога дори излизаше в парка, ако успееше да убеди момичето — не, използвай името ѝ. Кристиана. Крис за съучениците си — какво безлично американско име — Ана за него. Преди Ричард да умре, двамата с нея бяха много близки. Посещаваше го често, придружаваше го на всекидневните му разходки — чест, която не беше оказал на никого преди нея. Ходеха във всички музеи и галерии, разговаряха за изкуство. Немски експресионизъм, сюрреализъм. Беше изпълнена с любопитство към всичко.

После във вестниците се появиха истории за мръсни сделки през войната. Името му не се споменаваше, разбира се, но това на банката му фигурираше, а той заемаше твърде висок пост в нея. В семейството витаеха неудобни въпроси, рядко ги изказваха на глас, но те винаги присъстваха. А след това дойде първото му сериозно заболяване и смъртта на сина му. После майката на Ана ѝ забрани да го посещава. Никой не му го каза, но той знаеше, че трябва да е било така. Съпругата на Ричард го мразеше и го винеше за смъртта на сина му, както и самият той се обвиняваше. След като завърши училище, Ана отново го потърси и те прекараха няколко чудесни години. Тя го придружи в последното му пътуване до Лондон, където я запозна с

търговци и собственици на галерии, купи картини за нарастващата ѝ колекция. Някъде между първия му удар и нейния кратък нещастен брак Ана започна да го посещава по-рядко. За това имаше много възможни причини, но той подозираше, че постепенно се е отегчила от мрачните му настроения, от крехкостта на ума и тялото му. Но със сигурност не се бе уморила от парите му. Това беше единственото, с което още я привличаше.

Минаха през мрачния долен етаж и стигнаха до готическата арка в задната му част. Даяна нямаше да влезе. Това не го притесняваше. Вече не се чудеше дали е заради неодобрението към еkleктичния му религиозен вкус, дали мястото я плаши, или по някакъв начин е усетила, че за него е платено с кръв. Нямаше значение. Параклисът, който отдавна беше негово лично убежище, се беше превърнал в нещо повече — в място, отделено от останалия свят; място, където никой друг не можеше да влезе, дори да иска. Всъщност, той не помнеше откога вътре не е влизал друг, освен него. Стъпките на Даяна се отдалечиха. Той натисна бутона на количката и мина през арката.

Преди десетилетия тук е била дневната, но той веднага беше решил за какво да използва помещението. Стените бяха подсилени, овалният купол на тавана бе повече във византийски, отколкото в западен стил. Шестте прозореца със стъклописи бяха взети от бомбардирана църква в Елзас. Имаше дузина икони върху дърво от Унгария, изобразяващи Кръстния път. Виждаха се и потъмнели украсени канделабри от Италия, макар че той рядко палеше свещи тук. Никой от тези предмети не беше много скъп, поне в сравнение с другите му притежания, но всички те го успокояваха и радваха, както нищо друго.

На отсрещната стена, обляна в меката светлина отгоре и служеща за олтар, се намираще византийската икона. По-стара с хиляда години от всичко останало в параклиса, най-голямото му съкровище, макар да го бе разочаровало във всяко отношение. Лицето и ръцете на Девата бяха избледнели, дълго преди да стане негово притежание. Сега, освен тъмните ѝ очи, слабото му зрение не различаваше почти нищо и имаше чувството, че вижда само вишнева роба, драпирана около някакво призрачно създание. Едва ли създателят ѝ е имал това предвид, но все пак гледката бе впечатляваща. Кеслер пое напред с количката и спря пред нея.

Мюлер не беше имал намерение да се разделя с иконата. Пазеше я в сейфа си, но когато през 45-та година положението бе станало безнадеждно, му бяха нужни пари, за да се измъкне. Пари, швейцарски паспорт, Кеслер му беше уредил всичко. Със собствени средства, не от банката. Това не беше единственото съкровище, минало през ръцете му. Банката или управителите ѝ бяха задържали много от ценностите, когато собствениците им изчезнаха в ада на войната, но той взе за себе си само иконата. Противно на лъжливите инсинуации, които се разпространяваха за него, той беше купил всички останали предмети в помещението и в стаите отгоре след войната, законно и открито. Да, беше използвал съкрушени духовници и безпарични аристократи, чиито временни нужди бяха взели връх над любовта им към изкуството. Не се гордееше с това, но при сделките възможностите рядко биваха еднакви. Някой винаги имаше предимство и защо да не бъде човек като него, който поне щеше да оцени шедьоврите по достойнство?

Никой не знаеше истинската история на иконата; поне той не я беше чувал. Някои казваха, че е престояла в онази селска църква векове наред. Други — че била притежавана от дълга поредица владетели, гръцки и мюсюлмански, свещеници, крадци — от Али паша чак до последния византийски император Константин XI Палеолог. Почти със сигурност е била изработена в Константинопол, дълго преди падането му, още преди първия църковен разкол. Обвита в слухове, пропита с тайни.

Влагата замъгли още повече зрението му. Не набожност или мисълта за Божията милост, а страхът пораждаше тези сълзи, страхът от предстоящата смърт и онова, което го чакаше отвъд, съжалението за всичко, което беше загубил — любими, приятели, света, който беше познавал, младостта и силата, зрението и сетивата — всичко беше безвъзвратно изгубено. Той затвори очи. Както винаги, му беше невъзможно да се моли. Не бе такъв глупак, че да иска нещо от Небето, дори обяснение. За какво и на кого да се моли тогава? Можеше единствено да размишлява, да медитира върху миналото и греховете си, а Всеопрощаващата Дева да види разголената му душа и ако реши, да му въздаде милостта, за която той не смееше да помоли. Беше жалко действие, като да плачеш в ъгъла, докато дойде мама, вместо да признаеш простъпката си пред татко, но на повече не беше способен.

Ако Небето не го посрещнеше по средата на пътя, той щеше да си остане долу.

При един пристъп на треска едва не беше признал всичко на Ана. Тежестта на вината за смъртта на Ричард беше ужасна; тя тегнеше върху целия му живот, премазвайки всичко. Нямаше с кого да сподели, нито можеше да се надява на утеха. Какво беше казал на момичето? Не си спомняше, но едва ли беше много; след това тя никога не беше го споменавала. Но се бе отдръпнала. Тогава ли беше станало? Не можеше да си спомни. Всичко, преживяно наскоро, тънеше в мъгла. Спомените му бяха откъслечни и само най-лошите винаги изплуваха в съзнанието му — първата несподелена любов, за която не се беше сещал цели седемдесет години; страхове от детството, заплашителната фигура на баща му, разкривените му от гняв черти, преди да го удари. Майка му, чието лице вече не можеше да си представи, само меките ръце и гласа ѝ.

Може би беше заспал; не знаеше. Когато отново отвори очи, параклисът му се стори по-тъмен, а иконата ярко сияеше — беше чувал за това, но досега не беше го виждал. Усмивка с мъка раздвижи скованите му устни и той почувства някакво присъствие зад себе си. Това усещане не беше ново или неочаквано, но го спохождаше рядко — случваше му се едва за трети или четвърти път, и в съчетание със странното сияние около иконата, навярно вещаеше нещо. Косата му настръхна и би се заклел, че почувства топлина във всичките си крайници, дори в краката, които от десет години не усещаше. Хвана ръчката с дясната ръка и завъртя стола под прав ъгъл, така че да гледа към обагрения в червено и златно прозорец, изобразяващ Христос, който носи кръста. Сенките в параклиса се бяха сгъстили, но през арката все още проникваше светлина от коридора и в единия ѝ ъгъл периферното му зрение улови някаква фигура.

Възрастният гръцки свещеник, на когото Кеслер беше позволил да види иконата преди години, му беше казал, че магията ѝ е изчезнала. Разбира се, той не беше употребил тази дума. Енергия или дух — да, духът ѝ си е отишъл, беше промърморил старият мошеник, чиято посивяла глава се тресеше и беше ясно, че едва се въздържа да не целуне иконата. Очевидно я беше виждал преди войната, бе се молил пред нея в свещената каменна църква в малкото селце в Епир. Беше казал, че е много по-стара, отколкото предполагаша местните, и

притежава още по-древни сили — как ги беше описал — като живо присъствие в дървото. Въпреки желанието си Кеслер беше почувствал как затаява дъх при това описание. После свещеникът бе казал, че духът ѝ си е отишъл, и разпръсна магията, създадена преди миг от самия него. Нещо беше станало — оскверняване, поругаване — може би заради откъсването на иконата от родната земя. Проклети гърци! Каквото и да бе то, силата ѝ беше изчезнала. Стойността на иконата сега бе само художествена, но, разбира се, и силата на изкуството е достатъчна, за да вдъхновява вярващите.

Кеслер беше заподозрял, че това е опит да се обезцени иконата в неговите очи и да бъде убеден да се раздели с нея. Въпреки това думите на свещеника го бяха наранили така дълбоко, че дълго време след това не можеше да мисли за тази среща. Може би до известна степен беше повярвал на стареца. Но някои събития в живота му укрепиха вечно колебливата му вяра. Беше живял дълго, твърде дълго може би, но беше надживял безброй опасности, болести, наранявания. А едно от качествата, приписвани на иконата, беше, че дарява с дълъг живот. Съществуваха легенди, че мъжете, които я бяха притежавали или почитали, живели до сто и двадесет години и ставали бащи на осемдесет. Но в случая с Кеслер дългият живот беше подигравка. Той се преборваше с болестите, но те никога не го напускаха изцяло. Имаше само едно дете — сина, когото бе изгубил. Какъв беше смисълът да живее толкова дълго?

В един момент му беше хрумнало, че може би ще бъде възнаграден в следващия си живот, а не в този, и това беше трудна промяна в мисленето, тъй като не беше сигурен дали вярва в прераждането, или дори в Бога. Възможно беше да съществуват, но човек не можеше да ги достигне без дълбока, постоянна вяра. За останалите не бе нужен адски огън. Съзерцаването на черната бездна, на нищото беше достатъчно ужасяващо. А после се бе появила фигурата. Каква неочаквана радост бе пробудило това у него. И страх, защото тя не бе дошла случайно, макар да се надяваше, че му вещае добро. Тя беше изворът на милосърдието и ако не можеше да спаси отслабналото му тяло, може би щеше да спаси онова, което беше важно, стига да съществуваше — душата му. Всичко това мина през ума му за миг, докато фигурата се въртеше в периферията на полезрението му, изпълнена с очакване. Внезапно го обзе срам и едва

не му призля. Вярата идваше от сърцето, не от очите. Той, най-големият грешник на земята, нямаше право да изисква доказателство. И все пак, не беше ли станало така и с Павел, с всички апостоли и безброй други? Нима очите не можеха да убедят сърцето? Кой беше той, че да решава?

Досега не бе успял да види ясно фигурата. Преди години, когато му се яви за пръв път, се опита и се оказа срещу празната арка. Тогава реши, че моментът не е подходящ. Оттогава беше доволен просто да усеща присъствието ѝ наблизо. По-доволен, отколкото щеше да бъде, ако наистина можеше да я види добре, защото, за да се приближи, трябваше да има причина, а малодушното му сърце се боеше каква ще е тя. Но това не беше правилно, трябваше да се стегне; не можеше да избяга от съдбата си, можеше само да се изправи срещу нея смело и с открито сърце. През целия си живот се беше страхувал, сега беше времето да преодолее страха. Тя беше опрощението. Пръстите му отново се насочиха към ръчката.

Тя беше прошката. Като майка му, която го беше защищавала от баща му. Тъмен кабинет, вятър и дъжд навън, мъжът в познатия костюм, ухаещ на обичайния тютюн и сапун за бръснене, по-грамаден и от Бога, с кръвожадна усмивка. Тежката му ръка, която се спуска отново и отново. Той мразеше баща си, а това бе смъртен грях — беше прокълнат. Нови сълзи навлажниха слабите му очи. Кеслер поклати глава. Не, тя щеше да разбере, тя беше опрощението. Внезапно се разколеба.

Ами ако грешеше? Ако фигурата беше просто Даяна, която не искаше да влезе в светилището му и го чакаше да свърши молитвите към фалшивите си богове? Ами ако съмняващият му се разум е бил прав през цялото време? Ако Отецът, Синът, Светият дух и Богородица изчезнеха в бездната и се окажеха фантазия, а не спасение? Майка, съпруга и предаден син, които се отдалечават — без да се съберат отново, без да си простят. Ръката се спускаше отново и отново. Цял живот се бе страхувал от наказанието за делата си, а в края му се боеше далеч по-малко от присъдата, отколкото от липсата ѝ. Ами ако краят му беше окончателен? Не би могъл да го приеме.

Достатъчно. Очите му бяха замъглени. Дъждът беше преминал в буря. Стига, бъди мъж и погледни. Вдървените му пръсти посегнаха към ръчката и столът се завъртя леко към арката.

Остра болка в гърдите и ръката за миг спря мислите му. Или не виждаше, или не разбираше какво вижда и малката част от съзнанието му, която не се боеше и не усещаше болката, с любопитство проучваше състоянието му. После нещо в главата му изпука и болката намалня, макар още да имаше чувство, че някой е стиснал сърцето му в юмрук, и пред погледа му всичко се размаза. Фигурата беше останала на вратата, но той не бе успял да я види добре, преди зрението да му изневери. Не, всъщност я бе зърнал за миг. Мъж, а не жена. Не беше баща му, нито синът му, а млад мъж — строен и брадат, с наполовина обгорено лице и разширени от страх или екстаз очи. В тях нямаше гняв — или поне Кеслер не видя. Мъж, а не жена. Синът, а не Майката — помогни ми, Боже — по-суровият съдник. Той усети как скованият му торс се накланя напред, докато фигурата приближаваше. Притихналият ужас в душата му отново пламна, после внезапно се превърна в нещо друго, в нова емоция, която му беше трудно да разбере. Може би тъга, дълбока и силна, но тя също беше временна, защото премина в учудване, учудването в разбиране и после всичко избухна в светлина.

[1] Дейвид Хокни (р. 1937) — британски художник, дизайнер, фотограф. — Б.пр. ↑

[2] Уейн Тибо (р. 1920) — американски художник, представител на попарта, известен с картините си, изобразяващи храна. — Б.пр. ↑

2.

Андреас стисна тесните облегалки и се замоли земята да се издигне и да го поеме.

Самолетът подскачаше, всмукваше органите му със себе си и оставяше празната му телесна обвивка да се рее. Но когато отвори очи, установи, че е невредим, притиснат в тясното кресло с пътеката отдясно и дебелия бизнесмен, който непрекъснато се въртеше, отляво. Чакаха го много проблеми и би могъл да използва пътуването през Атлантика, за да събере мислите си, но се бе оказало невъзможно да се концентрира. От години не беше летял и се уплаши, когато осъзна колко е остарял. Ушите му бучаха, вратът го болеше, краката му бяха студени. Вече не можеше да се изолира от онова, което ставаше край него. Нищо. Така или иначе, щеше да разбере положението едва когато кацнеше, пък и често действаше по-добре инстинктивно.

Самолетът отново рязко се снижи и отдолу изникна Джамайка Бей. Двадесет секунди по-късно кацнаха на летище „Кенеди“. Бизнесменът се усмихна на Андреас.

— Добре дошъл в Гомор.

Куфарът му пръв се спусна по улея — явно беше поличба. Той го взе от барабана и тръгна да търси Матю в залата за посрещачи, небрежно оглеждайки всяко лице за възможна опасност. Стари навици. Отдавна не си струваше да бъде премахнат.

— Отче?

Въпреки предпазливостта си той се обърна — ясно бе, че говорят на него. На три метра от него стоеше здрав младеж с прямо лице. Евтиното яке не му беше по мярка и Андреас по-скоро усети, отколкото видя скритото оръжие.

— Андреас Спиридис — колебливо каза младежът.

Сега ли щеше да стане? Колко подобни мигове беше преживял през последните петдесет години, когато се чудеше дали не е дошло

времето да изплати някой стар дълг? Тялото му се напрегна, но умът му остана спокоен, готов за онова, което щеше да последва.

— Аз съм Спиридис.

— Господин Драгумис ме прати да ви посрещна.

Андреас се отпусна малко. Съмняваше се, че Фотис би накарал да го застрелят на летището.

— Как се казваш?

Това беше последният въпрос, който пратениците очакваха. Важно беше да ги изненадаш, а ти самият да не покажеш учудване. Не беше казал на Драгумис, че пристига, но това нямаше значение. Фотис знаеше всичко.

— Николай. Работя за господин Драгумис и той ви очаква. — Приличен английски. И за двамата не бе роден език, макар Андреас да не успя да определи акцента на младежа. Не беше грък, но говореше някой от езиците, които и той знаеше. — Трябва да ви заведе направо на вечеря.

— Имам среща.

— Господин Драгумис се обади на внука ви. Той също ще бъде там.

Почти със сигурност беше руснак.

— Разбирам. Е, явно всичко е уговорено.

Николай кимна рязко.

— Моля, последвайте ме.

Огромен самолет изрева над главите им, докато вървяха към голямата синя кола на паркинга — американска, разбира се. Николай отвори дясната задна врата, но Андреас се поколеба.

— Предпочитам да седна отпред.

Руснакът изсумтя. Молбата очевидно засегна професионалното му достойнство, но той рязко затвори задната врата и отвори предната. Андреас свали сивата си шапка и внимателно се отпусна на удобната кожена седалка. Куинс винаги го потискаше. Гъстата плетеница от шосета, складове и жилища; колите, които гниеха върху напукания тротоар. Само сезонът правеше пътуването по-приятно — гъстият отровен смог от предишните му посещения беше изместен от чист въздух и множество храсти с жълти цветове, напирасци през оградите на редиците тухлени къщи.

— Наблизо ли живееш? — попита Андреас.

— По-нататък. В Малката Одеса.

— Харесва ли ти тази страна?

Николай сви рамене.

— По-добре е от там, откъдето идвам.

— Откога си тук?

— От две години.

— Преди да дойдеш ли научи английски?

— Знаех малко. Повече научих тук.

— Говориш ли гръцки?

— Не много добре. — Той зави по булевард „Астория“. —
Всъщност не. Не говоря.

— Господин Драгумис предпочита да не говориш гръцки, а?

Николай си позволи лека усмивка.

Завиха по Двадесет и първа улица, после бързо свиха вляво и колата спря пред бяла дървена къща, която се отличаваше от съседните само с изобилието от розови храсти в малката леха отпред. Изглеждаше малка, но всъщност бе разположена с тясната си страна към улицата. От едната ѝ страна имаше склад, от другата — приличен ресторант. И двата бяха на Фотис. Андреас бе идвал тук и преди. Той разгледа розите, които още дори не бяха напъпили, и последва Николай по бетонните стълби към къщата. От всекидневната излезе широкоплещест мъж и ги посрещна в тесния коридор, притискайки Андреас до стената. Младите мъже си размениха няколко думи на родния си език, после новодошлият поведе Андреас по мрачния коридор. Черна брада, черни очи, изпълнени с потисната агресия. Разговорът с него не би бил приятен. Леко почукване на вратата, размяна на думи и вече бяха в кабинета. Светилището на Фотис. Самият той, блед като призрак, с огромни бели мустаци, се изправи да ги посрещне, прекосявайки пухкавия ориенталски килим с широки крачки. Андреас забеляза, че това му коства голямо усилие.

— Приятелю — каза Фотис с непресторена сърдечност, — скъпи стари приятелю. — Те стиснаха ръце и ги разтърсиха като щастливи деца или парализирани старци.

Андреас винаги се изненадваше от обичта, с която го посрещаше старият му шеф, съюзник и противник. В очите на Фотис проблеснаха сълзи и той се усмихна широко, разкривайки скъпите си изкуствени

зъби, докато оглеждаше приятеля си от глава до пети. После лицето му стана сурово и той гневно изгледа младия руснак.

— Магаре такава, защо не му взе палтото?

Черната брада промърмори някакво извинение и помогна на Андреас да свали тежкия сив балтон. Фотис огледа черния костюм и бялата риза, закопчана догоре, и издаде кратък лаещ смях.

— Приличаш на свещеник.

— Твоят човек явно ме взе за такъв.

— Нищо чудно, като си облечен така. Сядай, сядай. Кафе? Коняк?

— Само вода.

Без да чака заповеди, Черната брада се измъкна през задната врата на кабинета. Фотис скръсти ръце и се облегна на скърцащия стол с доволен вид. Сега Андреас успя да го разгледа спокойно. Елегантен червеникавокафяв халат, избродиран с абстрактни фигури, прикриваше прекалено слабата му фигура. Дългите му крака бяха обути в чехли. До лакътя му върху масата имаше кутия турски цигари. Зад него, с лице към стената, бяха подпрени множество картини в рамки. Онези по стените сякаш също бяха повече от предишния път и въпреки слабата светлина и недостатъчните познания на Андреас за изкуството, той предположи, че някои от тях са доста ценни. Зимен пейзаж. Малка, много стара на вид икона, изобразяваща Благовещение. В един тъмен ъгъл проблясваше позлатата на православна икона. Старият му приятел имаше много самоличности и обичаше да играе много роли. Фотис Шпионина, Фотис Политика в изгнание, Фотис Уважавания бизнесмен. Сега изглежда беше на ред Фотис Колекционера.

— Как мина полетът? — попита Драгумис, минавайки на родния им език.

Андреас сви рамене.

— Нали съм тук!

— За старците е трудно, но ти си по-млад от мен. Сега ми е тежко да летя дори веднъж в годината. Тази пролет може да не видя Гърция.

— Мисля, че все пак ще отидеш.

Черната брада се върна с чаша възтопла вода, както я предпочиташе Андреас.

— Това е всичко, Антон — каза Фотис и младият руснак отново излезе.

— Как върви ресторантът? — попита Андреас.

— Ресторантът! — изстена приятелят му. — Доста добре. Имаме редовни клиенти от квартала, а напоследък идват и млади хора от Манхатън. Явно някой ни е рекламирал като място, където можеш да опиташ най-вкусната гръцка храна в Астория.

— Поздравления.

Фотис махна с ръка.

— Какво, по дяволите, разбират тези хора от храна? Пък и напоследък не се занимавам много с ресторанта.

— Така ли?

— Имам отличен управител, който дори не краде. Друго ми е на главата.

Това беше покана, но Андреас не прояви интерес. Знаеше, че приятелят му се занимава с различни неща, и ако се бе втурнал в нещо ново, това си беше негова работа. Амбициите му не го впечатляваха, нито дързостта, необходима за постигането им. В незаконните сделки на Фотис имаше някакво тъжно отчаяние — отчаянието на умиращ, опитващ се да отложи съдбата си с помощта на уменията си.

— Синът ми е болен — каза Андреас.

Фотис го погледна сурово, съчувствието му беше примесено с раздражение от смяната на темата.

— Знам.

Естествено, че знаеше. Матю, внукът на Андреас, беше кръщелник на Фотис. Ирени, майката на Матю, беше племенница на Фотис. Двамата старци бяха безнадеждно свързани и нямаше начин да избягат един от друг.

— Матю ми каза, че е зле — продължи Андреас, подтикван от нуждата да говори. — Алекос не се повлиява от лечението.

— Може би му трябва по-добри лекари.

— Тези са най-добрите в клиника „Планината Синай“.

— В Бостън има по-добри. Но все пак и възможностите на медицината си имат граници.

— В нашето семейство не е имало такава болест.

— Трябва да имаш вяра.

Дразнеше ли го? Но думите бяха произнесени така кротко, че по-скоро можеха да се отдадат на старческата му разсеяност.

— Едва ли ще започна да вярвам на тази възраст.

Фотис го погледна непроницаемо, стиснал вечната си нефритена броеница.

— Горкичкият ми Андреас.

Те поседяха мълчаливо минута-две, наслаждавайки се на тишината. Андреас отпи от водата и най-накрая реши да удовлетвори приятеля си.

— Някои от тези картини са нови.

Очите на Фотис светнаха.

— През последните няколко години се отдадох на колекционерство — разпалено каза той. — Мисля, че това е истинското ми призвание.

— Аха.

— Стига, знам какво си мислиш. Само глупак може да събира изкуство срещу пари. Твърде несигурно е. Но на мен ми харесва. Харесва ми да задоволявам собствените си вкусове, харесва ми да бъда заобиколен от красиви вещи.

— Какъв е този пейзаж?

Фотис се обърна, за да погледне.

— Холандски е. Казват, че е на ученик на Брьогел. Красив е, нали?

— Много. Виждам, че имаш и икона.

— Няколко са. Не са много стари, нито ценни. През последните столетия са правени много като тях. Тази е руска.

— Несъмнено би искал да имаш автентични византийски образци.

Драгумис се обърна и на продълговатото му, царствено лице заигра студена, но доволна усмивка.

— Никой не търгува с византийски икони. Няма много от тях в частни ръце. Всички са в музеите и църквите, затова е трудно да им се определят цени. Истинската им стойност е духовна. — Виж ти, Фотис Благочестивия.

— Разбира се.

— Сигурно знаеш, че Кеслер е мъртъв.

Андреас въздъхна. От самото начало му беше минало през ума, че зад това принудително посещение се криеха Кеслер и иконата.

— Да, чух.

— Значи поддържаш старите контакти. Добре.

Андреас сви рамене. Защо да му казва, че го беше прочел в „Ню Йорк Таймс“? Фотис приемаше, че информацията винаги трябва да идва по разузнавателните канали. Нека си мисли, че Андреас все още е в мрежата.

— Е — продължи Фотис, — какво мисли скъпото ни гръцко правителство за това развитие на нещата?

— Какво трябва да мисли? Те знаят за Кеслер само онова, което ти си им казал.

— Така ли смяташ? В такъв случай досието му е празно, понеже нищо не съм им казал. Защо да го правя?

— И аз не съм им казал нищо. Може би си имат други източници. От мен няма какво да научиш.

Отново настъпи тишина. Андреас се зачуди къде е тоалетната.

— Завещал е всичко на внучката си. — Драгумис извади дълга кафява цигара от кутията и я запали. — Тя търси експерт да оцени колекцията му.

— Предложи ли й услугите си?

Фотис се забави с отговора, изпускайки спирала дим.

— Аз съм дребен колекционер. Предположих, че ще се обърне към някоя от аукционните къщи, които организират търгове.

— Логично.

— Но тя явно се цели по-нависоко. Адвокатът ѝ е говорил с някои от големите музеи. Представям си крилото на Кеслер в музея „Метрополитен“.

Радарът в ума на Андреас изпищя.

— Защо пък „Метрополитен“?

— Просто ти давам пример, но това е най-вероятният избор. Кеслер се беше ориентирал към Средновековието. В тази страна няма много музеи, които биха оценили колекцията му. Дори в Ню Йорк няма друг.

— Защо Ню Йорк, а не Европа?

— Може би ще опитат и в Европа, но Ню Йорк беше негов дом. Отвъд Атлантика той не се ползва с добро име. Швейцарците не биха

искали да имат нищо общо с него. Вероятно и германците. Както и да е, никога няма да се сетиш кого изпращат от „Метрополитен“ да огледа колекцията.

Не беше нужно да гадае.

— Твоят внук — продължи Фотис. — Светът е малък, нали, приятелю?

Андреас успя да прикрие чувствата си, но беше разтревожен. Драгумис беше по-възрастен, по-болен, самозаблуждаваше се, но може би заради това винаги беше по-добрият от двама им в тези игри. Беше безмилостен и непрестанно откриваше нови начини, по които да те изкара от равновесие.

— Фотис — тихо каза той и в гласа му не прозвуча нито заплаха, нито молба, — не намесвай Матю в това.

— Скъпи Андреас, какво общо имам аз? Да не мислиш, че са се консултирали с мен?

— Откъде знаеш тогава?

— Матю ми каза. Виж, главният им медиевист е старец, не е млад и красив като нашето момче. Внукът ти е специалист по византийско изкуство и това е твое дело, не мое. Толкова години го води по църкви и музеи. Разбира се, че ще изпратят Матю. Момичето ще го хареса, музеят ще получи иконата, а нашето момче ще се радва на признание. Какво лошо?

— Нищо. Ако това е всичко.

— Честно казано, и аз започвам да се чудя — старецът небрежно махна с цигарата във въздуха — защо си тук.

— Синът ми е болен.

— Да, от месеци, а Кеслер умря преди десет дни.

Андреас се облегна, отчаяно желаейки да се махне оттук, да бъде където и да е, но не в бърлогата на този тъжен стар интригант.

— Живял си твърде дълго, Фотис, и виждаш заговори навсякъде. Дойдох само за да видя сина си. — Той се изправи. — Накарай твоя човек да ме закара до хотела. В този квартал никога няма да намеря такси.

Драгумис угаси цигарата си и го погледна с големите си влажни очи така, сякаш всеки миг щеше да се разплаче. Сякаш той беше обиденият! Андреас едва не заръкопляска на представлението. Фотис Несправедливо обидения.

— Обидих те, съжалявам. Моля те, седни. Моля те, приятелю, нека не се разделяме с гняв.

Андреас седна, но беше решил да си тръгне.

— Оттеглям въпроса си — продължи Фотис. — Ако съм изразил съмнение, значи имам причини за това. Вярвам, че ти също имаш причини да не споделяш плановете си с мен. Но сега, когато знаеш, че Матю е замесен, може би ще промениш действията си така, че да не навредиш пряко на интересите му.

— Какво, по дяволите, смяташ, че съм намислил? Да не си решил, че гръцкото правителство иска тази икона? Че биха ме изпратили да я взема?

— Какво си чувал за Мюлер?

Сега пък Мюлер. Този човек нямаше срам.

— Само, че е мъртъв.

— Така ли? А аз чух, че е в Ню Йорк.

Андреас неспокойно се размърда. Искаше му се да не отговаря, но не се въздържа.

— От кого?

— Признавам, от ненадежден източник. Но все пак сметнах, че трябва да го знаеш. Би било логично да се появи. Ти никога не повярва, че е мъртъв.

— Не искам да говорим за Мюлер. Трябва да видя Алекос.

— Да. Бях два пъти в болницата. Първия път той отказа да ме види.

— Съжалявам да го чуя.

— Но не си изненадан. Може да откаже да види и теб. Готов ли си за това?

Готов? Как би могъл човек да се подготви да бъде отхвърлен от болния си, може би умиращ син? Андреас беше преживял достатъчно ужаси, но не би могъл да си представи нищо по-лошо от подобно отхвърляне и не искаше да мисли за тази възможност.

— С помощта на Матю се надявам да преодолея съпротивата му.

— Отлично. Слушай, нека забравим този тъжен разговор за час. Ела да прием по коняк.

— Трябва веднага да видя Алекос.

— Часовете за посещение са по-късно. След като хапнем, всички ще отидем.

— Не, аз ще отида с Матю.

— Разбира се. Той ще дойде на вечеря. После двамата ще отидете да видите Алекос.

Мошеникът беше помислил за всичко. Храната щеше да бъде добра, а присъствието на Матю щеше да направи вечерта поносима. Андреас не пиеше, но щеше да удари един коняк с Фотис. Имаше нужда от това.

— Имаш ли от хубавата „Метакса“?

— Нещо по-добро. Истински „Реми Мартен“.

3.

Предишната нощ Матю отново беше сънувал съня. Беше изчезнала една картина, шедьовърът на колекцията, и той трябваше да я намери, но не можеше да си спомни как изглежда. Група хора стояха пред празната стена и патетично възхваляваха красотата на изгубения портрет — устните, очите, божествения цвят на плътта. Опитваше се да извика образа в съзнанието си, но той се размазваше, убягваше му като лицата от сънищата. Музеят, който познаваше така добре, се превърна в непроходим лабиринт, и нямаше Ариадна, която да го изведе. Падна мрак. Последваха странни сънища. Търсенето преминаваше от минало в бъдеще, той беше и преследвач, и преследван. В една полутъмна стая в мазето видя картината на отсрещната стена, но не можеше да стигне до нея. Беше сам, нямаше кой да му помогне. А после изведнъж някакво кошмарно присъствие изпълни съзнанието му. В този миг винаги се събуждаше.

Пътуваха мълчаливо в колата. Матю беше на волана на заетия от колежката си Карол „Таурус“, Андреас се беше сгушил до него. В мига, когато бяха излезли на хладния вечерен въздух, живецът му беше изчезнал и стана ясно, че оживлението, което беше демонстрирал на вечерята, е било представление за пред Фотис. Те винаги играеха, когато бяха заедно. Когато минаха моста „Триборо“, Матю плати таксата и даде газ, хвърляйки поглед към дядо си. Шапката и яката, изпъстрени от редуването на сенки и светлини от уличните лампи, скриваха лицето му. Матю беше посетил Андреас в Атина преди две години и отново бе поразен колко малко е остарял. Все още имаше остър поглед, ясен ум и ръцете му стискаха като клещи. На седемдесет и седем години можеше да мине за енергичен мъж на шестдесет. Но тази нощ изглеждаше стар, раменете му бяха отпуснати, влачеше крака. Очите му блуждаеха, както и умът му. Но може би просто бе уморен от полета.

Колата пое по булевард „Рузвелт“ и почти веднага зави по Сто и шестнадесета улица. От слабо осветеното баскетболно игрище до тях

долетяха викове и металическото къртене на таблото с коша. Около тях се издигаха високи тухлени блокове.

— Това ли е Харлем? — попита Андреас.

— Да, испанският Харлем.

— Грозен е.

— Атина — също.

— Странно сравнение. Да не би да засегнах гордостта ти от града?

— Съвременните градове са грозни, но в Ню Йорк има и красиви места.

— Атина има история.

— Прекалено много.

— Вярно е. Гърците са обременени от историята си, но в Европа това е разпространен феномен. Американците са по-склонни да опитват нови неща. В това е силата им, но тя ги води и до големи глупости. Непрестанно сменят приятелите си и изоставят старите съюзници. Затова светът не вярва на Америка.

Матю беше чувал вече всичко това, но му беше приятно, че старецът отново приличаше на себе си.

— Какви са новините? — попита Андреас.

Високата монолитна сграда на „Планината Синай“ се появи отляво, нашарена с малки квадратчета светлина. При вида ѝ Матю почувства как огромна тежест притиска ума и притъпява усещанията му, сякаш беше под упойка.

— Броят на кръвните му клетки се е стабилизирал, но не знаят защо и се безпокоят, че може да падне всеки момент. Кръвопреливането вече не му помага.

— Значи не могат да го излекуват?

Матю се сепна и сви рамене. Човек можеше да живее от ден за ден, без да задава този въпрос. Майка му никога не искаше да узнава дългосрочните прогнози. Просто се молеше на Бог Отец, на Христос, на Богородица — на всички безполезни богове. Но въпросът беше уместен и бащата на баща му имаше право да го зададе.

— Имат някакъв напредък, но организъмът му е много отслабнал. След всяко от тези кръвопреливания той... Започвам да се чудя дали си струва.

— Би трябвало да го върнат у дома му. По-добре да си вкъщи, когато се изправиш пред подобно нещо.

— Не е толкова просто, дядо. — Резкият му тон изненада самия него. — Не можем да се откажем от надеждата, че състоянието му ще се подобри. Не съм сигурен и дали е достатъчно силен, за да се прибере. Мама ще трябва да прави всичко за него и тя ще се опита, но в момента е съсипана.

Андреас го потупа по рамото.

— Не мисли прекалено много за нещата, преди да дойде време да се изправиш срещу тях.

В този час горната част на Пето авеню беше почти празна и те успяха да паркират близо до входа на болницата. Дългите преплетени клони на брястовете се полюшваха, листата леко шумоляха. Андреас се взря в тях за няколко мига. После Матю го хвана за ръка и те влязоха в сградата.

Бяха му обръснали брадата, но по лицето му беше набола нова. Там, където някога имаше буйни черни къдрици, бяха останали само няколко сиви кичура. Бузите бяха хлътнали, а тялото под завивките бе изгубило голяма част от теглото си. И все пак Андреас би го познал навсякъде. Високото чело, дългият нос, нацупената уста, малкият белег на брадичката си оставаха същите, но цялостната промяна в тялото му беше ужасяваща. На колко беше сега, на петдесет и три? Прадедите му бяха живели над деветдесет години, до колкото очакваше да доживее и Андреас. Синът не биваше да изпреварва баща си.

Старецът застана скован на прага. Ако Алекос беше буден, Андреас щеше да влезе решително в стаята, без да се издава; но тъй като спеше, той си позволи да го погледа известно време. Не беше гледал как спи синът му, откакто беше дете, а от пет години изобщо не се бяха виждали. При последното му посещение бяха оставили част от горчивината зад себе си, бяха стигнали до някакво разбирателство, благодарение на общата им мъка. Но примирието не беше приятелство. Не бяха направили усилие да се опознаят преди години и бе невъзможно да преодолеят разстоянието помежду си наведнъж. Разделени от океана, те отново се бяха отчуждили. Може би Фотис или

Ирини му бяха напомнили за стария срам. А може би старата рана отново бе разчоплена и загnojяла.

Матю заобиколи леглото и застана до прозореца. Андреас не знаеше какво вижда, но можа да прецени, че гледа на изток, към реката. В гръб внукът му — с широките си рамене, кръгла глава и черна коса — приличаше на баща си. Но в чертите сходството беше слабо, макар че Матю не бе взел много и от майка си, а по-скоро бе одрал кожата на баба си, помисли Андреас не за пръв път, на неговата съпруга. Момчето изглеждаше точно като скъпата покойна Мария.

— Татко — долетя сух шепот от леглото.

Старецът се обърна и погледна в присвитите очи на сина си. Отдавна ли беше буден?

— Да — отвърна Андреас. Не смееше да се движи бързо, затова едва-едва пристъпи към леглото.

Алекос се опита да се изправи. Макар отчаяно да искаше да му помогне, старецът се поколеба, защото се боеше да не бъде отблъснат. Матю се приближи и повдигна баща си. Андреас бързо подреди възглавниците и Матю подпря Алекос. Болният посочи към една чаша на нощното шкафче и синът му я напълни с вода от бялата пластмасова кана. Алекос я взе със стабилна ръка и бавно отпи, без да ги поглежда, без да бърза да заговори. Краката на Андреас трепереха, но той не искаше да седне.

— Как е милата ми сестричка? — най-накрая попита Алекос на английски заради Матю, макар момчето да разбираше добре гръцки.

— Справя се. Децата й създават достатъчно работа, а съпругът не й помага.

— Винаги я защитавах. — Но Алекос се усмихна, макар и само с ъгълчетата на устата си.

— Когато съм с нея, защитавам теб. — После добави, сякаш току-що му бе дошло наум: — Скоро ще дойде да те види.

— Да, веднага щом й съобщиш за състоянието ми. Не се съмнявам, че всички ще се струпат край леглото ми със светена вода и свещеник. Разчитам на теб да изгониш свещеника. — Андреас не отговори и Алекос погледна сина си. — Ти ли го взе от летището?

— Фотис — отвърна Матю.

— Разбира се. Двамата конспиратори.

— Праща ти поздрав.

— Поздрави го следващия път, когато обсъждате плановете си.
Матю се засмя.

— Какви планове?

— Бог знае — дрезгаво каза Алекос. — Питай дядо си.

— Фотис изпрати човек да ме вземе от летището — обади се
Андреас. — Не го очаквах. От години не сме се виждали с него.

— Как се чувстваш днес? — тихичко попита Матю.

Баща му завъртя дланта си нагоре-надолу — жест, който и
двамата разбраха.

— Все така. Правиха ми някакви изследвания. Казват, че скоро
ще мога да се прибера у дома. Седни, татко.

Андреас почти се свлече на твърдия стол. Разкопча палтото си и
сложи шапката в скута си.

— Това са чудесни новини — каза Матю. — Значи кръвта ти е
по-добре.

— Малко. Е, поне не е по-зле.

— В такъв случай не трябва ли да продължат с терапията?
Откъде знаят, че няма да продължи да се подобрява?

— Възможно е. Казват, че е възможно, но не го вярват, а и аз не
им вярвам. — Алекос говореше без гняв. В гласа му се усещаше
огромна умора. — Пък и в момента не мога да понеса повече терапия.
Имам нужда от почивка, а тук не мога да си почина.

— Разбира се — подкрепи го Андреас. — Трябва да се прибереш
у дома.

— Аз пък мисля, че ти имаш нужда от почивка, старче.
Изглеждаш по-зле и от мен.

Андреас мълчаливо се взря в сина си като в кола, пострадала при
катастрофа. Неспособен да отмести поглед, съзнаваше, че истинските
чувства са изписани на лицето му, но не можеше да ги скрие.

— Добре съм. От полета е. Така и не можах да свикна със
самолетите.

Изразът върху лицето на Алекос беше нежен, така го гледаше
като дете, и спомените го заляха като парализираща вълна. Посегна да
разкопчае палтото си и осъзна, че вече го е направил, затова стори
същото с бялата си риза.

— Матю, дай на дядо си вода — нареди Алекос.

— Не — отвърна Андреас. — Видяхме в коридора кафемашина, помниш ли?

— Сигурен ли си, че искаш кафе толкова късно? — Загрижеността на момчето беше естествена, но у Андреас моментално се надигна гняв.

— Да не ме смяташ за баба? Ще си взема сам.

— Не, аз ще отида.

— Черно, без захар — обади се Алекос от леглото.

— Да — потвърди Андреас, — баща ти знае. Благодаря, момчето ми.

Когато Матю излезе и двамата останаха сами, Андреас вече не знаеше какво беше възнамерявал да каже на сина си.

— Фотис спомена, че отначало не си искал да го видиш. — Сега той говореше на гръцки.

— Изненадан ли си?

— Много време мина. Защо още си му ядосан?

— Смяташ ли, че тези неща се забравят само защото е минало време? Би ти се искало, нали? Да има давност за греховете и когато мине повече време...

— Не обсъждаме моите грехове — рязко отвърна Андреас, въпреки желанието си.

— Така ли? А какво обсъждахме? Напоследък съм доста разсеян.

— Твоето щастие.

— А, да, моето щастие. То винаги ти е било голяма грижа. Както и да е, видях се с него, така че няма какво да ми натякваш.

— Рини те е накарала.

— Уморих се да споря с нея, както сега се уморих да се карам с теб.

— Не искам да се караме. Благодарен съм ти, че поиска да ме видиш.

Алекос изглеждаше почти шокиран или играеше много добре.

— Ти си ми баща. Член на семейството ми.

— Фотис също е от семейството.

— Фотис е роднина. Ти си от моята кръв. Пък и какво можем да направя — да кажа на Матю: „Моля те, кажи на дядо си да изчака в коридора?“.

— Някога щеше да го направиш.

— Тогава имах сили.

— Значи това е причината да бъда тук? Заради Матю?

— Не става дума за теб, старче, нито за прошката ти. Става дума за мен. Бог знае защо си дошъл. Не искам да знам другите причини. Ти си тук. Имаш право да бъдеш. Остави нещата така и не питай повече.

Алекос се отпусна на възглавниците. Глупак, наруга се Андреас, защо го изтощаваш! Остави го и не питай нищо повече.

— Фотис иска да го забърка в нещо — обади се Алекос. — Свързано е с онази проклета икона. Знаеш ли за това?

— Днес научих.

— И не си замесен?

— Не.

— Откъде да знам, че ми казваш истината?

— Вярно е.

— Не го забърквай. Остави момчето на мира. Кажете на онзи проклет интригант да остави сина ми на мира.

— Музеят му е възложил да я оцени. Не виждам нищо лошо в това.

— Мислиш, че Фотис не го е уредил? Този човек се бърка навсякъде.

— Не разбирам какво ще спечели от това. Вземе ли музеят иконата, той няма да има на какво да се надява.

— Откъде знаеш, че е толкова просто? Кой ти каза, че Матю ще я оценява?

— Фотис.

— И как му се струва това? Какво ти каза?

Алекос имаше ум на учен, необучен да заблуждава умишлено. Несъмнено това беше причината, поради която мразеше баща си и чичо си — не само защото двойствеността беше такава голяма част от техния живот, но и защото беше лесно да заблудят самия него.

— Беше доволен — отвърна Андреас.

— Разбира се, аз не съм шпионин, но щом този човек е доволен от нещо, се притеснявам. Не замесвай сина ми.

— Това ще му помогне в работата. — Работа беше най-свещената дума за Алекос.

В този миг чуха, че Матю тихичко разговаря със сестрата в коридора. Алекос с мъка се приведе напред.

— Поне поговори с него. Разкажи му историята.

Устата на Андреас беше пресъхнала. Каква част от историята знаеше синът му? Кой му я беше разказал? Не беше Фотис. Мария? Самият той през някоя забравена вечер преди много години? Синът му гледаше настоятелно.

— Не можеш да го направиш, нали? Тогава му кажи да не се меси. Направи го заради мен. Той няма да послуша баща си, но теб — със сигурност.

— Не съм много убеден.

Матю влезе в стаята.

— Ще го направиш ли заради мен?

Мозъкът на Андреас се пръскаше от мисли, всички те неосъществими заради израза върху лицето на сина му.

— Ще говоря с него.

Матю докосна рамото му и когато Андреас се обърна, му подаде чашата с кафе. Стомахът на стареца се сви, в гърлото му загорча. Той постави чашата на облегалката на стола, придържайки я с ръка, и усети как топлината прониква в скованите му пръсти.

— Дядо ти ме измори — заяви Алекос. — Скоро ще трябва да си тръгнете.

— Ще дойдем пак утре.

— Майка ти ще дойде утре. Лекарите ще й кажат всичко. Кой знае, може би следващия път ще се видим у дома.

— Това би било чудесно.

Андреас се изправи твърде бързо и приседна на леглото, за да не изгуби равновесие.

— Тревожа се за теб, татко. — Гласът на Алекос беше тих.

Андреас сграбчи ръката на сина си с внезапна сила и я стисна. Лицето на болния остана безизразно, но той отвърна на ръкостискането. Старецът се изправи.

— Аз съм единственият тук, за когото можеш да не се притесняваш.

— Трябваше да се обадя в хотела — най-сетне каза Андреас. — Дано са запазили стаята ми.

Матю даде газ по пустия булевард.

— Абсурдно е да спиш в хотел, когато мама е сама в онази огромна къща. Ще ти се зарадва.

— Няма да ми откаже, но ще се чувства неловко.

— Тогава ела при мен. Апартаментът не е голям, но има място. Така ще бъдеш по-близо до болницата.

— Повярвай ми, предпочитам да се настаня в хотел. А сега ми кажи какво разбра от сестрата.

— Нищо не пропускаш. — Спряха на светофара на Осемдесет и шеста. — Не ми каза кой знае какво, трябвало да говоря с лекаря. Потвърди, че вероятно скоро ще го пуснат да се прибере. Но ме предупреди, че след седмица може да го приемат обратно.

Това не бива да се допуска, помисли си Андреас, но Алекос сам трябваше да реши.

Отново се движеха покрай голямата осветена сграда на музея „Метрополитен“, с колоните и куличките, избелелия камък и огромните цветни знамена. Музеят на Матю.

— Трябва да му намерим морфин — каза Андреас.

— Те ще му дадат нещо, сигурен съм. Засега не го боли много.

— Това може и да не продължи дълго, а не можем да разчитаме на съчувствието на лекарите. Искам да кажа, че трябва да осигурим сами морфин в случай на нужда. — В последвалата тишина той почувства, че Матю е приел идеята му.

— Фотис може да намери — каза внукът му.

— Несъмнено. Ако няма друга възможност, ще го помолим.

— Не обичаш да му искаш услуги.

— Отношенията ми с кръстника ти са доста сложни. Опитвам се да разделям бизнеса от приятелството, но за него разграничения не съществуват.

— Знаеш, че татко не го харесва.

— Сигурен съм, че чувствата на баща ти са също сложни. Главното е, че не му вярва. Смята, че Фотис може да се опита да те забърка в някоя от интригите си.

Завиха на изток по Седемдесет и втора улица. Матю не отвърна веднага, но Андреас търпеливо изчакваше.

— Не мисля, че тези дни Фотис има много време за интриги — най-после каза младежът. — Започва да усеща, че е смъртен. Иска да

прави неща, които му доставят удоволствие, да бъде със семейството си, а това сме ние. Едва ли ще ни постави в опасност.

— Може би. — Трябваше да бъде предпазлив, момчето беше близко с кръстника си. — Но опасността сама намира Фотис.

Матю се усмихна.

— Той казва същото за теб.

— Така ли? Няма да го отрека. И двамата сякаш привличаме опасността. Като млади толкова често сме я търсили, че я чувстваме като стара приятелка. Но те предупреждавам — аз бях любител, докато Фотис е истински експерт.

Трудно му беше да разгадае изражението на Матю. Дали объркване или раздразнение бе причина за бръчиците по челото и около очите му, или просто се беше съсредоточил върху предстоящия завой към Лексингтън авеню? Наближаваха хотела.

— Трябва да е отляво — обади се Андреас. — След малко ще го видим.

— Откъде намираш тези места?

— Приятели ми ги препоръчват.

— Сигурно не са прави, щом рядко отсядаш втори път на едно и също място.

— Просто навик. Ето, мисля, че е там. Зеленият сенник. — Андреас се обърна, за да наблюдава Матю, докато паркираше колата пред сградата на приятен стар и евтин хотел. — Надявам се, че не съм те обидил. Знаеш, че обичам кръстника ти, но и го познавам добре. Не е лесно да го разбереш. Ще бъде добре за теб и още по-добре за спокойствието на баща ти, ако не се забъркваш в никакви делови връзки с Фотис. Дори ако става дума за размяна на услуги.

Матю мълчаливо се взираше през предното стъкло. Не беше неучтив, но този разговор го караше да се чувства неудобно. Нещата може би бяха стигнали по-далеч, отколкото Андреас очакваше. Щеше да се наложи да разговаря по-открито с него, но не сега.

— Имаш ли свободно време тази седмица, момчето ми? Утре?

— Утре съм много зает. Ще ти се обадя, когато разбера какъв ми е графикът.

— Чудесно.

— Хайде, ела да те регистрираме.

4.

В началото беше Словото. В края Словото не струваше кой знае колко. На църковните служби, на които тайно присъстваше, Матю бързо губеше връзката между произнасяните и изпети думи, гръцкият се превръщаше в чиста музика, в чист звук. Звук, примесен с аромата на тамян, с отблясъка на слабите светлини върху варака и тъмните очи на светците по иконостасите. Понякога това беше достатъчно, за да предизвика нещо като транс, който успокояваше душата му или поне духа му. Беше ли това вяра? Той знаеше, че ако последва думите, ако предприеме това пътуване с разума си, щеше да се чувства нелепо. Трябваше да се отпусне. Бившата му приятелка Робин, отказала се от католицизма, беше преживяла същия феномен. Наричаше го Хипнозата на Исус.

В селото на баба му в Гърция един стар свещеник бе показал на Матю избледняла черно-бяла снимка на Богородица от Катарини, направена преди изчезването ѝ през войната. Разказите на кръстника му и сведенията, които беше прочел в няколко книги, потънаха някъде само след един поглед върху шестдесетгодишната малка снимка. Тогава за миг беше разбрал всичко. Копнежът, надеждата, отчаянието, които присъстваха във вихрушката от тъмносиво, в черните очи. Ако кръстникът му беше прав, само след минути щеше да види истинската икона. И думите отново щяха да му изневерят.

Къщата от кафяв камък приличаше на още няколко на същата улица, като се изключат железните решетки на прозорците и дискретната камера за наблюдение до вратата. Шумът от звънеца не се чу отвън, но Матю изчака. Вниманието му беше приковано върху решетката на домофона, когато вратата рязко се отвори.

Това със сигурност не беше прислужницата. Привлекателна жена, малко над тридесетте, с тъмноруса коса, тъмни кръгове под бледосините очи и скъпо бежово сако. Внучката. Тя сякаш се стресна да го види, но произнесе името му.

— Господин Спиър?

— Да. Госпожица Кеслер?

— Точно така. Изглеждате изненадан да ме видите.

— Щях да кажа същото.

Тя се засмя — кратък и сякаш непривичен звук.

— Заповядайте. — Матю пристъпи в тесния вход и се озова близо до нея. Тя продължаваше да говори. — Предварителните очаквания са странно нещо. Кого очаквахте да видите?

— Не знам, вероятно прислужница.

— Нямам прислужници.

Мрачна библиотека с ламперия се намираще веднага вдясно от входа, но останалата част от къщата беше забележително светла. Той последва домакинята по тесен коридор, облицован с дърво в долната си част и боядисан в бяло в горната. Стените бяха покрити с картини в рамки, с карти на средновековни градове — несъмнено издаващи вкуса на покойния. Вероятно тя все още не е оставила отпечатъка си върху къщата, помисли си Матю, после осъзна, че няма и представа какво харесва госпожица Кеслер. Както би казала Робин, опитваше се да добие представа за личността ѝ, без да я познава. Един от лошите му навици.

— Готвачът е глух, а и в момента не е тук. Освободих сестрата, след като дядо ми почина, така че сега съм сама. Искате ли кафе?

Кухнята беше светла, прозорците пропускаха толкова светлина, колкото позволяваше големият чинар отпред. Матю се поколеба. Това беше първото му самостоятелно посещение в нечий дом и не бе наясно с протокола.

— Само ако имате готово.

— Бих дала всичко за чаша кафе. Седнете, моля.

Тя наля в две големи чаши от син порцелан отдавна правеното кафе — той го усети по миризмата — от евтината пластмасова кафеварка на шкафа.

— Мляко, захар?

— Черно.

— Радвам се, че го предпочитате така, защото мляко няма, а не знам къде е захарта.

Той отпи глътка и побутна чашата встрани. Никой от семейството му не би поднесъл подобно кафе и на най-злия си враг. Какво казваха за богатшите и храната?

— А кого очаквахте вие? — попита той.

— Не знам.

— Мъж в туидено сако с посивяла коса и очила?

— Да, може би и с лула.

— Не и на работа. Не бих искал да одимя тези деликатни повърхности.

— Разбира се. Просто очаквах някой по-възрастен.

— Всеки ден се старая в тази насока.

Тя отново се засмя и Матю осъзна, че ще трябва да се бори с желанието си да я размива отново.

— Отдавна ли работите за музея?

— От три години. Не е много време. Можеш да работиш там и десет години, и все още да те смятат за новак.

— Но нали сте уредник?

— Помощник.

— Впечатляващо за млад човек като вас, нали?

Сега той разбра. Това не беше светски разговор, тя проучваше дали е достоен да оцени колекцията на дядо й.

— Не чак толкова. Трябваше им човек, който да познава източноправославното изкуство, а това ми е специалността. Преди това съм работил две години в Музея на Византия в Атина.

— Интересно. — Явно бързо се умори от разпита. — Това кафе е ужасно, ще направя ново.

— Тази сутрин пих достатъчно.

— Бързате да се хванете на работа, а аз ви бавя.

— За никъде не бързам. — Трябваше да бъде предпазлив. — Не е лесно да покажеш колекция, с която имаш дълбока емоционална връзка, на един непознат. Едно е да решиш да се разделиш с нея, а съвсем друго да гледаш как някой тъй наречен експерт я оценява, превръщайки я просто в стока.

— Това ли правите, господин Спиър?

— Надявам се, че не. Опитвах се да погледна на нещата от вашата страна.

— Проявявате голямо разбиране. Сигурно често имате такива поръчки.

— Всъщност, не.

— Проблемът е, че иконата е долу в нещо като параклис, който дядо ми е построил. Мястото е много лично. Никой, освен него не

влизаше там.

— Разбирам. Тогава можете да я изнесете оттам, за да я разгледам тук. При всички случаи светлината ще бъде по-силна.

— Съжалявам, изобщо не помислих за светлината. Не мога да си представя да я видя на друго място, освен в онова странно помещение. Предполагам, че затова не я преместих.

— Сега вече наистина пробудихте любопитството ми.

— Навярно преувеличавам. Това е просто малък параклис, капризът на един старец. Кой вече строи такива неща у дома си?

— Очевидно в сърцето си дядо ви е бил медиевист.

— Така е.

— Мога ли да го видя?

За миг тя го изгледа недоумяващо. Беше уморена, вероятно напоследък не си доспиваше и мислите трудно стигаха до съзнанието ѝ.

— Параклиса? Разбира се, искам да го видите. После можем да отнесем иконата на някое по-светло място, за да я разгледате както трябва.

— Чудесно.

— Добре. — Тя се изправи и отново спря. — Опитвам се да ви обясня, че тя не беше за дядо ми ценно произведение на изкуството, а реликва, която той почиташе.

Матю почувства как косата му настръхва и противно на природата си изпита желание да сподели нещо за себе си.

— Това е било първоначалното ѝ предназначение — каза тихо той. — За това е била създадена.

Беше намерил подходящите думи. Стори му се успокоена, макар да не помръдна.

— Странно. Бил е възпитан като католик, но предпочиташе православно изкуство. Сякаш естетическите му предпочитания го бяха довели до друга вяра. Което може да ви накара да се съмнявате в искреността му, но аз мисля, че по принцип изкуството, дори светското, беше свещено за него.

Той се усмихна, разбрал, че не е нужно да отговаря.

— Надявам се — колебливо каза тя, — че разговорите за религия не ви обиждат.

— В никакъв случай. Аз съм грък, религията е в кръвта ни.

— Трябваше да се досетя. Адвокатът ми познава кръстника ви или някой друг от роднините ви.

— Така е.

— Тогава Спиър е?...

— Променено от Спиридис. Дядо още не може да прости на баща ми за това.

— Ясно. — Тя отново седна, макар че явно разговорът бележеше някакъв напредък. — Значи сте православен грък?

— Да, може да се каже. Баща ми не е религиозен и като малък имах съвсем ограничен контакт с религията.

— А майка ви?

— Тя и дядо ми са вярващи. Броеници, календари със светци и всичко от този род. Водеха ни на църква на Великден, обясняваха ни за какво става дума.

— На вас?

— На мен и на сестра ми.

— Сестра ви религиозна ли е?

Какво, по дяволите, целеше с тези въпроси?

— Не. Наследила е от баща ми ума му на учен.

— А вашият ум на учен ли е, или на вярващ, господин Спиър?

— Опитвам се да съчетая и двете. Образованието ми е научно, но не можеш да разбереш православно изкуство, без да си наясно с религиозното му предназначение.

— Какъв дипломатичен отговор!

— Записвам си ги на маншетите, в случай че ми потрябват.

— Ако някой грубиян като мен ви подложи на разпит — разсмя се тя. — Извинете, просто се опитвам да ви опозная. Май попрекалих.

— Ако не искате да го направим сега, можем да насрочим друга среща. Признавам, че ще бъда разочарован, но...

— Не, няма нищо. Вие бяхте изключително търпелив.

— Моля ви, наричайте ме Матю.

— Добре, Матю. Обикновено ми казват Крис.

— Обикновено?

— Да.

— И аз ли да ви наричам така?

Би могъл да си обясни продължителния ѝ поглед по много начини, затова предпочете да не търси значението му. Тя отнесе

чашите до мивката и известно време остана там с гръб към него.

— Не. Наричай ме Ана.

— Ана. Добре.

— Последвай ме, Матю.

Помещението не беше голямо, може би шест на три метра и половина. Мракът в него беше подчертан от светлината в останалата част на къщата. Единственото осветление идваше от разпръснатите ивици синя, червена и жълта светлина от шестте малки прозореца със стъклопис. Матю различи пейка, канделабър, квадратни икони по стените. Виждаше детайлите на няколко от по-близките изображения на стената. Група фигури и кръст на фона на сиво-синьо небе. Не можа да различи нищо от най-голямата икона, която се намираше точно срещу арката, докато спътницата му не завъртя ключа отвън и Богородица от Катарини бавно изплува от мрака.

Беше около шестдесет на осемдесет сантиметра, много повредена и на пръв поглед изглеждаше почти абстрактна: блестящо златно поле с вишнева ивица, която тръгваше от дъното, а после покриваше по-голямата част от дървото. Скоро разбра, че това е роба, увита около торс и глава на жена. Ръцете ѝ бяха вдигнати пред гърдите, дланите, притиснати в молитва. Покривалото ѝ се различаваше ясно, но лицето се губеше. Освен очите. Те сякаш притегляха и Матю осъзна, че е изминал повече от половината път към иконата, без да усети, че се движи. Дори снимката не го беше подготвила за тези очи, които го наблюдаваха изпод покривалото. Големи, тъмнокафяви, почти черни, с бадемовидна форма в предпочитания източен стил. Проникващи, всезнаещи, опрощаващи или готови да простят, но след като изискат нещо от теб. Матю се взира в тях колкото можа да издържи, после трябваше да отмести поглед.

— Добре ли си? — тихо се обади Ана зад него.

— Да.

— Смущаващи са, нали? Очите. Не мога да ги гледам дълго.

— Много са изразителни.

— И малко плашещи, струва ми се. Красиви, но осъждащи. Така усещаш религията, когато си млад.

— Мисля, че когато са я рисували, религията е била доста по-първично преживяване.

— Сещам се за всички ренесансови шедьоври. — Сега тя стоеше до него и говореше тихо, почти в ухото му. — В естетическо отношение те са свършени. Мария е винаги ведра. Но в тази икона има нещо много по-силно, по-живо. Тя изглежда заплашителна. Божествена. Макар че всъщност не е богиня.

— За гърците е.

— Съжалявам, говоря глупости. Бих хвърлила вината върху кафето, но истината е, че се изнервям тук.

— Гузна съвест?

— Може би. Тази икона ме плаши. Дядо ми можеше да стои пред нея с часове, не знам как. — Той почувства дъха ѝ върху шията си, когато тя въздъхна дълбоко, за да се успокои. — Всъщност тук е умрял.

— Наистина ли?

— Получил едновременно сърдечен удар и инсулт. Даяна, сестрата, го намерила точно на мястото, където стоите.

Той устоя на импулса да се премести.

— Нищо чудно, че иконата те разстройва.

— Ценна ли е тя, Матю? — попита Ана.

— Срамота е, че е толкова повредена, макар че това сякаш засилва мистичното ѝ излъчване. Бих казал, че е отлична работа, и то много стара. Може би от преди разкола, което я прави изключително рядка. Но ще се уверя, когато я разгледам по-отблизо.

— Ще трябва да я свалим от стената.

— Ако искаш, ще го направя аз. Имам опит в боравенето с такива неща.

Тя приглади косата си с две ръце и кимна.

— Това сигурно е нарушение на застрахователните изисквания, но предпочитам да я махнем оттук. Трябва само да изключим алармата.

— Как ще го направим?

— Не съм сигурна. Ела ми помогни.

Андреас беше оставил съобщение на Морисън от агенцията във Вашингтон предишната вечер и на следващата сутрин той му се обади в хотела.

— Какво те води в Щатите, приятелю?

— Синът ми е болен.

— Съжалявам да го чуя.

Несъмнено беше така, но от тона му личеше, че има по-важна работа, отколкото да разговаря с един пенсиониран гръцки агент.

Андреас си го представяше — спретнат, късо подстриган, с нервен, шарещ поглед, който, решен да не пропусне нищо, пропускаше всичко. Нетърпение. Това беше причината въпреки всичките си ресурси американското разузнаване винаги да обърква нещата. Биваше ги да разчитат сателитни снимки, но не и да четат по лицата. Не можеха да преценят настроенията на хората.

— Имам молба — продължи Андреас. — Проблемът е доста деликатен.

— Убеден съм, че тази линия е сигурна.

— Бих предпочел да се срещнем. Нали си в Ню Йорк?

— Защо мислиш така?

— Просто предположих. — Когато нямаш информация, трябва да си добър в предположенията. — Ти често идваш тук. Пък и във Вашингтон няма сигурни линии.

Морисън се разсмя.

— Сигурно е така. Добре, но трябва да е набързо и скоро. Например, още тази сутрин.

— Това ме устройва.

Морисън избра едно невзрачно кафене за място на срещата — винаги предпочиташе такива местенца. Имаше енциклопедични познания за всеки безличен ресторант с лоша храна в който и да е град на Североизточна Америка. Предшественикът му Бил Барбър водеше Андреас в чудесни заведения, където се хранеха, пиеха, разказваха си истории и си разменяха информация почти небрежно, сякаш това не им беше работата. Но Барбър не държеше на протокола, а и по онова време Андреас му беше полезен.

Той пристигна пръв и избра едно сепаре отзад, твърде близо до горещата, неприятна миризма от фритюрника. Морисън пристигна след няколко минути в униформеното си синьо сако и сив шлифер,

макар че днес те подхождаха на времето — беше ветровито и всеки миг можеше да завали.

— Изглеждаш добре.

— Изглеждам ужасно, както и ти — отвърна рязко Андреас, не само защото беше вярно, но и защото искаше да притесни мъжа срещу себе си. Не се бяха виждали от години и времето не беше пощадило Морисън. Бе натягал, с посивели слепоочия и погледът му вече не шареше, а изглеждаше стъклен и застинал. Може би междувременно бе изпълнил доста неприятни задачи. Или пък имаше семейни проблеми. Но колкото и да би настоявал Андреас, Морисън едва ли щеше да му каже причината.

— Добре съм, просто нямам време да се наспя. Съжалявам за сина ти. Алекос, нали?

— Явно си препрочел досието ми. Поласкан съм.

— За бога, Анди, просто си спомням. Винаги ли обиждаш хората, от които искаш услуги?

— Да, това е гръцки обичай. Мразим да сме задължени на някого, затова го обиждаме от самото начало, за да е наясно, че не ни държи в ръцете си.

Морисън поклати глава, успокоен или развеселен.

— Истина ли е това?

— Не. Аз съм един невъзпитан старец, извинявай. Да, Алекос.

— Какво му е?

— Заболяване на кръвта. Ако можех да се сетя името, щеше да ти е познато. Подобни болести са редки в моето семейство, но за толкова млад човек... Не разбирам.

— Никой не може да разбере тези неща. Когато става дума за гадости, пътищата божии са неведоми.

Андреас реши, че харесва тази по-стара и ексцентрична версия на Морисън повече, отколкото безочливия самомнителен мъж, когото беше познавал. Уморената изрусена келнерка ги изчака мълчаливо, но явно се обиди, когато ѝ поръчаха само кафе, и агентът се почувства задължен да добави яйца и препечен хляб.

— Не съм закусвал.

— Винаги трябва да закусваш, Робърт.

— Знам, жена ми го повтаря всеки ден.

— Лично аз не бих закусвал тук, но съм доста претенциозен по отношение на храната си.

— И аз не възнамерявах.

— Тя те изнуди. Прилича на гневна пелопонеска. Готвачът също не изглежда много чист. А мексиканецът, който мие чиниите, има хрема. Не, не бих се хранил тук.

— Ще пия портокалов сок, за да избия микробите.

— Портокалов сок! По-добре яж чесън!

— С яйцата?

— По-добре, отколкото с кафето. Търся един човек.

— Официално ли?

— Вече не работя официално. Както казах, искам ти услуга. Трябва да знам дали този човек е влязъл в страната през последните две седмици. Може би някъде в района на Ню Йорк, макар да е възможно и на друго място. Мога да ти дам всичките му известни фалшиви имена.

— Това е доста трудна работа. Откъде идва?

— От Южна Америка. От Аржентина, вероятно е излязъл през някоя друга страна.

— Значи знае какво прави.

— Така е, но смятам, че в момента може и да не е толкова предпазлив. Не е очаквал да бъде проследен, освен това бърза.

— Как изглежда?

— Среден на ръст, със сини очи. Около осемдесетгодишен.

— Да не би случайно да е един германец, когото смятат за мъртъв от тридесет години?

Андреас се облегна на скърцащата облегалка, тапицирана с изкуствена кожа, разочарован от развитието на разговора. Беше разчитал, че тъй като е сравнително млад, Морисън няма да е запознат със случая.

— Досега не сме говорили за него.

— Стига, Анди — разсмя се правителственият агент, — това беше твоята мания. Всичко е в досието ти. Но този тип би трябвало да е мъртъв.

— Показаха ми гроб. Дървен кръст и прясна пръст зад последната къща, която е притежавал. Но не видях тялото му.

— От аржентинското разузнаване ли получи сведенията?

— Гробът беше пресен. На не повече от ден-два. Може да са го изкопали час преди да съм отишъл.

— Хората просто умират, приятелю. Много от старите нацисти починаха от естествена смърт.

— Прекалено удобно беше. Аржентинците го прикриваха. И още го правят, сигурен съм. Може би — ти също.

— Аз ли? — Морисън се усмихна невинно.

— Прекрасната организация, за която работиш. Интересно е, че издирването ми на Мюлер е така подробно описано в досието ми, а на времето вие изобщо не ми помогнахте.

— Нямахме ресурси. Той беше дребна риба, майор или полковник. Дори не беше генерал, да не говорим за някой от стълбовете на Райха. Трябваше да потърсиш израелското разузнаване.

— За тях също беше дребна риба, но накрая ми дадоха малко информация. Така открих къщата.

— Но аржентинците се намесиха.

— Веднага щом слязох от автобуса в близкото село. Знаеха кой съм. Бяха учтиви, казаха, че имат новини, които ще ми харесат. Заведоха ме при стълбата. Показаха ми гроба.

— Добре изпипано.

— Ще ми помогнеш ли, Робърт?

Морисън заби вилицата в голямата купчина яйца, която току-що бяха поставили пред него. После замря с объркан или може би отвратен вид.

— Мирише.

— Върни ги.

— Историята мирише. Ако е имало причина да не ти помогнем тогава, не знам каква е била, но не ми се ще да се забърквам сега.

— Какво значение може да има след толкова години? Поглези стареца.

— Не си струва. Ако е мъртъв, ще си загубя времето; ако е жив и ти кажа къде е, нещата могат да загубеят. Не мога да ти позволя да го убиеш на американска земя.

— Кой ти каза, че ще го убия?

— Не беше ли това целта ти тогава? Защо иначе искаш да го намериш?

— Имам въпроси към него. Но по-важно е да го следя, за да предпазя други хора.

— Смяташ, че е намислил нещо? Ако знаеш какво, трябва да ми кажеш.

— Нямам представа какво възнамерява да прави. Разбери, Робърт — Андреас се наведе и втренчи поглед в събеседника си, — всичко, което искам да ми кажеш, е дали е влязъл в страната. Аз ще трябва да го открия, което вероятно ще се окаже невъзможно, но поне ще бъде нащрек. Ти ще защитиш мен с тази информация. Сега разбираш ли?

— Разбирам, че си едно сладкодумно дърто копеле.

— Накарай да ме следят.

— Не мога да си го позволя.

Андреас бръкна в джоба си, извади парче хартия и го сложи на масата. Морисън го погледна, докато дъвчеше препечената филия.

— Имената му?

— Онези, които зная.

— През последните тридесет години може да си е купил и други документи за самоличност.

— Така е. Но щом никой не го е преследвал, съмнявам се, че си е дал труда. Създаването на достоверна самоличност е мудна работа. Между другото, поне едно от тези имена е било засичано през последните десет години в Източна Европа. Отбелязал съм го. Разбира се, може и да не е бил той.

Тази информация дойде в повече на агента, пристигнал в големия метрополис с други приоритети, и той неспокойно се размърда на мястото си. Андреас беше доволен. Най-добре щеше да бъде, ако умореният бюрократ забравеше колкото се може по-голяма част от този разговор.

— Ако се заема с това — каза Морисън, кимвайки към листчето, — не значи, че се ангажирам по някакъв начин. Може да го открия и да реша да не ти кажа.

— Разбирам.

Агентът въздъхна, извади портфейла от самото си, сложи двадесет долара на масата и прибра листчето.

— Ако този тип не е в списъците на издирваните, малко вероятно е да го намеря. Не ми се обаждай. Ако имам нещо за теб, ще ти позвъня в хотела.

- Никога не ми даваш да платя.
- Това е моята страна. Ти ще ме черпиш в Атина.
- Винаги го казваш, но нито веднъж не си дошъл.
- И това ще стане някой ден.

5.

Фотис седеше на обичайната си пейка, обърната под ъгъл към слънцето, със сивото си палто и шапка, белите му мустаци блестяха като фар. Ярки розови петна бяха избили по изпъкналите му скули и той разсеяно гледаше в пространството, докато хранеше ятото гълъби в краката си с натрошени соленки. Фотис заемаше толкова голямо място в съзнанието му, че Матю постоянно се изненадваше колко стар и крехък изглежда кръстникът му. И как не? Наближаваше деветдесетте. Но не само възрастта го караше да изглежда така, у него ставаше някаква по-дълбока промяна, която можеше да се усети само ако човек го виждаше всяка седмица. Фотис беше болен. Старият чаровник — или интригант, както Алекос го наричаше винаги — никога нямаше да си го признае, но не беше добре и болестта го принуждаваше да бърза. Матю седна.

— Калимера, кръстник.

Фотис бавно се обърна и му се усмихна.

— Хубава сутрин, наистина. Усещам слънцето. Мисля, че преживяхме още една зима.

— Зимата свърши преди седмици.

— Никога не можеш да си сигурен. Март е най-ужасният месец. Подмамва те с топлина и слънце, после те засипва със сняг. Април е по-надежден, мисля, че вече сме в безопасност. Как е баща ти?

— По-добре. Може би ще го изпишат.

— Чудесно. А как мина срещата му с дядо ти?

— Горедолу. Беше малко напрегната. По едно време ме отпратиха, така че не знам какво е станало, но когато се върнах, все още си говореха.

Фотис поклати глава.

— Горкият човек.

— Ти как си?

— Както винаги. — Той потупа кръщелника си по коляното. — Това е моята тайна. Да се поразходим.

Тръгнаха на север и слънцето остана зад тях. Широката алея на зоологическата градина беше пълна с пицящи деца и Матю грижливо подхвана кръстника си. Фотис се усмихна добродушно на тичащите дребосъци, като старец, който се наслаждава на енергията им. Усмивката му не изчезна дори когато едно момченце се блъсна в него. Погледаха тюлените на скалистия им остров и зърнаха полярната мечка, която лениво плуваше в басейна си.

— Купи ли къщата? — попита Матю.

Фотис му беше разказал, че смята да купи имот в Армонк, и двамата с Робин, която беше отраснала там, импулсивно отидоха с колата до градчето и го намериха. Само преди няколко седмици — малко преди тя да го изостави.

— Къщата? — Фотис изглеждаше изненадан. — Не си спомням да съм ти казвал за нея. Не, все пак реших да не я купувам. Прекалено щях да се разглезя.

Това беше интересно. Когато за последен път бяха говорили за къщата, кръстникът му изглеждаше изключително запален и Матю беше останал с впечатлението, че твърдо е решил да я купи. Още една от малките тайни на стареца. Той разбра, че от него зависи да повдигне темата, която вълнуваше и двамата.

— Вчера видях иконата на Кеслер.

— Разкажи ми.

— Прекрасна е. Доста е повредена, но има невероятно излъчване. Много е впечатляваща.

— Значи мислиш, че стойността ѝ е по-скоро духовна, отколкото художествена?

— Не е задължително. Зависи за кого.

— Точно в това е въпросът. — Старецът замълча, преди да тръгне по стръмното отклонение от алеята. — Ще препоръчаш ли на музея да я купи?

— Ще трябва да я види началникът на отдела, а вероятно и директорът. Решението ще се вземе на по-високо ниво.

— Какво, твоето мнение няма ли значение?

— Аз съм специалист по византийско изкуство и съм сигурен, че ще го вземат предвид. Би трябвало да я купим само заради възрастта ѝ, а тя е и изключително произведение на изкуството. Може да бъде гвоздеят на новите зали.

— Със сигурност.

— Но има много други възможности. Музеят не може да купи всичко, което би искал.

— А ти би ли желал да я купят?

— Егоистично погледнато — да, за да мога да я изучавам, когато поискам. В музея нямаме много икони, а и нито една не е като тази.

— Сигурен съм в това. Но ще я окачат ли на стената, за да я гледат всички посетители, или ще стои в някой сандък в подземието с контролирана температура, достъпна само за очите на учените?

— Признавам, че това е проблем.

— Усетих. Ти си много съвестно момче. А сега — той хвана Матю под ръка и продължи напред, — разкажи ми за иконата.

Матю я описа, докато вървяха покрай тучния склон, обсипан с жълти и бели нарциси, и през малката овощна градина с напъпили дървета. Опитваше се да се ограничи само с технически термини, но се боеше, че въпреки това си пролича колко емоционално му е въздействала. Струваше му се невъзможно да използва академичния си тон и да запази професионалната обективност, когато говореше или дори мислеше за нея, и трябваше да се запита какво означава това. Старецът го слушаше мълчаливо и с безизразно лице, докато не спряха на кръстовището на Седемдесет и втора улица.

— Великолепно. Много бих искал да я видя някой ден.

— Сигурен съм, че това може да се уреди, когато всичко приключи.

Фотис го погледна с овлажнели очи, което може би се дължеше на вятъра.

— Знам, че ти беше най-подходящият човек, който да оцени тази икона.

— Трябва да ти благодаря, че си споменал името ми пред адвокатка й. Какъв късмет, че се познавате.

— В един и същи клуб сме, но няма защо да ми благодариш. Музеят така или иначе щеше да изпрати теб.

— Може би семейството на Кеслер нямаше да се сети за музея, ако ти не беше го споменал. Но каквото и да стане от тук нататък, успех да я видя и съм доволен.

— Разбрах, че си направил много добро впечатление на госпожица Кеслер.

— Адвокатът ли ти каза?

— Защо да е тайна? Всъщност може би тя ще те покани на втори оглед. Този път от свое име.

Матю притеснено сви рамене.

— Няма смисъл — не аз решавам дали музеят ще я вземе.

Прекосиха и тръгнаха надолу по алеята към езерото с лодките.

— Може би греша, но тя, а не музеят ще реши съдбата на иконата.

— Разбира се.

— За това ще ѝ трябва помощ, а тя вече ти има доверие.

— Ще бъде неловко.

— Смяташ, че ще те постави в положение, което противоречи на принципите ти? Погледни го от друга страна. Може би госпожица Кеслер има нужда да ѝ кажат какво да направи.

— Не те разбирам.

— Да, все още.

Мълчаха, докато стигнаха края на пътеката. Фотис стисна поздраво ръката му и Матю видя, че на лицето на кръстника му е изписана болка, очевидно нещо го болеше, и то силно. Със стиснати зъби и затворени очи, той се олюля за миг, вдишвайки дълбоко през носа.

— Добре ли си, кръстник?

След няколко секунди лицето на стареца се отпусна.

— Днес въздухът е чудесен, нали, момчето ми?

— Искаш ли да седнеш?

— Да, за няколко минути.

Отидоха бавно до една пейка край езерото. Наблизо наблюдателите на ястреби се бяха струпали около телескопите. Фотис тежко седна. Макар и загрижен, Матю не смееше да го разпитва. Не за пръв път виждаше тези симптоми, но въпросите само щяха да накарат стареца да се затвори в себе си. Това беше неговата болка, ревниво пазена като останалите му тайни.

Повърхността на езерото приличаше на тъмно стъкло, в което се отразяваше размазана версия на тухления хангар за лодки на отсрещния бряг. Зад него едва разлистените дървета се издигаха високо над улицата, а още по-високо каменните кули на Пето авеню сияеха в жълто-бялата светлина.

— Искаш ли нещо? — попита Матю, но Фотис махна с ръка в знак на отказ.

— Съдбата е странна работа. Ние смятаме, че контролираме живота си, но някои събития непрекъснато се повтарят и ни тласкат в определена посока. Не си ли го забелязал? Можем да се съпротивляваме. Можем да продължим напред, преструвайки се, че все още ние ръководим нещата. Или да се опитаме да разберем какво иска от нас съдбата и да помогнем да се случи.

— Не вярвам особено в съдбата.

— Защото си млад. На твоята възраст човек трябва да вярва, че управлява живота си. Някога младите искаха съвет от възрастните. Смяташе се, че те са добили мъдрост от опита си. Вече не е така.

Матю разбра намека и млъкна.

— Днес ми разказа някои интересни неща — продължи Фотис. — Възможно е подсъзнанието ти вече да е усетило дилемата, която съзнанието ти още не долавя, защото засега не си принуден да избираш. Ето какво. Преди няколко дни с мен се свърза един висш духовник от гръцката църква. Ставаше дума за иконата. Те са твърдо решени да си я върнат и искат да им помогна.

Внезапна тревога заля младежа. Той се приведе напред, невярващ и същевременно обзет от странното чувство, че е очаквал да стане нещо такова.

— Но защо църквата се е свързала с теб? Откъде изобщо знаят за иконата?

— Църквата има много източници, а аз имам много приятели в нея. Те много държат да си върнат откраднатите произведения на изкуството, особено тези с голямо религиозно значение и сила. Не беше тайна, че Кеслер притежава иконата.

— А ти се догаждаш, че е била открадната?

— Не — бързо отвърна старецът, после се овладя. — Сигурно си видял документите от адвоката. Какво пише в тях за произхода ѝ?

— Съвпада с този на иконата, за която говорихме с теб.

— Света Богородица от Катарини.

— Не е използвано това име, но очевидно е същата. Отпреди разкола, оригиналният източник е неизвестен. През последните няколко века се е намирала в църква в Епир.

— И как се е оказала в ръцете на Кеслер?

— Твърди, че я е купил от свой швейцарски колега.

— Значи той е крадецът. Или онзи преди него. Какво значение има? Някъде по веригата тя е била открадната. Кой грък би се разделил доброволно с нея?

— Може би онзи, който е имал нужда от пари след войната.

— Казах ти, била е открадната по време на войната. Германците са я взели със себе си, когато си заминали.

Най-после стигнахме дотук, помисли си Матю. Кръстникът му от седмици намекваше за нещо подобно.

— Откъде знаеш?

Фотис въздъхна и приглади сивите си вълнени панталони.

— Добре, добре. Казах ти, че съм я виждал и преди.

— Да. Така започна разговорът ни.

— Не ти казах всичко. Видях я през войната в църквата в селото на дядо ти. Той уреди да я видя. Никога няма да го забравя. Гледах я по-малко от час, но бях напълно обсебен от красотата ѝ, от силата, която излъчваше. Знаеш, че бях партизанин. Участвах в съпротивата в онзи район и изпратих човек, който да вземе иконата, преди германците да я откраднат или да изгорят църквата, без да знаят какво място е тя. Опожариха толкова много села и черкви — една повече нямаше значение.

Старецът замълча, сякаш виждаше пламналите къщи. Матю гледаше мъжете, които наблюдаваха птиците. Усещаше, че този разказ ще го разстрои, и то не само защото музеят никога нямаше да купи открадната творба. Информацията, която жадуваше да получи, щеше да му струва неутралитета. Всяка дума го забъркваше все повече в онова, което кръстникът му беше планирал. Но как би могъл да устои? Старите пушки рядко издаваха тайните си.

— И какво стана?

— Да, какво? Още не съм сигурен. Изпратих най-добрия си човек. Наричахме го То Фите. Всички имахме псевдоними, за да не могат германците да разберат кои са братята или семействата ни. Сигурно сега ти се вижда смешно.

— То Фите? Змията.

— Да, Змията, защото много го биваше да се промъква. И по други причини. Имаше си собствени идеи как да свърши нещо, но му имах доверие.

— А той те провали.

— Напротив, успя. Разбираше много по-добре от мен стойността на иконата и беше решил да я вземе на всяка цена. — Фотис облиза устни. — Уби един свещеник.

Матю се облегна. Беше по-ужасно, отколкото предполагаше.

— Защо?

— Май прибързвам. Не съм сигурен дали той го е направил. Но свещеникът се намеси и затова умря.

— Какво стана с иконата?

— Църквата беше опожарена. Мисля, че от германците, макар че и той може да го е направил. По онова време смятах, че и иконата е изгоряла. По-късно разбрах, че моят човек я дал на един немски офицер.

— Дал я?

— Изтъргувал я за оръжие и муниции, за да се бие с комунистите. Щом разбрахме, че германците са победени, това се превърна в най-важната ни задача. Той не беше крадец, а патриот. Доколкото знам, получаваше заповедите си от някой по-висшестоящ от мен.

Матю потропа с крака, за да ги стопли, както и да прогони тревогата си. Внезапно иконата му се стори осквернена, сякаш повърхността ѝ бе изцапана с кръв. Вече нямаше да гледа на нея по същия начин. Фотис като че ли прочете мислите му.

— Мнозина са убивали заради нея и други като нея през годините. Това не бива да те учудва, момчето ми. Или си шокиран, че ръцете на кръстника ти са изцапани с кръв?

— Ти не си го пратил да убие свещеника.

— Не. Но аз му бях командир и смятах, че го контролирам. Той играеше своята игра, както всички останали. Тъжна история. Съжалявам, че те разстроих. Знам, че би искал да гледаш на иконата само като на художествена творба, но тъй като си донякъде историк, мислех, че трябва да знаеш.

— Това не беше урок по история. Помниш ли, ти говореше за гръцката църква?

— Да. Ето какво исках да кажа. Говорихме си, че иконата няма да има голямо значение за твоя музей. Трябва да знаеш колко е ценна тази икона не само като източник на вяра, но и на целебна сила в старата ни

родина. За мен това е достатъчна причина, за да бъде върната там. Ако не, поне ти разказах тъжната история за похищението ѝ и колко кръв се проля заради нея. Може ли след това да има съмнение кое е правилното решение?

— И искаш да кажа на госпожица Кеслер да дари иконата на гръцката църква?

Фотис присви очи.

— Разбирам, боиш се да не я измамиш. Не, църквата е готова да плати. Разбира се, могат да я спечелят и с дело, но доказването на кражбата и проследяването на собствениците може да отнеме години и адвокатските хонорари да излязат също толкова, колкото е продажната ѝ цена. Ще ѝ направят предложение, може би няма да ѝ дадат толкова, колкото очаква, но все пак цената несъмнено ще е прилична. А и тя е богата, така че това едва ли ще я интересува много.

— Но искаш аз да я убедя.

— Да я посъветваш, да ѝ кажеш какво мислиш. Останалото ще дойде само.

Матю бавно стана, овладявайки желанието си да изругае, да скрита пейката или просто да си тръгне. Вместо това остана до съсухрения старец.

— Какво си намислил?

— Какво общо имам аз, детето ми? Положението е такова, каквото е. Съдбата сама избира оръжията си.

Оръжията, не инструментите, забеляза Матю. Опита се да си се представи като оръжие на съдбата. Ама че смях.

— Не съдбата ме забърка в това, а ти.

— Аз също съм неин инструмент. Писано ти е било да се забъркаш.

— Това е просто формула, за да оправдаеш всичко, което си намислил, нали? Така животът ти сигурно много се улеснява.

Всъщност животът на Фотис изобщо не беше лесен и Матю не се надяваше нито да го разбере, нито да опровергае философията му. И все пак кръстникът му изглеждаше толкова ведър и спокоен, че го вбесяваше.

— Нарича се вяра и всеки може да я постигне. Не е нужно да приличаш на баща си.

— Това пък какво значи?

— Нищо, момчето ми. Глупаво беше, че го казах. Извинявам се.

И двамата се бяха увлекли, затова настъпи тишина. Матю отиде до ръба на езерото. Водата беше чиста, наскоро сменена, без гнили листа или боклуци. Виждаше бетонния парапет и дъното. Това място му бе познато до болка, цялата тази част от парка на юг от музея до Седемдесет и втора улица — тук идваше да се разходи, за да прогони стреса, да преживее загуба, да прочисти съзнанието си. Това беше мястото, което би избрал, за да обмисли неприятните разкрития, до които беше стигнал. Но макар да беше тук, не усещаше покой. Наблюдаваше неподвижната вода, ярката слънчева светлина, усещаше мириса на влажна земя, но не изпитваше нищо — въобще не можеше да реагира. Сякаш невидим параван го беше отделил от целия свят. Би искал да обвини за това разговора с Фотис, но нямаше да бъде честно. Нима това чувство не го преследваше от два дни? Сега просто бе изкристализирало. Не беше ли започнало от мига, когато застана пред иконата и черните ѝ очи го приковаха, а Ана Кеслер му говореше и дъхът ѝ пареше ухото му? Оттогава работата, разговорите, необходимите всекидневни задължения минаваха като дълга и скучна почивка до момента, когато отново можеше да мисли за иконата, да говори за нея, да я види.

Върна се при Фотис. Старецът изглеждаше потънал в мислите си, докато Матю не понечи да седне.

— Не, време е да се поразходим пак. Много те задържах. Помогни ми да стана.

Продължиха на север по тясната алея към моста под Кипарисовия хълм отново в разбирателство — поне привидно, ако не истинско. Матю очакваше нови атаки, но спътникът му мълчеше, вгълбен в себе си. Може би потискаше болката или пазеше енергията си, за да може да завърши разходката. Силни продълговати лампи осветяваха късия тунел. Купчината дрехи до стената по-отблизо се оказа скитник, който спеше или беше умрял.

— Ако църквата я вземе — започна Матю замислено, — къде ще я постави?

— Не сме обсъждали такива подробности. Не мога да ги питам подобно нещо, освен ако не съм готов да ги подпомогна, стига отговорът да е положителен. А не мога да им помогна без теб. Затова ти ми кажи от какъв отговор би бил доволен.

— Искам да бъда сигурен, че няма да свърши в някой сейф или на стената в дома на някой епископ. Че ще бъде изложена публично, за да могат всички да я виждат.

— Тогава ще поставим това като условие за нашата намеса.

— Не виждам как можем да поставяме условия. Нямам намерение да убеждавам госпожица Кеслер в каквото и да било.

— Но ако ти поиска съвет, ще й дадеш ли?

— Ще трябва да помисля върху това, което ми каза.

— Мъдро решение.

На заобления хълм над тях кучета играеха с господарите си. На север през дърветата отвъд Седемдесет и девета улица се издигаше масивната стена от бетон и стъкло на музея. Друга алея пресичаше онази, по която вървяха, изкачваше се наляво по Кипарисовия хълм, а отдясно стигаше до Пето авеню. Фотис щеше да поеме по нея към мястото, където шофьорът му — един от руснаците Антон и Николай — го чакаше на булеварда. Следвайки неписаното правило, Матю никога не го изпращаше до колата, но го наблюдаваше, за да се увери, че ще стигне необезпокояван до улицата.

— Е, оставям те да работиш. — Фотис стисна едновременно двете ръце на младежа. — Не се отдавай на тревожни мисли. Ще стигнеш до правилно решение само ако умът ти е спокоен. Бог да те пази, момчето ми.

— Пази се, кръстник.

Старецът стисна пръстите му и тръгна бавно, но уверено, без да се обръща. Матю остана на малкия кръстопът, дълго след като кръстникът му изчезна от поглед.

Ян остави пътеводителя, отворен на частта за Сентръл Парк, на пейката и изчака старецът да мине покрай него. Младежът все още стоеше на петдесетина метра от тях и гледаше в тази посока. Едва ли е забелязал нещо, реши Ян, просто иска да се убеди, че старецът е добре. Пъхна ръка в джоба си и внимателно измъкна хладния метален предмет. Един изстрел щеше да бъде достатъчен, но протоколът изискваше да са два или три — в тила и малко под плешките. Ако това беше пистолет, а не мобилен телефон.

Разбира се, мястото беше неудобно, имаше твърде много хора и никакво прикритие. Един от трите къси тунела, през които бяха минали, щеше да бъде по-подходящ, особено ако денят беше дъждовен или облачен, което често се случваше през април в Ню Йорк. Но тогава се налагаше да убие и младежа. За предпочитане беше да го направи по пътя между колата и къщата в Куинс. А най-добре беше да имаш няколко възможности. Щеше да уведоми Дел Карос, че няма проблеми. Работодателят му щеше да го сметне за небрежен, след като го беше предупредил, че гъркът е трудна мишена, но в действителност Ян не очакваше проблеми дори с руските телохранители. Не би имал нищо против да очисти и тях — мразеше руснаците.

Никакви съобщения. Той остави телефона и отново взе пътеводителя. Над триста вида птици се наблюдават в парка всяка година, включително зелена чапла и алена танагра. Интересно. Ян поклати глава, удивен от това природно изобилие.

6.

Купища пращинки се носеха в ярките лъчи светлина между рафтовете и Матю трябваше да полага извънредни усилия, за да не се втрени в тях като хипнотизиран, за да не остави въображението си да се понесе диво към странните събития, описани на страниците пред него. В кабинета му светеше червената лампичка на телефона — несъмнено се обаждаше адвокатът идиот, който искаше да му предложи потенциален дарител от Чикаго. Съобщения от Невинс, главния уредник, от Карол и комитета по планирането, от директора, от правния отдел задръстваха електронната му поща, но Матю не им обръщаше внимание. Вместо това се беше скрил в библиотеката на отдела със старите томове, в които имаше няколко фрагмента от известното за иконата на Кеслер.

Търсенето в интернет не откри нищо за този неизвестен обект. Нямаше надеждни византийски източници, нито начин да проследи иконата до мястото и времето, когато бе създадена. Единствените следи можеха да бъдат открити в самото изображение. Долната част на иконата бе толкова повредена, че не бе успял да прецени със сигурност дали някога там е бил изобразен младенецът Христос, когото повредените ръце на Мария да сочат на зрителя. Това би определило иконата твърдо като Hodegetria — Богородица, Сочеща пътя, една от най-харесваните и стари традиции в иконописа, според популярната легенда, основана на оригинала, нарисуван от самия Свети Лука. Но положението на ръцете и полуобърнатата надясно фигура — която сякаш искаше да привлече вниманието на зрителя вън от рамката — сякаш я причисляваха повече към стила Hagiasoritissa. Този тип икони бяха свързани с покривалото или покроя на Мария, донесено от Светите земи от Света Елена през IV век и поставено в мощехранителница, над която висяло изображение на Богородица.

Имаше аргументи срещу тази класификация. Иконата от Катарини гледаше зрителя право в очите, вместо да следва посоката, в която сочеха ръцете — вдясно, където по принцип би трябвало да виси иконата на Христос. Но Матю познаваше и други образци, където това

правило беше нарушено. Голяма пречка бе, че този стил беше станал популярен едва в средата на десети век, а иконата от Катарини със сигурност беше по-стара, и то може би много по-стара. Но кой би могъл да каже дали стилът не е съществувал и по-рано? Може би всички предишни версии са били унищожени по време на разкола през VIII век. Да, мислеше Матю, позволявайки на дълго потисканата догадка, която цяла сутрин се оформяше в съзнанието му, да изплува на повърхността, кой би могъл да каже, че тази икона не е самият отдавна изгубен оригинал? Първата по рода си, вдъхновение за всички следващи.

Когато идеята го завладя, ръцете му потръпнаха. Той потисна внезапното си вълнение, самоубеждавайки се, че религиозното значение на подобно откритие не е важно толкова за него, колкото за църковните служители, които се бяха свързали с Фотис. Но и само идентифицирането ѝ като произведение на изкуството би било впечатляващо и би спомогнало за кариерата му. Уви, докато не откриеше още доказателства от някой скрит източник, това щеше да си остане само хипотеза. Междувременно, дори той никога да не разбере със сигурност откъде се беше появила тази Богородица и как бе стигнала до Епир, поне можеше да потърси доказателства от времето, когато е била там.

В каталозите на големите художествени критици от изминалите столетия нямаше много образци на източноправославното изкуство, а когато имаше, подобрите икони бяха все едни и същи — Св. Петър от VI в., Мария и Христос Пантократор в „Света Катерина“ в Синай; някои по-късни произведения на Теофан и Рубльов в Русия; Мадоната от Владимирската църква и още няколко. Като се имаше предвид, че се е намирала наред стръмните хълмове на Гърция, без да се споменава огромният брой икони в тази страна, които претендираха за определен духовен статут, фактът, че изобщо се знаеше за Света Богородица от Катарини, си беше почти чудо. Първото ѝ споменаване Матю откри в записките на английския авантюрист Томас Хол, който пътувал из цяла Гърция и Турция през 80-те години на XVIII век. Изпълнените с фантазии пътеписи на Хол включваха заедно с многото невероятни съобщения и това за „Света Богородица от Епир“ (сякаш е била единствената икона на Богородица в целия район), описана като „повече изподраскано дърво, отколкото боя, като се изключи красивото

лице на Девата“ и че „лекувала слепотата на истински вярващите при докосване, но ослепявала онези, които били зли или алчни по природа“. Този откъс се намираше след историята за левитиращите монаси от Метеора и предхождаше онази за чудотворното изображение на Христос върху кърпата за бърсане на съдове на една селянка. Матю винаги се забавляваше, докато четеше Хол.

При първото си пребиваване в Гърция през 1809 г. лорд Байрон споменава за чудодейната икона на Света Богородица, притежавана от мюсюлманския тиранин Али паша, който вече бил стар, но с енергичен ум и тяло и щял да остане такъв до смъртта си от ръцете на своите турски сюзерени през 1822 г. Описанието отново много напомняше на иконата от Катарини и Байрон описваше необичайния златист ореол около нея. Матю поклати глава. „Ако пиех колкото теб, Джордж — помисли си той, — и аз щях да виждам ореоли около иконите.“

Но последната от книгите на масата беше онази, която го притесняваше най-много. Йохан Майер-Гоф беше пътешественик от края на XIX век и самоук специалист по православно изкуство. Немецът беше трезвомислещ, безпристрастен, дори досаден като писател, поне в превод, той не си служеше с хиперболи и не описваше летящи монаси. Пръв беше съобщил, че Катарини е селото, в което се намира Иконата, и бе присъствал на празника Благовещение в същата стара църква, която човекът на Фотис опожарил шестдесет години по-късно. Денят бил дъждовен, пишеше Майер-Гоф, и само свещите осветявали влажния каменен храм:

„Донесоха иконата от скривалището ѝ и я поставиха близо до олтара. Селянките заплакаха по пейките, след това паднаха на колене между тях и така се доближиха до Божията майка, после започнаха да галят дървото с мазолестите си ръце. Една от тях, която не можела да ходи сама от дълги години, внезапно се изправи на разтрепераните си крака и започна да слави Господа. Най-накрая стар сляп овчар с гневно лице беше поведен напред от млад мъж и момиче, които сякаш го дърпаха против волята му. Когато поставиха ръцете му на челото на

Всеопрощаващата, той извика и втренчи поглед в пламъка на най-близката свещ, а после към цялото паство. От движенията му ставаше ясно, че ни вижда, и след като отново извика, човекът падна на каменния под и заплака като дете. Видях това със собствените си очи.“

Матю започна да вижда черни точки на страницата и осъзна, че от доста време е спрял да диша. Пое си дълбоко дъх и се изсмя смутено. Стегни се, приятелю.

— Ето те и теб.

Той вдигна очи към Карол Вос, по-възрастната му колежка, която стоеше пред масата, и затвори шумно тома на Майер-Гоф, все едно майка му го бе хванала да чете „Пентхаус“.

— Да, ето ме.

— Не отговаряш на имейлите си — сгълча го тя нежно, докато зелените очи зад дебелия стъкла на очилата го оглеждаха внимателно. До известна степен Карол му беше покровителка, единствената му близка приятелка от музея и той не можеше да запази в тайна от нея почти нищо.

— Не само на твоите, ако това ще те накара да се почувстваш по-добре.

— За иконата на Кеслер ли четеш? — Тя махна с ръка към книгите на масата.

— Да.

— Проверяваш произхода ѝ?

— Донякъде. Но почти нищо не се знае.

— Сериозно ли смятаме да я купим? — скептично попита тя.

— Защо се правиш, че аз знам това по-добре, отколкото ти, госпожо Пулсомер на директора.

Тя се разсмя.

— Нямам представа. Невинс изглежда заинтересуван.

— Да, но той е в „Клойстерс“ всеки ден. Не знам дали изобщо е разговарял с нашия Безстрашен водач.

— Говори ти с него.

— Не сме в такива отношения.

— Струваш ми се притеснен — внезапно каза тя. — Има ли проблеми със собствеността?

— Може би — призна той едва чуто.

— Провери ли в регистъра на изчезналите творби?

— Още не. Трябва да сме сигурни, че я искаме, нали? Пък и ако е открадната, това едва ли ще е отбелязано в него. Сигурно е станало отдавна.

Фразата „военна плячка“ увисна във въздуха неизречена. Карол явно се канеше да каже още нещо и Матю осъзна, че иска да го направи, за да свали товара от душата си. Вместо това тя го тупна по рамото.

— Успех, хлапе. Кажи ми, ако ти трябва помощ. Матю, знам, че това е страхотна икона, но все пак е само една икона. Тя не е целият ти живот.

Обаждането на Бени Езраки беше изстрел в тъмното. Картичката с номера, на който можеше да остави съобщение, беше много стара и Андреас не знаеше дали Бени е жив, нито дали още се занимава с издирването на хора, но той определено беше най-подходящият човек за тази работа, ако би се наел. Нямаше записано гласово съобщение, само сигнал. Андреас остави името си и телефонния номер на хотела, и десет минути по-късно старият му израелски познат позвъни. Можел да отиде в новия му офис, ако иска, много вероятно било там да му хареса. Старецът знаеше, че го подмамват, но все пак се съгласи да отиде.

На вратата имаше табела с име на пътническа агенция, а плакатите с изгледи от Турция и Египет по стените, както и заетите млади жени със слушалки, изглеждаха напълно правдоподобни. Но това беше само на първия етаж. Вторият, до който се стигаше по дълго стълбище, се състоеше от тесни коридори и затворени врати. Полуоблечените дръзки жени, които пушеха в малкото фоайе, допълваха картинката. Те всички се усмихнаха на Андреас и му посочиха офиса в дъното.

Бени го посрещна с мечешка прегръдка, която плавно премина в опипване. Навик, извини се той. Хитрият гръцки еврейн все още изглеждаше млад за възрастта си — сигурно приближаваше

шестдесетте — макар да излъчваше умора. Брадата му посивяваше по-бързо от косата, широките рамене бяха по-прегърбени, торбичките под топлите кафяви очи — по-изразени. Офисът гледаше към алеята, на бюрото имаше голям монитор, а на стената — календар с репродукции на Писаро. Светлината беше слаба и тясната стая бе забулена в синкав цигарен дим.

— Наистина ли очакваше да се шокирам от това място?

— Надявах се, нали всички атиняни се правят на света вода ненапита. Но забравих, че ти си светски човек.

— Сега в този бизнес ли си?

Едрият мъж смукна от цигарата така, сякаш животът му зависеше от това и изпусна дима вляво от лицето на Андреас. Той рядко се усмихваше, дори когато се шегуваше.

— Бизнесът винаги е един и същ. Пътувания, маркетинг, курви, всичко е заради информацията. Не знам как не съм го разбрал преди години. Нямаш представа какви неща научават тези момичета.

Андреас, който беше добър познавач на човешката природа, лесно му повярва.

— Безопасни ли са?

— Всеки месец минават на преглед при лекар. Искаш ли да опиташ някоя?

— Не те питам за това.

— Не им казвам нищо важно. Само имена. Изпращам ги в хотелите, в чиято база данни не можем да проникнем. Но те винаги се връщат с информация. Ако се занимавах с изнудване, досега можех да направя цяло състояние.

— Ако си прекалено небрежен в тази работа, рискуваш да те убият.

— Сигурно си прав.

— Можем ли да говорим спокойно? Или израелският посланик е в съседната стая?

— Тук трафикът не е натоварен — отвърна Бени, докато очуканият ергономичен стол стенеше под тялото му. — Главно изпращаме разни неща. Като китайска храна. Това не е бардак.

— Така ли?

— Не, ние осигуряваме компаньонки. Това не са най-добрите ни момичета.

— Не говори толкова високо.

— Най-добрите ни момичета чакат у дома да звънне телефонът. Ние проследяваме клиента, убеждаваме се, че е безопасен, вземаме номера на кредитната му карта и чак тогава ги пращаме при него.

— И всичко това в името на информацията.

— Такава ми е работата.

— Отлично. Търся един човек.

Бени се пресегна мъчително, за да стигне до пепелника върху разхвърляното бюро, угаси единия „Голоаз“ и веднага запали втори.

— Не си ли пенсиониран?

— От години.

— Но никога не е окончателно, нали?

— Известно време запазих контактите си. Преди идиотите да върнат Папандреу. Това беше краят.

— Папандреу, Мицотакис, изборът не беше голям. Този, новият, изглежда свестен човек. Нашите политици в Израел...

— Не обсъждаме политиците, Бени. — Андреас усети как събеседникът му се отдръпна. — Работата е неофициална. Искам ти услуга. Тези дни изчерпах дължимите ми услуги. Можеш да ми откажеш, след като чуеш за какво става дума, но моля те, нека не говорим за политика. Тя е за старците по кафенетата.

— Защо бих ти отказал?

— Защото нищо няма да спечелиш. Освен благодарността ми.

— Толкова ли малко значи благодарността в днешно време? Мисля, че аз най-добре мога да преценя кое е в мой интерес.

Андреас стисна устни и кимна. Беше улучил където трябва, но не биваше да насилва нещата.

— Преди години ми помогна за нещо.

— Боже пази, пак ли преследваш нацисти?

— При това същия.

— Той е мъртъв.

— Не, тук е.

Бени го погледна сериозно.

— Сигурен ли си?

— Да.

Беше рисковано. Имаше само думата на Фотис за Мюлер, а в нормални условия не би му се доверил, без да има потвърждение от

друго място. Но инстинктът му подсказваше, че трябва да е вярно, и беше сигурен в това, още преди да тръгне от Гърция. Ако грешеше, постъпката му бе жестока. Родителите на Бени бяха депортирани от Солун през 1943 г. и убити в Аушвиц. Мюлер можеше да е замесен или не, но той беше немски офицер в Солун по онова време и това беше се оказало достатъчно за Бени преди тридесет години. Той беше агентът на Мосад, който му подхвърли няколко следи, и оттогава играеха честно помежду си. По принцип и двамата внимаваха с фактите, затова Андреас никога не му бе казвал, че е сигурен в нещо, ако не беше.

— Но не знаеш къде е точно.

— Тъкмо това искам да разбереш.

— Тогава как разбра, че е тук?

— Информираха ме.

— Надежден източник, надявам се.

— Ще ти платя, за да не си изгубиш времето.

— Натрупал си излишни драхми? Щом един грък е готов да си плати, значи е много сигурен. Но тогава не става дума за услуга.

— Ами да не говорим за услуги. Откажи ми, ако искаш, но не си играй със стареца.

Бени вдигна ръце в знак, че се предава, наведе се за нова цигара, после осъзна, че не е изпусил старата. Беше по-разтревожен, отколкото показваше.

— Мюлер. Знаеш ли колко проблеми ми създаде с тази работа?

— Как да не знам, след като си ми го казвал толкова пъти? Но сега работиш за себе си.

— Това означава, че източниците ми са по-малко от преди.

— Но имаш по-добра технология.

— Това — махна Бени към монитора — няма да ни помогне за Мюлер. Не вярвам да ни улесни, като отседне в голям хотел.

— Защо не? От години никой не го е търсил. Обикновен гражданин, който пътува под чуждо име — къде би могъл да се скрие по-добре, отколкото в голям хотел?

Бени помисли над казаното.

— Може и да си прав. Но опитът ми подсказва, че поведението на хората не се променя. Може да се поизменят малко, но основното си остава. Старите нацисти не отсядат в хотели.

— А къде?

— В частни квартири, ако имат връзки. В такъв случай никога няма да го открием. От доста време не съм търсил някого от тях, а в тази страна — никога, но има два малки пансиона, ръководени от възрастни немкини, които са много дискретни. Единият е в Бруклин и може би вече не съществува, а другият — във Вилидж. Аз бих започнал оттам.

— Ще го направиш ли?

— Имам няколко условия.

Андреас въздъхна. Би предпочел да плати кралски откуп, отколкото някой друг да му поставя условия, но Бени беше професионалист от неговия ранг и не можеше да бъде третиран като наивен аматьор.

— Да?

— Какво смяташ да направиш, когато го откриеш?

— Това е въпрос, а не условие.

— Едното следва от другото. Трябва да знам. — Бени го гледаше втренчено и Андреас усети, че мисли по-дълго, отколкото беше разумно. — Приятелю — настоя евреинът, — знаеш ли някога предварително какво смяташ да правиш?

— Имам въпроси към него и се надявам да получа отговори. Важно е и да наблюдавам действията му.

— Някога плановете ти бяха по-дръзки.

— Бях по-млад. Той не е виновен за смъртта на родителите ти, Бени, бил е там само за да краде. Това е единственото, което го интересува.

— Може и да е така, но това не оправдава действията му. Виждал съм подписа му върху заповеди за арест. И той е виновен. Ти също го търсиш, това е достатъчна причина.

— Причина за какво? Кажете проклетите си условия.

От прозореца се чу далечен вой на сирени. В някаква близка стая се смееше жена. Андреас се чувстваше прикован на стола от старостта и умората.

— Първо, не ти искам парите. Ще го направим заедно или няма да участвам. Когато го намеря, ще го посетим. Ако сме заедно, ще отговори по-лесно на въпросите ти.

— И после?

Бени сви рамене.

— Ако обстоятелствата позволят, ще се отървем от него.

7.

— Този път направих прясно кафе.

Матю усещаше, че тя е свикнала да се владее, но суетенето ѝ около шкафовете издаваше нервност. Той ли беше причината? Защо? По-вероятно беше разстроена от изпълнението на дядовото си завещание, а той си бе взел още един свободен следобед, за да ѝ помогне с подробностите. Беше вървял покрай езерото, без да обръща внимание на режещия вятър, избледняващото златисто отражение във водата, гневните погледи на тичащите, когато трябваше да се разминат с него по тясната пътека. Сетивата му бяха притъпени от образите в съзнанието му: слепият овчар, който внезапно се вижда в пламъка на свещта; облечените в черно вдовици, паднали на задебелите си колени, които изплакват мъката си пред Божията майка и си тръгват пречистени; тъмната църква, пълна с уморени, отчаяни молители, които за миг стават едно цяло — с докосване и поглед. Лица като на дядо му, на лелите и братовчедите му, като неговото. Думите на Майер-Гоф отекваха в главата му: *видях това със собствените си очи*. Едва се усети да излезе от парка на Деветдесета улица, скъпите му обувки бяха изцапани с кал, а крачката и пулсът му се ускориха странно, когато къщата на Кеслер изникна пред погледа му.

— Благодаря — каза той, — не беше нужно.

— Само че не е гръцко кафе. Не знам как се прави.

— Трябва да е смляно по определен начин, както еспресото. По-добре иди някъде, където го правят хубаво.

— Знаеш ли такова място?

Ана занесе двете чаши на масата и седна срещу него. Лицето ѝ още изглеждаше уморено, но под умората се усещаше сила. Явно се справяше.

— Знам няколко.

Беше толкова сигурен, че ще го попита къде са и ще го помоли да я заведе в някое от тях, та се почувства леко смутен, когато тя не го направи.

— Благодаря, че дойде — каза Ана, загледана в кафето си, и гласът ѝ прозвуча делово. — Знам, че те примамах само с възможността отново да видиш иконата, но цената, която трябва да платиш, е да обсъдим някои неща. Неофициално. Разбирам, че си лоялен към музея.

— Ще се радвам да ти помогна.

— Можеш ли да ми кажеш дали музеят сериозно възнамерява да я купи?

— Няма съмнение, че сме заинтересувани, но не съм сигурен доколко.

— Имаш предвид, че зависи от цената?

— Разбира се, тя също е фактор. Главният уредник от моя отдел трябва да я види, както и директорът.

— Значи няма да преговарям с теб?

— Аз ще участвам, но решението няма да зависи от мен.

— Какъв срам — подхвърли тя безизразно. — А толкова добре се разбираме.

Той се засмя нервно. Ана беше много пряма, но настроенията ѝ бързо се променяха и изобщо не можеше да я разбере.

— Можеш да настояваш. Хората понякога правят така. Една ексцентрична стара дама разговаря само с младшия ни адвокат, защото е учил в университета на покойния ѝ съпруг.

— Това е гениално.

— Директорът не мисли така.

— Да го направя ли и аз? Това ще помогне ли за кариерата ти?

— Знаеш ли — предпазливо каза той, — може би трябва да оставиш преговорите на адвоката си.

— Адвокатът ми е мошеник. Може да ограби и двете страни, без да се замисли.

— Не би ли трябвало да имаш адвокат, на когото вярваш?

— О, аз му вярвам. — Тя сведе очи към масата, преди да отпие от чашата. — Той се грижи за делата на семейството от тридесет години и знае всичките ни тайни. Не бих могла да се отърва от него, дори да исках.

— Определила ли си цената?

— Той я измисли. На мен ми се струва висока, но ако иконата е толкова рядка, колкото казваш, може би не е. Ще ми се да можех да те

попитам дали е добра.

— Ще ми се да можех да ти отговоря. Добра е, ако върви на пазара.

— Но ние не я пускаме на пазара.

— Не мога да повярвам, че адвокатът ти не е направил сондажи.

— Мислиш, че трябва да проучим пазара?

— Би било естествено.

— Да говорим с онези сводници от аукционните къщи ли? — рязко попита тя. — Те ще ни обещаят слънцето, луната и звездите накуп.

— Може и да ги получат.

— Какво искаш да ми кажеш, Матю? Че трябва да отида при някой богат частен колекционер?

Погледът ѝ беше напрегнат и той усети, че се бори с неудобството си, подтикван от неразумна откровеност.

— Честно казано, смятам, че това е ужасна идея. Но ти може би не мислиш така.

— Не говори глупости.

— Просто мисълта, че такава творба ще бъде изолирана от света, закачена на нечия стена...

— Както е сега — прекъсна го тя.

Той бавно издиша.

— Да, както е сега. Би било тъжно. Трябва да стои някъде, където много хора могат да я видят.

— В музей.

— Това е най-явният избор.

— Но дали музеят ще ѝ отдели вниманието, което заслужава?

Тя повтаряше въпроса на Фотис, а Матю все още нямаше отговор на него.

— Можеш да поставиш условия при продажбата. Хората непрекъснато го правят.

Ана поклати глава.

— Адвокатът ми казва, че само с една картина няма да имаме достатъчно основание. Ако дарявах цялата колекция, бих могла да имам изисквания. Или ако ставаше дума за Пикасо, за Рембранд. Греша ли?

— Вероятно си права. — Той сви рамене. — Но все пак си струва да се опита.

— Дразни ли те, че византийското изкуство не се ползва със същото уважение както старите майстори, импресионистите или другите известни художници?

— Знаеш ли, когато започнах да се занимавам с това, никога не съм мислил за известността. Просто учех нещо, което ме интересуваше, такъв глупак бях.

— Но това би трябвало да те вбесява. Хората, които са създали тази икона, за тях това е било въпрос на живот и смърт, нали? Носели са иконите пред армиите си, когато са влизали в битка. Умирали са, за да ги защитят. Кой е умрял заради Реноар?

Тя се беше привела над масата и яростно жестикулираше. Искеше му се да се изсмее на абсурдните ѝ аргументи, но беше невъзможно. Бе толкова искрена, така отдадена на чувствата си, че той се почувства абсурден, смален от собствените си ограничения.

— Така е, само че е ставало дума за религия. Те са убивали и умирали за онова, което символизира иконата, а не заради красотата ѝ.

Ана се облегна и бавно кимна, може би в знак на съгласие, а може би под влиянието на някаква нова мисъл.

— Всичко се свежда до това, нали? Не можеш да извадиш религията от уравнението.

Тя отиде до плота, взе каната с кафе и допълни чашите, макар никой от тях да не беше отпил много. Днес не носеше костюм, а избелели джинси и бяла риза и той се загледа в стройните ѝ крака, пристегнати от плътната тъкан, когато отиде да остави каната. Тя поостоя там известно време с гръб към него.

— Е, Матю, щом няма да преговарям директно с теб, искам да те помоля за съвет. Знам, че ще бъдеш искрен.

— Ще се опитам.

Тя се върна при масата и отново седна. Когато заговори, очите ѝ бяха впити в неговите.

— От гръцката църква са се обадили на Уолъс, адвоката ми. Искат иконата.

Той беше предусетил какво ще му каже. Фотис се беше намесил преди него и сега бе принуден да решава.

— Гръцката църква в Гърция?

— Не съм сигурна. Обадил се е американски свещеник, който работи за тукашната гръцка църква. Не знам каква е разликата.

— И на тях не им е много ясна.

— Намекнали са, че иконата е била открадната преди години от Гърция.

Тя го гледаше така втренчено, че Матю се почувства като престъпник. Ясно беше, че това е причината, заради която го беше потърсила.

— Изненадана ли беше да го чуеш?

Ана отпи от кафето, без да сваля поглед от него.

— Не.

— Ще ти платят ли за иконата?

— Не са споменали цена, но са готови да я купят.

— Какво са се разбрали?

— Нищо. Трябва да им се обадим.

— И какъв съвет искаш от мен?

Тя най-последно отмести очи от него.

— Любопитна съм какво мислиш за тази идея. Искам да кажа, че не я обмислям сериозно.

— Защо?

— Мислиш ли, че трябва да го направя?

— Не отговаряй на въпроса с въпрос и мисли каквото искаш. — Той бе повишил съвсем леко глас, но тя изглеждаше засегната. — Слушай, Ана, не си длъжна да правиш нищо. Просто съм любопитен защо не смяташ църквата за възможен купувач.

— Още не мога да свикна с идеята. Разбирам, че търговците, колекционерите и музеите ще я купят, защото е произведение на изкуството, но това предложение внася напълно нов елемент в цялата работа. Църквата иска иконата по съвсем различна причина. Не мога да сравнявам двете неща.

Мислите му се рееха във всички посоки: плановете на Фотис, собствените му желания, какво би трябвало да й каже и кога — не можеше да ги събере.

— Предполагам, че един от начините да прецениш, е да помислиш кой ще може да гледа иконата във всеки от случаите и какво преживяване ще бъде това за съответните зрители. Трябва ти повече информация.

— Но то има ли значение? Да предположим, че иконата е била открадната. Не им ли принадлежи по право? И няма ли да ми причинят сериозни проблеми в сделката с музея?

Той умишлено беше избегнал този въпрос, но вече нямаше как да го заобиколи. Само да подшушнеха тук-там, че иконата е открадната от нацистите, гърците щяха да накарат музея веднага да се откаже от покупката ѝ. Нямаше да има нужда дори от доказателства.

— Това ли са били доводите на църковния представител пред адвокатата ти?

— Не го е казал направо, но се подразбирало. Затова адвокатът ми ме предупреди.

— И какво ти препоръча той?

— Уолъс не търпи да го заплашват. Доколкото знам, музеят е все още най-приемливата възможност, но не би споменал за църквата, ако не очакваше да обмисля предложението.

— Е — Матю с мъка търсеше думите, — това е интересно.

— Така ли? На мен лично ми се струва изнервящо.

— Сигурно сега ти е още по-трудно да решиш какво да правиш.

— Непрекъснато ги сравнявам. — Тя прокара ръка през косата си. — Нито един избор не ми се вижда правилен. Адвокатът ми дава противоречиви съвети с неутрален глас, а ти само ми задаваш въпроси.

— Да, но на него му плащаш, а моите съвети са безплатни.

— Искаш да ти платя ли?

— Задавам въпроси, които смятам, че ще ти помогнат да вземеш решение. Не съм човекът, който да ти казва какво да правиш.

— Точно в този момент бих искала някой да ми каже.

— Подозирам, че ако някой се опита, ще му се опреш.

Тя го възнагради с усмивка за пръв път през този ден.

— Толкова ли опака изглеждам?

Матю се облегна и се усмихна в отговор.

— Аз бих постъпил така.

— Сериозно? Нима зад тази мила външност се крие упоритост, господин Спиър?

— Така са ми казвали — отговори той на ръждивите плочки. Най-добре беше бързо да смени темата. — Не си ли мислила просто да я задържиш?

— Проблемът е, че трябва да продам част от колекцията. Колкото и предвидлив да беше дядо, има данъци върху имота и други такси. Доста големи.

— Но защо точно иконата? Тук има много други произведения на изкуството, нали?

— Искам да запазя модерните творби, те са моята слабост. А от по-старите иконата е най-ценна.

— Може би това е още една причина да я задържиш.

Тя се подпря с две ръце на масата.

— Искаш ли да знаеш истината?

— Разбира се.

— От нея ме побиват тръпки. Знам, че е само боя, но ме преследва чувството, че има и нещо повече, че в нея е затворено някакво присъствие. Пък и дядо е умрял пред нея. Искам да я махна оттук. Ето, казах го. Сигурно ме смяташ за ужасна.

— Не. Това означава просто, че иконата ти въздейства силно. Може би не по начина, който е търсил създателят ѝ, но все пак ти въздейства.

За миг тя се замисли, после отново се усмихна.

— Имаш предвид художника, а не Бог, нали?

Той внезапно се изчерви.

— Точно така. Творецът, който е бил оръдие на Създателя.

— Съжалявам, бях рязка. Искам да се отърва от нея. — Тя погледна часовника си. — Стана късно. Трябва ли да се връщаш на работа?

— Не, приключих за днес.

— Имаш ли някаква работа?

— Не. — Той усети намека и стана. — Но трябва да наваксам с четенето.

Отиде до мивката и изми чашата си, ядосан по детски, че не му беше позволено да погледне още веднъж иконата. Подобни натрапчиви идеи не му бяха присъщи и се чувстваше изнервен. В крайна сметка тя го бе повикала заради собствените си интереси, а не заради неговите.

— Остави, аз ще я измия.

— Няма нищо. — Той остави мократа чаша на сушилката.

— Чудех се искаш ли да вечеряме заедно. Ако не си много зает...

Матю поклати глава, ядосан на собствената си глупост. Откога правеше такива грешки? Защо я разбираше неправилно и усложняваше нещата?

— Мисля си, че не е лоша идея.

Ана го гледаше спокойно и той зачака от устните му да излезе някое удобно извинение. Всъщност идеята беше ужасна. Между тях имаше делови взаимоотношения, а тя беше особена жена и уязвима в момента. Въпреки че ѝ съчувстваше и дори я харесваше, в нейно присъствие се чувстваше неловко. Стогодишният немски стенен часовник в трапезарията тиктакаше гръмко в продължилата тишина.

— Обещавам, че няма да говоря за иконата — добави тя и той си представи пътя към празния си апартамент покрай химическото чистене и китайските ресторанти, и лъжливото извинение, което щеше да отеква из къщата от кафяв камък, докато Ана седи и пие кафе цяла нощ.

— Добре — съгласи се Матю. — С удоволствие. Къде ще отидем?

Накрая решиха да не излизат. Ана сметна, че могат да си приготвят нещо заедно; единственият проблем беше, че в къщата имаше малко храна, а тя не можеше да готви. Но знаеше къде е винарската изба и отиде за бутилка вино, докато Матю нарязва гъбите и разби четири яйца с малко студена вода. Нарязана ябълка, малко пармезан и след минути беше приготвил прекрасен омлет, който изядоха с препечена франзела и „Шато Марго“ от 1984-та.

— Това вино не е подходящо — каза Ана.

— Освен ако ти харесва.

— На теб харесва ли ти?

— Много, макар да не съм специалист. Като млад, бях принуден да изпия много рицина.

— Рицина — изстена тя. — Господи, това е истинска отрова.

— На това място би трябвало да кажа — с вирната брадичка, ето така — че не си опитвала от хубавата рицина. Че тази, която продават тук, на нищо не прилича!

— Браво, напомняш ми на някого.

— На Марлон Брандо ли?

— По-скоро на Мусолини.

— Благодаря. Истината е, че всяка рицина за мен има вкус на смола. Гръцка храна, но френско вино. — Той разклати тъмната течност в чашата си. Готвенето бе му помогнало да се освободи донякъде от напрежението. — Всички правят онова, в което са най-добри.

Тя натъпка голямо парче омлет в устата си, сякаш не беше яла дни наред.

— Всички гърци ли умеят да готвят?

— Това е просто омлет, Ана. Всеки може да го направи и не се води за готвене.

— За теб, може би. В тази кухня това е върхът на кулинарните постижения.

— Поласкан съм.

— Може ли да ти задам един нетактичен въпрос?

— Защо изведнъж започна да ми искаш разрешение?

— Защо не си женен?

— Как да ти отговоря? Съдба. И аз мога да те попитам същото.

— После ще говорим за мен. — Тя повъртя чашата си по масата, сякаш я включваше в някакъв сложен инженерен проект. — Значи нямаш връзка?

— Не казах това.

— Можеш да останеш на вечеря, без да е нужно да се обаждаш на никого.

— Може би приятелката ми е във от града.

— Защо ме караш да гадая?

— Добре — предаде се той с напрегната усмивка, — права си. В момента съм необвързан.

— Как е възможно? Хубав и интелигентен мъж като теб.

Тя го каза небрежно, сякаш той бе свикнал на такива комплименти, но Матю усети, че отново се изчервява. Може би беше от виното.

— Този град е пълен с красиви и интелигентни самотници — отвърна той предпазливо. — Не е толкова загадъчно. Пък и наскоро се разделих с приятелката си, с която бяхме заедно дълго време.

— Кой поиска да се разделите?

— Тя, но вината беше моя.

— Защо?

— Имитацията ми на Мусолини я вбесяваше.

— Кажу де!

— Задаваш прекалено много въпроси, Ана.

— Съжалявам. — Тя остави шумно вилицата. Чинията ѝ беше празна.

— Май някой отдавна не е ял.

— Забравям, не е ли ужасно? Зряла жена съм, а забравям да ям. Когато съм в Санта Моника, винаги се срещам с приятели на обяд и вечеря. Тук нямам такива ангажименти. Всъщност, често вечерях с дядо, преди болестта му да се влоши.

— Не ми казвай, че седя на неговия стол.

— Дядо ми да се храни в кухнята? Винаги сядахме в онази мрачна трапезария, дори да бяхме само двамата. Той едва ли знаеше как изглежда кухнята.

— Кой ви готвеше?

— Андре. Мил старец, когото ще трябва да уволня.

— Може би е по-добре да го задържиш — отбеляза Матю, сочейки празната ѝ чиния.

— Почти осемдесетгодишен е и иска да си почине. Вече се отървах от онази досада Даяна.

— Сестрата ли?

— Държеше се сякаш къщата е нейна. Дядо ми беше сигурен, че го краде. Не знам дали е вярно, но нямаше причина да я задържа. Дадох ѝ прилично обезщетение и добри препоръки.

— И няма да има кой да се грижи за теб?

— Нито за кого да се грижа аз. Аз също съм — как го каза? Необвързана.

— Наздраве за това. — Те се чукнаха с полупразни чаши и кристалът иззвъня. — Така ли предпочиташ да бъде? — Виното беше развързало обикновено предпазливия му език.

Тя се загледа в пространството, сякаш обмисляше отговора си.

— Всъщност, не. Не.

— Когато пътуваш непрестанно из целия свят, е трудно да имаш връзка.

— Аз не мисля така, но за бившия ми съпруг се оказа проблем.

— Интригата става все по-заплетена. — Той напълни отново чашите им, полагайки усилие да държи ръката си стабилна. На нея наля повече. Беше намокрил пръстите си с вино. — Ще ми разкажеш ли за брака си?

— Няма кой знае какво за разказване. Омъжих се на двадесет и четири, разведох се на двадесет и осем. Слава богу, нямаме деца. Той беше художник, но се превърна в търговец. Не беше лош човек, просто незрял и глупав. Почти колкото незряла и глупава бях аз. Знаеш ли какво?

— Какво?

— След като приготви такава вкусна вечеря, защо не направиш и кафе?

Той се изненада колко удобно се чувства в кухнята ѝ. Може би защото беше на дядо ѝ, дори не негова, а на стария Андре. А кухнята беше уютно място. Семейството му винаги се събираше в кухнята, баща му готвеше колкото и майка му, докато спореше със сестра му върху някоя сложна теорема. Той и Робин прекарваха също много време в кухнята, докосвайки се, докато се разминаваха, за да стигнат до печката, до шкафа, до фризера. Макар постоянно да бяха заедно, си имаха отделни апартаменти и в нейния той винаги се усещаше на чужда територия — с изключение на кухнята, която сякаш бе свързана с неговата с невидимия паралел между Изтока и Запада. Спомни си острия ѝ отговор, когато сподели с нея странната си теория — че обича кухнята ѝ, защото е близо до входната врата. Скоро след това връзката им приключи.

— Дядо обичаше хубавото кафе — каза Ана зад гърба му. — Но през последните години му забраниха да пие.

— Което обяснява тази евтина кафеварка. Кой я купи, Даяна ли?

— Аз.

— Съжالياвам. — Не биваше да пие, когато е с други хора.

— Аз също обичам хубавото кафе, но не си давам труд да го направя. Дядо обичаше турско кафе и кухня от Близкия изток. И православната религия. Май не му харесваше, че се е родил швейцарец.

— Беше ли православен?

— Не. Просто се беше отчуждил от католицизма, а после опита по малко от всичко — искам да кажа, само от онова, което предлагат

Старият и Новият завет. Не се е захващал с будизма. Източноправославното изкуство явно му въздействаше и това го подтикна в тази посока. Но не мисля, че е стъпвал в църква.

— Значи е търсел свой път към духовността?

— Предполагам. Честно казано, не знам колко религиозен или духовен беше. Понякога изглеждаше такъв. Друг път ми се струваше по-скоро суеверен. Предполагам, че за мен всичко това са суеверия. — Ана мълча толкова дълго, че той се зачуди дали не очаква от него да каже нещо. — Единственото, което мога да ти кажа, е — най-накрая се обади тя, — че обожаваше тази икона.

Матю се върна до масата, когато кафеарката спря да бълбука.

— Може ли сега аз да ти задам един нетактичен въпрос?

— Справедливо е.

— Ако я е обожавал, както казваш ти, защо не е оставил инструкции какво да правиш с нея?

Тя изглеждаше объркана.

— Оставил е на мен да реша.

— В повечето случаи с колекции като тази има специални инструкции какво да се прави. Обикновено всичко е уточнено с музеи и галерии дълго преди човекът да умре. Но ти би трябвало да знаеш това. Пише ли нещо в завещанието му?

— Има инструкции, но не са конкретни. Имам свободата да правя каквото поискам, да ги добавя към колекцията си или да ги продавам, за да покрия разходите. Той нямаше връзки с музеите. В края на живота си се виждаше с малко хора. И изобщо не споменава за иконата.

— Това не ти ли се стори странно?

— Да — кимна тя. — Но Уолъс предположи, че може би иконата е била твърде скъпа за него и не е можел да приеме идеята, че ще му я вземат, дори в смъртта.

Матю сподави скептичния си смях. Все пак обяснението звучеше достоверно.

— Значи господин Уолъс е и психиатър, а? Не е ли съставил той завещанието?

— Само основното. Но към копието на дядо, което беше заключено в сейфа тук, бяха прибавени бележки за картините. Той не вярваше в трезорите. Сигурно защото беше banker. В някакъв момент

е искал да дари няколко творби на швейцарски музеи, но после се е отказал и го е задраскал. Уолъс го притискал да планира нещата, но на него не му се е занимавало. Сякаш е мислел, че ще живее вечно.

— И почти е успял. В некролога пише, че е бил на деветдесет и седем.

— И със съвсем ясен ум допреди една-две години. На осемдесет и деветдесет прекара няколко болести и получи наранявания, които се усложниха. Но мисля, че слепотата пречупи духа му.

— Сляп ли беше?

— Почти. През последните няколко години зрението му започна да отслабва. За него това беше кошмар. Тогава другите неща, артритът и слабото сърце, го победиха. — Ана осъзна, че очите му са приковани в нейните твърде дълго. — Кафето е готово.

Последното, от което имаха нужда, беше още кафе, но така Матю си намери занимание, а фактът, че ѝ го поднася, сякаш ѝ носеше успокоение.

— Много е силно — каза тя.

— Не го пий.

— И без това не спя по цяла нощ, по-добре да бъда с ясен ум.

— Сигурно ти е много тежко.

— Измъчва ме най-вече отговорността. Има много ангажименти покрай завещанието. Ругая Уолъс, но без него щях да съм загубена.

— Нямах ли роднини — братя, сестри, братовчеди?

— Баща ми беше единствен син, а той умря. Аз съм едно дете, така че от страна на Кеслер съм единствена наследница. Майка ми е жива, но не може да ми помогне. Те с дядо се мразеха. Е, поне тя го мразеше.

— Жалко. — Матю усети, че зад тези думи се криеше някаква история, но от нея зависеше дали ще я сподели. — Но ти беше близка с него, нали?

— Не през цялото време. Напоследък се отчуждихме. Твърде много пътувах.

— Но това ти харесва.

— Занимавам се с покупко-продажба на произведения на изкуството за себе си и няколко близки клиенти. Налага ми се да пътувам. Но е вярно, че ми харесва. Чакам да усетя желанието да се установя на едно място. Ти сигурно също пътуваш много.

— Живях в Гърция, ходил съм в Турция няколко пъти. В Равена, във Венеция — там има чудесни византийски творби. Иначе никъде не ходя. Мразя да летя.

— Като повечето хора — съгласи се Ана. — Аз спя като младенец и в най-голямата турбулентност. Сигурно защото татко имаше самолет. От десетгодишна непрекъснато летях с него нанякъде.

— И той ли търгуваше с произведения на изкуството?

— Семейното проклятие — каза тя тъжно, облягайки се на стола. — Всъщност, той беше банкер като дядо. Но започна да се занимава любителски с изкуство, когато дядо вече не можеше да пътува. Загина, докато пътуваше по негова работа.

Матю се чудеше какво да каже. Ана погледна към него и той мълчаливо кимна.

— Самолетът катастрофира — продължи тя. — Никой не знае защо. Вероятно е имало някакъв технически проблем. Той беше добър пилот.

— Сам ли го караше?

— Да, обичаше да лети. Но обстоятелствата бяха ужасни. С мама щяха да ходят на почивка по същото време, когато дядо трябваше да замине за Южна Америка и да види тази картина. Всъщност ставаше дума за икона. Предполагам, че е щяло да има търг или е имало друг купувач. Но дядо се разболя и убеди татко да замине вместо него. И той отлетя, за да я види. На връщане самолетът му се разби в една планина във Венецуела. Нужни бяха много дни, за да намерят останките, а и те бяха толкова малко, не че можаха да разберат какво е станало. Смятаха, че е летял твърде ниско и се е блъснал в планината в мъглата, но никога няма да разберем истината със сигурност.

Матю я изчака няколко мига да продължи, после успя да попита:

— Кога стана това?

— Преди петнадесет години. Бях в гимназията.

— Това е ужасна история. Съжалявам, Ана.

Тя кимна.

— Вече е минало.

— Дядо ти сигурно много е страдал.

— Да, промени се, не беше същият човек. А мама още не му е простила.

— Не е справедливо, но е разбираемо. Предвид обстоятелствата.

— Известно време и аз го обвинявах, но нямаше смисъл. Татко можеше да откаже. Но той обичаше да лети. Не можеш непрекъснато да се страхуваш какво може да се обърка.

— Може би сега, когато е мъртъв, майка ти ще му прости.

Ана изсумтя.

— Не е много по прошките. Още ми се сърди, че възстанових отношенията си с него, а аз съм единственото й дете.

Матю погледна часовника над хладилника за пръв път, откакто беше дошъл. Беше късно, минаваше единадесет.

— Май тази вечер няма да успееш да почетеш — каза тя.

— Може да почака.

— Благодаря за вечерята. И че поговори с мен.

— Май не ти казах нищо полезно.

— Умееш да слушаш и задаваш разумни въпроси. А и гласът ти ми действа успокояващо.

— Направо може да те приспи — пошегува се той.

— Оценявам всяко нещо, което може да ме приспи тези дни. — Ана рязко се изправи, протегна се и раздвижи врата си. — Хайде, ела да изпълня своята част от сделката.

Матю я последва надолу по старото извито стълбище с несигурни стъпки, потиснатото му вълнение отново изблизна до неочаквани висини. Тя включи осветлението в малкото преддверие и те влязоха през тясната арка. Параклисът му се стори по-малък, отколкото го помнеше, направо клаустрофобичен. Престори се, че разглежда иконите върху дърво от Източна Европа — Кръстния Път, но очите му неотменно се връщаха към Богородица. Бледите й цветове сякаш се сменяха. Робата изглеждаше ту кафеникавочервена, ту вишнева, ту кървавочервена, а блясъкът сякаш идваше от вътрешността на иконата. Обикновено съсредоточаването върху подробностите помагаше, но колкото повече се приближаваше, толкова по-необективно ставаше наблюдението му. Усети тревога. Една от ръцете на Девата сякаш се раздвижи, той затвори очи и отстъпи.

— Не съм сигурна дали се чувстваш добре тук — тихо каза Ана.

— Не търси собственото си неудобство в реакциите на другите.

— Не го правя. Наблюдавах те и ми изглеждаш много разстроен.

Той избегна погледа й, после си пое дълбоко дъх.

— Просто съм уморен. Трябва да си вървя.

Всъщност нямаше желание да си тръгва, но беше притеснен от вниманието ѝ, от явната ѝ нужда да разбере чувствата му.

— Добре — отвърна тя.

Матю отново затвори очи, за да се успокои. После почувства ръката ѝ на рамото си и устните ѝ за миг докоснаха неговите. Сетне отстъпи, целувката беше толкова кратка, че можеше да мине за приятелска, ако той решише да спре дотук. Гледаха се около половин минута, обвити от топлата светлина, сближени от тясното помещение. Ана се опита да издържи на погледа му, но не успя.

— Не си свикнал да полагаш труд, нали? Всичко ти идва наготово.

— Съжалявам. — Но това не прозвуча смутено, както бе възнамерявал, а по-скоро като извинение, каквото и беше. — В повечето случаи всичко бяга от мен.

— Горкичкият.

Ана тръгна към вратата, но той я хвана за рамото. Тя се обърна и отново го целуна, по-настойчиво, и този път той ѝ отвърна.

8.

Матю трябваше да чака на тротоара черната кола да се спусне по Седемдесет и девета улица, но денят беше студен, затова се приюти в кафенето. Големите витрини предлагаха изглед към кръстовището, препълнено с хора и превозни средства, купувачи и посетители на музея, които преминаваха под малката табела, обявяваща, че тази уличка се нарича „Патриарх Димитриос“. Гръцкото консулство се намираше малко по-надолу.

Изобщо не можеше да се съсредоточи — от липсата на сън и не дотам неприятното състояние на възбуда. Умът му внезапно се връщаше няколко часа назад към уюта на леглото ѝ, към неподозиранията топлина на тялото ѝ. Тя го желаше тъй много, че едно докосване се бе оказало достатъчно, но той бе продължил да я гали дълго и нежно, обсебен от мисълта да ѝ достави удоволствие. Не бе вземал решение да остане или не, просто се бе оказал там в предутринния здрач, затиснат от тялото ѝ, без да знае къде се намира. Полузаспали, двамата бяха преоткрили ритъма си и се бяха любили отново като на сън, докато Ана се смееше от удоволствие, притискайки тръпнещите си бедра към него, и тялото ѝ реагираше на всяко негово движение. След това той дълго я държа в прегръдката си, без да говори, поемайки уханието на косата ѝ, на кожата ѝ, усещайки как умът и мускулите ѝ се отпускат за пръв път от много дни насам. Блаженото усещане за пълно и безусловно сливане все още го владееше.

На закуска бяха заговорили отново за иконата; изглежда Ана беше взела решение. Матю я беше посъветвал да не бърза, но в себе си беше доволен. На вратата тя го беше задържала.

— Това беше безразсъдно — беше му казала, стискайки ръката му. — Ние почти не се познаваме.

— Оpozнаването изисква време. Не сме и съвсем непознати.

— Дори не знам на колко си години.

— Има ли значение?

— Не.

— Добре, на четиринадесет съм — беше се пошегувал той. — Но се бръсна от единадесетгодишен.

Ана се бе усмихнала, но мислите ѝ явно бяха другаде.

— Нямаше да се ожениш за нея. Това беше проблемът, нали? — От думите ѝ лъхаше такава увереност, че той не почувства нужда да ѝ отговори. — Това не е вина, Матю, а просто решение.

— На тридесет съм.

Тя се бе престорила на разочарована, но едва ли заради годините му. Очевидно бе свикнала да е сред по-възрастни мъже. Накрая той се бе освободил от прегръдката ѝ и бе излязъл в хладната утрин, но още си я представяше на полуотворената врата, в сив кашмирен халат, с разрошена коса и сини очи, които го следват по стълбите, очи, които го познават по необичаен и тревожен начин.

В кафенето ставаше течение и Матю хвана с две ръце порцелановата си чаша. Когато отново вдигна поглед, Фотис беше на тротоара, съвсем близо до автобусната спирка. Старецът се преструваше, че не се оглежда, но Матю беше сигурен, че го е видял през витрината, още преди да слезе от колата. Той стана и Фотис погледна право към него, правейки му знак да седне.

— Закъснях ли?

— Не, просто не исках да стоя на студа.

— Трябва да ти купим по-топло палто. Защо не забравим за разходката и не останем тук?

— С удоволствие. — Той закачи палтото на кръстника си и се сви в стола срещу него.

В кафенето нямаше много посетители и келнерът моментално дотича.

— Тук ли правеха хубав оризов пудинг? — попита Фотис.

— Най-добрият в Ню Йорк — потвърди Матю.

— Донесете ни два.

Келнерът бързо измина късото разстояние до бара. Трима души работеха в тясното пространство, тракаха с чинии и си крещяха на някаква смесица от гръцки и испански.

— Е — Фотис се приведе през масата, — какво е толкова спешно, че не може да изчака?

— Можех да ти кажа по телефона.

— По-добре е тези разговори да се водят лично.

Матю почука по масата. Трябваше да приклеци стария негодник.
— Почти сигурен съм, че госпожица Кеслер иска да сключи сделка с църквата.

Старецът кимна бавно.

— Това е чудесно. Постъпил си добре, момчето ми.

— Нищо не съм направил, просто поговорих с нея.

— Не ти ли казах, че това ще бъде достатъчно?

— Помислих си, че ще ти доставя удоволствие.

— Но се боя, че на теб не ти е било приятно.

Матю сви рамене, когато поставиха десертите пред тях. Фотис веднага се зае с яденето.

— Мисля, че това е правилният избор — продължи младежът, — но не мога да се отърва от чувството, че не постъпвам почтено. Тя не знае нищо за връзката ти с църквата.

— Какво има да знае? Поискаха да им помогна, но се оказа излишно.

— Мисля, че трябва да ѝ кажа, че те са говорили с теб, а ти — с мен.

Фотис продължи да дъвче методично, пудингът лепнеше по големите му мустаци.

— Каза, че тя сама е стигнала до това решение. Ако ѝ споменеш тези неща, ще я накараш да се съмнява в избора си.

— Може би така и трябва.

Старецът го погледна:

— Защо?

— Защото друг купувач може да ѝ плати повече. А и музеят носи отговорност за това, което ще направи с творбата. Кой знае какво ще сторят гърците?

— Поискай да ѝ кажат.

— Казах ти, не мога да искам нищо.

— Посъветвай я. Дотук се справяш добре.

— И защо да работя срещу интересите на музея?

— Това е друг въпрос.

— Отказвам си възможността да пипна тази творба, да я разглеждам подробно, когато си поискам. Тази идея много ме привлича.

— Това също е друг въпрос. — Фотис спря да дъвче, когато две едри жени с няколко ярки плика за пазаруване нахлуха в малкото кафене, бърбейки на някакъв скандинавски език.

— Имаме момичето, музея и теб. Кой е на първо място?

— Иконата е на Ана.

Матю не беше възнамерявал да използва малкото й име, но ако старата лисица беше забелязала, не го показва.

— Много добре. Разбирам, че трябва да плаща данъци, но финансовото й положение е добро. Всъщност не й трябват пари. Но може би има духовни нужди.

— Това не е наша работа.

— Дядо й е построил параклис, за да сложи в него иконата. — Рошавите вежди на стареца многозначително се повдигнаха. — Света Богородице, какъв по-ясен знак за намеренията му от този? Какво би удовлетворило по-добре чувствата му към творбата от това да бъде дадена на църквата? Това е положението с момичето. Колкото до музея, честно казано, пет пари не давам за него. Разбира се, твоята лоялност е похвална, но това е голяма и богата институция, която няма нужда от защитата ти. Яж си пудинга.

Матю не беше гладен, с мъка преглътна една хапка.

— Колкото до твоите нужди — продължи Фотис и дългата му лъжица издрънча в празната купичка, — те много ме вълнуват. — Той внимателно избърса устните си и погледна към улицата. Винаги е нащрек, помисли си Матю. Защо? — Църквата ще иска да си получи иконата, преди момичето да размисли, но няма да може да я вземе веднага. Не са уредили транспорта, нито са подготвили място, където да я поставят. Аз мога да им осигуря неутрално хранилище за няколко седмици със застраховка и охрана. Правя го и за други клиенти. А през това време ти можеш да я изучиш, ако искаш.

— Има фирми, специализирани в складиране и транспортиране на произведения на изкуството. Мога да им препоръчам някого. Не вярвам да го възложат на теб.

— Казвам ти, че мога да го уредя.

Матю потри челото си. Имаше нужда от сън, за да мисли ясно.

— Уредил ли си го вече? Колко близък си с тези хора?

— Обсъждахме го. На нищо не сме се спрели, но ще постъпят както им кажа. Направил съм щедри дарения за няколко от техните

каузи и за разлика от теб не се притеснявам да упражня в замяна влиянието си. Пък и те предпочитат да работят със сънародници, познаваш гърците.

— И го правиш само по тази причина?

— Не вярваш ли, че е за църквата? — Фотис му се усмихна. — Мнително момче. Добре, да кажем, че е за мен. Малко неща биха ми доставили повече удоволствие от това да върна иконата в Гърция и да прекарам няколко ценни дни с нея преди това.

— Разбирам.

— Както знаеш, има и друг човек, който може да спечели от това. — Фотис го погледна многозначително, но Матю не искаше да се преструва. — Баща ти ще бъде изписан скоро от болницата.

— Баща ми? — Студената паника превърна пудинга на олово в стомаха му.

— Да.

— Той не се интересува много от изкуство. Нито от религия.

— Ако си спомниш какво си чел, ще разбереш, че вярата невинаги е необходима за изцеляването. Такава е природата на чудесата. Онези, които се съмняват, са критични към всички религии. Съпротивата им очертава вярата и обикновено говори нещо за сърцата им. Истинските безбожници никога не мислят по въпроса. Презрението на баща ти ми говори за нещо по-различно от това, което се опитва да покаже той.

— Сигурен съм, че ще му бъде много интересно да те чуе — отсече Матю, побеснял, че Фотис дръзваше да замеси баща му, макар че думите на стареца пробудиха и други, по-неясни чувства.

— Не съм толкова глупав, че да му го кажа, и се надявам, че и ти ще бъдеш достатъчно мъдър да не му споменеш за тези неща. Когато излезе от болницата, той ще ми дойде на гости. Иконата ще бъде там. Останалото е в Божиите ръце.

— В Божиите ръце? — Матю едва се сдържаше. Тайните му мисли бяха скочили от ума му, от старите прашни страници в библиотеката до устните на кръстника му. Собственото му презрение изчезна, унищожено от някакво по-силно чувство. Страх? Страх ли се криеше под маската на справедливия му гняв и от какво би трябвало да се страхува? — Наистина ли очакваш, че иконата чудодейно ще го излекува?

— Нищо не очаквам. Но няма да му откажа възможността да се възползва от нея. Ти би ли го направил?

— И по тази нелепа причина не бива да казвам истината на Ана Кеслер?

— Не криеш от нея нищо важно. Има много причини, поради които би трябвало да позволиш нещата да следват хода си. Да ги разгледаме ли отново? Имаш ли нужда от още доводи.

Гневът на Матю достигна критична маса и премина в парализиращо самоотвращение. Един решителен човек щеше да направи нужното, вместо да седи и да води дебати.

— Мислиш ли, че момичето ти казва всичко? — продължи Фотис.

— Какво искаш да кажеш?

— Само, че тя може би си има собствени тайни.

— Какви например?

— Не съм сигурен, но доколкото знам, тя е от странно и тайнствено семейство. Не се поколеба да се обърне към теб за свои собствени цели, да те покани за личен консултант.

— Направих го доброволно.

— Жените винаги те карат да мислиш така.

— Не ми харесват инсинуациите ти.

— Оттеглям ги. Не се нуждаеш от егоистични причини, за да постъпиш правилно.

— И защо смяташ, че ние с теб знаем кое е правилно?

— Ти ще постъпиш правилно, защото си добър човек. Не ти е нужно да те пришпорват семейна вина и задължения.

— Семейна вина — изсъска Матю. — Имаш предвид твоята вина.

— Нима не сме едно семейство? Но не говорех за това. Отговорността е обща.

— Престани да говориш с недомлъвки, кръстник. Кажи каквото имаш за казване.

Внезапно очите на Фотис овлажняха и лицето му увисна като мустаците.

— Не исках да говоря за това. Ще наруша думата си. Обещах на Змията.

— Онзи, който е убил свещеника?

Фотис протегна дългата си, трепереща ръка през масата и хвана Матю за ръкава.

— Не знаем дали той го е убил. Спомни си, че е направил онова, което е сметнал за правилно.

— Разкажи ми.

— Твоят дядо.

Той отдръпна ръката си и отмести поглед. Матю се втренчи в него невярващо.

— Дядо е бил Змията?

Фотис кимна, прегърбен, с нахлупена над очите шапка. Смален. Матю изчака шокът и отричането да преминат през съзнанието му, без да проговори. Колкото по-дълго седеше там, онемял от ужасните въпроси, които напираха на езика му, толкова по-верни му се струваха те. Ако се беше замислил за това, щеше да се сети. Може би дори се беше догаждал и това обясняваше сегашното му въздържание. Убийците се превръщаха в благи старци. Той знаеше, че дядо му има ужасно минало. Баща му неведнъж му беше казвал, че е правил неща, от които сега се срамува, неща, които го преследваха. Сигурно имаше обстоятелства, които можеха да обяснят какво се е случило, но Матю имаше чувството, че никога няма да разбере какви са били. Можеше да потърси отговорите, но трябваше да бъде предпазлив и да пази своите тайни от Андреас, докато не разбере повече. Дори сега, години по-късно, беше ясно, че дядо му е дошъл тук по някаква друга причина, а не само за да посети сина си в болницата. Рядко беше в хотела, когато Матю се обадеше, не споделяше с кого се среща и защо. Възможно ли бе това да е заради иконата?

— И ако го попитам, ще потвърди ли?

Фотис изглеждаше шокиран.

— Господи, дете, какво би могъл да каже в подобен случай? Може да си признае, може да излъже, не знам. Най-вероятно няма да каже нищо, но сърцето му ще бъде разбито, ако разбере, че знаеш. Моля те, не му казвай.

В последвалата тишина келнерът остави сметката на масата. Тъй като Фотис не посегна веднага към нея, Матю разбра, че старецът беше покъртен. Той взе сметката и я сгъна няколко пъти.

— По дяволите, кръстник. Бих предпочел да не го знам.

Седнал на задната седалка с Матю, Андреас се бореше със сънливостта, която винаги го обхващаше в прекалено затоплена кола. Гладкото каране на внучката му Мери, която се занимаваше с наука, не му помагаше. Не познаваше жена, която да кара толкова добре. Седнал до нея, Алекос изглеждаше спокоен и бледен, но очите му проблясваха с нов живот, докато гледаше влажните пролетни гори. Не е очаквал да види отново това място, помисли си Андреас, и се чуди дали не го вижда за последен път.

Пропуснах целия му живот, размишляваше старецът. Когато синът му беше момче, Андреас непрестанно пътуваше по една или друга задача. В служба на родината си. Задачи за кръвожаден звяр или по-лошо, за арогантен идеалист, който бързо се бе покварил. Принудителни оставки, когато правителствата се сменяха, провалени шансове да води нормален живот, когато го призоваваха обратно, за да служи на поредния глупак, както беше служил на предишния. Понякога това траеше месеци, но в крайна сметка всички те разбираха каква голяма нужда имат от мъже като него. Незаменими мъже, които знаеха всички тайни. Защо се беше връщал толкова пъти? Защото умееше само това? Би могъл да научи нещо друго. Да стане бизнесмен. Защо бе останал в тази ужасна игра, където никой не печелеше, където единствената цел беше да задържиш някой идиот на власт? В добри дни той разбираше тази нужда; съществуваха истински врагове. Но съществуваха и всички онези хора, чиито тела и дух бяха пречупени заради безвредните им убеждения. А те не се различаваха много от него.

Скоро Алекос замина да учи в Америка, където се влюби, и повече не се завърна у дома. Което не беше зле, като се има предвид каква стана Гърция през тези години. Но семейните връзки бяха обтегнати и смъртта на Мария сякаш ги прекъсна. Андреас подозираше, че Фотис се беше изпуснал или пред Алекос, или пред коравосърдечната си племенница Ирени, снаха му. Нямахше друг начин синът му да научи някои неща; неща, които беше по-добре да не знае. Един бог знаеше каква е била целта на Фотис. Да издигне стена между баща и син? Ако беше искал да се изяви като заместител на баща, желанието му се бе провалило. Той също се бе отчуждил от момчето. Ужасните истории бяха породили нови в ума на Алекос, докато най-

накрая беше започнал да вижда заговори навсякъде. Макар че подобно обяснение сякаш лишаваше Андреас от неговия дял от вината. Неговото отсъствие и действия по някакъв начин бяха отровили ума на сина му, бяха го накарали да гледа със студения поглед на учен на живота, който бе намирал за привлекателен във всяко отношение.

А може би беше несправедлив и към двамата. Всеки баща нараняваше сина си, това бе почти неизбежно. Един мъж трябваше да поеме своя собствен път и нима Алекос не го беше направил? Ако оставим настрана циничния му, мрачен маниер, той си бе намерил жена, имаше две прекрасни деца и преуспяваше в кариерата си. Цената беше отхвърлянето на предишния му живот, на предишната му страна, на баща му. Беше справедливо. Може би не беше нужно, но беше справедливо.

Къщата, скромна каменна постройка в този град на големи тухлени имения, се появи зад гора от бучиниш. Алекос отказа да седне в количката и подкрепян от сина и дъщеря си, изкачи сам предните стълби. Вътре Ирени му помогна да отиде в кабинета си, където щеше да си почине, докато успее да се качи на горния етаж. Поканиха Андреас да седне близо до топлия радиатор, но когато другите се оттеглиха в кухнята, той ги последва.

— Изглежда добре — каза Мери. — Искам да кажа, явно се радва, че се прибра.

— Дано Бог позволи да го задържим тук — обади се Ирени, яростно разбивайки яйца. Тя единствена изглеждаше способна да действа. — Татко, искаш ли вода?

— Прави си супата, аз ще си взема.

Но Мери скочи, което беше добре, защото той не знаеше къде са чашите. Беше идвал само два пъти досега в тази къща и се чувстваше като на гости у далечни роднини. Това засилваше тъгата му, но той се опита да го забрави и с благодарност прие чашата вода от внучката си. Мери все още имаше момичешко лице, но беше на двадесет и седем, а още не се бе омъжила. Прекалено е хубава, подозираше старецът, има прекалено голям избор.

— Благодаря ти, детето ми.

— Да ти закача ли палтото?

— След малко.

— Мамо, ще включа радиатора. На дядо му е студено.

— Моля те, добре съм — възрази Андреас. Повечето старци от неговата страна очакваха такова глезене, но за него бе унижително. Нямаше да седи като паша и да чака да го обслужват. Искаше онова, от което имаше нужда, или го правеше сам. Иначе предпочиташе да бъде невидим. — Виж баща си.

— Нищо не мога да направя за него. — Момичето изглеждаше потресено.

— Ела, седни до мен.

Той стисна ръката на Мери и я погали по косата. Матю им хвърли поглед през масата. Зад челото му сякаш назряваше буря. Още не бяха говорили сериозно, макар Андреас да беше тук почти седмица. Освен дългите престои в болницата не се бяха виждали. Момчето беше заето, но трябваше да намери време. Нямаше съмнения дали може да се вярва на здравия му разум; по-скоро искаше да му спести душевния тормоз, който машинациите на стария интригант — ако Алекос беше прав за това — можеха да му причинят. Трябваше да му помогне.

— Мария. — Ирени наля пенестата супа в купа, после яростно изстиска лимон, който изпълни кухнята със силния си аромат. — Вземи една масичка и я сложи близо до баща си.

Мери отново скочи и двете жени тръгнаха по коридора към кабинета. Двамата мъже останаха сами във внезапно смълчаната кухня и разстоянието между тях беше осезаемо.

— Ослушвай се за писъци и счупен порцелан — каза Матю.

— Мисля, че баща ти ще си вземе лекарството.

— Да, супата avgolemono лекува рак.

Андреас кимна.

— Възможно е.

— Съжалявам, че не се срещнахме. Седмицата беше понатоварена, отколкото очаквах.

— Аз също бях зает, но би било хубаво да се видим. Насаме.

— Ще преспиш ли тук?

— Ако майка ти ме покани.

— Няма да те покани, защото смята, че ще останеш.

Андреас смени темата.

— Каж ми как върви работата ти.

— Лудница. — Матю вдигна краката си на един стол. Изглеждаше уморен. — Ще купувам няколко картини за новата

изложба. Затова няколко дни правих проучвания и ходих по домовете.

— За гръцката икона ли става дума?

— Общо взето, да.

— Ще я купи ли музеят?

— Честно казано — отвърна Матю и млъкна, сякаш водеше вътрешен спор, — ми се струва съмнително.

— Така ли? И защо?

— Продавачът се колебае, а от музея започват да се изнервят. Изглежда иконата може да се окаже крадена. — Сега момчето го гледаше втренчено. Какво ли знаеше? Със сигурност нещо му беше известно, но не много. — Предполагам, че това не те изненадва.

— Знаеш, че отраснах в онова село, преди да ида в Атина. Бях там и през войната.

— Била е взета от германците — добави натъртено Матю.

— Така е.

— И някой е бил убит, за да се предотврати това.

— Колко ти разказа Фотис?

Обвинителният тон на младежа се разколеба.

— Почти нищо. Само това, което ти казах.

Беше ли правилно най-последно да говори за това? Щеше ли да почувства облекчение или само по-силна болка? Би ли могъл да причини това на момчето? И още веднъж на себе си?

— Кажи ми честно, какво ти каза?

— Нищо. Искам ти да ми разкажеш. Предпочитам да го чуя от теб.

От кабинета не се чуваше никакъв шум. Сякаш останалите трима се бяха изпарили. Старецът погледна към скицата с молив, закачена в рамка зад момчето. Профилът на Алекос, направен от Матю на четиринадесетгодишна възраст. Изключително умела работа. Той се опитва да налучка истината, помисли си Андреас, всъщност нищо не знае. Някой му беше подхвърлил нещо и момчето искаше да научи останалото. Не съм първият, когото пита, което означава, че някой друг не е удовлетворил любопитството му. Помисли си за обещанието, което си бяха дали с Фотис преди години. Дали все още му дължеше мълчание след всичко, случило се оттогава? Имаше ли начин да разкаже на Матю, без да наруши думата си?

— Съжалявам — каза Андреас най-накрая. — Това е една от онези глупави ситуации, в които щом не знаеш, не мога да ти кажа. Така сме се разбрали с кръстника ти.

Внезапно откъм студиото се чуха силни гласове. Лицето на Матю се отпусна. Или щеше да се откаже, или обмисляше друг подход. В коридора се чуха стъпки и двамата вдигнаха очи. Объркана и отчаяна, Ирени стоеше на вратата.

— Изгони ме. Можете ли да си представите?

Матю придърпа стол, но тя не седна, а се наведе към него.

— Не можел да понесе да му помагам.

— Навярно си се престарала.

— Искях само да се уверя, че ще я изяде.

— Какво, да не се опита да го храниш с лъжичка?

— Той я разливаше.

— Остави го да се справя сам. Не иска да се чувства като инвалид.

Тя седна, поклати глава и опря ръце на масата, а очите ѝ се втренчиха в големия, мокър от дъжда прозорец. После погледна към Андреас.

— Ще преспиш ли тук тази вечер?

Той сви рамене.

— Няма ли? — Гласът ѝ беше настойчив. — Ще накараш ли дъщеря ми да те кара до града по тъмно и в този дъжд, стар егоист такъв?

Андреас беше поразен от яростта ѝ, макар да разбираше причината. Това не беше пасивното манипулативно създание, което се бе омъжило за сина му преди тридесет години. Тя бе станала силна жена и той се гордееше с нея.

— Никога не бих направил подобно нещо. Ще остана, ако ме приемеш.

— Добре дошъл си — внезапно меко каза тя. — Винаги си бил добре дошъл.

Да не нагазваме сега в това, помисли си той.

— Съжалявам, че ви прекъснах разговора — продължи Ирени. Никой не ѝ отвърна. — Не знам какво си шепнете всички тази седмица и не ме интересува. Но докато сте в тази къща, не искам тайни

обсъждания, спорове или ужасни истории. Няма да разстройвате Алекос, нито когото и да било. Разбрахте ли ме и двамата?

Тя погледна първо към Андреас и той кимна. Матю го последва.

— Добре. Имам нужда от помощта ви, момчета. Матю, иди поседи при баща си. Татко, полегни си на канапето. Ще те събудя след половин час.

И двамата се подчиниха на желанията ѝ.

Тя го целуна на вратата, където всички можеха да ги видят, и Матю откри, че това не го вълнува. Едва си спомняше как е стигнал дотам, как почти несъзнателно краката му го бяха отвели до дома ѝ. Импулсът да отиде при нея беше много силен, тялото му разбираше кое е полезно за него по-добре от ума му. Ана го дръпна вътре и го задържа в прегръдката си — дълги, приятни мигове.

— Баща ти се е прибрал?

— Да. Вчера го закарахме у дома.

— Това харесва ли ти? — Тя се отдръпна и разбиращият ѝ поглед се впи в очите му, четейки съмненията му. — Добре ли е?

— Да. — Сякаш едва сега бе осъзнал истината. По дяволите лечението, баща му се нуждаеше от дома и семейството си. От грижи. От надежда. От вяра. — Добре е. — Усмихна ѝ се, сякаш тя бе причината за това. — Ще видим какво ще стане от тук нататък.

Тъй като Ана не каза нищо повече, той тръгна по коридора към кухнята. Представяше си стълбите зад нея, малката стаичка и другата жена, която беше третият от триъгълника. Тя го хвана за ръката и го задържа към стълбите, които водеха нагоре.

— Не, остави иконата. Днес ще бъдем само ти и аз.

Той я остави да го поведе нагоре по стълбите; краката му го носеха с радост, но мускулите му се стягаха, а сърцето му щеше да изскочи. Отново го обзе странен страх. Искаше да бъде горе с Ана. Искаше да бъде долу с иконата. Ана не би могла да го държи далеч от нея. Мисълта го ядоса, а гневът го засрами. Бореше се да овладее чувствата си, докато Ана се събличаше бавно и методично. Не успя. Ясно му беше, че тя разбира всичко.

— Искам да бъдем двамата, Матю. Искам поне част от това да е само за теб и мен.

Тя вдигна ризата му и пристисна корема и гърдите си до тялото му. Студената ѝ кожа и твърдите зърна изискваха вниманието му. Тялото му реагира, отхвърляйки гнева, пренебрегвайки липсата на инструкции от объркания му, изпълнен с подозрения мозък. Припомни си думите на Фотис. *Кой знае какви са нейните тайни?* Но кой се интересуваше от тайни в този миг? Езикът ѝ намери неговия; той си припомни нощта, която бяха прекарали заедно. Искаше още, копнееше да потъне в нея. Богородица се отдалечи, но не изчезна от мислите му.

9.

Свещеникът седеше на нисък стол в ъгъла, но сякаш изпълваше стаята. През няколкото минути светски разговор, които съпътстваха настаняването на всеки, Матю научи, че отец Томас е роден в Гърция, но е ръкоположен в американския клон на църквата и е служил на епископ Макариос в Ню Джърси. Беше пристигнал сам, без помощник. Петдесет и няколко годишен, с посивели слепоочия и черна къдрава коса, набръчкано честно лице и добри очи. Отначало не се каза почти нищо за целта на посещениято му, но той представи документи от Светия Синод в Атина, които изглежда удовлетвориха Уолъс, адвокатата на Ана.

В единствения светъл ъгъл на мрачния кабинет на алуминиев статив стоеше Богородица и ги гледаше. Матю се бе взираше в нея дълго преди свещеникът да дойде, докато Ана и адвокатът се съветваха, но сега обърна стола си и се опита да проясни ума си. Когато пристигна, отец Томас огледа иконата, но оттогава почти не ѝ обръщаше внимание; вместо това тъмните му очи шареха по библиотеката от масивен дъб, рядко спираха някъде, но очевидно забелязваха много неща.

— Виждам, че дядо ви е колекционирал не само картини.

— Да — отвърна Ана. — Много се гордееше с колекцията си от книги. Може би дори повече, отколкото с картините си. Мисля, че се чувстваше по-близък с тях.

— Разбира се — съгласи се свещеникът. — Можеш да държиш книгата, да я разлистваш. Тя е приятел. Картината просто си виси някъде, далеч от теб. — Той погледна отново нагоре. — По тези рафтове виждам и някои мои приятели. Достоевски, Флобер, Казандзакис. И някои редки заглавия. Може би, след като поговорим за изкуство, ще можем да поговорим за книги.

— Да караме едно по едно — намеси се Уолъс.

Около седемдесетгодишен, със сива коса и сълзящи очички, дрезгав глас и остра кашлица, която говореше за дългогодишно пушене, наскоро прекратено, съдейки по непрестанно движещите му

се пръсти. Нищо в прегърбената му стойка, шарещия поглед или фалшивото дружелюбие не вдъхваше доверие на Матю, но изглежда Ана разчиташе на него и го слушаше.

— Разбира се — съгласи се отец Томас.

— Сега — Уолъс без нужда разрови бележките си, — предполагам, че можем да смятаме, че сте доволен от тази творба.

— Ако говорите за художествените ѝ качества, едва ли съм най-добрият съдник, но съм много доволен. Разбира се, тя много е пострадала.

— През вековете — обади се Матю, — не през последните шестдесет години.

— Във всички случаи — продължи свещеникът, — макар това да би отблъснало някой колекционер, на мен само ми помага да установя възрастта на творбата. И увеличава нейната мистика.

Адвокатът прочисти гърлото си, сякаш се канеше да се изплюе.

— И вие смятате, че това е иконата, която търсите.

— Света Богородица от Катарини. Повтарям, не съм специалист по история на изкуството, но тя отговаря във всяко отношение на описанието. Някои от моите братя в Гърция са я виждали лично и там ще успеем да я идентифицираме. Какво казва вашият експерт?

Тримата погледнаха Матю. Макар че бе отказал да подтикне Ана към определено решение, той я подкрепяше силно от момента, в който го беше взела, страхувайки се, че адвокатът може да я накара да го промени. Дори бе настоял да присъства на тези преговори. Не му беше минало през ум, че може да му зададат въпроси.

— Отговаря на всичко, което знам за иконата от Катарини. Разбира се, не съм проверявал чудодейните ѝ сили. — Само свещеникът се засмя. — Със сигурност мога да кажа, че е от преди разкола, което само по себе си я прави изключително рядка, и че е творба с високи художествени достойнства.

— По ваше мнение — саркастично вметна отецът.

— И според стандартите за религиозно изкуство от онова време.

— Грък ли сте?

Безобиден въпрос, но Матю се поколеба.

— Да.

— Тогава приемам мнението ви за двойно по-ценно.

— Значи сме съгласни по тези въпроси — настоя адвокатът.

— Да, господин Уолъс — каза Томас със страдалческа усмивка.
— Можем да преминем към финансовите, за което очевидно бързате.

— Преди няколко дни обсъдихме една сума.

Свещеникът направи драматична пауза, отпивайки от водата, загледан втренчено в предмета на своя интерес.

— Не бих го нарекъл обсъждане. Вие просто споменахте една сума. Много голяма.

— Ние не мислим така.

— Може би милион и половина долара е скромна сума по вашите стандарти, но гръцката църква е малка църква в малка страна и това би трябвало да се има предвид. Никога не сме чували икона да се продава на подобна цена.

— Съмнявам се, че някой от нас помни подобна рядка икона да е продавана.

— Така е. Но преди няколко години доста известна икона беше продадена за по-малко от една трета от тази сума. Това е най-високата цена, която е давана за икона. Може би е тъжно, че предметите, които ние тачим, не са оценявани от хората, които се занимават с изкуство, толкова високо, колкото някои светски шедьоври, но това е факт. Никой не дава подобни пари за икони.

— Трябва да ви кажа, отче, че ние вече имаме неофициално предложение за много повече от частен купувач.

Уолъс явно се наслаждаваше на тишината, която последва пускането на тази „бомба“. Матю бе не по-малко изненадан от свещеника и се чудеше дали това е истина.

— Имайте предвид — продължи адвокатът, — че не сме се заинтересували от него и желанието ни не е иконата да стане частно притежание, но цена като тази предизвиква уважение. Вижте как руският пазар се опразни. Откраднаха всичко, което можаха. Цената на всички икони ще се вдигне, но изключителен образец като този...

— Разбира се, трябва да се има предвид, че колекционерите са ексцентрици — каза Томас, възвръщайки самообладанието си. — Бях останал с впечатлението, че единственият ни конкурент е институция. Кажете ми, готов ли е музеят „Метрополитен“ да плати подобна цена?

— Не сме стигнали до обсъждане. Но доколкото знам, може.

— Дори ако се окаже, че иконата е била открадната?

— Знаете ли — обади се Уолъс, заплашително снижавайки глас, — вие сте единственият източник на този слух. — Очите му станаха напълно безизразни.

— Това е факт, а не слух — студено отвърна свещеникът.

— Никога не съм виждал доказателство за това. А и това е прекалено удобно твърдение, с което да снижите цената.

— Уверявам ви, че можем да представим доказателства.

— Простете ми, но се съмнявам. Във всеки случай завещанието съдържа и някои минимални финансови изисквания и ако трябва да се обърнем към частни купувачи, за да ги удовлетворим, тъй да бъде. Едва ли колекционерът, който се свърза с нас, ще се притесни от този проблем.

— Сериозно ли обмисляте подобен ход? — възмущението на Томас изпълни помещението.

— Напротив, стараем се да го избегнем. Даваме ви възможността да направите творбата обществено достояние и да я върнете на родна земя, но трябва да ни помогнете, отче. Госпожица Кеслер има задължения по завещанието на дядо си, които трябва да посрещне.

Матю осъзна, че по-голямата част от казаното е просто пазарене, но алтернативата, спомената от адвоката, беше точно онази, от която се боеше, и той с мъка се въздържахше да не издаде паниката си пред Ана.

Томас отново замълча. После усмивката отново разведри лицето му.

— Както се казва, ще сваля картите. Упълномощен съм да ви предложа до седемстотин хиляди щатски долара. Убеден съм, че с едно обаждане до епископ Макариос тук и няколко други в Атина мога да увелича тази сума до един милион. Но повече от това те няма да дадат.

Уолъс намести очилата си и се изправи в стола си.

— Това е някакъв напредък. Приемаме го като окуражаваща стъпка, отче.

— Не ме разбирайте погрешно, господин Уолъс. Бях откровен с вас, не ме наказвайте за това. Казах ви какви са възможностите ни.

— Достатъчно е. — Намесата на Ана изненада всички. — Артър, смятам, че това е достатъчно.

Един миг всички мълчаха.

— Трябва да поговоря с клиентката си — най-после се обади Уолъс.

Свещеникът сви рамене.

— Не — тихо каза Ана. — Мисля, че не е необходимо. Взех решение.

— Няма смисъл да бързаме. Трябва да разгледаме и другите възможности.

— Разбрах, че някой друг може да плати повече. Това не е важно.

— Има и други въпроси.

Тя погледна към Матю.

— Какво мислиш ти?

Той си пое дълбоко дъх, опита се да овладее страховете си, да пренебрегне усещането, че тилът му гори от втрещения поглед на древната икона.

— Господин Уолъс е прав. Ако сте доволна от цената, добре, но има и други неща, които трябва да знаете.

— Какви, например? — попита Томас.

— Какъв ще бъде нейният достъп до иконата след продажбата? Ще може ли да я включи, в случай че изложи дядовата си колекция?

— Да, точно за това говоря — каза адвокатът, почуквайки по тефтера си.

— Къде ще бъде изложена творбата? — продължи Матю. — Какъв достъп ще имат до нея обикновените хора? Какви мерки ще вземете за защитата и съхранението ѝ?

— Отлични въпроси. — Свещеникът кимна. — На нито един от тях не мога да ви отговоря в момента, освен да ви уверя, че, според мен, ще получите задоволителни отговори на повечето от тях.

— Нека все пак ги обсъдим — промърмори адвокатът, като се намести на стола.

— Разбира се, всяка молба на госпожица Кеслер да разгледа иконата насаме, ще бъде приета благосклонно. Колкото до излагането ѝ в галерия, съмнявам се, че Синодът ще одобри това.

— Това не ме интересува — обади се Ана.

— Най-вероятно иконата ще бъде окачена в църквата в Атина. Но където и да е, тя ще бъде достъпна за вярващите. Нямаме намерение да я крием, това би противоречало на предназначението ѝ. Но ще трябва да вземем мерки за опазването ѝ, за да не я изгубим отново.

— Разбира се — механично отвърна Уолъс. — Мога да включа всички детайли в черновата на договора.

— Надявам се да ми оставите по-голяма свобода. Вече се съгласих на повече условия, отколкото повечето купувачи биха допуснали.

— Това е част от компромиса — безизразно каза адвокатът. — Това са условията, които поставяме в замяна на изгодната цена.

— Изгодна! — изсумтя свещеникът. — Господин Уолъс, вие бихте могли да продавате килими на турски пазар.

— Ласкаете ме.

— Ни най-малко. Да приема ли, че сме се споразумели?

— Няма договор, докато не видите условията и началниците ви не одобрят парите. Но бих казал, че се разбрахме. Ана?

— Да. Напълно.

Свещеникът погледна часовника си.

— Не знам ще мога ли да се свържа с тях още тази вечер.

— Постарайте се — отвърна адвокатът. — Аз ще оформя договора и ще приключим сделката през следващите няколко дни.

— Много добре. Това изключително ме радва. Изключително.

Свещеникът се усмихна на всички. Ако беше изненадан от бързината, с която бяха протекли преговорите, или от късмета си, отлично го прикриваше. Всички се изправиха, за да се ръкуват, и Матю се поуспокои. Сега трябваше да държи под око старците, докато иконата бъдеше изпратена в атинската църква. Едва тогава можеше да бъде напълно спокоен.

— Съжалявам — каза Ана.

Адвокатът вдигна поглед от куфарчето си, после ѝ се усмихна бащински.

— Няма за какво. Трябваше да си изясним по-добре стратегията, но няма значение. Важното е, че ти си доволна от резултата.

— Радвам се, че приключихме. Не можех да го притискам — той е свещеник.

— Аз не бих се притеснявал за това — каза Матю и внимателно покри иконата с парче плат. Веднага щом образът изчезна, почувства облекчение. — Гръцката църква е богата. Няма пари в брой, но притежава много имоти. Могат да си позволят тази покупка.

— Изглеждаше толкова сам и крехък.

— Да бе, крехък — засмя се Уолъс. — Крехък като стоманен сейф.

— Съгласен съм — подкрепи го Матю. — Крехък не е думата, която и аз бих използвал, но бях изненадан, че е сам. Мислех, че ще дойде цяла делегация.

— Нямаше нужда. — Уолъс затвори рязко куфарчето си. — Ще накара адвокатите им да прегледат договора, преди да го подпише, бъдете сигурни. А междувременно разчита на собствената си преценка. Мисля, че искаха да приключат бързо и не желяеха да се разчува много за това. — Задавен от яростна кашлица, той облече убито зеленото си палто. После потупа Ана по рамото. — Скоро ще ти донеса чернова от договора, за да я прегледаш. Пази се, скъпа.

Тя го изпрати до вратата. На Матю му се искаше да си тръгне с адвоката и да му зададе още няколко въпроса, но погледът на Ана го накара да остане на мястото си.

— Благодаря ти, че дойде — каза тя, когато останаха сами. — Зададе добри въпроси.

— Уолъс също ги беше предвидил.

— Имах нужда да бъдеш наблизко. — Тя посегна към ръката му и той пристъпи напред. — Ще имаш ли проблеми в музея?

— Не се тревожи за това. — Всъщност, ако се разбере каква е била ролята му в тази сделка, можеше да има проблеми с какви ли не хора, но Матю потискаше тази мисъл. През последните десет дни беше ужасно изостанал с работата си и имаше чувството, че нямаше да може да се съсредоточи върху нея, докато проблемът с иконата не бъде разрешен по начин, който да го удовлетвори.

— Не си тръгвай още — помоли тя.

Той и не възнамеряваше. Тази история унищожаваше живота му; беше откраднал от времето си, за да дойде тук, беше изостанал във всичко. Ръката ѝ го задържаше. Не можеше да я остави сама точно сега и знаеше, че след няколко мига и той няма да иска да си тръгне.

Полетът му от Франкфурт закъсня и отец Йоанис пристигна на летище „Кенеди“ часове по-късно, отколкото очакваше. Макариос трябваше да му прати кола, но Йоанис не знаеше къде ще се срещнат, а не успя да намери работещ телефон. Багажът му се изгуби, после

отново беше открит на друг барабан. Когато излезе от тоалетната, се обърка и не успя веднага да намери залата за пристигащи пътници. Навярно адът е нещо подобно, размишляваше той. В този момент имаше нужда от търпението, на което го бяха учили в планините, но то му се удаваше все по-трудно с времето. Щеше да се помоли за спокойствие веднага щом приключеше да ругае наум.

В планините му бяха описали Бог много по-различен от онзи, когото познаваха селските свещеници. Богът на старите свещеници беше ту тъжен, ту ядосан, като самите хора. Младият монах се беше молил на свой бог, на страстен дух, който реагираше на нуждите на момента — на нуждата да се съпротивляваш, да оцелееш. Тези божества служеха за целите на човека, изпълняваха онова, което се изискваше от тях. В планината често се случваше да призват разгневения Бог, за да уплашат послушниците. Знаеше се, че страхът изостря сетивата и учи момчетата на дисциплина, докато умът, подхранван с тамян и свещени видения, узрееше достатъчно, за да възприеме пълното измерение на истинския Бог в целия му блясък. На Йоанис му беше нужно повече време, отколкото на другите, за да се подготви, но за сметка на това бе усвоил уроците си в дълбочина. Кошмарите, преживени през младостта му, които първоначално го бяха отблъснали, се превърнаха в негова опора, когато пътят беше открит, в гориво за огъня, разпален в ума му. Мракът беше прогонен и в душата му се отвори врата, която водеше към духовния свят. Той би бил повече от доволен да изживее живота си в самота и да проучи този път.

Дребният оплешивяващ младеж в кожено яке, който не внушаваше доверие, но знаеше как изглежда свещеникът, взе багажа му и го поведе към паркинга.

— Казвам се Деметриос — представи се той.

— Обзалагам се, че всички тук те наричат Джими.

— Да. Знам защо сте дошъл, знам какво става.

— Така ли?

— Епископ Макариос ми се доверява. Не съм просто шофьор.

— Разбирам.

Беше полезно, че висшестоящите го бяха извадили от самотата в мига, когато я бе приел напълно, и го бяха върнали в света. Отначало Йоанис ги мразеше за това, но след много години разбра, че това е било в съгласие с техните идеи, с техните методи. Светът на духа

трябваше да остане у него; той трябваше да го отнесе в света на плътта, за да вдъхновява решенията му. Всеки може да вярва в тишината зад манастирските стени. Но паството живее въвн от тях и Словото трябва да стигне до него.

— Тук сте, за да разберете какво става с Томас — продължи Джими, когато багажът беше прибран и те седнаха в ненужно голямата черна кола; американските епископи винаги си купуваха такива. — Извинете, че го казвам, но малко закъсняхте.

— Какво искаш да кажеш?

— От няколко дни никой не може го открие. Разбира се, това нищо не означава — добави дребният шофьор неубедително.

Трудностите бяха започнали, когато старите духовници бяха измрели и хора, по-млади от него, бяха започнали да дават заповеди; хора, в чиито очи не блестеше вътрешният огън. Какво трябваше да направи човек, когато онова, което му шепнеше вътрешният глас, не съответстваше на нарежданията отвън? Йоанис от години се бореше да постигне равновесие между тях, но усещаше, че тази последна задача ще бъде предизвикателство за цялото му същество. Може би моментът беше настъпил.

— Утре имам среща с Томас — каза възрастният свещеник.

Джими сви рамене, докато колата се спускаше по слабо осветената, виеща се рампа на бетонния гараж.

— Надявам се, че ще дойде.

Йоанис почувства, че го обхваща безпокойство. За всяко нещо си имаше причина, а и той не се доверяваше на думите на този бърлив дребен младеж.

— Вярвам, че с отец Макариос ще разберем какво става.

— Макариос — изсумтя Джими. — Не се обиждайте, обичам епископа, но ще ви кажа веднага, че от мен ще имате повече полза в този случай.

— Ще го имам предвид.

10.

Трябваше да бъде по-разумен. Цялата работа не му беше харесала още от началото, но Матю упорито беше продължавал да действа, търсейки оправдания пред самия себе си. Проблемът беше възникнал още с обаждането предишния ден — Фотис, внезапно докачен.

— Момичето ти е позвънило.

— Каза, че вчера са подписали договора — потвърди Матю. — Томас и още някой снощи са взели иконата. Предполагам, че са ти я донесли.

— Всичко стана, както беше планирано, слава богу.

— Минаха почти двадесет и четири часа. Очаквах да ми се обадиш.

— Извини ме. Разбирам, че нямаш търпение да я разгледаш. Да се уговорим кога.

Матю с мъка изговори следващите думи.

— Бяхме се разбрали и някой друг да я види.

— Да. — Нервен шепот. — Мислиш ли, че има сили за това?

— Не знам. Няма сили за каквото и да било. Нали това беше идеята?

— Не бих искал да го тревожа ненужно, докато се възстановява.

— Това не е възстановяване, а ремисия. Кръстник, идеята беше твоя. Какво искаш да ми кажеш сега? Че трябва да си запиша час, а баща ми не е добре дошъл?

— Просто съм предпазлив. Как ще го убедиш да дойде?

— Остави това на мен. Кога да го доведе?

— Утре. Събота е и така или иначе ще отидеш да го видиш.

Беше изнервящо, че чичо му знае разписанието на всички.

— Да, дори смятахме да се поразходим с колата. Макар че едва ли е имал Куинс предвид.

— Ще бъда тук цял ден. И, прости ми за съвета, но не разказвай на баща си някоя глупава история. Ще разбере, че го заблуждаваш, и това само ще го ядоса.

— Искаш да кажеш, че не съм добър лъжец.

— Кажи му, че съм те помолил да дойдеш и да огледаш някаква картина. Това е вярно. Че се нуждаеш от компанията му, от подкрепата му. Нека има чувството, че ти помага.

Баща му не възрази, но се съгласи да го придружи като престъпник, който чува смъртната си присъда. През по-голямата част от пътя седя мълчалив и мрачен. Фотис ги посрещна с едва прикрита тревога, играейки си нервно с броеницата. В кабинета бяха окачени няколко платна и двамата с Матю обсъдиха наскоро придобития холандски пейзаж. Алекос сякаш се успокои и заразглежда лавиците с книги край себе си. Количката му беше до прозореца, слабото слънце огряваше силните му рамене, а наболата му коса приличаше на аура от сива светлина. На два метра от него върху статив стоеше средно голям предмет, покрит с бяло платно, и Матю непрестанно го поглеждаше, привлечен от особената му енергия. Изведнъж цялото представление го изпълни с отвращение. Когато погледна във влажните, кръгли очи на Фотис, разбра, че старецът също се чувства неловко. Преди да изгуби напълно самообладание, Матю стана и пристъпи към статива.

— Татко — каза той и свали платното от иконата, очаквайки донякъде, че отдолу ще се окаже нещо друго, докато очите на Богородица не го пронизаха и за малко не секнаха гласа му. — Това е иконата, за която ми искаха консултация. Фотис я съхранява за един гръцки купувач.

Алекос бавно извърна глава към иконата. На лицето му беше изписана съпротива, която рязко изчезна, когато очите му съзряха изображението и в тях се появи искрено учудване. Матю се почувства обнадежден.

— Знам, че не харесваш религиозното изкуство, но мисля, че тази икона е особено въздействаща и много ми се искаше да я видиш.

Той се възползва от факта, че баща му сякаш е изпаднал в транс, за да приближи количката му до статива, достатъчно, за да може Алекос да докосне иконата, ако реши.

— Не е ли красива?

Вече не виждаше лицето на баща си и не разбра защо не последва отговор. После голямата глава кимна едва забележимо,

дясната ръка посегна напред. Наистина ли бе докоснал иконата?

В този миг от устата на Фотис се изплъзна спонтанен стон. Алекос отдръпна ръка от иконата и се обърна към стареца. Матю стисна облегалките на количката разочаровано и също погледна към кръстника си. Изражението му наподобяваше ужас, какъвто младежът не бе очаквал някога да види върху пресметливото му лице. Не беше ясно дали очите му са насочени към Алекос или към вратата зад тях. Няколко секунди всички мълчаха. После Алекос леко тръсна глава, сякаш се събуждаше, и когато проговори, гласът му беше изпълнен с отвращение.

— Дръпни ме от това нещо.

По-голямата част от обратния път измина в неловко мълчание. В държанието на Алекос не личеше нито гняв, нито обвинение, а по-скоро объркване, примесено с умора. Известно време той сякаш се канеше да проговори и най-накрая го направи.

— Не знам какво си възнамерявал. Може би се гордееш с нея и си искал да ми се похвалиш.

— Нещо такова — успя да каже Матю, без да откъсва поглед от влажния път.

— Знам някои неща за тази икона, неща, които кръстникът ти ми е казвал преди години. Цялата история не ми е известна, но двамата негодници са убили хора заради тази икона. Смятах, че дядо ти ще те предупреди.

— Не. Фотис ми разказа нещичко. Беше ужасно.

Баща му го сграбчи за ръката.

— Чуй ме — каза той твърдо. — Слушаш ли ме?

— Слушам те.

— Имам предвид, наистина.

— За бога, татко, слушам те. — Той се бореше с натиска върху ръката си и се опитваше да не губи контрол над волана.

— Не вярвай на нищо, което ти казва Фотис. Ако не го чуеш от човек, на когото имаш доверие, не вярвай. Разбираш ли ме?

— Слушам те.

— Но не ми вярваш. — Алекос го пусна. — Какво ли знае глупавият ти баща...

— Не си мисля нищо такова.

— Така ли? А какво си мислиш?

Матю се опита да улови мислите си, после бързо сметни платната, за да се доближи до изхода от магистралата, който неусетно бяха наближили.

— Мисля, че чувам много глупости от всички и не знам на какво да вярвам.

— Защо бих те излъгал аз?

— Не казвам, че ме лъжеш, но не ми казваш и нищо полезно. Поредното неясно и ядосано опяване за онези двамата, което слушам цял живот. Какво са направили?

— Сключили са мръсна сделка с германците.

— Това го знам.

— Говори с дядо си.

— Не иска да ми каже. Опитах.

— Каза ли му онова, което ти е разказал Фотис? Каза ли му? Не? Този човек те върти на малкия си пръст. Попитай дядо си.

— Казвам ти, не желае да говори.

— Аз ще се погрижа да ти разкаже.

Спряха пред знака „стоп“, макар да не се виждаха други коли. Матю дръпна ръчката и чистачките описаха бързо дъга по посипаното с дъждовни капки стъкло.

— Защо ги мразиш толкова?

— Не ги мразя повече, отколкото бих мразил куче, обучено да убива, но не им вярвам. Те са творения на своето време, а то е било жестоко. Гърция много е пострадала през войната. После дошла гражданската война, проблемите с Турция, Кипър, смените на правителства, всички корумпирани. Политиците са имали психика на обсадени. Борели са се да запазят свободата на Гърция и всички средства са им се стрували позволени. Дядо ти и кръстник ти са били служители на правителството, верни войници. Не знам подробности, но ми е известно, че са участвали в ужасни събития. Изписано е на лицата им. И всичко е започнало с тази проклета икона по време на войната. Направили са първата крачка от борци за свобода към политически агенти още тогава. Изтъргували са я с врага за пушки, които да използват срещу братята си.

— Комунистите са представлявали реална заплаха — защити ги Матю и даде газ, учуден от собствената си разпаленост. — Лесно са могли да вземат властта.

— Не го отричам, но последвалата война е била ужасна. Хиляди били арестувани, измъчвани и затваряни, без да са обвинени в нищо. Някои били екзекутирани. Дори мъжете, които са се били в онази война, трудно могат да я защитят. Просто не говорят за нея.

Матю намали ход, когато доближиха къщата. Необузданият гняв на баща му към двамата старци беше част от семейната традиция вече толкова време, че никой не се съмняваше в искреността му. Но през последните няколко минути Алекос беше разкрил чувствата си много повече, отколкото през всички предишни години, и колкото и да го ядосваха някои от тях, Матю не искаше да пропусне момента.

— Не можеш ли да приемеш, че са направили онова, което са сметнали за необходимо? Че то е в миналото, а те са вече старци?

— Би ли приел този довод като оправдание за нацистите в Южна Америка? Ами за Милошевич или Караджич?

— Стига, не можеш да ги сравняваш с тях.

— Мисълта ми е, че постъпките им не са изличени, защото вече са старци. Направили са каквото са направили. И продължават да го правят. И за миг не си помисляй, че са се отказали от онези методи.

— Тук вече не съм съгласен. Фотис живее от десетки години в тази страна. Дядо прекарва цялото си време в градината. За какво му е на гръцкото правителство двойка старци?

— Не говоря за кого работят, а за методите им. Възпитали са ги да манипулират всички и да играят двойна игра. При Фотис това се е превърнало в инстинкт. Той през цялото време крои нещо — ту бизнес планове, ту шпионски схеми — няма значение. Прилича на акула, която не спира на едно място. Ако спре да заговорничи, ще умре.

— А дядо?

— Той е по-прикрит. Не смятам, че изпитва същото удоволствие от работата си, както кръстникът ти, но все още получава заповеди от гръцкото приятелство или поне част от него. Държи под око Фотис, а върши и други работи. Не си мисли, че е дошъл тук само за да ме види.

— Не ти вярвам.

— Знам. Чудя се как да те накарам да ми повярваш.

Спряха на входната алея и Матю угаси мотора, но нито един от двамата не понечи да излезе от колата. По предното стъкло бавно се трупаха дъждовни капки и размиваха силуета на къщата, но от кухненския прозорец струеше топла жълта светлина.

— Защо иконата е у Фотис? — най-накрая попита Алекос. — Какво стана с музея?

— Жената, която я продаваше, промени решението си. От гръцката църква ѝ се обадиха за иконата и тя реши да я продаде на тях.

— А какво общо има твоят кръстник?

— Обадили са се и на него, за да повлияе върху сделката, предполагам. Познава адвоката ѝ. Помолили са го да им помогне да уредят транспортирането ѝ, така че ще задържи иконата за известно време.

— С каква цел?

— Той ли? За да се моли пред нея. Това е много свята икона. Казват, че притежава чудодейна лечебна сила.

— Дъртият негодник! Да не мисли, че е открил начина да живее вечно? — попита Алекос полуядосано-полуразвеселено.

— Ще бъде у него само седмица-две, после отива в църквата.

— А ти как се забърка в това? Нали трябваше да оцениш иконата за музея.

— Така беше. Мислех, че с това всичко ще приключи. Но Ана, Ана Кеслер, продавачката, искаше да я посъветвам.

— И Фотис поощри това?

— Да.

— Значи ти си я убедил да приеме сделката.

— Не, тя го искаше. Но не съм я разубеждавал. Не ѝ казах и за участието на Фотис.

— Изобщо ли не си ѝ влиял?

— И да съм го направил, било е, защото съм го сметнал за правилно, а не заради него.

— Спиш ли с нея?

Матю само въздъхна и се облегна назад. В колата беше станало хладно и къщата внезапно му се стори приканваща.

— Разбирам — кимна Алекос. — Добре те е научил.

Матю удари по таблото с юмруци, стряскайки и двамата.

— Наистина ли ме смяташ за такъв идиот? Че нямам собствени възгледи и принципи? Толкова ли си погълнат от омразата си към тях, че принизяваш всичко до нея?

Алекос бавно поклати глава, но изглеждаше по-скоро разстроен, че е обидил сина си, отколкото наранен от думите му и това уталожиха

гнева на Матю.

— Не го приемай лично. Те са майстори. Правиха го с мен през целия ми живот. Ако се поучиш от това, можеш да избегнеш болката в бъдеще.

— Какво, за бога, смяташ, че са ти причинили?

На кухненския прозорец се появи силует и почти изцяло скри светлината.

— Дирижираха живота ми. Аз съм инженер-химик, защото така искаше баща ми. Живея в Америка, защото той ме изпрати тук. Дори женитбата ми с майка ти...

— Какво?

— Не бива да говоря пред теб за това.

— Знаел си, че е племенница на Фотис, нали така сте се запознали.

— Знаех, че му е племенница, но още не бях разбрал кой е той. Фотис дори се преструваше, че не одобрява връзката ни, за да ме разпали, знаейки, че двамата с нея ще му се опълчим.

— И защо би го направил?

— Кой знае? Може би е решил, че това е начинът да ме открадне от стария си приятел Андреас и да ме превърне в сина, когото никога не е имал. Бог ми е свидетел, че се опита, но аз бързо го разкрих.

— Това са глупости.

— Ти още не беше роден и няма как да знаеш.

— Не е нужно да съм бил. Не е нужно дори да бъда твой син, за да разбера, че или си я обичал и каквото и да е направил чичо й, няма значение, след като всичко е свършило добре, или не си и не се чувстваш удовлетворен. Но и в двата случая вината си е само твоя. Затова не ми пробутвай тези глупости. И макар да знам, че разговорът ни е поверителен, не желая да науча кое от двете е вярно, разбра ли? Тя ми е майка, затова запази истината за себе си.

Фигурата беше изчезнала от прозореца, дъждът се засили. Матю дишаше дълбоко, за да се успокои. Преди минути не би могъл да си представи, че е възможно така да се ядоса на баща си. Но това беше справедлив и пречистващ гняв, затова не искаше да го прогони, макар да знаеше, че по-късно ще се почувства виновен.

— Прав си, разбира се. — Алекос изглеждаше успокоен, но лицето му все още бе поруменяло, каквото не го беше виждал от

седмици. — Съжалявам, че заговорих за това. Но, моля те, недей заради това да пренебрегваш всичко, което ти казах. Чувствай се предупреден.

— Да влезем, сигурно ти е студено.

— Не, нищо не усещам.

Йоанис седеше мълчаливо на кухненската маса в малката, но богато украсена къща за гости на епископа, когато Джими влезе след бързо почукване.

— Добро утро, отче.

— И на теб, синко.

— Томас го няма. Изчезнал е.

— Ще се появи.

— Снощи цялото му паство го чакало за служба. — Дребният мъж нервно закрачи из стаята, бръкна в джоба си, извади малък пистолет и го погали. — Горките.

— Отец Макариос ми каза.

— А каза ли ви, че заедно с него са изчезнали и половин милион от църковните средства?

— Не знаех колко са точно, но беше ясно, че е имало голяма злоупотреба.

— Налага се да го намерите.

— Доколкото разбирам, вие с Макариос се занимавате с това. Освен ако не разчитате на полицията.

— Ха, Макариос не намира сили дори да съобщи в полицията; смята, че онзи дявол ще се разкае и ще се появи с някое убедително извинение. Църквата не обича скандали. Но аз пуснах някои хора да го търсят.

— Подозирам, че е взел парите, за да може да изчезне — каза бавно Йоанис, обмисляйки думите си. — Не вярвам иконата да е у него. Представлявал е купувач. В съобщенията си го наричаше „дарител, който смятал да подари иконата на църквата“.

— Но не разбрахте кой е този дарител.

— Не ни каза.

— Може да го е измислил.

— Може.

— Кой е човекът, когото смятате да посетите? Андреас Спиридис?

Йоанис въздъхна. Очевидно между тези стени нямаше тайни.

— Човек, дошъл тук от Гърция горе-долу по същото време, когато започна всичко това. И който е свързан с иконата.

— Но не е от църквата?

— Не, правителствен агент е. Пенсионирани, но не е излязъл от играта. Правителството и американците все още го държат под око. Както и да е, успяхме да го открием. Не знам дали има нещо общо, но е много вероятно. Защо не прибереш този пистолет?

— Казахте, че е правителствен агент. Става дума за разузнаването, държавна сигурност или нещо подобно, нали?

— Да, но човекът е стар. По-стар дори от мен.

— Стар или не, това може да ни потрябва — каза Джими, размахвайки пистолета. — Няма да тръгна невъоръжен.

— Изобщо не те карам да идваш.

— Мисля, че отец Макариос настоява да ви придружа.

— Прав съм. — Йоанис се вгледа по-внимателно в очите и носа на младежа, във формата на лицето му. — Знаеш ли, вие с епископа си приличате. Не ми казвай, че сте роднини.

Наблюдателността му не се понрави на младежа.

— Племенник съм му. Това не е важно.

— Да не си някакъв цивилен детектив?

— Нарича се частен детектив. Но работя предимно за църквата.

— Аха, воин на Христос. Колко жалко, че имат достатъчно работа за теб.

— Защо не идем да го видим веднага?

— Защото няма да го намерим. Извън града е за няколко дни.

— И ще бездействаме?

— Сигурен съм, че в това време можеш да разследваш други неща. Няма да те задържам повече.

— Знаете повече, отколкото ми казвате. Няма да ви изпусна от поглед.

— Държа да подчертая, че ако ще ме придружаваш, трябва да правиш точно каквото ти казвам. Няма да толерирам намесата ти, каквото и да казва Макариос.

— Всичките сте еднакви — оплака се дребосъкът. — Смятате, че разбирате от моята работа повече от самия мен. Защо? Понеже ви води божествената светлина? Свещениците не бива да правят разследвания.

— Кажи го на Бог, братко.

Крайбрежието на Кънектикът препускаше зад надраскания и мръсен прозорец на влака. Дълбоки пропасти и мочурища, които преливаха от тъмнобежово до бледозелено. Бели чапли крачеха наперено или бавно се издигаха в небето. Пристанища, празни плажове, сиви очертания на острови. После участъци от гъста гора, чиито полуголи дървета сякаш имаха зелени или червени ореоли от мънички листенца. Светът се възраждаше. Андреас отмести поглед от прозореца.

Пътуването до Бостън се бе оказало загуба на време. Беше се видял с вдовицата на един от своите агенти. Човекът беше вършил добра и неблагодарна работа на разузнавач в продължение на години, а изгуби пенсията си, когато дойде да живее в Америка, вместо да се върне в управляваната от военната хунта Гърция — място, което вече не му беше близко. Тогава Андреас не бе успял да му помогне, а и сега не можеше да стори много повече от това да изкаже съболезнованията си. През последните години беше направил десетки подобни посещения. Не минаваха лесно. Американската връзка, с която се бе запознал в Кеймбридж, му беше стар приятел, но беше на по-ниско ниво от Морисън — полупенсиониран преподавател в колеж, който не можеше да му помогне. На Андреас му беше неприятно да седи с него и да се опитва да си спомни какъв добър човек беше някога, колко е важен контактът между хората, а да мисли само за безполезността на тази среща. За информацията, която щеше да получи срещу изгубеното време. Нима способността му да мисли по друг начин завинаги беше изчезнала? Беше негодувал дори срещу вдовицата — добра и смела жена, която никога вече нямаше да види. Отвратително.

Бързаше да се върне при Алекос. Вероятно и това му беше оказало влияние, макар че синът му сигурно се радваше на временната им раздяла. Двамата не издържаха дълго време заедно, колкото и да се обичаха в сърцата си. Скоро Андреас трябваше да се върне в Атина, освен ако състоянието на Алекос не се влошеше. Сметката в хотела

нарастваше невъзвратимо, а чувството на клаустрофобия, което му създаваше Ню Йорк, беше непоносимо. Важното беше да се убеди, че Матю не се е оплел сериозно в интригите на Фотис. Натам трябваше да насочи усилията си, но отново бе надушил Мюлер. По-добре щеше да бъде да забрави за него. Пък и Бени засега не беше открил нищо.

Не си беше купил мобилен телефон, каквито всички тук носеха, и се беше отвратил от седемте безсмислени разговора, които се провеждаха едновременно на седалките около него. Но оценяваше ползата от тези телефони — за неговата работа биха били незаменими, стига да съществуваха преди двадесет години. Но тъй като нямаше такъв, изчака десетминутния престой в Ню Хейвън, за да влезе във влажните тихи тунели под релсите и да се обади от автомат. Инстинктивно започна да избира номера на Матю, но затвори и вместо това се обади на Бени.

— Къде беше, по дяволите?

— Във влака съм. Какво има?

— Открих го.

Андреас издиша и затвори очи.

— Сигурен ли си?

Деветдесет и пет процента. Ти ще трябва да допълниш останалите. Кога се връщаш?

— След два часа.

— Тази вечер не е подходяща. Прекалено е оживено. Утре сутринта ще му идем на гости.

11.

Матю смяташе да се върне в Манхатън още същата вечер, но майка му го убеди да пренощува у тях. Рано сутринта в неделя той се обади в хотела на дядо си, но от стаята му никой не отговаряше. Отби се за малко при баща си. Алекос беше твърде уморен, за да става, и Матю се задоволи да му стисне ръката, надявайки се, че лицето му изразява извинението, което устните му не искаха да произнесат. Взе влака до Гранд Сентръл и отиде пеша до хотела. Беше Великден по католическия календар и Цветница по православния. Щеше му се да отиде на църква, но нямаше да се успокои, докато всичко беше толкова объркано, а и беше сигурен, че дядо му няма да е на литургията.

В претъпканото фоайе портиерът го попита за името и телефонира в стаята.

— Можете да се качите.

— Върна ли се?

— Дойде заедно с още един господин преди двадесет минути. Стая 511. Асансьорите са вдясно.

Матю се беше приготвил да чака доста повече и сега се усети неподготвен. Трудно му беше да овладее гнева си, а дядо му можеше да го заблуди по много начини. Трябваше да бъде твърд, да каже всичко, което знае, и да изиска отговор.

Рязкото му почукване на вратата предизвика стъпки и приглушен поздрав.

— Аз съм, Матю.

Вратата се отвори и на прага застана висок, посивял и усмихнат мъж.

— Ти ли си внукът на Андреас?

— Да.

— Тогава влизай.

Мъжът отстъпи встрани и Матю прекрачи прага. Стаята не беше голяма. Двойно легло, телевизор, бюро и два стола, пастелен цветен мотив по стените, възглавниците и кувертюрата. Андреас не се виждаше никъде, но от банята се чуваше шум.

— Седни — каза мъжът и се отпусна на стола, който се намираше по-близо до вратата. Матю остана прав, но отиде да погледне към бетонирания двор отдолу. Беше се научил да не разпитва деловите познати на дядо си. Присъствието на друг човек беше неприятно, защото беше възнамерявал да притисне здраво Андреас, но въпреки това нямаше да се откаже. Щеше да изчака. Щракането на електрическия ключ на банята го накара да се обърне.

Нисък, набит и почти плешив мъж с хлътнали очи стоеше зад него, облечен в кожено яке поне два размера по-голямо. Лампата в банята беше угасена и нямаше къде другаде да се скрие Андреас. Нямаше го тук, а двамата мъже препречваха пътя към вратата. Паниката го замая и вкочани; не смееше да заговори от страх, че от гърлото му няма да излезе глас.

— Моля ви, седнете — повтори по-възрастният мъж. — Трябва да се запознаем.

Матю седна предпазливо на ръба на леглото. Плешивият остана прав, потупвайки разсеяно джобовете си с раздражено изражение.

— Дошли сте да видите дядо си — каза сивокосият. — Ние също. Както виждате, няма го.

Мъжът беше на ръст и тегло почти колкото Андреас, а лицето му имаше същата четвъртита форма. Дори чертите им бяха сходни. Като добавим тъмния костюм и закопчаната догоре риза, Матю разбираше защо се е заблудил портиерът. Но този мъж бе поне десет години по-млад от Андреас и с доста по-ведро изражение.

— Какво правите в стаята му?

— Чакаме го. Също като вас.

— Мисля, че правехте още нещо, преди да вляза.

— Да, възползвахме се от отсъствието му и поогледахме. Уверявам ви, че не сме взели нищо.

— Изобщо не би трябвало да сте тук.

— От гледна точка на закона сте прав. Но понякога надделяват други неща. Във всеки случай, не сме разбили вратата. Дадоха ни ключа.

— Има ли смисъл да ви питам какво търсехте?

— Не сме напълно сигурни. Може би нещо, което ще ни подсказе къде е иконата в момента. Да, иконата, не се правете на толкова изненадан. За какво мислите, че сме тук?

— Той знае — каза плешивият раздражено. — Знае къде е. Нали?

Матю обмисли възможните отговори — истина, лъжа и нещо по средата. Кого би предпазил? Кого би изложил на опасност? Страхът му пречеше да мисли. Дали би могъл просто да стане и да си излезе?

— Нищо не ви заплашва — меко каза възрастният мъж. — Но трябва да разберем къде е иконата. Много е важно.

— Защо?

— Справедлив въпрос, но отговорът е сложен. Смятам, че няколко души, свързани с продажбата на иконата, може би и самият вие, са действали, без да знаят какво правят. Всъщност, били са заблудени умишлено. Кажете ми, познавате ли свещеник на име Томас?

След като мълча твърде дълго, за да може да отрече, Матю кимна.

— И той ви е казал, че е представител на гръцката църква?

— Да — отвърна Матю и загрижеността за собствената му безопасност отстъпи пред по-силен страх. — Не е ли?

— Такъв е или по-скоро беше. Свещеник е в гръцката църква в Америка, но в някои случаи е действал от наше име. Проучваше възможността да закупи иконата за нас. Но ми се струва, че през последната седмица той е позволил на личните си интереси да надделеят над духовните му задължения. Честно казано, не знаем къде е отец Томас в момента, така че не можем да кажем какво точно е станало. Напълно откровен съм с вас, може би повече, отколкото е разумно. Във всеки случай смятаме, че иконата не е у него.

На кой въпрос да отговори първо.

— Извинете, но кои сте вие?

— Аз трябва да се извиня. Казвам се Йоанис. Или ако предпочитате, отец Джон. Много от американските ми приятели ме наричат така.

— Аз съм грък.

— Разбира се.

— Значи сте от църквата в Гърция?

— Да.

— И сте дошли да контролирате сделката?

— Действията на Томас породиха съмнения. За съжаление ръководителите му не са го наблюдавали внимателно, а ние ги осведомихме за подозренията си, когато вече беше твърде късно. Тук съм, за да видя какво може да бъде спасено. Иконата е от огромно значение за нас. Когато Томас ни се обади, че е намерена, радостта ни беше неопишуема, повярвайте ми.

— Чакайте. Не сте ли знаели, че Кеслер притежава иконата?

— Носеха се най-различни слухове, включително и че е у него. Повечето хора смятаха, че е в трезор в Швейцария. Аз самият смятах, че е унищожена.

— И Томас дойде при вас.

— Точно така.

— Не сте ли се свързвали с някого тук да действа от ваше име? Имам предвид, извън църквата.

— Кого имате предвид?

Мислите на Матю напълно се разпиляха. Отначало не можеше да проумее станалото, но постепенно осъзна истината и тя го изпълни с отвращение. Но след като го бяха заблуждавали толкова лесно досега, как би могъл да приеме на доверие онова, което чуваше? Трябваше ли толкова бързо да престане да вярва на Фотис?

— Трябва да призная, че Томас изглеждаше също толкова убедителен, колкото сте вие. Изигра всичко, както трябваше. Даде много пари. Откъде са дошли те?

Плешивият рязко каза на гръцки нещо в смисъл, че си губят времето. Отец Джон му отговори тихо, че не бързат за никъде. После се приведе към Матю и впи поглед в очите му.

— Очевидно Томас е имал съучастник. Човекът, който е бил в дъното на цялата работа от самото начало. Може би вие знаете кой е той.

Матю поклати глава по-скоро в знак на отказ, отколкото на отричане.

— Нямате причина да ми вярвате — продължи свещеникът, — но ви моля да го направите. За доброто на църквата, за доброто на тези, които са били измамани, и в памет на онези, които са умрели заради тази икона, ви моля за помощ. Моля ви, кажете ми къде е иконата.

Матю изпитваше огромно желание да му повярва, но започваше да си мисли, че това е слабост на характера му.

— Трябва да отида до банята.

Плешивият изруга и Матю пристъпи в относителната сигурност на осветеното от синя флуоресцентна лампа помещение. Наплиска лицето си със студена вода и се почувства по-добре, но нищо не му стана по-ясно. Свещеникът беше убедителен. Излъчваше почти хипнотична благост и честност. Можеше ли да му се вярва? Бяха ли нещата по-сложни? Може би ставаше дума за спор между две църковни фракции? Заключение, до което стигаше, беше същото, което го бе накарало да замълчи преди: не можеше да предаде кръстника си толкова бързо. Трябваше да проучи въпроса лично, както беше възнамерявал на път за насам. Това означаваше да се измъкне от тези двамата. Щяха ли да му позволят да си тръгне? Бяха ли способни да го проследят, без да ги забележи? Нямаше време да кротува ден-два, всеки час можеше да е от значение.

През вратата чу да звъни мобилен телефон. Когато се овладя и излезе, видя плешивия да прибира апарата си и оживено да казва нещо на отец Джон. Бързият му гръцки с чужд акцент беше почти неразбираем, но Матю със сигурност долови познато име.

Свещеникът го погледна.

— Зле ли ви е?

— Добре съм. Трябва да тръгвам.

— Колега на моя приятел е намерил нещо между изоставените вещи на отец Томас. Име, което ни е познато. Фотис Драгумис. Мисля, че ви е роднина.

Матю кимна.

— Близки ли сте?

— Да.

— Казват, че е опасно човек да общува с него.

— Не го възприемам така, но за вас може и да е опасен.

— Въпреки това трябва да се видим с него. Мисля, че е добре да дойдете с нас. Може би вашето присъствие ще намали риска и за двете страни.

Матю схвана значението на тези думи. Желанието му да участва в събитията надделяваше над другите съображения.

— Трябва да му се обадя.

— Не мога да ви спра. Но ако го направите, когато стигнем там, няма да го намерим и нито вие, нито аз ще видим иконата отново.

Предполагам, че знаете това.

Матю още се колебаеше. Свещеникът гадаеше, не можеше да знае със сигурност, че иконата е у Фотис.

— Scata — изсъска плешивият и се хвърли напред.

Матю инстинктивно изпъна ръце, удари го силно в гърдите и мъжът трябваше да се хване за леглото, за да не падне. Макар първоначално да бе решил да хукне към вратата, вместо това Матю усети, че напредва към него; за миг страхът му беше изместен от неочакван гняв, който завладя цялото му същество. Не беше се бил с никого от юношеските си години, но искаше да пребие от бой набития дребосък. Плешивецът бързо се съвзе, скочи към него и тежкия му юмрук улучи Матю в корема непохватно, но достатъчно силно, за да го накара да се превие на две от дълбока, неприятна болка. Подготви се за нов удар, но в този миг свещеникът застана между тях.

— Stamata! Престанете и двамата!

Отец Джон понечи да му помогне да седне, но Матю само се облегна на светлата дървена рамка, опитвайки се да си поеме дъх. Плешивият оправи якето си с разкривено от гняв и изненада лице.

— Деметриос нямаше да те нападне — твърдо каза свещеникът. — Отиваше към вратата.

Матю беше осъзнал това миг след като нанесе удара, но въпреки всичко гневът не го напускаше. И бе насочен не срещу когото трябва, както вече му стана ясно. Ръцете му трепереха. Подът сякаш потъваше като крехкото скеле, което Фотис беше изградил под него. Лъжа, която той самият беше построил, използвайки долнопробните материали, осигурени от кръстника му, полуистините и неубедителните доводи. Сам беше пренебрегнал всеки намек за нея, оставяйки възвишената цел да оправдае всичките му действия. Бяха го изиграли. Беше станало точно онова, за което го предупреждаваше баща му, и не можеше повече да премълчава истината.

— Добре — каза Матю, щом успя да си поеме дъх. — Ще дойда с вас. Но ще действаме по моя начин. Фотис е много умен и добре се пази.

Свещеникът се усмихна.

— Тогава ще разчитаме на вас да ни защитите.

Беше студено. Андреас отдавна не беше излизал толкова рано на улицата и беше изненадан как предутринният студ го прониза. Забърза, за да раздвижи кръвта в скованите си крайници, знаейки, че през следващите минути или часове не може да си позволи да бъде бавен. Можеше да се наложи да действа бързо. Почувства как в душата му се надига неприятно чувство. Беше ровил тук и там, без всъщност да очаква резултати, и внезапно беше попаднал на гнездото на осите. Сега събитията лесно можеха да излязат извън контрол и не би могъл да вини никого, освен себе си. Но не съжaliaваше. Времето не беше измило престъпленията и инстинктът продължаваше да му нашепва, че заплахата за всеки, свързан с иконата, е съвсем реална. Надяваше се само, че Бени ще бъде точен, защото беше много студено.

Плътни сенки се трупаха из улиците, подобни на тесни каньони, но небето над Куинс бавно изсветляваше. По улицата вече имаше хора, самотни призраци, които сякаш не бяха напълно будни и не забелязваха какво става наоколо. Таксито летяха по Трето авеню. Сребристосива кола беше спряла пред тухлена банка на североизточния ъгъл на кръстовището. Малка японска кола, удобна за паркиране. Вратата към мястото до шофьора не беше заключена и Андреас с благодарност се вмъкна в топлото купе. Бени вече пушеше, а в пластмасовите гнезда между тях бяха поставени две чаши хубаво кафе. Тази сутрин изражението на евреина беше спокойно и той изчака рехавия трафик напълно да секне, преди да излезе на авенюто.

— Къде отиваме? — попита Андреас.

— Недалеч. В Йорквил. Наричат го Джърмантаун, но всъщност е по-скоро унгарски. Унгарски църкви, ресторанти, клубове.

— Знам го.

— Там има нещо като пансион, държан от унгарка. Досега не бях чувал за него, но преди няколко дни ми казаха.

— И изпрати някое от момичетата с брошури да го навести?

— Проникнах вътре чрез фирма за почистване, но това не те засяга. Той не е отседнал в пансиона, а в апартамента на същата тази жена — на няколко пресечки оттам. Под името Питър Милър.

— Милър — скептично размишляваше Андреас. — Това е много стара легенда. Не я е използвал от години.

— Може би затова я е избрал.

— Бени, сигурен ли си? Питър Милър е често срещано име.

— Снощи го видях да се прибира. Доста стар, с къси крака, дълъг торс и накуцва леко.

Имаше сходство, но можеше да е съвпадение.

— Колко апартамента има в сградата?

— Ти наистина не ми вярваш, нали, приятелю?

— Задавам ти няколко въпроса.

— Питаш ме — рязко каза Бени — откъде знам, че човекът изобщо е бил Милър, а не някой от десетте хиляди старци, които живеят в тази част на града. Сградата е малка, в нея има само осем апартамента, два от които са необитавани. Вътре влязоха четирима души, които приличаха на постоянни жители — млади хора, с куфарчета. Това не покрива цялата сграда, но значително намалява възможностите.

— Да. Звучи обещаващо.

— Мисля, че пипнахме твоя човек. Ако греша, ще те черпя закуска.

— Какъв е планът?

— Снощи се прибра късно. Едва ли е излязъл пак. Ще паркирам и ще чакаме. Уличката е тиха, можем да го качим и да го отведем на сигурно място. Имам две предвид. Можем да действваме и на място, но не бих го препоръчал.

— Тогава защо го споменаваш?

— В случай, че е по-лесно за теб.

„С други думи — помисли си Андреас, — в случай че престоят от един час в колата с уплашен старец, който знае, че ще убиваме, ме накара да си изпусна нервите.“ Не беше приел гласно условието на Бени, но фактът, че не бе възразил, беше изяснил нещата. Моралната страна на въпроса не го притесняваше, но не бяха готови за такава операция. Бяха само двамата, не можеха да очакват подкрепа от никъде. Колкото и добре да беше обмислил всичко евреинът, рискът да ги разкрият или да се провалят беше много висок.

— Подготвен съм да действваме тихомълком — продължи Бени. — Ще го спипаме на площадката или до някоя кола. Ще отнеме само няколко минути, но все пак някой може да ни забележи. Не е идеалният вариант.

— Това е невъзможно — отсече Андреас. — Още дори не сме го идентифицирали.

— Няма ли да го познаеш, ако го видиш?

— Предполагам, че да, но трябва да съм много наблизно.

— Тогава ще го качим в колата.

— Ами ако на улицата има много хора?

— В такъв случай ще го проследим. Ще видим какво е намислил и ще чакаме следващата възможност.

Завиха на изток по Осемдесет и четвърта улица и се насочиха към розовеещото небе. Андреас мразеше да бъде толкова близо до мишената, когато планът му все още бе неуточнен. Беше участвал в многобройни недобре подготвени операции за гръцките служби за сигурност, но те бяха против природата му и обикновено страховете му се оправдаваха. Той обичаше нещата да са по-сигурни. Англичаните, а по-късно и американците, бяха образец за него. Най-много им завиждаше за базата: сигурни апартаменти, технически средства за наблюдение, екипи за проследяване. Бившата му агенция сега използваше всички тези методи, но той вече не работеше за нея. Беше сам, изоставен на милостта на този опитен, но побъркан евреин. Андреас си напомни, че последствията няма да имат голямо значение. Немарливостта обиждаше професионализма му, но важен беше резултатът. Вече не отговаряше пред никого, освен пред себе си. Все пак, да залови Мюлер след толкова години, си струваше. Щеше да се отплати за услугата. Нека да правят с него каквото искат. Докато оглеждаше всяко оградено от дървета каре и пешеходците по кръстовищата, той се почувства по-спокоен. Щеше да остави събитията да следват хода си, беше готов за всичко, което можеше да се случи.

Бени му показва сградата от кафяви камъни с високи изтъркани стълби. На втория етаж — отпред вдясно — видял да се пали лампа, минута след като Милър влязъл. Нямаше къде да паркират, затова обикаляха наоколо, докато се освободи едно място близо до авенюто, под голям платан, още неразлистен. През лятото улицата сигурно потъваше в сянката на дърветата, но сега Андреас се чувстваше твърде на показ.

— Успокой се — каза Бени.

— Три пъти обиколихме проклетото каре.

— Търсехме място за паркиране. Всички го правят. Помни, че от петдесет години никой не го е откривал. Не всички са като теб —

проверяваш и дъската на тоалетната за микрофони.

— Виж.

Един мъж излезе през тежката дървена врата и уморено заслиза по стълбите. Беше на около седемдесет, облечен небрежно, но с куфарче в ръка.

— Не му се ходи на работа — промърмори Бени, отпивайки от кафето.

Докато мъжът минаваше покрай тях, Андреас го изучаваше. Беше висок и малко по-пълен, отколкото трябваше. Имаше стойката на Мюлер, но твърде младежка, а розовото, току-що обръснато лице му беше непознато. През следващия час, докато небето изсветляваше все повече, никой не се появи от сградата и Андреас усети как Бени започна нервно да се върти на седалката.

— Нищо чудно — обади се гъркът — да е излязъл час след като е влязъл.

— Може и така да е.

— За да си свършиш добре работата, трябва да си готов да чакаш с часове. Цял ден, ако се наложи.

— Знам каква е процедурата, просто не ми харесва.

— Това е, защото в сърцето си си аналитик.

— Имам и доста практика.

„Но те изхвърлиха, защото си прекалено агресивен“, помисли си Андреас, само че не беше тактично да го каже. Мнозина добри оперативни агенти бяха обявявани за прекалено ревностни от лишените си от въображение началници. Но промяната от аналитик в оперативен агент тревожеше Андреас. Това бяха съвсем различни умения. Въпреки че бяха обменяли много информация, досега двамата не бяха осъществявали операция заедно. Ала Бени имаше голям успех, откакто работеше на свободна практика, и никога не бе заблуждавал стареца.

Минаха още четиридесет минути. На два пъти Андреас едва не заспа, а краката му започнаха да изтръпват. Бени продължаваше да се върти и да гледа часовника си, най-накрая отвори вратата.

— Последвай ме след няколко минути — каза той и тръгна бързо, преди Андреас да успее да му възрази.

Неприятен прилив на адреналин прониза тялото му, докато гледаше как Бени върви по улицата, минава покрай набелязаната къща

от другата страна, пресича на следващото кръстовище и се връща обратно. Съвсем небрежно изкачи стълбите пред кафявата къща и изчезна в преддверието. Андреас отвори вратата си и излезе.

Студеният въздух веднага го прониза и той почувства как изтръпналите му крака треперят, докато вървеше по изпочупените плочки на тротоара към стълбите. Едрата фигура на Бени изпълваше фоайето, но Андреас видя, че приятелят му вече е отворил вътрешната врата. Промъкнаха се на стълбището. Парата свистеше по тръбите, флуоресцентните лампи примигваха. Подът беше покрит с черно-бели плочки; очукани пощенски кутии се редяха покрай едната стена, а до другата се издигаше стръмно стълбище. Андреас остави около три метра разстояние помежду им докато се качваха, и беше изненадан от бързината на Бени. И двамата се движеха безшумно.

Вратата на апартамента беше с метална каса и боядисана в кафяво. Без да обръща внимание на огледалната шпионка, Бени сложи ухо на вратата. Тръбите продължаваха да свистят и да свирят, но Андреас не чуваше нищо друго в сградата, никакво раздвижване на обитателите ѝ. След минута Бени извади тънка пластмасова карта, пъхна я в процепа между вратата и рамката и за минута я прокара от горе до долу. Андреас разбра, че търси резе, но какво щеше да направи, ако наистина имаше такава? Носеше ли в обемистото си яке ножовка или бормашина?

Бени се изправи и вдигна един пръст: имаше само една ключалка, която се виждаше. След това извади връзка шперцове и започна да ги пробва последователно, вдигайки неизбежния шум. „Или вътре няма никого — помисли си Андреас, — или ни чака, за да ни пръсне главите.“ После го поразил друга мисъл. Как на такова място няма резе и се разчита на една ключалка. Нима Милър би отседнал в такъв апартамент? Разбира се, ако си приклещен в апартамент, е все едно дали на вратата има една ключалка или десет. Номерът беше да избегнеш проследяването. И все пак това го притесняваше.

В мига, когато ключалката изщрака, Бени бутна вратата и се промъкна вътре, пъхнал свободната си ръка в якето. Андреас изчака две-три секунди, преди да го последва. Апартаментът се състоеше от малки стаи с общ коридор и те бяха влезли през кухнята. Беше тъмно и не чуваха нищо. Бени мина вдясно към приглушената светлина от уличния прозорец; Андреас — вляво — към празна спалня. Сиви

пердета спираха слабата светлина от улицата, в стаята имаше малко легло до прозореца и надраскано бюро. Репродукция със самотен пейзаж висеше на едната стена, но останалите бяха голи, зеленият килим беше излинял и изпоцапан и цялата стая изглеждаше гола и рядко използвана. Никой не живееше тук, никой не се задържаше дълго в нея, макар че някой беше спал в леглото, а после го бе оправил непохватно.

Насреща имаше затворена врата. Андреас размишляваше дали някой би бил толкова глупав, че да се затвори така в банята, после си спомни, че не носи оръжие, а Бени е през три стаи. Въздъхна при мисълта за глупостта на цялото начинание, после отвори рязко вратата. Банята беше малка, колкото да се поберат тоалетна чиния, мивка и душ. Зад завесата на душа не се криеше стар нацист. Андреас улови отражението си в огледалото — нелепото си старческо лице, набръчкано и мрачно от десетилетията подозрителност. Той беше прагматичен човек, винаги нащрек и не особено суетен, но често забравяше, че е остарял. Огледалата винаги го сварваха неподготвен.

Отклони поглед от неприятната гледка към мивката. Порцеланът беше влажен, около канала имаше някакъв тънък слой. Той го обра с пръст и разтърка белезникавото вещество между палеца и показалеца си. Беше нещо, което издаваше присъствието на жена в къщата. Фон дьо тен, руж, коректор, пудра — всичко необходимо за поддържането на лицето. Разбира се, мъжете също използваха подобни неща. Може би включваше и боя за коса. Андреас затвори очи и си представи човека, който беше излязъл от сградата. Добави няколко бръчки към лицето, бяла коса, очила. Накуцването лесно можеше да се прикрие. И ето го призракът на Мюлер. Тежестта на заключението го накара да се хване с две ръце за мивката, почти готов да повърне. Глупак, наруга се той тихо.

Чу как Бени се промъква обратно през апартамента, без да си дава труда да пази тишина. Андреас отиде и седна на леглото, точно когато едрата фигура на евреина застана на рамката на вратата.

— Няма никой.

— Така изглежда.

— Беше прав — с отвращение каза Бени. — Трябва да е излязъл пак снощи.

— Мисля, че не е. Ние го видяхме да излиза.

Бени не обърна внимание на думите му, отиде до бюрото и започна да отваря чекмеджетата.

— Провери ли това?

— Нищо няма да намериш. Нито палта в гардероба, нито четка за зъби в банята.

Приятелят му затвори с трясък празните чекмеджета, после се обърна.

— Значи е избягал?

Умът на стареца вече се носеше през града — през Ийст Ривър към Куинс. Беше се доверил единствено на думата на Фотис за Мюлер. Това, и желанието му появата на германеца да се окаже истина, което интригантът беше усетил, че го държи и след толкова години, това беше най-вероятната тактика. „От какво си се мъчил да ме отклониш? — помисли си той. — Защо винаги изоставам толкова от теб? Почти шестдесет години минаха, а аз все още си оставам ученик.“ Горкичкият Андреу.

— Не, Бени. Никога не е бил тук.

12.

Около къщата на кръстника му не се забелязваше нищо особено и Матю изкачи стълбите с лошо предчувствие. Отец Йоанис го последва, хвърляйки поглед към цветните лехи, а плешивият Джими чакаше в колата — уговорка, срещу която горещо беше възразявал. Матю почука силно на вратата, напомняйки си, че справедливият му гняв е достатъчно основание да бъде тук. Бяха го измамили или поне така изглеждаше. Вътре не се долавяше никакво движение. Почука по-силно.

— Опитайте вратата — предложи свещеникът.

Нито един от тях не се изненада, когато тя се отвори, но неприятното чувство у Матю се превърна в черна дупка, поглъщаща всичките му градивни мисли. Той влезе в къщата. Гостната беше празна, през прозорците навлизаше слабата светлина на деня. На един стол до вратата лежеше наскоро издадена история на византийската империя, отбелязана с разделител на страница деветдесет и първа. Върху масата имаше чаша, наполовина пълна с вода. През тънките пердета Матю видя как Джими тръгва бързо по тротоара към алеята между къщата и склада. Вече нищо не разбираше. Къде бяха Николай и Антон? Къде беше Фотис?

В коридора отец Джон стоеше до стълбището и Матю беше изкушен да тръгне натам, но кабинетът го привличаше повече. Натисна дръжката и тежката врата се отвори. Беше тъмно и не се виждаше добре. Несигурен къде е ключът за осветлението, Матю тръгна бавно към лампата върху голямото бюро. Кракът му се удари в нещо меко и в същия миг се чу глас, глас на старец, но не онзи, когото очакваше.

— Спри, момчето ми — каза дядо му. Внезапно светлината от лампата до отсрещната врата обля помещението и той видя Андреас с шлифер, шапка и ръкавици да го гледа пронизателно. Висок и неподвижен. — Внимавай къде стъпваш.

Матю погледна надолу. Онова, което беше ритнал, се оказа човек. Николай, един от телохранителите на Фотис, лежеше блед и

безжизнен на пода. Очите му бяха затворени, устата сгърчена и когато очите на Матю свикнаха със светлината, той забеляза, че върху ориенталския килим има голямо тъмно петно. Силен сладникав мирис нахлу в ноздрите му и той инстинктивно отстъпи назад, сблъсквайки се с отец Джон.

— Мили Боже — прошепна свещеникът и започна да се моли на гръцки.

— Не пипайте нищо — нареди Андреас.

Без да му обръща внимание, Матю се наведе над Николай и докосна студената му шия и устни. Почувства ли някакъв дъх?

— Мисля, че е жив.

Дясната ръка на руснака беше притисната към корема му, обляна в кръв, и придържаше подгизнала кърпичка към раната му. Внезапно Андреас се оказа над Матю, извади чиста кърпа от джоба си и започна да я увива около ръката си.

— Дай на мен — предложи Матю, решил да свърши поне едно полезно нещо през този ден.

Андреас се подчини, без да спори.

— Точно така. Притисни я силно към раната. Ще се опитам да намеря по-голяма кърпа. Само двамата ли сте?

Матю изчака Йоанис да отговори, после взе инициативата.

— В склада има един човек. Мисля, че се казва Джими. Носи пистолет.

— Ще повикам линейка. Вие двамата стойте тук.

Възрастният мъж изчезна толкова бързо и тихо, сякаш никога не го беше имало.

— Надявам се, че няма да се наранят взаимно — каза свещеникът, който беше коленичил.

— Опасен ли е вашият човек? — Матю се опитваше да не гледа към ръката си, да не обръща внимание на топлата течност, която започна да я покрива. От мириса на кръв му се виеше свят.

— Той би искал да мислите така, но всъщност вашият дядо е опасният.

— Познавате ли го?

— Срещал съм го за кратко, и то отдавна. Той едва ли ме помни.

Матю се огледа. Стативът, на който беше стояла иконата преди двадесет часа, го нямаше, а и тя не се виждаше никъде. Липсваха и

някои картини от стените. Кои ли? Дали още някой беше ранен или убит? Трябваше да огледа къщата, но не можеше да зареже руснака да умре от кръвозагуба. Пък и дядо му сигурно вече го беше направил, освен ако не беше пристигнал току-що. Или ако...

В кухнята се чу шум и Джими се появи през задната врата. В ръцете му не се виждаше оръжие. Андреас вървеше на няколко крачки зад него. И двамата мъже изглеждаха спокойни, макар да бяха леко поруменели.

— Сега всички ли са тук? — попита Андреас.

— Къде е Фотис? — отвърна с въпрос Матю.

— Няма го.

— Къде е отишъл?

— Ще говорим после. Кои са тези хора?

— От църквата в Гърция. Поне така казват.

— Господин Спиридис — спокойно каза Йоанис, — трябва да поговорим.

— Така ли? — Андреас огледа проникателно свещеника. — Може би, но сега не е моментът.

— Кога тогава?

Вой на сирени изпълни кратката тишина, която последва. Идваше отдалеч, но бързо приближаваше.

— Може би утре.

— Не мислите ли, че полицията ще ви задържи? — Свещеникът се изправи срещу него. — Струва ми се, че ще сметнат присъствието ви тук за подозрително.

— Ще видим, отче. Може би ще погледнат на това по друг начин.

Андреас сложи ръка на рамото на Матю и всички замълчаха, докато сирените приближаваха. После Джими пристъпи към стареца. Отчаянието му беше надвило неудобството.

— Ще ми върнете ли пистолета?

Бяха сами на тротоара. Линейката си беше заминала, полицаите влизаха и излизаха от къщата. Матю не знаеше къде са свещеникът и Джими, нямаше представа какво да казва или да не казва на полицията, когато го разпитват. Дядо му стоеше до него, загледан в празната улица, потънал в размисъл.

— Съжалявам, че трябваше да видиш това — тихичко се обади
Андреас. — Досега не беше виждал ранен, нали?

— Дядо, знаеш ли какво става?

— Мен ли питаш? Надявах се ти да ми кажеш.

— Разбирам само, че никой не ми казва истината.

— Това ли е всичко? — Андреас го погледна твърдо. — Значи не си помогнал на Фотис да получи иконата?

— Вече не знам за какво съм помогнал. Мислех, че Фотис е посредник. Че помага на хората от гръцката църква.

— На тези, които бяха тук?

— Не, имаше друг свещеник, който представляваше атинския Синод. Но сега се оказа, че не е било вярно.

— Кой беше другият свещеник?

— Отец Томас Захариос.

Андреас кимна.

— Ясно.

— Познаваш го, нали? — Матю се опита да овладее чувствата си, но не успя. — Вие всички се познавате помежду си, а аз нищо не разбирам. Бъркате се в живота ми, както сте направили с баща ми.

— Не говори безсмислици и не обвинявай другите за собствената си глупост.

Истината го жилна. Беше се държал като пълен глупак и се налагаше да го приеме.

— Вярно е, не съм ти казал някои неща — продължи Андреас, — защото се опитвах да те защитя, а не да те нараня. Никога не бих те наранил. Не познавам този отец Томас, но съм чувал за него. Добре образован, умее да се харесва на хората, беше посредник между гръцката и американската църква. Но освен това го смятат за мошеник, изнудвач и крадец. Да не споменавам, че е приятел на кръстника ти. Тези дни е изчезнал с голяма сума църковни пари.

— Значи отец Джон е прав — с Фотис са действали заедно.

Разбира се, това също можеше да бъде лъжа, но беше логично да е вярно. Едва ли беше съвпадение. Всичко беше свързано.

— Така изглежда.

Мислите на Матю внезапно се насочиха в друга посока.

— Ана Кеслер. Възможно ли е да е в опасност?

— Не виждам защо, нейната роля е приключила. Имаш ли причини да смяташ, че може да е в опасност?

— Не, просто... Не. Трябва да говоря с нея. Аз я подведох. Тя не знаеше, че Фотис е замесен.

— Кажи ми защо е бил замесен? Защо им е бил нужен посредник?

— Той беше уредил нещата така. Цялата работа беше негово дело. Сигурно е отишъл при Захариос и го е накарал да се свърже с църквата, за да звучи всичко по-достоверно. Къде е Фотис сега, дядо?

— В Гърция. Или на път за там.

— Днес ли е заминал?

— Много рано тази сутрин. За Великден.

— Никога не заминава толкова рано.

— Тази година е решил да изкара цялата Страстна седмица на родна земя. Филип, управителят на ресторанта, току-що ми го каза.

— Преди няколко дни ме увери, че няма да тръгне преди сряда.

— Променил е плановете си. Според Филип вчера, след като с баща ти сте си тръгнали. — Старецът млъкна, очаквайки някакъв отговор. — Знаеш ли защо?

Матю се опита да овладее треперенето на тялото си и да се съсредоточи.

— Нямам представа, но изглеждаше разтревожен. Мисля, че присъствието на татко го изнерви.

— Защо заведе баща си?

Матю трепереше толкова силно, че трябваше да стисне челюсти, за да не тракат зъбите му.

— Хайде да влезем на топло — предложи Андреас.

— Не, имам нужда от въздух. Трябва да поговорим.

— Защо помогна на Фотис?

— Реших, че е най-добре църквата да получи иконата. Ана също го искаше.

— Но защо позволи да мине през неговите ръце?

— Казах ти, той го уреди. Предполагам, че можех да го предотвратя, но за него беше важно да остане в ръцете му известно време. Знаеш, че е болен.

Андреас поклати глава.

— Подозирах, но не знаех със сигурност.

— Той не говори за това. Предполага се, че иконата има лечебна сила. Собствениците ѝ живеят дълго, болните се изцеляват, когато се допрат до нея, все едно Дева Мария или Исус са ги докоснали. — Той отново погледна стареца в очите. — Но ти го знаеш.

Андреас се намръщи.

— Нещастен стар глупак. — После изражението му се промени и Матю разбра какво предстои. Дядо му пристъпи по-близо и сложи силната си ръка върху рамото му. — Затова ли дойде тук с баща си?

Матю не отговори.

— Не те съдя — продължи меко Андреас, потупвайки рамото му. — Това е част от мозайката. Вярваш ли в такива чудеса?

— Не, разбира се — отвърна механично младежът.

Андреас се взря за миг-два в очите му, после го пусна и се отдалечи на няколко крачки.

— А аз нарекох него глупак. Не разбирах защо му помагаш. Сега всичко ми е ясно. Не е било заради Фотис, нито заради самия теб.

— Не е толкова просто.

— Не. Това беше липсващото парче, което свързва останалото. През цялото време е било пред очите ми, а аз не го виждах. Няма нищо срамно, момчето ми. Ако някой трябва да се срамува, това съм аз.

— Защо мислиш, че е заминал толкова внезапно?

Андреас оглеждаше улицата, докато обмисляше въпроса.

— Може би, за да не бъде тук, когато събитията започнат да се развиват.

— Какво искаш да кажеш? Знаел е, че някой се кани да го ограби?

— Не само е знаел, но и сам го е планирал.

— Откраднал е иконата от себе си? Защо?

— Не казвам, че го е направил, но ако разгледаш поредицата от събития, всичко сочи натам. Как би могъл да я задържи, когато е трябвало да бъде само посредник?

— Смяташ ли, че той е накарала да застрелят Николай?

— Не е изключено. А може би плановете му са се сблъскали с нечии други.

— Какво друго знаеш и не ми казваш?

— Всяко нещо с времето си, Матю. Дори не съм сигурен в тези неща, просто предполагам. Знам, че не ми вярваш, и вината си е моя.

Нужно е време, за да си възвърна доверието ти. Както е нужно време, за да разберем какво е станало.

Матю вече не трепереше толкова, шокът и объркването му бяха изместени от нещо друго. Студена решимост. Доверие. Щеше наистина да мине много време, преди отново да се довери на някого, и това не беше лошо. Трябваше да спре да отговаря на толкова много въпроси и сам да започне да ги задава. Трябваше да поправи стореното.

— Фотис ми каза някои неща.

— Сигурен съм, че ти е казал много неща. Някои от тях може дори да са верни.

— Каза ми, че си убил свещеник.

Андреас изглеждаше объркан.

— По време на войната — продължи Матю с бурно биещо сърце. — Каза ми, че те наричали Змията и си убил един свещеник, за да вземеш иконата.

Когато думите стигнаха до съзнанието му, лицето на стареца се разкриви от гняв. Промяната беше толкова голяма, че Матю се уплаши, но не отстъпи.

— Явно много иска тази икона — прошепна Андреас. — Иначе не би ти казал подобно нещо.

— Значи не е вярно?

— Смъртта на свещеника винаги ще тежи на съвестта ми, но не аз го убих.

— И защо да ти вярвам?

Старецът го погледна в очите.

— Беше мой брат.

— Брат ти?

— Змията — продължи Андреас, но суровият израз на лицето му бавно се стапяше, а в думите му не се долавяше гняв — беше името, с което наричахме Фотис зад гърба му.

Всичко отново се преобърна.

— А как наричаха теб?

— В онези дни името ми беше Елиас.

ВТОРА ЧАСТ

ЕПИР, 1944 ГОДИНА

Криптата беше много по-стара от църквата и в нея се намираха костите на безброй селяни. Някои от старците твърдяха, че знаят коя полица с черепи, кости и прах на кое семейство принадлежи, но повечето бяха съгласни, че подреждането е било объркано преди поколения и костите са били слагани където има място. По време на преследвания криптата била място за молитва и убежище за издирваните, но същото се говореше за всяка крипта, пещера и мазе в района. Напоследък влажните преплетени коридори на костницата се бяха превърнали в място, избягвано от всеки, който бе усетил дори за миг, че е смъртен, но за младите тя още беше привлекателна.

Като момче Андреас не се беше интересувал от църквата, но криптата беше друго нещо. Той водеше онези, които се осмеляваха да го придружат, дори мрачния си полубрат на обиколки из криптата по тъмно и плашеше до смърт останалите момчета с измислените си истории. Михалис, отраснал със страховитите истории от Библията, които му четеше майка му, се плашеше най-трудно. Десетилетия покъсно Андреас още помнеше как слабичкият му брат стоеше в светлината на фенера като хипнотизиран, втренчил поглед в някой счупен череп. Неприятен спомен. Едва когато Михалис замина за семинарията, Андреас разбра, че онова, което бе съзрял по лицето на деветгодишното момче, не беше отвращение, а благоговение.

Наблизо прозвуча изстрел от немски маузер и капитанът се притаи между хилавите дръвчета зад къщата на братовчедка си Гликерия. Имаше ли и други партизани наблизо, може би бяха пристигнали комунистите? Или някой от войниците се беше уплашил. Беше опасно. Трябваше само някой уплашен осемнадесетгодишен австриец да застреля един селянин и цялата рота щеше да изпразни пушките си по всичко, което мърда. На сутринта селото щеше да представлява димящи руини с трупове на жени и деца по улиците, ново Комено или Клисурса. Андреас, който сега се наричаше Елиас,

щеше да предотврати това, но първо трябваше да стигне до криптата. Това бе най-вероятният изход от горящата църква.

Германците бяха разпръснати около пътищата и капитанът се движеше предпазливо. Фотис го бе нарекъл Елиас, вестител на пророка — лоша шега, но името му беше прилепнало. Много от партизаните имаха псевдоними, за да не могат враговете им да разберат от кое семейство или село са и да накажат близките заради деянията им. Кой знаеше, че на германците няма да им пука просто да разстрелят петдесет или сто души, наслука избрани от цялата област? Тази вечер капитанът можеше да се нарича Елиас или Фриц от Берлин, но ако го хванеха с пистолет в колана, щяха да го разстрелят заедно с половината село.

Входът на криптата беше малко или много разгласена тайна. Всяко дете знаеше за пътеката, която се отклоняваше от пътя към черковния двор. След последните къщи — всъщност колиби за поклонници или монаси — в края на гората, върху стръмното подножие на склона имаше тунел. Високи бурени и диви цветя скриваха входа му, но не беше трудно да се намери. Повечето мъже трябваше да се наведат, за да влязат, а капитан Елиас дори повече, защото беше висок. Трябваше да върви опипом, докато стигнеше мястото, където беше оставен фенер. Първите двадесет метра стените бяха пръстени, неравни и застрашени от срутване. Когато ритна малкото стъпало и почувства хладния камък под ръката си, разбра, че е открил костницата.

Чуваше рева на огъня, но в криптата не беше горещо, само леко миришеше на дим. Тръгна надясно към нишата, където стоеше фенерът, и го намери. Едното му стъкло беше счупено, от свещта бе останала само угарка, но щеше да му свърши работа, ако успееше да си намери кибрита. Светлината от кибритената клечка беше като светкавица в тъмнината. Бавно пламъчето се увеличи и рафтовете с пожълтели кости се появиха пред него. Отзад имаше стълбище, което водеше зад горящия олтар горе. Костите сякаш бяха нащрек, без да се отвличат от последните събития. Изглеждаха свещени в своята безжизненост, пречистена от смъртта. Но собствениците им са били просто кучета като мен, помисли си Елиас, егоистични, ядосани, невежи глупаци, които са се размножавали, хранили, хвалили, крали, убивали и умирали поколение след поколение. Само защото бяха

загинали, душите им не ставаха по-добри. Просто останки. Просто кости.

На другия край на пътеката шумът от пожара се засили и той видя черен дим да се спуска по стълбището. Вратата нагоре беше отворена. От някой, който е бягал? Капитанът покри устата си и приближи, приведен почти до земята. Върху няколко от изтърканите стъпала се виждаха тъмни петна кръв. Острият мирис на дим ставаше все по-силен. Не можеше да остане дълго тук. Елиас претърси останалите коридори и откри онова, от което най-много се боеше.

Близо до южната стена, където се намираха най-старите кости, съзря на пода черно расо. Внимателно остави фенера. Движенията му бяха забавени от вдишания отровен въздух. Коленичи до брат си. Обърна тялото и дясната му ръка се изцапа с кръв от раната в гърба. Лицето беше прекалено бледо, очите — стъклени, устата — сгърчена от болка, и Елиас инстинктивно я покри със свободната си ръка. Трябваше да си поеме дълбоко дъх, преди да я погледне отново. Съзря ужасна, назъбена рана в гърлото. Не беше нанесена непременно, за да убие, а за да накара жертвата да замълчи. Капитанът познаваше добре такива рани. Самият той ги бе нанасял, беше научил на това и младия си ученик. Отново си спомни странния поглед, който му беше хвърлил Коста, и този път разчете в него друго значение.

Кървящата болка се надигаше в гърдите му, огромна в сравнение с обичта, която беше показвал на Михалис приживе. Те имаха различни майки, бяха избрали различни пътища, вярваха в различни неща. Не бяха близки, освен по инстинктивния начин, пораждан понякога от кръвта. Елиас би умрял, за да защити Михалис, но не можеше да се закълне, че го е обичал. Би умрял, за да го защити, но нима не го беше оставил да избяга и да изтича към смъртта си? Капитанът затвори очите на свещеника, опитвайки се да се овладее. Смъртта от нож бе за предпочитане пред тази от огън. Но работата не беше свършена добре, той не бе умрял веднага, а бе успял да допълзи тук, долу. Бе умрял от загуба на кръв, превърнат в мъченик заради една икона.

Ръцете му трепереха от гняв, но той бе само маска на унищожителното му самообвинение. Можеше да обвини Змията и Мюлер, че бяха замислили размяната, но не и за смъртта на брат му. Планът беше създаден лично от него. Иконата не го интересуваше,

важно беше оръжието. Но всичко се беше объркало. Един живот беше погубен, щеше да има и още смърт, ако не разбере кой бе разкрил мръсната им сделка, ако не успееше да намери начин да я доведе докрай. Ако можеше да вини Мюлер, гневът му щеше да бъде справедлив. Но той знаеше, че Принца бе също тъй изненадан като него да види църквата в пламъци и едва ли щеше да остане и да се бие с андартите, ако иконата беше в ръцете му. Най-вероятно вече щеше да бъде в Янина с плячката си. Капитанът отново погледна лицето на брат си. Не германец беше убил Михалис. Не, предателят беше много по-наблизо.

Елиас свали верижката с малкото златно кръстче от врата на свещеника и я прибра в джоба си. По тялото нямаше нищо друго ценно. Хвана го под мишниците, подпря безжизнената глава на крака си и завлече Михалис до един ъгъл на криптата, близо до входа на тунела. Там нагласи тялото колкото се може по-благоприлично, покри лицето му с кърпата си и едва сега забеляза тъмните мехури по ръцете, изгорените и оръфани краища на расото. Свещеникът се беше борил и с раните, и с пожара, за да пропълзи тук долу и да умре между предшествениците си. Капитанът докосна с два пръста студеното чело като благословия, но устните му останаха безмълвни. После взе фенера, угаси свещта и го върна на мястото му. Замаян от невидимия дим, чувствайки се два пъти по-сляп, отколкото на идване, Елиас излезе отново в нощта.

Заревото откъм църквата осветяваше долината, пожарът беше достигнал своя връх. Елиас пхна ръце в джобовете, наведе глава и предпазливо се промъкна в селото. На поляната пред църковния двор се беше събрала малка тълпа жени и деца с кофи в ръце. Четирима немски войници им препречваха пътя. Пламъците осветяваха младите им лица под каските и Елиас разбра, че са уплашени и готови да застрелят първия глупак, достатъчно смел, за да пристъпи напред. Мюлер не искаше партизаните да избягат, смесвайки се с тълпата, тръгнала да гаси пожара, и щеше да остави божия храм да изгори до основи. Беше ли това следа? Ако имаше някакъв шанс иконата все още да се намира в църквата, нямаше ли германецът да накара всички селяни заедно със своите хора да гасят пламъците? Какво беше видял, преди димът да го прогони от храма? Беше ли иконата на Богородица изнесена преди пожара и знаеше ли Принца за това? Ако Мюлер

мислеше, че иконата е някъде в безопасност, тогава всичко можеше да се случи.

Елиас незабелязано се промъкна покрай групата. Единствената му следа беше Коста и сега трябваше да избере къде да го търси — в дома му или в магазина? Ако момчето беше избягало от пожара и подозренията на капитана бяха основателни, то не би закарало преследвачите до собствения си дом. Значи оставаше магазинът. Елиас тръгна към центъра на селото по кривите задни улички. Скоро видя площада, където се бе събрала друга тълпа. В нея преобладаваха фигури с каски, които крещяха заповеди. Няколко души стояха заедно до таверната на Замакис, охранявани от войници. Най-възрастните хора от селото. Елиас разпозна бащата на Гликерия, но Стаматис Маврудас, бащата на Коста, не беше между тях.

Магазинът на Маврудас беше на площада, но капитанът нямаше намерение да влиза през предната врата. Вместо това се промъкна в тясна уличка, широка колкото да мине един човек, невидим в сянката на нощта. След няколко метра се озова в малък двор от около четири квадратни метра, където беше задният вход. Капаците на малкия прозорец бяха спуснати, но Елиас различи зад тях пламък на свещ. Извади пистолета от колана си и допря ухо до вратата. Отначало не чу нищо, но след минута търпение беше възнаграден със звука от глас, който ядосано питаше нещо. Елиас го разпозна.

Пристъпи встрани от вратата и силно почука. Отново настъпи тишина.

— Кой е там? — попита слаб глас най-накрая. Беше Стаматис. Елиас почука още веднъж.

Резето отвътре се дръпна и вратата се откряна няколко сантиметра. Маврудас изглеждаше зачервен и уплашен.

— Какво искаш?

Елиас го погледна в очите, но насочи думите си към стаята.

— Фотис, аз съм.

Настъпи многозначителна пауза. После някой закри свещта, вратата се отвори по-широко и Елиас влезе вътре. В същия миг вратата се затвори и свещта отново оживя, когато голямата купа беше вдигната. Познатата фигура на командира му стоеше до масата. Големи черни мустаци, орлов нос, тъмни очи под полегатото чело на продълговатото лице. Фотис винаги излъчваше спокойствие, но

капитанът усети напрежението му по набърченото чело и стиснатата челюст. Змията беше ядосан.

— Не биваше да използваш името ми.

Елиас не му обърна внимание. Стаматис познаваше и двамата.

— Какво правиш тук? — настоя Елиас. Тонът му не подхождаше за обръщение към по-висшестоящ, но не го беше грижа. Фотис трябваше да бъде с хората, изпратени да вземат оръжието, докато Мюлер се сдобиваше с иконата. Елиас, единственият от партизаните, който знаеше къде е скрита Богородица, беше настоял да разпреди ролите. Не бе забравил как жадно се бе любувал Фотис на иконата преди години, как галеше кипарисовата дъска като любовница. Искаше Змията да бъде далеч от църквата, докато Мюлер вземе своето, а да водиш група, която да заграби оръжие, беше чест, която Фотис не би могъл да откаже, без да разкрие някакъв подмолен мотив в плана. Капитанът беше обмислил всичко. Фалшиво съобщение щеше да накара Михалис да излезе от църквата. Германците, които пазеха разрушената вила, където бяха складирани оръжията — трима или четирима души, подкупени от Мюлер — щяха да изстрелят няколко куршума срещу партизаните и да се оттеглят. Всяка от страните щеше да получи онова, което искаше, и само Принца, Змията и капитанът щяха да знаят какво се е случило.

— Разпитвам този кучи син — отвърна Фотис.

Маврудас беше използвал влизането на Елиас, за да се отдалечи през малкия склад — в който сега нямаше бурета с маслини, смокини и сирене както някога — към предната част на магазина. Фотис го настигна с две крачки и го хвърли обратно на стария стол, който изстена под внезапната тежест. На масата, от двете страни на дебелия свещ, стояха навито въже и нож с дълго острие. Фотис ги бе сложил умишлено там, за да знае Стаматис какво го очаква.

— Защо не си с хората, които изпратих?

— Те са в безопасност — небрежно каза Змията.

— Какво стана там?

Драгумис го погледна сурово.

— Какво мислиш, че стана? Принца не получи иконата, затова не беше отзовал пазачите на вилата.

— Не можехте ли да ги надвиете?

— Може би. Не бяха много, но имаха картечница. Момчетата искаха да опитат, но не беше редно да жертвам хора, които не са мои.

„Всички сме твои хора — помисли си Елиас — и ти ни жертваш, както ти е удобно.“

— И защо си тук? — продължи да разпитва той.

— По същата причина като теб. За да разбере какво е станало.

— Изглежда вече знаеш.

— Бих могъл да кажа същото за теб. — Фотис обикаляше масата като акула. — Ето ни тук и двамата.

— По време на престрелката Коста влезе в църквата. Не знам защо, нито дали е излязъл. — Елиас не можеше да му каже за Михалис. Все още много го болеше.

— Да, синът е част от плана.

— Ами този? — Елиас ритна крака на стола и Стаматис трепна.

— Този — спокойно отвърна Фотис, сложил ръка на рамото на търговеца — бил видян да излиза от църквата с още един човек. И носел нещо, увито в плат.

— Преди пожара?

— По време на пожара.

— Кой го е видял?

— Това е лъжа! — изсъска старият крадец. — Лъжа е. Всички селяни ме мразят. Биха излъгали за коричка хляб. Капитан Елиас...

— Достатъчно.

Драгумис плесна търговеца през лицето, за да го накара да млъкне, и Елиас осъзна, че отчаяните думи на стареца бяха адресирани само към него. Между другите двама мъже явно съществуваше някакво мълчаливо, макар и враждебно разбирателство. Те стояха над дребните проблеми като вина и невинност и сега се пазаряха за живота на други и за начина, по който да умрат нарочените. Елиас пристъпи до масата. По челото на Стаматис блестеше пот. Дрехите му бяха чисти, навярно се бе преоблякъл преди идването на Фотис, но краищата на дългата му брада бяха опърлени, а посивялата му коса миришеше на дим. Капитанът се надвеси над треперещия мъж.

— Къде е Коста? — попита той.

— Да, къде? — повтори Фотис. — Изпратил си го някъде с иконата, нали? Къде смяташ, че може да отиде? Знаеш, че

контролираме цялата околност. Къде ще се скрие, че да не мога да го намеря?

Стаматис енергично поклати глава, макар да не беше ясно какво точно отрича. Може би цялата жалка ситуация. Интригант, който се беше хванал в собствения си капан. Непростимо. Какво, по дяволите, беше възнамерявал да прави, чудеше се Елиас. Разбира се, да не се остави да го хванат, но сигурно е знаел, че ще бъде заподозрян. Да избяга бързо от селото? Да продаде иконата? На кого? Да я пази до края на войната? Как да го накарат да отговори? Можеха да се престорят, че се пазарят, но той нямаше да им повярва. Не и с този нож на масата. Освен това нямаше време.

— Искам да напиша признание — съобщи търговецът.

Фотис си пое дълбоко и шумно дъх, после издиша. Гласът му остана спокоен.

— Чуй ме, ще ти режа пръстите един по един, докато не ми кажеш къде е копелето ти и какво си направил с иконата.

— Искам да напиша признание — настоя Стаматис с треперещ глас. — Ще ви кажа всичко, но го искам черно на бяло. И капитанът ще го пази, та поне един честен мъж да разбере истината.

— Ще я разбера и ако просто ни кажеш — отвърна Елиас, но Змията го погледна смразяващо, задето се беше обадил.

— Не, трябва да е на хартия. За да можеш да докажеш, че съм го казал. В днешно време хората не вярват на думата си.

Старият крадец играеше някаква игра. Може би просто печелеше време, но Елиас реши да подкрепи блъфа му.

— Пиши тогава.

Фотис изсумтя с отвращение, но не се противопостави на подчинения си. Може би усещаше, че капитанът познава търговеца по-добре от него. Може би се боеше от онова, което Маврудас можеше да каже в присъствието на Елиас, ако го притисне прекалено. Капитанът знаеше, че ако не беше дошъл навреме, досега разпитът щеше да е стигнал грозната си част, както все още беше вероятно да стане. И може би това беше по-добрият вариант. Стаматис протакаше. Коста — ако Фотис беше прав за него — не можеше да е твърде далеч.

Търговецът извади от една чаша малък молив, взе мазен лист кафява хартия изпод масата и започна да пише. Фотис рискува да погледне през малкото прозорче и Елиас отиде при него.

— Доста бързо си дошъл дотук.

— Да.

Разбира се, нито дума повече. Едно от правилата на Змията беше никога да не дава обяснения, никога да не се оправдава. Това нищо не означаваше. Но би било естествено двама офицери да обсъдят провала на плановете си, да измислят нова стратегия и Елиас определено реши, че съдържаността на командира му е подозрителна.

— Къде са сега хората ми? — попита той.

— На малкия хълм над северния път.

— Толкова наблизко? Мюлер има петдесет войници.

— Църквата е на юг. Той мисли, че сте още там. Няма да ги раздели и да удари на север, особено по тъмно.

— Може да повика подкрепления.

— Той дори не би трябвало да е тук — отсече Фотис. — Тези войници са взети отнякъде. Дошъл беше за сделка, не за битка. Пък и хората ти ще се разпръснат, ако нещо ги заплаши.

— Кого остави за командир?

— Онзи, когото ти беше избрал, Георгиос. Какво стана в църквата? — най-послед попита Фотис.

— Ще ти кажа по-късно — отвърна Елиас. И той можеше да играе тази игра. Пък и нямаше смисъл да обяснява, че не е сигурен какво точно се е случило. — Убеден ли си, че той е взел иконата?

— Имаш ли по-добра идея?

— Само се чудя как е могъл да се спаси от онзи ад. Или да спаси иконата. Може просто да е изгоряла.

— Не мисля така. Смятам, че този негодник е подпалил пожара, за да скрие следите си.

— Нали каза, че излязъл отвътре по време на пожара.

— Запалил е предната част, за да спре Мюлер. После е избягал по друг път.

— Откъде е знаел, че Мюлер ще дойде?

Фотис го погледна с недоверие, което граничеше с отвращение.

— Как откъде? От сина си. От твоето обучено куче Коста.

Разбира се. Подобни конспирации не бяха рядкост: баща и син през цялото време бяха държали връзка. Коста беше с Елиас, когато той бе разказал плана си на Мюлер и когато бе предал на Стефанос съобщението, което да изкара Михалис от църквата, за да не пострада,

докато германецът взема иконата. Коста, най-довереният му човек. Змията видя как на лицето на капитана се изписва разбиране.

— Ти си знаел?

— Осъзнах го тази вечер. Ти също, не го отричай.

Вик откъм масата ги стресна.

— По дяволите! — извика Стаматис и скъса хартията по дължина. — Вървете по дяволите и двамата, няма да го напиша. Няма да призная нещо, което не съм направил. — И той продължи да къса парчетата.

Фотис бързо стигна до него, търговецът хвърли хартията в лицето му, после посегна към ножа. Драгумис едва не го изпревари, а после успя да хване китката на търговеца, преди да забие ножа в гърлото му. Масата се наклони и трепкащият пламък обсипа с танцуващи сенки стаята, докато мъжете се бореха.

Отначало Елиас посегна към пистолета си, но това щеше да вдигне много шум. Затова грабна въжето, метна го около врата на търговеца и го издърпа обратно на стола.

— Пусни ножа.

Той издрънча на масата и Фотис бързо го грабна с разширени от гняв очи.

— Достатъчно. Вържи го там, но му остави свободна едната ръка. Сега ще ни каже всичко.

Капитанът бе виждал това и преди. Комунисти, колаборационисти, дори веднъж немски ефрейтор, вързан на стола, докато Фотис ги измъчва с ножа. Мъчението имаше своите плюсове. Времето летеше, а дебелият крадец вероятно бързо щеше да се пречупи. И все пак Елиас се поколеба.

— Вържи го — повтори Драгумис. Спокойствието му беше изчезнало, лицето му беше почервеняло.

Силно почукване на вратата, последвано от още две. Фотис отиде до прозореца.

— Марко е.

Те отново покриха свещта, докато един набит млад мъж влезе вътре. Той кимна на Елиас, който не му отвърна. Марко винаги се появяваше там, където имаше мръсна работа за вършене. Син на пекар от близко село, той не беше между партизаните на капитана. Работеше под преките заповеди на Драгумис. Фотис го беше направил такъв или,

може би, природата. Нищо не го плашеше, нито една заповед не му се виждаше прекалено тежка. Елиас смяташе, че е постигнал същото с Коста, но Марко беше истински талант. Може би това се дължеше на липсата на ум. Коста беше умен, дявол го взел.

— Какво става навън?

— Събират хората на площада — отвърна Марко. — Започнаха със старците, но сега подбират всички, дори жените. Сигурно не са останали достатъчно мъже. Имах късмет, че не взеха и мен.

— Убихте ли германци при църквата? — попита Фотис.

— Един — отвърна Елиас.

— Значи ще разстрелят четиридесет души на разсъмване. Ще имате късмет, ако не изгорят селото.

— Негодници — изруга Марко.

Елиас бе отпуснал хватката си и Маврудас се измъкна от примката, но само за да падне като чувал в краката му.

— Капитане, в името на Христа, спаси ме от тези зверове. Ти не си като тях, ти си добър човек и всички те уважават.

— Стани.

— Не, моля те. Имай милост.

Лицето на търговеца беше мокро от сълзи, очите му бяха обезумели. Елиас знаеше, е ужасът му е искрен, но в изблика му имаше нещо обмислено. Стаматис обхвана дясната ръка на капитана с две ръце като за молитва и го погледна многозначително. Докато се мъчеше да се освободи, Елиас усети късче хартия в дланта си.

Нещо в стаята незабележимо се промени. Старият крадец беше направил своя избор; останалото беше в ръцете на Елиас. Капитанът знаеше, че другите го гледат и че Фотис едва ли би пропуснал реакцията му.

— Пусни ме, свиня такава!

— Моля те, не знам къде е момчето, наистина не знам...

Елиас удари търговеца с лявата си ръка, извъртайки тялото си, и пхна хартията в джоба, докато ръката му бе скрита от останалите.

— Тук нямаш приятели, Маврудас — каза Фотис тихо, възвърнал спокойствието си. — Марко, сложи го на стола и го завържи, остави едната му ръка свободна. Коя ръка предпочиташ да загубиш първо, лявата или дясната? Както виждаш, все още имаш избор.

Марко работеше бързо. Стаматис беше изиграл последния си коз и вече нищо не можеше да го спаси. Той гледаше с каменно лице стената. От гърдите му се изтръгна стенание, когато възлите се пристегнаха. Елиас не можеше да гледа. Едно беше да убиваш непознати в бой, а друго да източваш бавно живота на човек, когото познаваш от дете. Но действията на търговеца бяха предизвикали смъртта на Михалис. Той заслужаваше да умре. Тъй да бъде, Елиас имаше друга работа. Когато Фотис взе ножа, той тръгна към вратата.

— Къде отиваш?

— При хората си на северния хълм.

— Добре. Ако се наложи да ги изтеглиш, идете в стария манастир, не в пещерата.

— Знам си работата — отсече Елиас.

— Разбира се. В противен случай останете на хълма, ще ви намеря там.

— Какво ще правиш, ако не проговори?

Фотис се усмихна неприятно.

— О, ще проговори. Ще го обсъдим, когато те намеря. Пази се, момчето ми.

Последните думи бяха произнесени с настойчив шепот, който убеждаваше в искреността им.

На площада събитията продължаваха да се развиват. Германски войници по двойки чукаха по вратите, търсеха нещо или някого. Мюлер сигурно щеше да провери десетина фалшиви следи, заблуден от уплашените селяни, които се опитваха да се спасят. Елиас се движеше в най-плътните сенки, благодарен за липсата на луна. След като се промъкна по тъмните улици между къщите, той спря на един завой. Намери кибрита в горния си джоб, имаше само няколко безценни клечки. С една ръка извади парчето хартия, а с другата драсна клечката върху студената каменна стена.

„Параклисът «Свети Григорий».
Поцади момчето.“

Това беше всичко. Той допря догарящата клечка до хартията и загледа как яркият пламък я превръща в пепел. „Свети Григорий“.

Добър избор. Параклисът не се използваше и му беше трудно дори да си спомни къде се намира. Някъде на север, но далеч от пътищата. Да пощади момчето? Как би могъл Маврудас да очаква това от него? Не знаеше ли какво беше причинил Коста на Михалис? Или смяташе, че Елиас не знае. Защо би трябвало да бъде по-милостив от Змията, който не беше изгубил брат си? През последните си минути старият крадец беше станал мекушав, но това нямаше значение.

Как да действа? Вече нямаше доверие на Фотис. Правилно постъпи, че не спомена за Михалис, иначе Змията щеше да го сметне за неспособен да действа разумно. Най-важното беше бързо да стигне до параклиса. С иконата щеше да може да се пазари, да сключи някаква сделка. Стаматис щеше да проговори и Фотис скоро щеше да тръгне по следите на Елиас.

На следващите няколко улички нямаше германци и това му позволи да се придвижва по-бързо. Таверната на Стефанос беше затворена, вътре не светеше. Бе възможно германците да са го заловили, но Елиас се съмняваше в това. Неслучайно му поверяваше съобщенията си. Кръчмарят знаеше много тайни, но никога не би ги издал, освен срещу подходяща цена; пък и умееше да се промъква незабелязано. Къде би могъл да е сега? Не и у дома си. Съпругата и детето му бяха мъртви; в къщата живееше само тъща му, а той не се вълнуваше какво ще стане с нея. Едва ли обикаляше по улиците, щом германците арестуваха хората по домовете им. Не, Елиас предположи, че Стефанос седи в тъмната таверна и чака опасността да премине. Отиде до задния вход. Отвътре имаше резе, но капитанът помнеше, че скобите му бяха разхлабени. Учтивото почукване нямаше да му помогне. Без да се замисля, той отстъпи назад и блъсна вратата с лявото си рамо. Тя подскочи на пантите с трясък, но не се отвори. Той отново отстъпи, обърна дясното си рамо напред и се подпря с левия крак на стената отзад. „Има си хас да ме убие уплашен кръчмар — с отвращение си помисли. — И то с пистолета, който аз му дадох!“ После се хвърли напред с всички сили.

Вратата поддаде, но от силата на удара Елиас залитна и падна на пода. Остана там няколко секунди, но веднага се обади, за да го разпознаят.

— Стефанос, аз съм.

Кръчмарят не би го пуснал доброволно вътре, но след като беше влязъл, нямаше да го застреля. Празни маси и столове се очертаваха на слабата светлина от прозорците. Барът беше до вратата към кухнята и Елиас запълзя натам. Надникна зад ъгъла и видя силует, който го гледаше отгоре. Опря пистолета си в коляното на мъжа.

— Тук съм, долу.

Кръчмарят подскочи от изненада.

— Успокой се — каза капитанът и се изправи. — Свали пистолета. — Не беше видял оръжието, но беше чул освобождаването на предпазителя. — Запали фенер.

— Кой има газ, освен вие и германците?

— Тогава свещ.

Малкото трепкащо пламъче разкри насиненото ляво око на Стефанос, а нежеланието му да погледне капитана направи въпросите почти излишни, но Елиас трябваше да бъде сигурен.

— Предаде ли съобщението на Михалис? — попита.

— Щом ме питаш, значи знаеш, че не съм.

— Кой те удари?

— Маврудас.

— За да разбере какво трябва да предадеш на свещеника?

— Той вече знаеше. За да ме убеди да не отивам, а той да ме замести.

— С едната ръка те удари, а с другата ти плати.

— Какво значение има?

— За предател си много небрежен.

Очите на Стефанос се разшириха, първият признак, че наистина е разтревожен.

— Не съм предател. Той не е ли предал съобщението?

— Сигурно си знаел, че възнамерява да направи нещо повече.

— Откъде бих могъл да знам какво е намислил? Заплаши, че ще ме убие, ако го измамя.

— Предал го е. После нещо се объркало. Михалис е мъртъв.

— Не! — Лицето на кръчмаря се сгърчи и очите му се напълниха със сълзи. Дали смяташе, че Елиас се кани да го убие, или наистина скърбеше за смъртта на обичания свещеник? Кой би могъл да каже? Капитанът искаше да го удари, но ако изпаднеше в безсъзнание,

Стефанос нямаше да му е от полза. Той приближи и опря пистолета в гърлото му.

— Би трябвало да те убия, но имам нужда да направиш две неща. И не бива да се проваляш.

Стефанос кимна.

— Ще отидеш при немския майор, Мюлер — продължи Елиас. — Ще му кажеш, че пожарът в църквата е бил грешка. Че сделката още е възможна. Ще му занеса онова, което иска, утре преди изгрев, но не бива да убива никого. Ако го направи, всичко отпада. Трябва да му го кажеш насаме и да стигнеш при него преди изгрев. Разбра ли?

Стефанос замълча за миг, облизвайки сухите си устни.

— Ще го направя.

Елиас се отдръпна и прибра пистолета.

— Ако го направиш, ще спасиш много хора. Но трябва да побързаш и да го убедиш. Никой никога не бива да узнае за това. Ако проговориш, ще умреш.

— Разбира се.

Очите на кръчмаря излъчваха искреност, но това беше временно. Подобни тайни винаги излизаха наяве. Някой щеше да види Стефанос и Мюлер заедно, може би комунистите щяха да го хванат. Точно това биха искали да чуят — че републиканците имат връзка с германците. Стефанос щеше да каже всичко, за да оцелее, а може би щеше да продаде информацията. Изборът му не беше разумен, но нямаше друг. Коста не беше с него. Другите хора на Елиас не знаеха какво възнамерява да направи, а и никога не биха го подкрепили, ако научеха. Всички мъже от селото бяха приспособенци.

Но имаше ли право да ги съди, чудеше се Елиас, той, най-продажният от всички? Добрите мъже бяха мъртви.

— След като се срещнеш с Мюлер, иди при вдовицата на баща ми. — Не можеше да я нарече „мащеха ми“. — Кажи ѝ, че тялото на сина ѝ е в северозападния ъгъл на криптата. Може да прати някого там да го намери. Ако те помоли, иди ти.

Стефанос изглеждаше по-уплашен от тази задача, отколкото от предишната, но кимна в знак на съгласие.

— Не ме проваляй. Не предавай всички ни.

Излязоха през различни врати. По тъмните улици Елиас се отпрати възможно най-бързо към северния хълм. Той беше нисък и не

толкова горист, но в тази безлунна нощ изглеждаше като сянка и капитанът не видя следа от хората си. Още не знаеше какво може да са чули или отгатнали те. Щяха ли да се зарадват на пристигането му, или да го изправят до някое дърво и да го разстрелят? Принуден да бърза, той се закатери по склона в очакване да го открият. Така и стана. На половината път нагоре младият Панайотис се появи от сенките.

— Тази вечер си доста шумен, капитане. Помислих, че си германец.

— Заведи ме при Георгиос.

Повечето от двайсетината мъже се криеха между морените близо до върха, а бившият сержант от пехотата ядно се разхождаше между тях. Георгиос изглеждаше нелепо с наболата си брада и изцапана униформа на италиански полковник — плячка от албанския поход — но беше най-добрият водач, който Елиас имаше.

— Слава на Богородица, радвам се, че дойде — възкликна той, когато видя капитана. — Имахме нужда от теб. Проклетата Змия не ни позволи да атакуваме.

„Значи още не знаят за сделката“ — помисли си Елиас, странно натъжен.

— Говори по-бавно.

— Намерихме вилата с оръжията точно там, където каза, че се намира.

— Да.

— Пазеха я само неколцина германци с една лека картечница. Можехме да я превземем, но когато започна стрелба при църквата, Змията ни прати съобщение, че не бива да нападаме.

— Прати ви съобщение? Той не беше ли с вас?

— Змията ли? Отначало да, но после изчезна. Каза, че трябва да наблюдава германците в селото. Остави хората под моя команда. Не трябваше да го слушам, изпуснахме добра възможност.

— Не, Георгиос, постъпил си правилно. Хората са по-важни от оръжието. Сега ме чуй, имам нужда от помощта ти. Кажи ми как да стигна до параклиса „Свети Григорий“.

— Защо?

— Коста ме предаде. — Не намери сили да каже „ни предаде“. — Скрил се е там. Трябва да го намеря.

Още беше тъмно, но небето на изток започваше да изсветлява. Елиас не можеше да прецени реакцията на Георгиос, освен по мълчанието му.

— Проклет да е — най-накрая каза мъжът. — Унищожена ли е иконата?

— Не знам. Старият Маврудас е смятал да я открадне. Змията се занимава с него. Трябва да намеря Коста веднага.

— Ами отец Михалис?

Мъката отново бликна в него. Когато всичко свършеше, щеше да спи дни наред, а може би да заспи завинаги, в зависимост от това как се развиеха нещата.

— Георгиос, трябва да ида в параклиса. Помогни ми.

— Спусни се от другата страна на хълма и тръгни по пътеката към високата ливада.

— Но тя води до параклиса „Света Богородица“.

— Километър след него се изкачи по скалистия хълм. „Свети Григорий“ е съвсем близо до Вратени. Мястото е много усамотено. От параклиса се вижда цялата околност. Бъди предпазлив. Най-добре вземи няколко души.

— Не, ще отида сам. Ти ще командваш хората тук. Спиرو и Лефтерис са в стария манастир, останалите в пещерата. Идете на безопасно място, ако можете, и чакайте съобщение от мен. Ако заповедите на Змията ти се видят разумни, изпълнявай ги, но пази хората. И не казвай нито на него, нито на някой друг къде съм отишъл.

Небето беше просветляло достатъчно, за да види объркването и неловкостта по лицето на партизанина. Никой не обичаше Змията, но Георгиос беше достатъчно опитен, за да знае, че не е добре да се противопоставят двама командири. Тъй като не можа да намери думи, за да го успокои, Елиас обърна гръб на младия войник и на зазоряващото се небе, и отново тръгна на север.

ПРОЛЕТТА НА 2000 ГОДИНА

13.

Беше застанал до прозореца с лице, скрито в сянката — вероятно подходящо място за човек, който се ръководеше от скрити подбуди. Ана не беше съвсем сигурна в това. Навън валеше и тя не беше запалила лампата, затова в помещението беше сумрачно — дългата студена трапезария, в която за първи път влизаха заедно. Неутрална територия. Досега Матю предпочиташе кухнята.

— Съжалявам, че не дойдох по-рано — беше казал. — Не можех да говоря с теб, преди полицията да те разпита.

— Те ли ти го казаха?

— Не.

— Не си искал да смятат, че ще повлияеш на показанията ми.

— Не исках ти да си го помислиш.

— Добре.

— Има някои неща, които трябва да знаеш.

— Слушам те. — Но той сякаш не можеше да събере мислите си или поне недостатъчно бързо за Ана, затова тя избухна яростно: — Не съм казала нищо, с което да те zlepоставя, ако си дошъл да разбереш това. Заявих, че съм знаела, че кръстникът ти е купувачът, че ти си ми казал. Не знам защо го направих. Не знам дори дали това ще ти помогне.

Матю поклати глава с разкривено от разочарование или отвращение лице и за миг ѝ се стори, че го разбира, че може би все пак го познава, въпреки нещата, които беше скрил от нея.

— Не съм искал да го правиш — каза той най-накрая. — Не ме интересува какво си съобщила на полицията. Дойдох да ти кажа какво знам аз.

И тогава всичко се беше изляло от него: ловкото подвеждане от кръстника му, обсебването му от иконата, умишленото му пренебрегване на измамата, която се подготвяше около него; колкото повече говореше, толкова по-потисната и разсеяна ставаше тя. Беше се вкопчила във факта, че е влязъл в живота ѝ, за да я манипулира. Как би могла вече да му вярва? Как би могла да бъде сигурна, че дори част от

случилото се между тях е било искрено? Не би могла, макар че навярно би опитала, ако той повдигнеше въпроса. Но Матю не бе го направил и тя разбра, изпълнена със самоомраза, че без отговора на този въпрос останалите — включително доколко беше изиграна — бяха без значение. Но нямаше да го покаже. Нека себеотвращението ѝ прилича на гняв. Той заслужаваше гнева ѝ.

Беше го накарала да седне на един от старите неудобни столове и най-накрая беше започнала да анализира казаното от него, да разсъждава студено и логично. Матю не се съмняваше, че иконата е била причина за кражбата, макар да бяха изчезнали и други картини. Тя реши да се включи в играта, да приеме, че е невинен за всичко останало, освен за първоначалното ѝ манипулиране.

— Разпитаха ли кръстника ти?

— Не. Той е в Гърция. Разболял се внезапно, когато пристигнал там.

— Като че ли не му вярваш.

— Той наистина е болен от нещо, но е и измамник.

— Смяташ ли, че той стои зад кражбата?

— Не ми се иска, но е възможно.

— Платил е милион долара, за да я открадне от себе си?

— От църквата, на която трябва да я даде, според условията на договора. Имала си анонимно предложение за двойно по-голяма цена. Той е използвал църквата, за да пробута своята цена и да отстрани другите купувачи. Искам да кажа, теоретично — надявам се да греша. Може да има и други причини.

— Защо не ми каза за него от самото начало?

— В началото той нямаше нищо общо — настоя Матю. — Или е имал, но аз не... Когато музеят ме изпрати, не знаех, че има някаква връзка, освен че познава Уолъс. Кое то ти също знаеше — умишлено ѝ напомни той. — После ми каза, че от църквата се свързали с него, спомена го съвсем небрежно. Тогава трябваше да говоря с теб, но той ме помоли да не го правя. Убеди ме, че дали ще знаеш или не, няма да промени нищо, а само ще те направи подозрителна.

— А на теб това не ти ли се стори подозрително?

— Имаше и други неща. Не се опитвам да ти прехвърля вината. Държах се като глупак. Много съжалявам, Ана. Наистина смятах, че иконата трябва да се върне в Гърция.

— Ами ако бях решила да я продам на частен купувач?

— Така и щеше да стане.

— И нямаше да се опиташ да ме разубедиш?

— Не, ако беше решила.

— Глупости.

— Какво можех да направя? Не бих могъл да те накарам да го направиш насила.

Толкова спокоен и разумен, дори във вината си.

— Майната ти, Матю!

Той рязко се беше изправил, сякаш го беше заляла със студена вода. Тя с мъка си наложи да не става, да запази безизразното си изражение. Той нямаше да остане, не и сега, макар че отчаяно ѝ се искаше да не си тръгва.

— Каза ли на полицията всичко това?

— Те знаят фактите, останалото са хипотези. Премълчах част от историята.

— Коя история?

Матю се беше поколебал, очевидно не му се искаше да сподели точно тази част.

— Иконата идва от селото на дядо ми. Оказва се, че той и кръстникът ми са били замесени в някакъв план да я изтъргуват с германците по време на войната.

Още тайни. Очевидно те нямаха край. Тиктакането на стенния часовник ѝ пречеше да мисли. Беше го изработил прапрачичо ѝ, а дядо ѝ го беше докарал тук заедно с другите си вещи преди петдесет години. Като дете Ана харесваше часовника, но в този миг ѝ се искаше да го изхвърли на улицата.

— Това си струва да се разкаже — студено беше казала тя.

— Подробностите не са много ясни.

— Нали помниш, че дойде, за да ми кажеш всичко?

— Не мога да разказвам подобна история, ако не знам истината. Много е объркана и всеки от участниците си има своя версия.

— Как е попаднала иконата у дядо ми?

— Това не знам. Но ще се опитам да намеря още някои отговори и заради двама ни.

— Как?

Олюлявайки се на място, изпълнен с желание да си тръгне, той я беше погледнал в очите за пръв път.

— Ще се видя с кръстника ми.

— Ще ти позволят ли да напуснеш страната, докато се води следствие?

— Нямам намерение да искам разрешение от когото и да било.

— Матю — започна тя и се приближи до него, преди да се усети.

— Можеш да си навлечеш сериозни неприятности. Ще решат, че се опитваш да избягаш. — Така ли беше? Грешеше ли интуицията й? Дотук не се бе оказала много полезна, но защо иначе би дошъл изобщо?

— С мен е най-вероятно да говори.

— Няма да ти каже истината.

— Може и да го направи. Или да се издаде.

— Ако си прав, той е накарал да застрелят собствения му телохранител. Значи е опасен.

— Не мисля, че го е замислял така.

— Тогава не владее ситуацията — беше настояла тя. Защо не можеше да разбере? — Някой е готов да убива заради тази икона.

Матю беше отворил уста, за да й възрази, но нямаше лесно обяснение за този грозен факт и двамата безмълвно осъзнаха тази истина.

— Фотис ми е роднина — най-накрая измърмори той. — Освен това аз също съм виновен за тази каша.

— Това е глупава причина да объркаш нещата още повече. Не отивай.

Бе опитала още известно време да го разубеждава, съзнавайки, че е напразно. Въпреки че изгледаше разумен, той беше невероятно упорит. Тръгна си, без да я докосне — несъмнено се беше отказал от тази идея. Тя не го беше поощрила, бе останала твърда докрай, но още виждаше в съзнанието си тъмната коса и прегърбените рамене. След това се бе върнала в трапезарията и седнала на твърдия си стол, чувствайки се опустошена. Вероятно го бе видяла за последен път.

Това беше станало преди два дни и сега Ана отново седеше в същата празна трапезария, чиито сенки се бяха разнесли под силната светлина на пролетното слънце, която нахлуваше през прозорците. Матю сигурно вече беше в Гърция. Не очакваше да й се обади,

надяваше се само, че е в безопасност и не е започнал някоя игра, която може да се окаже прекалено сложна за него. Опитваше се да не мисли за иконата. В крайна сметка тя бе получила парите и се беше отървала от нея, както искаше. Полицията щеше да поеме случая отгук. Гръцката църква имаше от какво да оплаква. Ана беше изпълнила своята част от сделката. Онзи мазник отец Томас беше стоял напред коридора, наблюдавайки как хората му носят пакета към колата. Нека той обясни какво е станало после, стига да го намерят.

И все пак... Намеренията ѝ се бяха провалили, но къде беше гневът? Къде беше и чувството ѝ за отговорност? Този избор не беше случаен. Произходът на иконата беше неясен, както повечето от другите произведения на изкуството, придобити от дядо ѝ веднага след войната. Баща ѝ не я харесваше, а обожанието, изпитвано от дядо ѝ, ѝ се бе струвало някак хищническо и нездраво. Може би никога нямаше да научи подробностите, но не се съмняваше, че гърците от селото не са се разделили доброволно с нея. Мястото ѝ беше там. Ана не вярваше в семейната вина, в това, че отговорността за минали прегрешения се предава на всяко следващо поколение. И все пак отдавна подозираше, че много от придобивките на стареца са получени при неясни обстоятелства, а никога не го беше разпитвала. Сега бе наследила всичко и това я задължаваше. Не смяташе да посвети живота си на издирването на истинските собственици на картините по стените, но проблемът с иконата беше възникнал от само себе си и не можеше да бъде пренебрегнат. Ана не би могла да направи много, но имаше няколко неприятни подробности, които да обмисли. Едно от нещата, които я притесняваха и я караха да се чуди — не за пръв път — беше връзката между новите събития и онези, които се бяха случили в миналото. Не започвай нещо, което няма да завършиш, винаги повтаряше баща ѝ. Значеше ли това, че трябва да продължи, или да спре дотук?

Отиде в кухнята. Щеше да започне от Уолъс. Той знаеше нещо, който не споделяше с нея. Винаги го бе усещала, но се надяваше, че смъртта на дядо ѝ ще го накара да свали гарда, да ѝ разкрие няколко от прашните семейни тайни. Но бе останала разочарована, той продължаваше да мълчи. В ума ѝ се въртеше съмнението, че проверката на пазара за частни купувачи на иконата може да доведе до човек, който знаеше нещо за миналото ѝ, за дядо ѝ. Който може би

дори знаеше какво е станало през онази седмица, когато баща ѝ бе заминал за Каракас. Не бе споделила тези мисли с Уолъс, а той беше запазил проучванията си в тайна и предано я бе насочил към институциите. А тогава тя бе вече твърде заинтригувана от Матю, за да притиска хитрия адвокат.

Седна до кухненската маса и запали цигара, петата от сутринта. Днес щеше да изпуши десетина. Вчера бяха осем, онзи ден — шест. Все едно пропушваше по същата схема, по която ги беше отказала. Почти четири години не беше пушила. Трябваше ѝ само една цигара, час след като Матю излезе през вратата, и отново беше там, откъдето бе започнала. Потропа с пръсти по масата. Сега кухнята ѝ напомняше за Матю, въпреки че беше идвал тук само пет-шест пъти. Прогони тази мисъл с облак синкав дим. Както и да е. Ако искаше да запази близостта с избягалия си любим, трябваше да разнищва същата мистерия, с която се занимаваше и той. Мисълта я накара да замръзне. Какво правеше, опитваше се да се чувства близка с Матю, да се зарази от неговата мания? Нима всичките ѝ идеи за отговорността бяха само фалшиви оправдания? Тя вдъхна сладката отрова и почувства, че тялото ѝ се съживява. Имаше ли някакво значение?

Гребна телефона и избра номера.

— „Уолъс и Уорфорд“.

— Здравей, Мили, там ли е той?

— Ана! В момента има среща. Да му кажа ли да ти се обади?

— Кажу ми, че ще чакам, докато се освободи.

— По-добре ще бъде той да ти се обади.

— Ще изчакам. Кажу ми, моля те.

Адвокатът я накара да почака няколко минути, както и предполагаше, и през това време тревогата ѝ нарасна. После дълбокият му дрезгав глас прозвуча в ухото ѝ.

— Скъпа моя, съжалявам, че не ти се обадох.

— Имаме работа, Артър. Трябва да продадем още картини.

— Знаем и наистина се извинявам. Но трябва да се видим лично.

Ще ти дам Мили да определите времето.

— Имам въпрос. Искам да знам кой е частният купувач, който беше предложил пет милиона за иконата.

Уолъс помълча няколко секунди.

— Защо още се занимаваш с това?

— Защото ми се струва странно, че някой би предложил толкова много.

— Кой знае дали най-накрая щеше да плати? Предложението не ми се видя реално, затова не те накарах да го проучим.

— Да, а сделката с църквата се оказа измама.

— Църквата не е виновна за случилото се. А и ти си получи парите.

— Няма значение, кажи ми кой беше този щедър купувач.

Той въздъхна тежко, някак разочаровано, но Ана нямаше намерение да отстъпва. Прекалено дълго беше се преструвал на страдащ баща.

— Обади ми се дилър със съмнителна репутация, чието име предпочитам да не споменавам.

— Защо? Той ли помоли да остане анонимен? Дилър? Стига, Артър, чий адвокат си ти?

— Емил Розентал.

— Шегуваш се! Този мръсник?

— Сега разбираш защо не го приех сериозно.

— Но кой би използвал човек като Розентал?

— Кой знае? Богатите ексцентрици използват какви ли не неприятни посредници. Някой е възложил работата на Емил. Но той няма да ти каже кой е.

— А ти нямаш представа?

— Никаква.

— Жалко.

— Надявам се, че не възнамеряваш да говориш с него.

— Не — излъга тя. — Не виждам какъв смисъл би имало, а и този тип е твърде неприятен. Просто бях любопитна.

— Най-добре забрави за случилото се. Сега ще ти дам Мили и скоро ще се видим.

— Добре. Имаме да говорим за много неща.

14.

Дълго време след като се събуди, Фотис си мислеше, че умира, и мисълта не му се стори напълно отблъскваща. Горещата пот студенееше по отмалелите му крайници въпреки дебелия одеяла и му беше трудно да диша. Вода в белите дробове. Ако седнеше, щеше да се почувства по-добре, но не можеше да контролира мускулите си. Умът му беше замаян, не успяваше да довърши и една мисъл, и той си представи как изпада все по-дълбоко в това състояние, докато вече няма съзнание и болка, докато бъде освободен от затвора на предалото го тяло. После си спомни съня.

В него липсваха подробностите и ужасът на по-ранните версии, но въздействие му все още си оставаше силно. Безформените голи хълмове, които се простираха до хоризонта под оловното небе. Безкрайният път, който обикаляше около тях, и самият той, който уж върви, но не може да помръдне. Силуети отляво и отдясно, които някога са били хора — всички те се движеха в една и съща посока. Знаеше, че някой го чака. Някой или нещо, което искаше да го нарани, го очакваше с протегнати черни ръце като криле на лешояд и фактът, че никога нямаше да стигне до това чудовище, но вечно щеше да пристъпва към него, не намаляваше ужаса на очакването. Тогава се беше събудил, но от предишните си сънища помнеше, че хълмовете се превръщаха в долини, долините в тундра — невъзможно равна и безкрайна. После минаваше покрай тъмния хълм и празните кръстове отдясно, под каменната арка, от която започваше финалната отсечка, и навлизаше в тунела. Усещаше с всяка фибра на съществуването си, че е близо до края на пътя, но същевременно знаеше, че край няма, че ще върви вечно. Това беше чистилицето, в което доброволно беше влязъл.

Страхът го заля като студена вода и той отново отвори очи. Таванът му се струваше твърде високо, нямаше периферно зрение. Помъчи се да извика, но чу само слабо гъргорене. Събра цялата си сила и опита отново, но издаде само дълъг стон, като човек, който плаче на сън. После замлъкна, останал без въздух и без светлина, в очакване на дългото спускане към мрака.

Внезапно почувства силни ръце на раменете си, които го изправиха, видя стените, и дългата ивица бяла светлина между дръпнатите пердета се появи в полезрението му. Дробовите му се сгърчиха. Чу хриптене, после въздухът с болка навлезе в гърдите му. След миг остра кашлица разтърси тялото му, а в устата си усети горчив метален вкус.

Най-накрая се опря на онзи, който го държеше, и започна да плюе слюзести храчки в носната кърпа, която държаха пред лицето му. Отврати се от себе си и от живота. Рязко се освободи, олюлявайки се несигурно, докато го подпиреха с възглавници, после позволи да го бутнат назад, за да се облекне. Беше изтощен. Би могъл да заспи отново, но мисълта го ужасяваше. Все пак отново дишаше.

— Да ти донеса ли нещо?

Фотис погледна мъжа. Не беше Николай. Той се бореше за живота си в една болница в Ню Йорк. Това беше Таки, племенникът му, който би направил всичко за него. Фотис беше в Гърция, в голямата къща, която беше построил близо до Солун. Ню Йорк беше на пет хиляди мили оттук, кражбата се беше объркала и той нямаше достоверна информация. Отчаян план. Беше поел огромен риск, но сънят му беше припомнил всички причини за това. Божият промисъл беше във всичко.

— Чаша вода.

Отпи бавно. В началото водата му се стори като живак, тежка и неутоляваща жаждата, но постепенно гърлото му се успокои. Племенникът му стоеше загрижен до леглото. На лицето на бившия войник и провалил се търговец на алармени системи за дома не се четеше любов, но Таки беше верен и имаше нужда от работа. А и връзките му на черния пазар бяха полезни.

— Искаш ли закуска? — Само от мисълта за храна му призля, но трябваше поне да опита. — Кафе и малко хляб.

— Кръщелникът ти е тук.

— Матю? — За миг старецът занемя. — Матю е тук? — Но защо би трябвало да е изненадан? Не го беше очаквал толкова скоро, но знаеше, че шансът момчето да дойде е голям. — Откога е тук?

— От час. Опитах се да го отпратя, но той не си тръгна. Не исках да го изгоня.

Напротив, искало ти се е, помисли си Фотис. Таки беше пръв братовчед на майката на Матю, но двамата едва се познаваха. Племенникът му нямаше нищо против момчето, но не би искал то да се окаже в привилегировано положение. Цяла седмица беше разгонвал посетители — приятели, делови партньори, застрахователи — и очевидно се наслаждаваше на тази роля.

— Не, правилно си постъпил. Ще се видя с него.

— След като хапнеш.

— Не — каза Фотис, вече оформил плана си. — Прати ми храната по него.

Таки изглеждаше шокиран. Фотис никога не приемаше хора, без да бъде измит, облечен и нахранен, но Матю беше друг случай. Гневът му трябваше да бъде умиловитен, а за това се изискваше подходящ декор. Тези разсъждения автоматично се появиха в ума на стареца — плод на шестдесет години измама. Бързата смяна на смъртния ужас отпреди няколко минути с обичайните му номера беше балсам за ума му; и все пак дълбоко в душата му го потисна. Вече не знаеше какво е да не планираш предварително всяка среща. Нямаше искрени отношения с нито един човек. Инстинктът му се бе превърнал в нещо отделно, в обучено животно, понякога смъртоносно и рядко поддаващо се на контрола му. Фактът, че интригите, които замисляше този път, щяха да спасят душата му, му носеше известно успокоение. Ако Божията майка успееше да го излекува, всичко трябваше да бъде простено.

Какво ли знаеше момчето? Нюйоркската полиция се беше съсредоточила върху Антон и връзките му с други руснаци, но следствието щеше да се разшири. Фотис беше положил много труд, за да придаде убедителност на ролята на отец Томас, беше му подсигурил одобрението на гръцката църква и му плащаше на части за услугите. А сега глупакът беше изчезнал с половин милион от църковните средства, което хвърляше подозрение върху всичките му действия. Разбира се, Фотис знаеше, че мъжът е крадец, но не и че църквата го разследва и точно в този момент той ще реши да се скрие. Може би така беше по-добре, възможно бе да проговори при разпитите.

Безработният актьор, който се беше подвизавал под името Питър Милър в Манхатън, не знаеше нищо, дори името на човека, който го беше наел. Фотис имаше малко информация за Мюлер. Той бе

престанал да му бъде интересен, след като беше станало ясно, че е продал иконата на Кеслер. Но когато научи, че Андреас пътува за Ню Йорк, му се беше наложило да измисли нещо, за да отвлече вниманието му от гамбита, който играеше с Матю и църквата. Нещо достатъчно примамливо, за да отклони мисълта на проникателното му протеже. Само Мюлер можеше да свърши тази работа, но следите му трябваше да бъдат оскъдни и трудни за откриване, иначе Андреас щеше да надуши измамата. Сега вече той навярно бе разкрил хода му, но беше ли споделил случилото се с внука си?

— Калимера — поздрави Матю без топлота, оглеждайки се къде да остави подноса със закуската.

Фотис кимна към голямата табуретка пред него. Таки го бе облякъл в стария му син халат и му беше помогнал да седне на стола до леглото, преди отново да слезе долу.

— Бог да те благослови, момчето ми — отвърна той на английски. — Не знам дали ще мога да ям, но Таки ме накара да опитам. — Фотис отпи от горчивото кафе, преди да продължи. — Изминал си дълъг път само за да ме видиш. Да не би да помисли, че ще умра, без да се посъветвам с теб?

— Съжалявам, че не си добре.

По-скоро беше изненадан. Но никой не беше по-изненадан от самия Фотис, когато мнимата болест се превърна в истинска. Бог отново се беше намесил, давайки му урок след осемдесет и девет години. Очакваше болките в костите, но умората и конгестията бяха нещо ново. Беше започнал да ги усеща веднага щом Матю и Алексос си бяха тръгнали, може би преди седмица. Не беше очаквал, че Алексос ще познае иконата. Това беше първият шок. Може би Андреас беше нарушил клетвата си и беше му доверил нещо, макар и преди години. Кой би могъл да каже колко знае Алексос или какво би могъл да съобщи на Матю? Страхът от това плюс новините, че Дел Карос разговаря с руснаците, бяха достатъчни, за да изтегли плана си с няколко дни напред. И фигурата. Дори сега не можеше да мисли за нея без ужас, тя сякаш беше излязла от съня му — странно, призрачно присъствие на вратата, точно когато ръката на Алексос беше докоснала иконата. За миг беше помислил, че е момчето, Коста. После фигурата беше изчезнала. Навярно това беше първият признак на треската, на настоящата му болест, която можеше да го отнесе, ако не внимаваше, ако не

поддържаше силите си. На неговата възраст изборът между живот и смърт беше лесен. Предай се на мрака или се бори с него.

— Не съм толкова зле. Мисля, че малко съм настинал. — Момчето би трябвало да очаква да го намери болен, но не беше така, а това означаваше, че е наясно с нещата. — Може би съм хванал нещо по време на полета. Или пък е от емоциите по време на Страстната седмица.

— Изглеждаш ужасно, не бива да ставаш.

— Казаха ми, че кръщелникът ми иска да ме види незабавно. — Фотис се усмихна, но думите му бяха резки.

— Можех да седя до леглото ти.

— Не посрещам гости или роднини легнал. Както и да е, вече си тук и си разтревожен.

— Иконата е изчезнала. Николай е в болница с куршум в гърба. Полицията мисли, че крия нещо. Никой не успя да се свърже с теб. Не смяташ ли, че положението е тревожно?

— Разбира се. Как е твоето момиче?

— Тя не е мое момиче.

— Съжалявам да го чуя.

— Кръстник, искам да знам какво, по дяволите, става.

— Всички бихме искали да разберем. Мислиш, че аз знам нещо повече?

— Не ми изглеждаш особено разстроен от случилото се.

— Заради болестта е. Имам сили само за онова, което трябва да правя, това е мъдростта на старците. Съжалявам за загубата на иконата и всяка сутрин и вечер се моля за Никос. Не мога да направя нищо друго, докато не се възстановя достатъчно, за да мога да се върна.

— Антон е изчезнал.

— Полицията ми съобщи.

— Ти си разговарял с тях?

— По телефона. Както виждаш, опитвам се да помогна.

— Изчезването му изглежда подозрително.

— Съгласен съм.

— Мислиш ли, че е бил замесен в кражбата?

— Боя се, че трябва да го приемем. — Фотис въздъхна, показвайки колко усилия му струва това. — Разбира се, може да е

изчезнал по други причини. Някои руснаци имат проблем с престоя си в Америка.

— Антон е нелегален емигрант?

— Не съм сигурен, но може и да е така. Но в такъв случай бих очаквал да ми се обади, а той не го направи.

— Винаги съм мислел, че ти е изключително верен — каза натъртено Матю, без да сваля погледа си от лицето на стареца. — И не особено изобретателен.

— Той притежава повече достойнства, отколкото личи на пръв поглед. Умее да ги прикрива. Но ако е замесен, съмнявам се, че идеята е била негова.

— Съгласен съм. Чия е била тогава?

Фотис сви рамене и посегна към голямото парче хляб.

— Това ли е всичко? — настоя Матю. — Просто свиваш рамене? Нямах ли някакви предположения?

— Какво да ти кажа?

— И очакваш да повярвам, че изобщо нямаш представа...

— Изплюй камъчето, пале. — Старецът пусна хляба и зае поза на царствен гняв. — Няма да позволя да ме разпитват по този начин в собствения ми дом. Да не мислиш, че не разбирам кога ме разпитват? Водил съм стотици разпити. Смяташ, че аз съм в дъното на всичко.

Матю трепна леко, много по-леко, отколкото Фотис беше очаквал.

— Не казвам, че е така — каза меко той, — а че може да е така.

Браво. Това беше проблем, но Фотис не можеше да не се възхити на самообладанието на младежа. Беше пораснал. В крайна сметка можеше да се окаже полезен. Старецът смени темата.

— Андреас.

— Какво за него?

— Прости ми, просто съм уморен. Отначало не се досетих, че говориш от негово име.

— Знаеш ли, забавно е. — Матю вдигна хляба от табуретката и го върна на подноса. — Когато някой от вас се окаже натясно, винаги намесва другия. Сякаш го смята за своята по-лоша половина. Нито ти, нито той някога сте виновни. Винаги е другият.

— Може би сме забравили кой кой е.

— Със сигурност сте забравили кой от вас какво е направил. Изяж този хляб, не искам Таки да ми се ядоса.

Старецът се подчини, доволен, че има извинение да замълчи.

— Това са мои въпроси — продължи Матю. — Дядо ми разказа много истории, но не са повече от твоите. Може би двамата вярвате на собствените си версии, не знам. В момента аз не вярвам на нито един от вас.

Добре, помисли си Фотис. Приравняването беше добро начало. Хлябът беше мек и вкусен. Той го остави върху чинията и внимателно преглътна.

— Не знам къде е Антон или какво прави. — Това беше донякъде вярно. — След като той изчезна, а Николай е в болница, нямам достоверни източници на информация. Ще трябва сам да проуча нещата, когато се възстановя напълно.

— Май и предишните ти източници не са били много достоверни. Ти си предпазлив, как можа да наемеш човек, който лесно би могъл да те предаде?

— По-добре попитай как е възможно да го избегна? Хората, които винаги са ти верни, никога не мислят за себе си. Но те могат да бъдат използвани само до определена степен. — Фотис отпи още една глътка от поизстиналото кафе. — Хората, които изпълняват творчески нарежданията ти, които рискуват и вярват на собствената си преценка, са истински полезните. Но те винаги са амбициозни и един ден започват да работят за себе си. Това е естествено.

— Как тогава можеш да ги контролираш?

— Като намалиш възможностите им да те измамат. Като накараш други, не толкова изобретателни хора, да ги наблюдават. Евентуално, като престанеш да ги използваш. Не бях достатъчно предпазлив с Антон. Забавих се.

— Очаквал си проблеми?

— От всеки човек очаквам да ми създаде проблеми след време.

— И от кои хора е моят дядо?

— Андреас? От най-добрите. От онези, които най-рядко се срещат, едновременно предани и безмилостни, и по-умни от самия дявол. Разбира се, дори той в крайна сметка се оказва ненадежден.

— Защо ми каза, че са го наричали Змията?

Фотис отново долепи устни до чашата, но в нея беше останала само утайка. Нямахме смисъл да отричаме, момчето знаеше твърде много. Оставаше само да разбере колко точно.

— Признавам, беше непочтено. Може би се опитвах да му отмъстя, че ми измисли този прякор.

— А може би не искаше да признаеш, че идеята да изтъргувате иконата с германците, е била твоя.

— Моя ли? Не, беше на Мюлер. Немски офицер. Накрая те всички се превърнаха в крадци, по-лоши и от италианците. Мюлер много се увличаше от религиозно изкуство и по някакъв начин беше разбрал за иконата. Нацистите много се интересуваха от мистичното, както сигурно знаеш.

— Продължавай — нетърпеливо го подкани Матю.

— Признавам, че имахме канал за връзка с германците, дори когато се биехме с тях. Мюлер се свърза с мен и ми предложи сделка. Бях отвратен, но имахме нужда от оръжие, затова споделих идеята с Андреас, най-доверения ми човек. Той ме убеди, че трябва да го направим. Сам измисли плана. Представяш ли си ме да запаля църква?

Матю не каза нищо, на лицето му се изписа несигурност. Фотис продължи да настъпва.

— Не, за подобно нещо е нужен атеист. Брат му загина в онзи пожар.

— Това не значи, че той го е убил.

— Позволил му е да влезе в горяща сграда, може би дори го е окуражил. Те бяха полубратя и не се обичаха много.

— Той скърби за него.

— Може би свещеникът е сътрудничил на германците, а дядо ти беше безжалостен. Не си играеше на полумерки.

— Нещо не се връзва, Фотис.

— Уморих се. Нека приключим разпита за днес и да оставим затворника да си почине.

— Всичките ти поправки сега не могат да направят историята, която ми разказа в Ню Йорк по-достоверна — настоя момчето и в гласа му се прокрадна неподправен гняв. — Беше отвратителна история, десет пъти по-грозна от лъжа.

— Не беше лъжа, а преувеличение. Манипулация, признавам, но почиваща на истината. Трябва да разбереш. Как бих могъл да

планирам да запаля църква и да продам една толкова красива и обичана икона на врага? Не съм такъв човек. Знам, че го разбираш. Иконата трябваше да се върне в Гърция. Ти имаше възможност да повлияеш на това решение, но ти трябваше стимул. Аз ти го дадох. За тази цел опростих историята. Вършил съм лоши неща, но не чак такива, в каквито ме обвиняваш.

Старецът се облегна, уморен от размяната на думи. Виждаше, че момчето не е убедено, но може би бе успял да посее у него отново някои съмнения.

— Предполагам — бавно каза Матю, — че планът, в който участваше отец Томас, също не е бил твоя идея.

— Томас е... сложен човек. Но действително е представлявал гръцката църква много пъти. Нямах причини да се съмнявам в него.

— Деветстотин хиляди не са му паднали от небето. Това са били твои пари.

— Църквата трябваше да ми ги върне.

— И ти му повярва?

— Това е разпространена практика. Бюрокрацията им действа бавно; изискват се доста усилия, за да задвижиш нещата. Томас явно беше надхвърлил пълномощията си, но църквата щеше да ми възстанови по-голямата част от сумата. Останалото щях да й даря. Беше рисковано, но аз бях доволен от уговорката.

Думите излизаха от устата му без усилие, частички истина, които трябваше да скрият лъжите. Всъщност, преди всичко да се обърка, Змията почти се бе убедил, че наистина е щял да даде иконата на църквата. Най-накрая, след като получише от нея каквото може. Дори тогава беше обмислял мнимата кражба, но едва когато Николай — вярното момче — му разказа за колекционера Дел Карос, Фотис разбра, че трябва да действа. Дел Карос замисляше нещо с Николай и бившия шеф на Антон, Каров. Антон, а може би и Николай, все още бяха зависими от него, а ако Дел Карос имаше достатъчно пари, руснаците щяха да го предадат. Фотис използва алчността им срещу самите тях. Плати им да откраднат иконата от него, преди така и така да го направят за южноамериканец, добавяйки един-два от своите номера. Беше рисковано, но всичко беше минало добре, като изключим раняването на горкия Николай, на когото Фотис не вярваше достатъчно, за да го посвети в плана. Антон и останалите хора, които

Каров му беше осигурил, трябваше да излязат от къщата много преди Николай да се върне, след като закара Фотис на летището, но сигурно се бяха забавили, а и глупавото момче явно се беше опитало да ги спре.

— Звучи много убедително — най-накрая каза Матю, връщайки Фотис в настоящето, — само дето Томас и иконата изчезнаха.

— Томас е откраднал пари. Това няма нищо общо. — Странно как истината можеше да звучи толкова неубедително.

— Значи оставаш само ти.

— Забравяш за Антон.

— Отричаш ли, че от шестдесет години искаш да притежаваш тази икона? От деня, когато дядо ти я показал по време на войната, преди брат му да я скрие? Един час, няколко минути, само толкова ти е било нужно. Това е станало целта на живота ти. Трябвало е да я имаш.

— За мен ли говориш — прекъсна го Фотис, който веднага прозря чувствата му — или за себе си?

— Прав си — кимна Матю, без да се смути, — почувствах го. Затова го знам.

Какво искаше да каже? Нима момчето му беше съперник? Беше ли въздействието на иконата върху него по-силно, отколкото мислеше, и би ли могъл да го използва по някакъв начин? Но не, не биваше да разсъждава така, това беше Матю.

— Уморен съм. Нека поговорим утре.

— Какво стана през нощта, когато църквата изгоря? Къде беше ти? Защо не си бил с хората, които Андреас е изпратил да завземат оръжието?

— Значи най-накрая е проговорил.

— Знаеше ли, че Коста ще каже на Стаматис къде е скрита иконата, и кой ще се опита да я вземе? Него ли чакаше да излезе? Близо ли съм? — Прекалено близо. Момчето беше безмилостно, не сваляше очи от Фотис. — Или може би ти си изпратил Стаматис, а после той е решил да те изиграе. Така ли беше?

— Разстроен си, синко. Фантазираш си. Тази история ти дойде в повече. Време е да забравиш за нея.

— Да я забравя ли? — Във внезапен пристъп на гняв Матю блъсна подноса на земята и се наведе над кръстника си. — Да я

забравя? И как, по дяволите, да го направя? Затънал съм до гуша в нея и ти си причината. Дължиш ми тези отговори, стари негоднико!

Фотис се уплаши; не от момчето, а от късчетата истина, които започваха да се наместват. За миг му се стори, че Андреас се е надвесил над него.

— Всички вие ме предадохте — прошепна той, — всички вие.

— Кой те е предал? Как?

— Единият щеше да я размени, другият — да я продаде. Оръжие, пари. Само аз я обичам заради нея самата, само с мен щеше да бъде в безопасност. Не разбираш ли, глупако? — Той дръпна Матю за ризата и лицето му се сгърчи, преди от очите му да рукнат сълзи. — Не разбираш ли? Само аз мога да я опазя. Няма ли да ми помогнеш?

Огромната фигура на Таки се появи на вратата, двамата се обърнаха натам и мигът отлетя. Фотис леко отблъсна Матю.

— Чух шум — каза Таки, едновременно ядосано и стеснително, гледайки парчетата от чинията и чашата на пода.

— Той точно си тръгваше — дрезгаво прошепна Фотис. — Изпрати го.

Матю огледа за миг едрия мъж, после се отпусна. Нямахше да има борба. Взря се продължително във Фотис — с объркване, съчувствие или нещо съвсем друго — и тръгна към вратата.

— Почакай, момчето ми — повика го Змията. Младежът спря, но не се обърна. — Моля те, ела с мен в събота вечер на службата в „Свети Димитър“.

Матю хвърли бърз поглед назад.

— Разбира се — съгласи се той. — Защо не?

— Там ще си продължим разговора.

Но младежът вече слизаше по стълбите.

15.

Със затоплянето на деня от влажните дървета започна да се издига пара. Това пробуди у Андреас чувствен спомен, който не можеше да определи напълно — пещера край морето, бледа утринна мъгла и желанието да остане там, върху топлата влажна земя, където беше спал — не да грабне пушката и да се върне при другарите си, а да остане тук, да изчезне в мъглата. Но кога беше преживял това и какво беше станало после? Не можеше да каже. Преди повече от половин живот, преди брат му да умре, преди да срещне Мария, години преди синът и внукът му, за които се тревожеше сега, да са поели първия си дъх.

Беше свалил тежкото палто и шапката и се чувстваше някак разголен, макар да се намираше в двора на сина си. Алекос се бе облегал на оградата до него — разтреперан, но стъпил на краката си, и гледаше към обвитите в мъгла стволове.

— Не можа ли да го спреш?

— Не знаех — отвърна Андреас. — Не ми каза, че заминава.

— Сега полицията ще реши, че е замесен.

— Той е замесен.

— Знаеш какво имам предвид. Ще решат, че той и Фотис са замислили всичко заедно. Всичко. И кражбата.

— Да не надяваме, че не са толкова глупави. Ако е бил съучастник, действията му онзи ден нямат никакво обяснение.

— Защо не тръгна след него?

— Той не иска помощта ми.

— И ще го оставиш да се изправи сам пред онзи интригант?

— Момчето не ми вярва, Алеко. Ти и Фотис се погрижихте за това. — Синът му се канеше да възрази, но се отказа. — Аз също съм виновен, разбира се — поправи се Андреас.

— Говори ли с него?

— За иконата ли? Да. Твърде късно, но поговорихме.

— Да беше изгоряла в онази църква. Така щеше да спести много болка на всички ни.

— И аз съм си го мислил.

Алекос леко се извърна и го погледна.

— Това измъчва ли те? Че си я дал на германците? Будиш ли се заради това нощем?

Андреас поклати глава. Щеше да отговаря на този въпрос през остатъка от живота си.

— Веднъж видях как Фотис отрязва пръстите на един германски пленник. Беше младеж. Не можеше да отговори на въпросите му, но това нямаше значение. Накрая му преряза гърлото. — Той разрови влажната пръст с обувката си. — Друг път аз застрелях комунист партизанин в хълмовете над Цотили. Екзекутирах го, защото разпространяваше лъжи и защото беше комунист. Не мислиш ли, че това е достатъчно основание, за да убиеш един човек? Чувал ли си вече тези неща?

— Не и от теб.

— Видях как вадят един американски журналист от солунското пристанище с вързани ръце и простреляна глава, защото беше говорил не с когото трябва. Наблюдавах как бият десетки мъже, стари и млади, докато признаят неща, които не бяха извършили. Веднъж дори видях как взеха една жена и...

— Защо ми разказваш всичко това сега? От години ти задавам въпроси, а ти никога не си обелвал и дума.

— Защо мислиш, че ти ги казвам?

— Не знам. За да те успокоя, че те разбирам, че ти прощавам?

— Да ми простиш! — горчиво избухна старецът и Алекос отмести поглед. — Смяташ ли, че твоята прошка има някакво значение? Ти, който си преживял почти целия си живот в тази спокойна и богата страна? Има неща, за които бих ти поискал прошка, Алеко, много неща, но не и тези. Никой не може да ме опрости и аз не търся опрощение. Но смяташ ли, че след всичко, което съм видял, някаква си икона може да означава нещо за мен? Наистина ли вярваш, че тя не ми дава покой?

— Добре, но ето че тя се върна при нас. И сега е впила ноктите си в сина ми.

— Аз не съм причината за това.

— Но и не направи нищо, за да го предотвратиш.

— Какво искаш да направя?

— Открий я.

— Да я открия. И после?

— Изгори я, зарови я, върни я на църквата, не ме интересува. Само я махни от живота му. Липсваща или намерена, тя е опасна за него.

— Няма да е лесно да я издиря.

— Разбира се, че няма. Ако беше лесно, щях да го направя аз. Нужен е човек с твоите умения.

— Кои умения? Да лъжа, да убивам или да садя домати?

— Да преследваш.

— Преследвал съм хора, не картини.

— Преследвай хората, които са я откраднали.

— Това надминава способностите ми. Има твърде много възможности.

— Използвай приятелите си.

— Ти си същият като Фотис, щом смяташ, че още имам полезни връзки. Моите приятели са малко и не изпълняват нарежданията на старци като мен. Полицейското разследване ще бъде далеч преди нас, а в полицията нямам влияние.

— И няма да направиш нищо.

— Не съм казал това.

Алекос нетърпеливо се залюля на пети, хвърляйки поглед към къщата.

— Тогава какво?

— Матю трябва да стои далеч от хората, които могат да сметнат, че знае къде е иконата. В Гърция може би е в по-голяма безопасност, отколкото тук. Пък и помолих един човек да се грижи за него там.

— Някой от приятелите, които нямаш?

— Пенсионер е като мен и Матю може да му създаде проблеми. Но все пак е нещо.

Алекос се обърна отново към гората и стисна грапавия кол с една ръка, докато свиваше и отваряше другата.

— Благодаря. Благодаря, че си го направил.

— Той ми е внук. Когато се върне, ще се опитам да го разубеда, но няма да е лесно. Той е недоверчив и упорит.

— Като майка си — съгласи се Алекос.

— А и сега е ядосан. Да се надяваме, че всичко ще приключи бързо.

— Не те ли е грижа какво ще стане? Дали Фотис има нещо общо, дали иконата някога ще се появи отново?

— Откраднатите произведения на изкуството рядко се намират. Искам само Матю да е в безопасност и да се освободи от вината. Предстои да се разправам с Фотис, но не знам дали някога ще се разберем.

— Ако пак видя този стар негодник, ще го убия.

— Мнозина са се опитвали.

— Той е истинска зараза. Учудвам се, че не си го убил преди години.

Андреас погледна сина си смаяно, после бавно кимна.

— Бях негово създание. Той се грижеше за мен много по-дълго, отколкото беше нужно. Когато военните бяха на власт, трябваше да ме арестува. Пападопулос му беше наредил. Вместо това ми помогна да напусна страната.

— Много лоялно от негова страна.

— Така беше. И рисковано. Нищо не спечели от това.

— Може би се е надявал да му върнеш жеста, когато ти се прибереш в родината, а той бъде прогонен.

— Възможно е. Може би така си е казал.

— Смяташ, че го е грижа за теб?

— Възможно е. Въпреки желанията и разбиранията му. Пък и той не е глупав човек, всички ние можем само да гадаем за чувствата му.

— Така контролира нещата. — Алекос прочисти гърлото си. Андреас знаеше, че събира смелост. — Защо ми казваш тези неща едва сега? И онези ужасни неща. Не беше свързано с иконата.

— Не знам. Може би, за да ги споделя с някого.

— Никога ли не си говорил за тях?

— Съвсем малко, на майка ти. Много малко. Защо да товаря някой друг?

— За да облекчиш собствения си товар.

— Споделянето не облекчава.

— Откъде знаеш?

— Тези неща нямат значение извън времето и мястото, където са се случили, каквото и да казват съдиите и моралистите. Повечето от тях, дори неприятните, са били нужни. Никой не може ги разбере, освен онези, които са ги преживели, а ние сме твърде обременени, за да си помагаме взаимно. Пък и вече останахме малко.

— Не съм виновен, че не разбирам. Ти ме прати тук.

— Не очаквах да останеш, да се ожениш за Ирени... Мислех, че ще се върнеш в Гърция. Но по-добре, че не го направи. Много по-добре.

— Навярно щях да стана комунист, само за да ти направя напук. Защо се усмихваш?

— На идеята, че изобщо би се замесил в политиката.

— Очевидно не съм изпуснал много.

— Не, ти постъпи мъдро. Това е игра за глупаци.

— Радвам се, че дойде тук — тихо промълви по-младият мъж. — Радвам се, че поговорихме.

Андреас вдъхна влажния въздух и бавно издиша. Подобни изявления на сина му бяха най-доброто, на което можеше да се надява, и затова се опитваше да бъде благодарен за тях, благодарен за моменти като този. Когато погледна към него, видя, че вече не е облегнат на оградата, а се подпира леко с една ръка. Макар че леко се олюляваше, стоеше изправен.

— Изглеждаш добре, Алекос — каза той въпреки древното суеверие. — Силен.

Алекос погледна смутено към гората.

— Да. Чувствам се силен.

Сотир Пластирис живееше в една от големите бетонни сгради, които обезличаваха Солун. Като повечето граждани беше напълнил терасата си с растения и ярки цветя, чиито цветове донякъде смекчаваха сивия, недовършен вид на сградите. Апартаментът беше обзаведен в типичен буржоазен стил — бели стени, тъмно дърво, плоча от кована мед с профила на Александър във всекидневната, статуетка в ярка селска носия в остъкления шкаф. За негова чест в ъгъла нямаше евтина икона с оброчна свещ, което значеше само, че Сотир няма съпруга, която да се занимава с такива неща. Макар да не харесваше

особено обзавеждането, апартаментът не беше много по-различен от този на дядо му в Атина и Матю се чувстваше удобно в него.

— Ясу — каза Сотир и му подаде малка чаша коняк, после вдигна своята и седна отново в удобния фотьойл.

Обърна кръглото си лице към прозореца, изглеждаше спокоен и отпуснат, но младежът знаеше, че умът му работи с пълна скорост.

— Със самолет ще бъде трудно — наруши мълчанието Сотир след известно време. Английският му беше правилен, но със силен акцент. Всички приятели на дядо му настояваха да разговарят на английски с него, мислеше си Матю. Вероятно това беше въпрос на професионална гордост. — Сега на летищата са много бдителни. По-лесно е с кораб. Има много частни съдове, повече пространство. Можеш да скриеш такъв малък предмет в голям контейнер. Митничарите на пристанищата имат много работа, а и са подкупни. Пък и повече ги вълнува това, което се внася, а не онова, което се изнася.

— В Пирея или...

— Пирея е добър избор. Доста е оживено.

— И още не е пристигнала.

— Вероятно това ще стане тези дни. Пътят от Ню Йорк е повече от седмица, в зависимост от спиранията.

Матю кимна и отпи от коняка.

— Разбира се, може и да са използвали самолет, който е кацнал на някоя отдалечена писта.

— Да, възможно е и да дойде с влак от Париж — усмихна се Пластирис и разкри сивите си зъби. — Може и изобщо да не пристигне. Говорим само за възможности. Не е разумно да се занимаваш с всяка от тях.

Вместо да се опита да се скрие от човека, когото дядо му бе помолил да го наглежда, Матю реши да го използва и трябваше да признае, че му допада непосредственият, старомоден стил на Пластирис. Непрекъснато трябваше да си напомня, че този човек е един от бандата, бивш борец за свобода, шпионин, убиец и кой знае още какво.

— Важното е — продължи Сотир — да държиш под око Драгумис, да гледаш какво прави, кой идва при него. А това е трудно, тъй като къщата се намира на хълм, заобиколен от дървета.

— Как е успял да я купи? Нали ужким е експулсиран.

— Дядо ти му помогна. Беше малка услуга. Отначало Фотис си идваше всяка година само за Великден. Андреас не очакваше, че ще му позволят да си построи крепост и да се занимава с предишната си дейност.

— Защо са му разрешили?

— Така става. Андреас ги убеди да му направят тази отстъпка. Щом удовлетвори искането, досието на Фотис отпадна от дневния ред и постепенно забравиха за него. Очевидно бюрократите са хора на крайностите. След като са му позволили да се връща, значи не представлява реална опасност. Освен това е стар, а повечето служители са млади хора, които не помнят военния режим. Не помнят нищо.

— Можеш ли да наблюдаваш къщата? Защото аз със сигурност не бих могъл.

— Драгумис не е моя грижа.

— Не, очевидно това съм аз. — Той изчака, но Пластирис не каза нищо. — А Фотис е моя грижа, така че е все едно.

— Съжалявам, Матю, аз съм в пенсия. Племенниците ми понякога ми помагат, но не искам да се доближават до кръстника ти. Той е твърде непредсказуем.

— Тогава трябва да разчитам само на себе си.

— Ще се опиташ ли да го видиш пак?

— Утре вечер би трябвало да се срещнем на великденската служба в „Свети Димитър“.

— Достатъчно добре ли е, за да отиде?

— Ако той реши, че е, няма какво да го спре.

— Така е. А ти ще се опиташ да научиш нещо повече за плановете му.

Матю разтри слепоочията си.

— Да, „ще се опитам“ е точно казано. Вчера го притиснах здраво. Разказа ми нещичко за войната, но нищо за онова, което е намислил сега.

— Съмнявам се, че ще ти довери нещо полезно.

— Ще трябва да бъда наблизко и да чакам да направи грешка.

— Надяваш се да го спипаш как получава иконата?

— Би било чудесно.

— Защо изобщо смяташ, че тя ще пристигне тук? Фотис не живее постоянно в Гърция. Шансът да я открият и да му я отнемат е голям. Няма логика.

— Може би си прав, не съм сигурен, че ще дойде. Но колкото повече кръстникът ми стои тук, толкова повече си мисля, че за това има причина.

— Болен е.

— Да, но се чудя дали само болестта би била достатъчна да го спре, ако искаше да бъде някъде другаде. Ако иконата е в ръцете на други хора от Ню Йорк, дори да има добри взаимоотношения с тях, рискува много, като я оставя у тях цяла седмица. Може да им хрумнат разни идеи. Той не е толкова доверчив.

— И какво смяташ, че ще направи с нея?

— Какво ще направи с нея?

Пластирис беше по-млад от Андреас, пресметна Матю, и много по-млад от Фотис. Историята за Света Богородица и случилото се през войната — доколкото някой изобщо знаеше какво се е случило всъщност — беше обществена тайна в средите на гръцкото разузнаване, поне според дядо му. Но тя вече беше стара. Възможно ли беше Сотир да не разбира силата на иконата?

— Мисля, че иска да я задържи за себе си.

— Създал си е много проблеми и е похарчил доста пари, за да е само това. Сигурен ли си, че не възнамерява да я продаде?

— Никога не би я продал.

— Съжалявам, знам, че ти е кръстник, но винаги съм смятал, че Драгумис би продал и собствената си майка, ако това ще му донесе печалба.

— Не и тази икона. Никой не може да му плати достатъчно. Той вярва в силата ѝ.

— И все пак на времето е бил готов да я изтъргува.

— Мисля — предпазливо каза Матю, припомняйки си срамната постъпка на дядо си, — че ако е зависело само от Фотис, той никога нямаше да го направи. Сигурен съм, че винаги е искал да я задържи.

— Да — замислено проточи Пластирис и додаде с внезапен гняв, — да. Дядо ти е трябвало да свърши мръсната работа и да поеме вината. Като знаеш какви ужасни неща са станали по-късно, гражданската война и комунистите... Нали познаваш историята? —

Матю кимна и Сотир продължи: — Човек би си помислил, че всички са забравили, но не е вярно. Приятели, да, аз ги наричам приятели, които познават дядо ти много добре, които ценят смелостта и ума му, все още се кръстят и плюят против уроки, когато стане дума за тази история. Мнозина са работили за германците. За пари, за да оцелеят, за да саботират комунистите — това е било допустимо. Но да размениш религиозна реликва за оръжия е било *veveelos*, как се казва на английски — богохулство. А за Драгумис — за лъжите му и стотиците убити при разпити, за приятелството му с военните — не споменават. Да, идеята е била негова, но капитан Елиас е онзи, който я е осъществил. И това никога няма да му бъде простено.

По-добре да си крадец, отколкото еретик, помисли си Матю. Странно, въпреки собственото му недоверие му беше приятно да чуе някой да защитава дядо му. Стоицизмът на Андреас, отказът му да обяснява и да се оправдава го ядосваха, но това не беше правилно. И двамата замълчаха.

— Какво общо има с това германецът? — най-накрая попита Сотир.

— Германецът?

— Офицерът от СС, когото дядо ти преследва.

— А, онзи ли? Не мисля, че е замесен. Фотис просто използва призрака му, за да отвлече вниманието на Андреас от онова, което всъщност ставаше. Дори е наел актьор, за да изиграе ролята му.

Пластирис поклати глава и се усмихна мрачно.

— Фотис е самият дявол. Значи Андреас най-после се е отказал от издирването на немеца?

— Не знам. Едва наскоро разбрах колко е обсебен от него. Никой никога не ми е говорил за това.

— Следата му беше студена, още преди да се родиш. Би трябвало Андреас вече да се откаже.

— Все още не знам всичко, но според дядо има признаци, че Мюлер е жив.

— Какви признаци?

— Някои от псевдонимите, които е използвал, са се появили на паспорти, с които е влизано и излизано от България, Турция и други страни. Част от тях са свързани и със съмнителни сделки с произведения на изкуството.

— Мюлер сигурно е почти на деветдесет.

— Фотис — също.

— Да — усмихна се Пластирис, — но той е грък. Германците не живеят толкова дълго.

— Някои от нацистите доживяха.

— Вярно. Явно грехът е идеалният консервант. В такъв случай аз очаквам да живея вечно. — Те вдигнаха чаши за здравица и допиха коняка. — Наспи се добре, Матю. Великденската служба свършва след полунощ и трябва да си във форма, щом си имаш работа с Драгумис.

— Благодаря ти за помощта.

— Нищо не съм направил. Надявам се, че ще ми кажеш, ако имаш нужда от истинска помощ.

— Ще го имам предвид.

— Имаш ли свещи за службата?

— Сигурен съм, че в хотела има поне десет места, откъдето мога да си купя.

— Не, не, тук имам цяла кутия. Ела. Поне това мога да направя за теб.

16.

Тъмна коса и очи, маслинен кожа, безупречно сресан и облечен в черен италиански костюм. Би бил красив, помисли си Ана, ако обноските му не бяха толкова престорени и раболепни. Отдалеч приличаше на европейска кинозвезда, но отблизо у Емил Розентал имаше нещо, което можеше да бъде окачествено само като долнопробно.

— Госпожице Кеслер, не мога да ви опиша какво удоволствие за мен е да се видим. Имаме много общи приятели и отдавна се канех да ви позвъня. Беше приятна изненада, че вие ме изпреварихте.

Всъщност се бе опитал да се свърже с нея по какъв ли не начин — с покани за откриване на галерии, със съобщения, предавани от общи познати. Ана си беше спечелила репутацията — незаслужена, според нея — на човек, който обича да харчи. Но тя купуваше главно творби на съвременни художници и макар някога Розентал да се беше занимавал с модерно изкуство, след това бе наследил галерията на баща си, ориентирана към ранното европейско изкуство — средновековни и ренесансови творби и предмети. Беше напълно сигурна, че целта му е колекцията на дядо й.

— Нека ви разведа наоколо. Знам, че тези автори не са измежду предпочитаните от вас, но може и да ви заинтригуват.

Тъмните стени и меката светлина действаха успокоително, обстановката напомняше повече на музей, отколкото на галерия. Имаше малко изложени творби, затова обиколката приключи бързо. Разгледаха илюстриран испански молитвеник от XIV век, минаха към холандски портрет на цветарка от XVI век и накрая доближиха стара дървена статуя на Свети Георги на кон, напукана и с избелели цветове, но все още великолепа със златната си броня и високо вдигнатото копие.

— От Сирия е — поясни Розентал. — Вече имам двама купувачи за нея.

— Двама? И как ще си я поделят? Единият ще вземе коня, а другият — светеца?

Търговецът се разсмя прекалено силно.

— Не, мисля, че единият ще вземе и двете със сигурност. Просто малко здравословна конкуренция. Средновековното изкуство все още не е дооценено. Понякога трябва да играем малки игрички. Имам лошия навик да купувам на твърде високи цени, затова трябва да го компенсирам по някакъв начин. Разчитам на клиентите си, за да получа най-добрата цена. Тук се грижим добре за клиентите си.

— Не се и съмнявам.

— Е, поне мъничко, със сигурност. Успехът ни през последните години доведе до някои злостни клевети. Които на свой ред станаха причина за нелепи проблеми със закона.

— Четох за някакво разследване.

— Естествено, кой ли не писа за него! Уверявам ви, беше просто досадна процедура. Не откриха нищо незаконно и няма да открият.

Което не означаваше, че няма какво да се открие.

— При всички случаи — каза тя — сте в добра компания.

Той се усмихна нервно.

— Моля?

— С „Кристи“, „Сотби“.

— Е — промърмори той, — за разлика от много хора аз нямам проблеми с аукционните къщи, но не съм близък със собствениците им.

— Всички тези разследвания са ужасно глупави, не мислите ли? Искам да кажа, че надуването на цените е старо като света. Би трябвало да разследват продажбите на откраднати творби.

В настъпилата дълга пауза той закима нервно, очевидно онемял от факта, че точно тя повдига въпроса за откраднатите картини. Но се възстанови бързо.

— Боя се, че това също е старо като света. И ако се стигне твърде далеч, би трябвало да се включат и нашите приятели от музеите, а това ще е неприятно за всички. Господи, ако Музеят за модерно изкуство изложи всички творби със съмнителен произход, ще му трябва стена, дълга цяла миля. Само Кийт Харинг ще има нужда от отделно крило.

И двамата се изсмяха злорадо при тази мисъл. После Розентал погледна Ана с кафявите си влажни очи, сякаш се канеше да ѝ направи любовно обяснение.

— Честно казано, радвам се на възможността да изчистя всяко съмнение по отношение на онова, което бихме могли да направим за вас.

Тя издържа погледа му.

— Предложението ви за иконата на дядо беше много щедро.

— Очевидно недостатъчно.

— Причината не беше в това. Опитвах се да постъпя правилно. И както обикновено става в подобни случаи, всичко се обърка.

Той съчувствено поклати глава. Двама покрити с белези ветерани от войните в артсредите, готови да станат първи дружки. Тя усещаше как Розентал се подготвя за финалния удар.

— Може би трябва да поговорим в кабинета ми.

Ана огледа помещението. Вътре имаше само хубава млада стажантка, която усърдно надписваше кутии и вдигаше телефона.

— Щом ще се чувствате по-удобно.

— Мисля, че и за двама ни ще е по-удобно.

Кабинетът беше по-светъл от галерията и обзаведен с бежови плюшени столове. Розентал затвори вратата и седна до Ана вместо зад голямото празно бюро.

— Много съжалявам за кражбата — бързо каза той. — Надявам се, че сте си получили парите.

— Да. Но важното беше иконата да се върне на гръцката църква, затова ми е много неприятно.

— Разбира се, разбира се. А сега, доколкото разбрах, въобще не е ясно дали онзи гръцки филантроп изобщо е работел за църквата?

Колко знаеше той? Дали беше наясно и за Матю? Не беше дошла тук, за да отговаря на неговите въпроси, а за да потърси отговори на своите.

— В цялата история имаше замесен представител на църквата. Срегнах се с него. За съжаление, след кражбата той е изчезнал.

— А и онзи бизнесмен, Драгумис, също е изчезнал, нали?

— Не е изчезнал, чух, че е болен. Пък и съм оставила всичко това на полицията.

Той се облегна и кръстоса крака.

— Най-разумното решение. Както казахте, получили сте парите, останалото не е ваш проблем.

— Всъщност не е толкова просто. Надявам се, че можем да разговаряме поверително.

Изражението на всеотдайна искреност, което се разля моментално върху лицето му, едва не я накара да се разсмее или да изръкопляска, но успя да потисне импулса си. Беше почти сигурна, че следващият му ход ще е да хване ръката ѝ, но той се задоволи да докосне коляното ѝ.

— Ще оправдая доверието ви. Ако не бях изключително дискретен, нямаше да се задържа в бранша и една седмица.

— Сключих далеч по-неизгодна сделка за иконата, отколкото ми предложихте вие. Направих го, защото смятах, че правя добро, че постъпвам правилно, а не исках да изнудвам църквата. И сега...

— Чувствате се изиграна.

— Именно.

Отново съчувственото поклащане на глава.

— Може ли да кажа нещо? Ще ви го кажа, дори с риск да ви обидя. Цялата работа беше подхваната зле. Не обвинявам вас, вие сте последвали съвета на адвоката си. Сигурен съм, че той взема присърце интересите ви, но господин Уолъс вече не е млад, а в света на изкуството нещата, за съжаление, са се променили. Искат се контакти, схватливост и определена доза агресивност. Трябваше да потърсите опитен търговец.

— Сега и аз го разбирам.

— Аз самият щях да ви предложа услугите си, но един колекционер ми се обади, преди да разбере, че ще продавате иконата.

— Да, разбрах. — Нещата вървяха толкова добре, че тя реши да си насили късмета. — Бих искала да знам кой е той. Едва ли ще ми кажете, но ще ви бъда задължена, ако го сторите.

Лицето на Розентал се скова, но Ана долови как импулсът да бъде любезен и да купи признателността ѝ се бори яростно с вродената му подозрителност. След миг той се засмя нервно.

— Госпожице Кеслер, така ще излезе, че изобщо не съм дискретен. Пък и не виждам какво ще ви помогне това, след като сделката е приключена.

— Моля ви, наричайте ме Ана.

— С удоволствие. А вие мен — Емил.

— Емил, причините са няколко. Продадох иконата при няколко условия, които явно са нарушени. Ако бъде открита, ще имам сериозни основания да си я поискам обратно.

— Разбирам.

— А в такъв случай ще ми трябва нов купувач. Освен това имам и други средновековни творби, които може би ще заинтересуват вашия колекционер.

— Но това не е причина да се свържете директно с него. Всъщност, заради самата вас, не бих ви го препоръчал. Подобни трансакции изискват опитен посредник. А и ще бъде глупаво да ви предоставя информация, която ще ме изключи от сделката.

— Не става и дума за това. Можем да се разберем помежду си в замяна на това, че ще ме свържете с клиента, да се ангажирате с всички сделки между нас.

— Уви, първото ми задължение е към купувача. Той може да реши, че близките ми отношения с вас ме компрометират.

— Тогава можете да ме представлявате, но ще трябва да си сътрудничите с Уолъс.

— Едва ли господин Уолъс би се съгласил на подобно споразумение.

— Той ще направи каквото му кажа — отвърна Ана. — Моите адвокати служат на мен, а не обратното, Емил.

Розентал се усмихна и плесна с ръце.

— Добре казано! Признавам, че ме заинтригувахте. Но, честно казано, не смятам, че този човек се интересува от нещо друго, освен от иконата. А и двамата знаем какви са шансовете тя да бъде открита.

Беше по-предпазлив, отколкото бе очаквала. Трябваше да направи още нещо.

— Добре, ще ви кажа. Причината да искам директен контакт е лична. Трябва да задам на този човек някои въпроси. Имам основания да смятам, че той знае нещо за дядо ми. Не мога да ви кажа повече.

Ето, за последно му беше подхвърлила и една малка загадка.

— Сега разбирам — меко каза търговецът. — Май най-доброто ще бъде да се свържа с него и да го попитам дали иска да разговаря с вас. Как ви звучи това?

— Разумно. Само че, ако откаже, доникъде няма да стигна. Но ако разговарям лично с него, може да го убедя да ми се довери.

— Ако някой може да накара един мъж да направи повече, отколкото е възнамерявал, сигурен съм, че това сте вие, Ана.

Когато се прибереше, щеше да има нужда от душ. Но все пак беше постигнала нещо.

— Не можете да си представите какво означава това за мен, Емил, и няма да се опитвам да ви обясня. Но нека бъда по-конкретна. Предстои ми да продам още много неща по някое време. Може би по-голямата част от колекцията. Вие ме убедихте, че имам нужда от посредник, а ранното европейско изкуство е ваша специалност. Нищо не обещавам, но...

— Моля ви, недейте. Преди да подмамите с още богатства алчния ми взор, нека ви призная нещо. Информацията за този клиент е много ограничена. Само име и номер на гласова поща. Обикновено той ми се обажда. Не съм убеден дори дали това е истинското му име.

Ана се опита да прикрие разочарованието си.

— Още по-добре. В такъв случай няма да нарушите доверието му, ако ми дадете тази информация. Ако не иска да говори с мен, просто няма да ми се обади. Във всеки случай ще ви бъда благодарна.

Розентал се отпусна. Отиде зад бюрото си и извади една картичка от чекмеджето.

— Радвам се, че приемате нещата така. Съгласен съм с вас. Господин Дел Карос е взел мерки и не е нужно да се притеснявам за него. Пък и навярно ще се радва да говори с вас. Имате ли химикалка?

Тя записа информацията в малкото тефтерче, което носеше в чантата си, но внезапно се почувства неспокойна. Дел Карос. Откъде знаеше това име? Дали дядо ѝ не го беше споменавал?

— Благодаря ви. С риск да бъда груба, налага се да ви помоля за още нещо.

— Да не робуваме на протокола, Ана. Нали вече сме приятели!

— Вашият господин Дел Карос беше готов да даде много пари. Иконата е рядка, но никой не би я оценил на повече от милион и половина долара.

— Не съм разпитвал господина за мотивите му. Казах му, че предложението му е много по-високо от пазарната цена, но той настоя да действам. Понякога религиозното изкуство има странен ефект върху хората. Някои от тях не биха се разделили с подобна творба за нищо на

света, други биха дали мило и драго да я купят. Склонен съм да мисля, че той би дал и повече.

— Но вие имате само име и телефонен номер. Откъде знаете, че той наистина има толкова пари? Че няма да изчезне и да ви постави в неудобно положение, когато дойде време да се плаща?

Розентал се облегна и отново се усмихна.

— Уверявам ви, че господин Дел Карос е напълно благонадежден купувач. Лично ви гарантирам, че ще посрещне задълженията си. Работил съм с него и преди.

— Кафе? Вода? Накрая ще прием коняк, за да отпразнуваме.

— Свалете покривалото, нека да я видим.

— Търпение, приятелю. Имаме да обсъждаме още неща.

Набитият сивокос руснак се усмихна приятно, но старецът, който наричаше себе си Дел Карос, не беше готов да чака. Ако имаше работа с джентълмени, щеше да направи по-голямо усилие да бъде учтив, но тези бандити с артистични претенции го отвращаваха. Ала все пак те държаха онова, което искаше, и не биваше да изглежда прекалено нетърпелив. Трябваше да ги накара да повярват, че ако условията са неприемливи, ще се откаже от сделката.

— Вече сме обсъдили всичко, господин Каров. Това е единствената причина да съм тук.

— Откакто разговаряхме, обстоятелствата се промениха. Нещата се усложниха. Навярно сте чули, че един от хората ми беше прострелян.

— Разбрах, че е от хората на Драгумис и че един от вашите го е застрелял.

— Драгумис няма свои хора, освен готвачи и управители. Аз го снабдявам с телохранители. За съжаление този се прибрал, преди моите момчета да излязат от къщата, и станала злополука.

— Лошо планиране.

Каров сви рамене.

— Случват се и такива неща. Но във всички случаи това са допълнителни разходи.

Дел Карос беше очаквал нещо подобно. В куфарчето, което лежеше в скута му, имаше сто хиляди над уговорената цена. В брой.

Идиотът беше поискал пари в брой, сякаш се бе научил да краде от филмите. Като че още се намираше из мрачните дебри на майка Русия, където беше крал коли и отвличал бюрократи. Но днес козът беше в ръцете му и той смяташе да изстиска колкото се може повече за размяната, може би дори щеше да отмени сделката, за да принуди Дел Карос да отстъпи. Това трябваше да бъде избегнато, но старецът не възнамеряваше да отстъпи лесно.

— Разходите са се вдигнали заради ваша грешка.

— Цената е твърде ниска — настоя Каров и усмивката му изчезна.

Нямаше спор, нито промяна на обосновката. Просто повтаряш един аргумент, докато бъде оборен, а след това минаваш на следващия. Открито, просто, елементарно. Типичен руски стил.

— Тогава защо я приехте?

— Защото не знаех, че сте предложили десет пъти повече на онази Кеслер.

Дел Карос въздъхна и погледна към прегърбения си русоляв спътник. Ян ван Меер мълчеше. За разлика от двамата нервни сътрудници на Каров, предполагаемият художествен консултант на Дел Карос — слаб, очилат и напълно безобиден — изглеждаше напълно спокоен, дори отегчен. Старият колекционер оценяваше представлението му, но се чудеше дали една по-явна проява на сила нямаше да бъде по-разумно решение.

— Пет милиона — продължи Каров. — Такава цена сте предложили. Със съжаление разбирам, че оценката ви е паднала толкова много оттогава.

Ето какво става, когато човек си има работа с хора като Розентал.

— Това щеше да бъде легална покупка, господин Каров. Без усложнения. А сега аз също ще имам повече разходи. Има хора, които неуморно ще издирват тази икона. Ще трябва да взема мерки за сигурност, а те струват скъпо.

Ван Меер вече му беше казал, че да отстрани Драгумис, ще му струва 250 000 евро. С отстъпка, беше го уверил той, защото били приятели.

— Ако си спомняте, обсъждахме този проблем и преди — каза Каров. — Вероятно ще се радвате да узнаете, че вече съм взел мерки.

Това беше последното нещо, което Дел Карос искаше да чуе.

— Кога?

Каров погледна големия сребърен ролекс на дебелата си китка.

— Горе-долу в момента.

— Докато е още в Гърция?

— Там е много по-удобно — отвърна руснакът. — В Гърция той има стотици врагове. Ще изглежда напълно естествено.

Това беше вярно, но ако се проваляха и Драгумис се укриеше... Но в момента не можеше да направи нищо по въпроса. Важното беше иконата.

— Е — поде отново Каров, — можете просто да добавите сумата, която бяхте определили за тази работа, към цената, която обсъдихме. Питам ви, не е ли това разумно искане? След всичко, което направих заради вас?

— Ще бъде прибързано да разчитаме на успех, преди да чуем какво са направили хората ви в Гърция. Досега е оцелял от няколко покушения. Мисля, че сте прибързали. Трябваше да оставите на мен тази част.

— Не изяснихте дали възнамерявате да действате или не.

— Бях просто предпазлив. — Глупак! — Колкото по-малко знаехте, толкова по-добре щеше да бъде.

— Аз не съм толкова потаен — ухили се Каров. — Обичам да бъда сигурен във важните неща. Гъркът е стар, но все още е опасен. Вече е разбрал, че съм го измамил. Ако може, ще ме унищожи. Не се поколебах да се защита и никому не дължа обяснение.

— Много добре. — Дел Карос се изкашля, съжалявайки, че не беше приел предложената вода, но не се доверяваше на руското гостоприемство. — Да приключваме тогава.

— Чудесно. Мразя проточените преговори. В светлината на загубите, които понесох, и усилията, положени за общата ни защита, цената вече е един милион долара.

Кое то означаваше, че ще приеме и по-малко.

— Какво мислиш, Ян?

Ван Меер рязко се изправи като студент, хванат от професора, че не внимава.

— Няма да се преструвам, че разбирам за какво говорите — промърмори той с лекия си холандски акцент, блестящо изигравайки ролята на невежия експерт, — но е съвсем ясно, господин Каров, че

вие сте предприели действия за ваша собствена полза и против желанието на моя клиент. Това не е основание да очаквате вдигане на цената. Договорихме се за петстотин хиляди американски долара и аз мисля, че това е щедра сума.

Руснакът се смръщи, сякаш се канеше да разкъса дребния холандец.

— Казах ви, че не е достатъчно.

— Напротив — продължи да го дразни Ван Меер, — дори е твърде много.

— Чуйте ме — намеси се Дел Карос и тихият му глас накара всички да замълчат. — Трябва да разберете, господин Каров, че тази продажба не се влияе от пазарната цена. Интересът ми се дължи на лични причини, които няма да ви обяснявам. Ако аз не купя тази икона, ще я продадете за много по-малко, отколкото ви предлагам. А предвид начина, по който сте я придобили, може и да не успеете да я продадете.

— Начинът, по който съм я придобил! Чуйте се само. Вие сте причината за това. Откраднах я за вас, не можете да го отречете.

— Откраднахте я по нареждане на Драгумис.

— И го измамих, за да ви я продам. Имаме уговорка.

— Която се опитвате да нарушите, като вдигате цената. Разбирам, вие сте бизнесмен. Много добре. В това куфарче има точно шестстотин хиляди долара. Сто хиляди повече от уговорената цена. Ян ще възрази, но аз имам желание да направя тази отстъпка, за да посрещнете разходите си. Но дотук. Ако си изляза от тази стая без иконата, вече няма да ме видите. Това е последната ми дума, господин Каров.

На няколко пъти руснакът се канеше да заговори, но се сдържаше. Черното му кожено пардесю изскърца, когато се размърда неспокойно на стола си. Пресмяташе. Несъмнено си мислеше, че просто може да вземе куфарчето и да задържи иконата. Щеше да се наложи да се отърве от две тела, голяма работа. Дел Карос знаеше, че ако се опита, телата щяха да бъдат три — на руснаците, но Каров нямаше представа колко опасен е Ван Меер. От друга страна, преди това старецът беше подметнал за бъдещи трансакции, за нов пазар в Южна Америка, за наркотици, изумруди и артефакти на инките. Това беше заблуда, разбира се, но Каров не го знаеше, пък и очевидно

предпочиташе ролята на бизнесмен пред тази на гангстер. Най-накрая големите му воднисти очи се втренчиха в куфарчето и той се усмихна едва-едва.

— Кой би казал, че Василий Каров не е разумен човек? Приемам предложението ви. А ти — рязко се обърна той към Ван Меер — се поучи от клиента си. Така правят сделки разумните хора. С компромис. Антон, дай коняка.

— Иконата — прекъсна го Ян, наслаждавайки се на ролята си на кождер. Беше ли разочарован, че сделката мина добре и не се наложи да използва специалните си умения? Не, беше прекалено умен, за да е така. — Не сме видели иконата.

— Антон. — Каров махна с ръка и чернобрадият мъж, тръгнал към барчето, рязко смени посоката, отиде до статива и безцеремонно вдигна платното.

Помръкнал, но все още бляскав варак. Изящен овал на полуизвърнатата глава на Девата. Огромни изразителни очи с тъмни сенки, уста с увиснали ъгълчета. Тъжната Мария. Робата ѝ беше тъмносиня, почти черна, тук-таме позеленяла от годините или повредена. Неестествено дългите пръсти бяха притиснати в молитва, но и сочеха вън от рамката натам, където би трябвало да виси неминуемо иконата на Христос. Традиционната Hagiasoritissa. Майсторска работа, не шедьовър, но нарисувана с чувство. И в забележително добро състояние. Няколко минути в стаята цареше пълна тишина.

— Красива е — промълви накрая Каров.

— Да — съгласи се Дел Карос, в чийто глас разочарованието се бореше с гнева, — само дето не е същата.

Отначало руснакът сякаш не го разбра.

— Какво искате да кажете?

— Отложете убийството на Драгумис.

— За какво говорите, по дяволите?

— Погледнете я — настоя Дел Карос, но това беше безсмислено. Все едно да накара куче да я погледне. За този глупак иконата си беше икона. — Не е същата. Стилът е друг. Това е късна работа, от XV или XVI век, вероятно руска. Иконата, която търсим ние, е от VIII век или малко по-стара и повредена. Подчертах, че е повредена.

— Предпочитате повредена икона?

Това беше непростимо. Идеше му да убие идиота, да изстиска живота от това тлъсто, объркано лице.

— Предпочитам да е онази, която търся. Това не е тя.

— Тази беше на статива — обади се Антон. — Предишния ден я показва на кръщелника си. Беше точно там, където ми каза да я търся.

— Значи я е сменил с друга. Виждал ли си я, преди да я вземеш?

— Не, беше заключена в кабинета му.

— Но защо я е подменил?

— Защото е знаел, че ще го измамите — отвърна Дел Карос, на когото всичко му стана ясно.

Драгумис е знаел, че инсценировката на кражба няма да му свърши работа. Руснаците щяха да мислят, че иконата е у него, други щяха да се досетят, затова му е трябвала двойна осигуровка. Нека руснаците откраднат друга икона. Ако Каров я задържи, няма да знае, че е била подменена. Ако я продаде, купувачът едва ли ще е виждал оригинала, а Дел Карос бе наясно, че повечето хора — дори колекционерите — не можеха да определят лесно възрастта и произхода на православните икони. И в двата случая заместителят ще изчезне, а кой би могъл да каже, че това не е бил оригиналът? Беше умен план, макар и не безпогрешен. Гъркът не беше очаквал купувач, който познава добре истинската икона. Все пак беше спечелил време и кой знае къде беше сега иконата?

— Отложете убийството му.

— Защо? Да върви по дяволите! Бих го обесил за топките!

— Ако го убият, преди да разберем къде се намира истинската икона, може никога да не я намерим.

— Какво ме интересува? Пикая на вашата икона. Ако ми казвате истината, дано копелето пукне. Пък и вече е твърде късно.

Старецът почувства как осемдесет и шестте години натежаха на раменете му. Когато тази история бе започнала, той беше млад и силен, но всичко се беше проточило прекалено много и вече беше уморен. При толкова други успехи, защо продължаваше тази загубена битка? Но докато я бе притежавал, тя сякаш се беше сляла с него и имаше чувството, че е изгубил част от тялото си. Вече петдесет години. Нямаше избор. Умората беше хубаво нещо, реши той. Прикриваше отчаянието му.

— Какво да направя, за да ви убедя?

Каров го погледна внимателно, опитвайки се да прецени дали това е заплаха или възможност. Ван Меер също слушаше внимателно. Бяха излезли от рамките на предварително обсъдените възможности. Намираха се на труден и опасен терен. Холандецът явно се чувстваше ободрен от това.

— Можете да ми дадете куфарчето — отвърна руснакът след дълга пауза.

Ян се разсмя като на добра шега.

— Не мисля така — отвърна Дел Карос.

— По дяволите, дължите ми нещо за усилията.

— Нищо не ви дължа. Драгумис си е поиграл с вас. Не ми донесохте онова, което исках, но аз полагам усилия, за да запазя сътрудничеството ни.

— Какво предлагате?

Руснакът беше глупак, но трябваше да получи нещо или цялата работа щеше да свърши зле. И да бъде убеден да отложи убийството.

— Това не е иконата, която исках — замислено каза старецът, — но е добра работа, а аз съм готов да бъда щедър. Ще ви дам за нея сто хиляди.

— Това няма да покрие дори разноските ми.

— И още петдесет, когато се уверя, че Драгумис не е пострадал. Както и още сто, ако можете да ми го доведете жив.

Каров се беше поуспокоил. Без да сваля поглед от Дел Карос, той извади от пардесюто си голям мобилен телефон.

— Ако ви го доведе жив, ще говорим колко струва. Да видя парите.

— Първо се обадете. Всяка секунда е ценна.

17.

Матю беше лежал буден почти цяла нощ, а и няколкото часа сън, които успя да открадне, преди да се зазори, бяха неспокойни. В съзнанието му още се носеха откъслечи от сънищата му: затъмнен град, онзи Ню Йорк от сънищата му, изпълнен с тесни, слабо осветени улички, които завиваха неочаквано, а зад всеки ъгъл дебнеше опасна среща. Познаваше това място, беше обикалял кейовете, парковете и алеите му през стотици нощи, винаги преследван, винаги търсейки спасителния маршрут, най-краткия път към дома. Но тази нощ той бе преследвачът, който тичаше след Божията майка по тъмните улички, завиваше зад сенчестите ъгли без колебание или страх, боейки се само да не я изгуби. Логично беше някой да носи иконата, но той виждаше само нея — лице, което подхожда повече на Мона Лиза, отколкото на гръцка светица, усмихващо се на отчаянието му, докато изчезва през някоя врата, изкачва се по стълбища и потъва в мрака. Накрая само черните очи пронизваха пълната тъмнина около него, сякаш тя бе достатъчно близо, за да я докосне, и същевременно недостижима, вечно изплъзваща се.

Половин ден по-късно Матю още беше неспокоен. Обикаляше из голямата църква „Свети Димитър“ като призрак, изолиран от хората наоколо, защото скърбеше за Майката, докато те оплакваха Сина и очакваха с нетърпение възкресението му. Огромни канделабри осветяваха помещението. Задната стена и куполът, покрити с изображения на светци и ангели, за които обилно бе използван варак, заслепяваха погледа в контраст със студения сиво-бял камък и мрамора на вътрешните колони. Матю посети и параклиса „Свети Евтимий“, където светците имаха червеникави ореоли и подобни на привидения, забулени фигури. Времето не се бе оказало благосклонно към фреските, но избледнелите им тонове им придаваха загадъчно излъчване, което подхождаше на настроението му. Той се въртя из параклиса, докато студът измести сънливостта му, принуди кръвта му да се движи по-бързо, а ума му да се осъзнае. Имаше почти час до

срещата с Фотис, но възнамеряваше да се огледа предварително. Кой знае какви изненади му беше подготвил старецът за тази вечер.

Службата — последната от безкрайната поредица през Страстната седмица — беше започнала в главния кораб на църквата, затова Матю мина по страничните пътеки към гробницата на светеца, която само се наричаше така. Предполагаше се, че тялото е било откраднато от кръстоносците. Преди двадесет години нещо беше върнато от Италия и сега почиваше в сребърна мощехранителница в нефа. Така наречената гробница беше просто празен мраморен ковчег с икона отгоре. Матю не знаеше защо винаги идва тук, освен че помещението беше спокойно и подтикваше към съзерцание. Фактът, че то бе по-старо от първия християнски храм, построен тук — част от римските бани — и че останките на светеца са почивали в него в продължение на 900 години, придаваше на помещението тежест, която липсваше в останалата част на църквата, реконструирана през 20-те години след голям пожар. Матю не мислеше, че Свети Димитър би харесал новата си квартира, със сигурност би предпочел да се върне на това спокойно място.

Той приклепна до мраморния ковчег, защото не му се искаше да коленичи на студения под в позата на молец се. Никога не бе могъл да се моли съзнателно и всеотдайно. Затвори очи и си представи базиликата от детските си спомени, припомни си колко голяма му изглеждаше, и как дядо му, огромен като божество, му показваше всичко. Разказът за всеки светец беше придружен със скептична усмивка. Андреас не беше религиозен, но искаше Матю да разбере културата на своите прадеди и възхищението му от нея; обясняваше му как е постигнат този изключителен ефект — трудоемката работа да наместиш хиляди парченца, за да създадеш мозайката, да получиш определен цвят за фреските, дори неестествената перспектива, необходима, за да изглеждат изображенията на купола естествени. За едно дете това беше захласващо. Щяха да минат години, преди Матю да разбере и половината от казаното, но семето беше посято в детството му и той никога не бе успял да преодолее изключителното въздействие, което му оказваше това изкуство.

И все пак не беше същото. Споменът му за тези изображения преди двадесет години беше далеч по-емоционален, отколкото сегашното им въздействие. Нещо в него се беше променило. Защо и

кога? Може би причината беше болестта на баща му. Толкова неща се бяха променили оттогава — интересът му към работата, връзката му с Робин, доверието му към стареца, който го бе научил на толкова много неща. Но това бяха неубедителни извинения, защото междувременно бе завладян от две нови страсти — Ана и проклетата икона. Клекнал в студеното помещение, Матю имаше чувството, че тези нови чувства са изместили старите, че са се превърнали в най-важното за него и че душевните му мъки са рожба на откъсването му и от двете. Не знаеше къде е иконата, а не можеше да се върне при Ана, без да я намери. Но шансовете да я открие бяха много малко. Отвори очи, за да се увери, че е сам, и започна тихичко да произнася гръцки думи, може би нещо като молитва към светеца, към Сина, към Майката — който и да беше дежурен по изслушване в момента. Нека намерят иконата. Нека да я върнат там, където ѝ е мястото — което и да е то. Нека изтерзаните души, включително неговата, намерят покой. Гръцкият за него беше като латинския за други, придаваше на думите мистерия и сила и създаваше усещане за ритуал, който откъсва индивида от действителността. Когато използваше тези думи, човек навлизаше във вечните свещени води и се потапяше изцяло в тях.

След няколко минути стана, изкачи изтърканите мраморни стъпала, мина през тежките червени завеси към нартиката и излезе в хладния здрач. Фасадата на църквата бе в сянка, но залезът обагреше квадратната камбанария в оранжево, подчертавайки червените плочки на покрива, и големият кръст сияеше с божествена светлина. Чуваше се пеенето на свещеника и псалтовете вътре. Засега богомолците бяха малко, несъмнено изтощени от емоционалните усилия през последните две нощи. В четвъртък пластмасовата фигура на Христос, прикована на кръста. В петък — свалена, обвита със саван и носена три пъти около църквата под водопад от карамфили и риданията на стариците. Тази вечер щяха да прииждат по двама-трима до полунощ, когато огромна тълпа щеше да се събере на големия площад пред църквата. *Дойдете, приемете светлината* — после щяха да запалят свещите си. *Христос възкресе*, щеше да каже свещеникът, а тълпата щеше да отвърне: *Воистина възкресе*. Беше вълнуващо. Масовата истерия около великденската служба не беше предпочитаното време за молитва от Матю, но когато присъстваше на нея, лесно се поддаваше на всеобщото настроение, сливаше се със сляпата, страстна общност на

вярващите. За няколко часа разумът беше прогонен, за няколко часа царуваха вяра и братство между хората.

Разбира се, след това богомолците бързаха да се приберат или се отправяха към някой ресторант, където да пируват. Но това беше нормалното човешко желание, когато след скръбта настъпва радост — храната и напитките като физически символи на прераждането. В Ню Йорк той рядко присъстваше на целия ритуал, но тази вечер му се искаше да не го беше пропуснал; искаше му се да го очаква маса, отрупана с храна, свещи и приятели — искаше му се така, както би го искал само човек, който е бил дълго време отчужден от човешкия род. Той пъкна ръце в джобовете на якето си и започна да обикаля входовете на църквата, готов да прокълне целия си род, коварството и арогантността му, практичността му и студения аналитичен светоглед. Да прокълне и себе си, защото е продукт на тези влияния, а не самостоятелен човек — спонтанен, жив и енергичен, какъвто му се искаше да бъде. Но проклятието замря на езика му. Бяха нужни дела, а не думи. Не биваше да забравя защо е тук.

Фигурата в дълго палто и с бърза, уверена крачка не се вписваше в събралата се тълпа, забеляза Матю, дълго преди мъжът да стигне до него. Посивяваща коса, квадратно волево лице и усмивка, с която обикновено поздравяваш стар приятел.

— Матю. Вие сте Матю, нали?

— А вие кой сте?

— Праща ме кръстникът ви. — Мъжът подаде ръка. — Можете да ме наричате Ристо.

— За какво ви изпрати?

Матю не пое подадената ръка и Ристо бавно я отдръпна, а усмивката му помръкна.

— За да ви заведе в къщата му. Не се чувства достатъчно добре, за да дойде на службата, но би искал да бъдете заедно тази вечер.

— Защо не ми се обади?

— До последния момент се надяваше, че ще дойде, но се оказа прекалено тежко за него. Едва ли сте изненадан, ако сте го виждали наскоро.

— Какъв му се падате?

— Просто приятел.

— Разбирам. Защо не се обадим на Фотис, за да го обсъдим?

— Може би не е достатъчно добре, за да го направи.

— Толкова е зле, че не може да говори по телефона?

— Разбира се, можем да опитаме. — Ристо се обърна и погледна смаяно към площада. Матю проследи погледа му. В същия миг силната ръка на мъжа обгърна раменете му и той почувства нещо твърдо да се опира в ребрата му. — Моля ви, не създавайте проблеми. Колата е натам.

— Какво става, по дяволите! — извика Матю на английски.

— Вървете. Нищо няма да ви се случи, но трябва да дойдете.

Всъщност те вече вървяха. Ристо проби път към широкото стълбище и надолу към улицата. Матю се подчини, за да не се спъне по стъпалата, и си пое дълбоко дъх, за да се успокои. Нещата отново се развиваха прекалено бързо. Трябваше да мисли задълбочено и да действа бързо, и по никакъв начин да не позволи да го вкарат в колата. Докато Ристо оглеждаше улицата в двете посоки, Матю се осмели да погледне надолу и установи, че предметът, притиснат в ребрата му, е дебела свещ.

Стигнаха до тротоара и тръгнаха към платното, където чакаше малка синя кола с шофьор. Матю се престори, че се спъва, и докато Ристо го вдигаше, заби лакът в диафрагмата му. Костта удари кост и кой разбра, че не е уцелил, но мъжът изохка и отпусна хватката си.

Матю се освободи и се завъртя, замахвайки с всички сили — юмрукът му улучи Ристо в слепоочието. Опита се да побегне, но почувства как някой го хваща за яката и получи силен удар в бъбреците. Започна да се свлича, но Ристо отново го прегърна през раменете и го натика на задната седалка.

С лице върху седалката, Матю не можа да разбере откъде идват крясъците, които чу, нито защо Ристо внезапно се свлече върху него, изкарвайки въздуха от дробовете му. Друг глас издаде няколко резки заповеди и колата тръгна. Когато тялото се отмести, Матю седна, зачервен и дезориентиран. Кръвта бучеше в ушите му. Ристо седеше плътно до него, подпрял глава на облегалката на предната седалка. Сотир Пластирис седеше от другата му страна, опрял малък пистолет в дясното му слепоочие. Отпред един по-млад мъж беше насочил друг към главата на шофьора, докато колата се стрелкаше през оскъдното движение на булеварда.

— Матю, добре ли си? — попита Сотир с онази странна смесица от загриженост и гняв, типична за гърците.

— Да. — Думата едва излезе от стиснатото му гърло и той не посмя да каже нищо повече.

— Тук — каза Сотир към предната седалка и другарят му нареди на шофьора да завие вляво. Колата зави по тясна павирана уличка и намали скорост.

Намираха се в лабиринт от малки улички и след няколко завоя спряха. След изключването на двигателя тишината бе още по-напрегната. След преживяния страх Матю почувства, че сетивата му са неимоверно, почти непоносимо изострени. Усещаше миризмата на всеки мъж, долавяше всяко движение в колата, чуваше накъсаното дишане. Шофьорът беше млад и много уплашен, по яката му се стичаше пот. Пътникът до него също беше млад, с къдрава черна коса и красиво лице, което напомняше на Сотир. Вероятно един от племенниците му, който бе наблюдавал Матю без негово знание — сигурно през целия ден. Отново ръката на Андреас, но този път Матю не се чувстваше обиден.

Сотир претърси Ристо и след известно време извади малък пистолет и го прибра в собствения си джоб.

— Кой? — попита той тихо. Когато изминаха няколко секунди без отговор, той рязко удари Ристо по главата с пистолета си и Матю инстинктивно отмести поглед при вида на струйката кръв. — Кой? — повтори Пластирис.

— Ливанос — отвърна Ристо.

— Таки Ливанос ли? — попита Матю, внезапно възвърнал гласа си.

— Да.

— Племенникът на Фотис — обясни той на Сотир, който кимна.

— И какво искаше от момчето?

— Само да го заведе в къщата — беше отговорът.

— И затова ти трябваше пистолет?

— Винаги го нося.

— А трябваше ли да го удряш и насилствено да го заведеш там?

— Казаха ми, че няма да ми повярва, но трябваше да го заведе там.

— Защо?

— Откъде да знам, по дяволите?

Сотир отново го удари и Матю преглътна възражението си.

— Къде е Ливанос?

— Замина. Мисля, че някъде из планините заедно със стареца.

— Тогава защо трябваше да водиш Матю в къщата?

— Щяхме да го задържим там ден-два. Не знам защо, не ми обясниха. — Ристо се стегна в очакване на следващия удар.

— И това ли е всичко? — попита Матю. — А после щяхте да ме пуснете?

— Да — отвърна Ристо и Матю му повярва.

Фотис просто се нуждаеше от достатъчно време, за да изчезне. Очевидно Сотир също му повярва, защото не го удари отново.

— Ние пазим момчето. Стойте настрани от него. Кажи това на Ливанос.

— Нямам намерение да говоря пак с това копеле — въздъхна Ристо.

Матю, Сотир и племенникът му слязоха бавно и предпазливо от колата, но двамата мъже вътре очевидно нямаха намерение да им създават проблеми. Племенникът отвори със замах огромен нож и методично надупчи една от гумите им, просто за всеки случай. После тримата тръгнаха по тесните улички към колата на Пластирис. Краката на Матю не му се подчиняваха. Две кокалчета на дясната му ръка бяха ожулени, а кръстът ужасно го болеше. Вкусът на страха щеше да остане в устата му дни наред, но той беше благодарен, че се е отървал толкова евтино, и се чувстваше глупак, задето досега не е осъзнал колко неподготвен е за тази игра. Племенникът му се усмихна със снизходително съчувствие.

— Беше хитро да се престориш, че падаш. Но другия път го удари в топките, не в гърдите.

— Ще го запомня.

— Сега ще се обадим на дядо ти — каза Сотир. — Сигурно се тревожи.

— Благодаря, че се грижиш за мен.

Пластирис махна с ръка.

— Забавихме се, но е добре, че бяхме там. Знаеш ли къде е кръстникът ти?

— Не. Поне за момента. Но предполагам къде отива.

По стръмния път към Верия Фотис беше уверен, че ги следят. Таки му се присмя. *Това не е Америка, чичо, тук има само един път.* Което, малко или много, беше истина; само един хубав път — тесен и с много завои — достигаше до сърцето на Македония. Но нещо в бялото пежо го притесняваше — зацапаният номер, идеалната дистанция, която спазваше, дори когато накара Таки да намали. Гърците не караха толкова внимателно.

Той накара племенника си да спре черния меркури пред любимия му параклис, като преди това се увери, че още две коли са паркирани от другата страна на завоя, след който пътят се снижаваше към местност с жълтеникави хълмове, осеяни с тъмна растителност. Горещи и голи като Ливан, не като зелените хълмове на Епир. От малкото възвишение, жълтеникавобял в светлината на умиращото слънце, параклисът бдеше над цялата околност, сякаш издялан в стръмните скали отзад. Пежото също спря. Шофьорът си купи сувлаки и бира, но не взе нищо за по-възрастния мъж с него. После започна бавно да яде, разхождайки се между ръба на скалата и колата, без нито веднъж да погледне към Фотис, но явно в очакване.

Змията също не го поглеждаше направо, а косо, както бяха го научили отдавна. Цели десет минути се взираше в малкия параклис, който беше затворен, застанал на сянка в малкото преддверие, докато Таки крачеше като пантера напред-назад и си гледаше часовника. По тъмно пътят можеше да е опасен, но Фотис се тревожеше за други опасности. Най-накрая младият шофьор се качи в бялата кола и тя бързо изчезна от поглед. Може и да е съвпадение, помисли си Фотис, но все пак накара Таки да изчака още десет минути.

Седнал на задната седалка и подпрял се здраво с крака, за да не залита на безкрайните завои, старецът преглеждаше документите си. Три паспорта — гръцки, турски и американски. От много години не беше пътувал под чуждо име и вероятно и сега не се налагаше. Още преди часове можеше да е извън страната с някой полет от Атина или Солун, вместо да му призлява по тези ужасни завои. Но шансът нетърпеливите нюйоркски или местни следователи да го засекат беше твърде голям. Фалшивите документи за самоличност можеха да го измъкнат, но снимката му беше в досиетата на всички служби за

сигурност от двете страни на океана и ако го хванеха с подправен паспорт, проблемите му щяха да нараснат неимоверно. А гърците само си търсеха повод да го осъдят. Фотис въздъхна, после поклати глава при мисълта за огромната мрежа, активирана, за да залови един уморен стар крадец. Гърците бяха твърде немарливи, а американците прекалено заети с по-сериозни заплахи. Но предпазливостта го бе спасявала неведнъж и той не виждаше смисъл да я изостави след толкова много време.

Слънцето се бе снижило и Фотис съжаляваше за закъснението, което щеше да принуди Таки да кара по виеция се път към долината Козани по здрач. Фотис щеше да наеме малък самолет от летището край Козани до Черна гора или направо до Бриндизи, както преценише приятелят на Таки капитан Херакъл. После щеше да вземе някой полет от Рим на по-неизвестна самолетна компания като турски бизнесмен. Това щеше да свърши работа. Проблемът беше да стигне до Рим. Трябваше да се довери на смелия капитан Херакъл, който едва ли е бил повече от сержант. Херакъл, какво име само. Нещастниците, вече на 40–50 години, с техните тайни кодове, братства и героични псевдоними, как копнееха за отминалите дни. Дните, когато деянията им имаха патриотично оправдание — борбата с турските поробители или немската окупация, дори с комунистите — бяха отминали. Вместо това имаха черен пазар, контрабандисти на стоки и хора, подкупни чиновници, складове с оръжия — и за какво? Най-близкото положение до война, до което бяха стигнали, бе Кипър, когато глупаците военни не бяха предприели нищо. Фотис се чудеше как изобщо беше попаднал сред тях, още повече че по тази причина беше загубил родината си. В това отношение Андреас се бе оказал по-мъдър от него.

Рязкото подаване на газ, опасно при подобни завой, го изтръгна от унеса. Забеляза, че Таки нервно стиска волана, а очите му непрестанно се отправят към огледалото за обратно виждане.

— Какво има? — попита Фотис, раздвижвайки се нервно.

— Мотоциклетист. Настига ни бързо.

Сега старецът дочу шума на мотора — пронизителен и дразнещ рев — и го видя точно преди да мине в полето, което бе невидимо от колата. Точно в този миг излязоха на права отсечка и внезапно пред прозореца на Фотис се озоваха двама души с шлемове, яхнали мощен мотоциклет, и задният сочеше нещо.

Вратите на колата бяха бронейни, благодарение на Таки, но бронирани стъкла се намираха трудно, а тъмните само привличаха вниманието, така че пътниците бяха напълно открити за преследвачите си. Инстинктът му подсказваше да се отдръпне към другия прозорец, но дори така щяха да го видят. Вместо това Фотис се свлече надолу и се притисна към отсрещната врата, хвърляйки шапката си нагоре.

Двата задни прозореца се пръснаха почти едновременно, пронизани от куршума, и колата рязко зави, когато Таки се сви зад волана. Дъжд от стъкла се изсипа върху шапката и палтото на Фотис. Пистолетът явно бе голям калибър, може би 45-ти. Мотор. Бяха ли това хора на „17 ноември“, извършващи политически атентат? Стилът беше същият, но се намираха твърде далеч от Атина.

Мотоциклетът профуча напред, за да не бъде притиснат на завоя, и Фотис вече не виждаше хората, но си представи как задният се обръща на седалката, за да се прицели отново. Чу как Таки ровичка в жабката, ругаейки под нос. През счупените стъкла духаше свирепо. Фотис беше спокоен. Ако оживееше, щеше да почувства страха, но сега не се вълнуваше.

— Таки — опита се да извика, макар че превит по този начин, не даваше достъп на въздух до дробовете си. — Отбий и ги изчакай да се върнат.

Племенникът му щеше да се прицели по-добре от място, а и бронираната врата го прикриваше. Ако, разбира се, проклетият глупак успееше да отвори жабката.

Но вятърът отнесе думите му и Таки даде газ. Опитваше се да ги притисне, което не вършеше работа. Фотис се надигна да седне отново, но чу приглушения шум на изстрели отпред. Един, два, три. Предното стъкло се напука, а главата на Таки се отметна назад и кръвта му опръска тавана.

Фотис се вкопчи в облегалката, когато колата рязко намали, и използва момента, за да се мушне между предните седалки. Не виждаше пътя, но завъртя волана надясно, по-далеч от пропастта, в която още се виждаха ръждясалите останки от превозни средства на невнимателни шофьори. Това бе по-малката от двете злини. Малко възвишение забави още движението на колата, преди да излезе от пътя, да пропадне в канавката и да се заби в склона. Пръст и камъни обсипаха покрива и предния капак. Моторът угасна.

Фотис гледаше окървавения таван. Тялото му беше под таблото, а краката — върху седалката до шофьора. Не помнеше как се бе озовал там. Лявата страна на лицето го болеше и ухото му бучеше, сякаш някой му бе ударил силен шамар. Не усещаше лявата си ръка. Дясната май беше наред. Краката му мърдаха, но усещаше болка в крака или — не дай си боже — в бедрото. Макар че това едва ли имаше значение, тъй като вероятно щяха да го застрелят на място. Виждаше застиналото тяло на Таки, отпуснато върху волана, усещаше мирис на кръв и страх.

Странно беше, че известно време нищо не се случи. Мина цяла минута, преди да чуе шум от кола, и го изпълни надежда, че някой минаващ автомобил е изпреварил убийците. Обикновено на тях не им плащаха достатъчно, за да убиват странични хора. После си спомни за пежото. Чу гласове, които се приближаваха — силни и нервни. Усети тревогата на идващите във върховете на пръстите си. Въпреки късния час всеки момент можеше да мине друга кола. Колко неприятно, че не беше паднал с колата от скалата, за да им спести труда. Обикаляха наоколо, сякаш автомобилът щеше да ги ухапе. Не можеха да отворят вратата до Фотис, защото беше затисната до възвишението, а през замъглените стъкла не виждаха какво става вътре. Фотис импулсивно отвори жабката. От нея падна деветмилиметров пистолет и го удари по главата. Той изруга, но го хвана здраво и почувства адреналина на възвърналата се надежда. Само преди няколко секунди бе готов да се откаже от всичко. Какво лошо? Защо трябваше да се бори с всички сили, за да продължи нещастния си живот на болник? Но в момента не ставаше въпрос за това. Тъй като не можеше да си служи с лявата ръка, не знаеше дали първият патрон е в дулото. Щеше да се наложи да рискува.

Някой задърпа вратата на шофьора и успя да я отвори. Фотис не виждаше ясно, но усети, че човекът проверява жив ли е Таки и оглежда падналото тяло до него.

— Мъртъв ли е? — попита друг глас от няколко метра.

— Почти — отвърна по-млад глас от вътрешността на колата. Беше напрегнат, несъмнено младежът не бе виждал досега рана. — Какво, по дяволите, ще им кажем сега?

— Ами другият?

— Не мога да видя, на пода е. Навсякъде има кръв. Света Богородице, какъв ужас.

— Извади шофьора. — Другият глас прозвуча от по-близо.

— Здраво е заседнал.

— Дръпни се, аз ще го направя. Опитай да отвориш задната врата.

Сега по-възрастният се бореше с едрото тяло на Таки, а младият — със задната врата. Фотис се размърда и усети, че лявата му ръка донякъде си е възвърнала чувствителността. С мъка отново се отпусна върху седалката до шофьора, точно когато издърпаха Таки на пътя и по-младият мъж успя да отвори задната врата. Змията изстена мъчително, което не беше съвсем престорено.

— Жив е — извика по-младият и се наведе между седалките.

Ела по-близо. Точно така. Фотис бързо извади пистолета и удари с всички сили младежа под брадичката, пращайки го върху задната седалка. После насочи вниманието си към отворената врата на шофьора.

По-възрастният мъж, мустакат побойник с празен поглед и тъмен костюм, хвърли тялото на Таки и бръкна в джоба си.

— Недей! — нареди Фотис, насочил към него пистолета.

Щеше да застреля и двамата без предупреждение, ако не беше фактът, че не се бяха опитали да го убият веднага. Може би бяха правителствени агенти. Или хора на Андреас. Здравенякът извади от кобура под мишницата си пистолет 45-ти калибър, но твърде бавно. Фотис стреля два пъти, после още веднъж, докато мъжът падаше. Звукът не беше толкова оглушителен, колкото беше очаквал. Добро оръжие — лек спусък и малък откат. От години не беше използвал пистолет, мислеше, че е минал този етап в живота си. Мустакатият тежко се претърколи в канавката и замря. Мирис на барут изпълни колата.

Фотис отново насочи вниманието си към младежа. Той седеше на задната седалка, държеше се за окървавената брадичка, а със свободната си ръка се предпазваше. Сега бързо заговори.

— Почакайте, това е грешка. Опитахме се да им се обадим.

— Кой ви изпрати?

— Аз работя за него. — Той посочи към мъртвеца в канавката.

Фотис пхна дясната си ръка между седалките и опря дулото до коляното му. Младежът трепна и отмести крака си.

— Не мърдай — меко каза старецът. — Първо ще прострелям едното ти коляно, после — другото, а накрая ще те убия. Дори няма да ти задавам повече въпроси, затова най-добре отговори на този. Кой ви изпрати?

— Не знам. — Шофьорът трепереше от шок или от страх, но Фотис не се интересуваше от това. Само дето не се чувстваше доволен от положението, както някога. — Чух няколко неща. Някакъв руснак от Ню Йорк. Не му знам името. Дори вашето не знам.

— Значи не знаеш нищо, а, момченце?

— Така е.

Можеше и да е вярно. Пък и тази информация беше достатъчна. Естествено, Фотис знаеше, че Каров ще го преследва, но не бе очаквал да е толкова скоро, нито че ще го направи на гръцка земя.

— Защо казваш, че е грешка?

— Руснакът или който и да е отложи убийството преди половин час, но не можахме да се свържем с другите навреме.

— Онези с мотоциклета. Кой са те?

— Трябваше да се уверят, че някой ги е видял. Коли от насрещното платно. И после да изчезнат.

— За да прилича на някое от убийствата на „17 ноември“?

— Не знам, но звучи логично. Сигурно е така.

Някога щеше да посвети всичките си усилия, за да намери убийците и да ги накаже. Сега трябваше да изчака, може би завинаги. Дори не знаеше дали е успял да се спаси. Колко зле беше ранен? Колко опасно беше момчето? Можеше ли да кара сам пезото, или имаше нужда от малкия негодник?

— Къде ти е оръжието?

— Нямам. Аз съм само шофьор. Единственото, което се искаше от мен, беше да ви следвам. — Младежът се тресеше от страх, зъбите му тракаха — беше сигурен, че ще умре.

Фотис беше виждал по-възрастни мъже да получават сърдечен удар в подобна ситуация. Прекрасна, чиста смърт, особено полезна при политически екзекуции. Но сърцето на момчето бе прекалено здраво. А и твърде много страх щеше да го накара отчаяно да търси изход.

— Би трябвало да те убия. Няма да се поколебая, ако ми създаваш проблеми, но сега имам нужда от помощта ти. Искам да предадеш едно съобщение на човека, който ви е възложил поръчката. Разбираш ли ме?

— Да.

— Добре. Остани там.

Беше невъзможно да не се изложи на опасността от бърз удар, докато пропълзи през седалката на шофьора и излезе в хладния здрач, но младежът дори не помръдна. Старецът бавно се изправи. Болка прониза левия му крак, но той го удържа. Лявата му ръка беше безжизнена в по-голямата си част. Над лявото му око имаше цицина, но виждаше почти идеално. Може би имаше счупено ребро. Това бе направо чудо. Може би щеше да успее да избегне болницата. Отпусна се на полъха на планинския ветрец и се опита да не повърне.

Слънцето се бе скрило зад хълмовете, но небето беше още светло на запад и постепенно потъмняваше до индигово на изток. Капитан Херакъл нямаше да го чака вечно. Трябваше да побързат. Фотис накара шофьора да се опита да подкара меркурия и на четвъртия опит моторът запали, кашляйки и пращайки нещастно. Без буфери, със спукани гуми, колата с мъка се придвижи на заден ход през пътя, докато не застана на отсрещния ръб на скалата. После Фотис накара младежа да качи телата вътре: Таки зад волана, мустакатия — отзад. Беше тежка работа и шофьорът изцапа ръцете и якето си с кръв. Изми ръцете си с вода от шише и хвърли якето в пропастта.

Фотис взе портфейла на мустакатия и сложи шапката си на главата на мъртвеца. Тъй като не искаше да се раздели с някой от паспортите си, се задоволи да напъха пакет турски цигари в джоба на окървавеното му сако. Сивите мустаци допринасяха за ефекта. Разбира се, мъжът беше поне тридесет години по-млад от него, но кой знаеше какъв ще бъде ефектът от падането, може би щеше да заблуди някого, дори за малко. Фотис трябваше да се възползва и от най-дребното предимство, което можеше да спечели. Дори и най-обикновено объркване.

Щом падна мрак, той се поколеба за миг. Когато шофьорът беше проверил Таки, бе казал, че не е умрял. Ами ако още беше жив? Единственото дете на сестра му. Фотис никога не го беше харесвал, но той му беше верен и сега старецът изпита дълбока и непозната мъка.

Нещо като самота. Познаваше това чувство; също като страха то щеше да намалее с времето, но сега нямаше сили за нито една от тези емоции. Чакаше го достатъчно работа. Дори Таки да не беше мъртъв, вероятно щеше само да вегетира, ненужен никому. Но вероятно бе загинал. Дано да беше така. Фотис направи знак на шофьора.

Младежът хвана отворената врата за опора, запали мотора, натисна педала за газта с десния си крак и рязко се завъртя на левия. Меркурият се наклони, претърколи се и се залюля на прашния ръб, преди да падне. После изчезна в облак прах. Далеч долу се чу удар, последван от трясък. Фотис пристъпи до ръба и погледна в мрака. Едва успя да различи ожулената и изцапана с масло долна част на колата, която приличаше на обърнато по гръб насекомо. Нямаше дим и резервоарът не се запали. Едва сега забеляза светлините, които се доближаваха от запад.

Направи знак на шофьора да влезе в пезото и седна на задната седалка.

— Спри на малкия паркинг отпред. Не пали фаровете.

Колата, идваща от запад, се появи след няколко секунди, забави малко на мястото, откъдето беше паднал меркурият, но после продължи. Фотис чакаше и чакането го убиваше. Внезапно всичко го заболя и той затаи дъх. Умората замъгли ума му, не можеше да мисли за нищо. Имаше чувството, че нищо не се е случило, че рошавата глава пред него е на племенника му, че просто е сънувал. Ужасен сън. Ръцете му трепереха, бузите му бяха влажни.

— А сега какво? — попита тихо младежът.

Старецът въздъхна тежко.

— Ти си шофьорът. Карай.

ТРЕТА ЧАСТ

ЕПИР, 1944 ГОДИНА

Сухата и набита пръст на пътеката беше станала като камък и капитан Елиас не можеше да различи следи от стъпки или други белези някой да е минавал оттук наскоро. Отмина малкото изгорено селце Николаос, от което бяха останали десетина овъглени каменни стени. Върху най-голямата някой партизанин комунист беше написал с големи бели букви: *Какво направи днес за битката, патриоте?* Пътеката сякаш свършваше при все още запазения параклис „Света Богородица“, но капитанът я откри от другата му страна. Мястото наистина беше изолиране както му беше казал Георгиос. Високо и скалисто, неподходящо за кози или растения. Само за Бога. Религиозните люде винаги търсеха подобни места.

Параклисът „Свети Григорий“ се виждаше само на стотина метра по-нагоре, макар че отначало Елиас го взе за скала. Сливаше се със сивите камъни, които го заобикаляха. Стените и куполът му бяха се срутили преди години. Само тъмният правоъгълник на входа издаваше, че това е постройка. Почти неразличима пътека водеше до него. Наоколо нямаше дървета, само един-два по-големи камъка, недостатъчни за прикритие. Отляво и отдясно склонът беше почти отвесен, това беше единственият път. Единственото преимущество на капитана беше, че вратата гледаше право към току-що изгрялото слънце и малката долчинка, в която стоеше, още бе в сянка.

Гневът и умората го направиха непредпазлив и той се заизкачва по възвишението. Изостави пътеката, използваше камъните, свиваше ту вляво, ту вдясно, вървеше без определен ритъм, за да не бъде лесна мишена. На половината път нагоре чу остър звук и малко камъче подскочи на три метра вляво. Елиас бързо се скри зад последния голям камък между него и параклиса. Куршумът бе ударил прекалено далеч от него — или Коста го предупреждаваше, или ръката му не беше здрава. Може би беше ранен? Елиас извади собствения си пистолет, претърколи се надясно с риск да се плъзне надолу по стръмния склон,

после се закатери към параклиса под по-остър ъгъл. Стигна до североизточния край на постройката, без да привлече повече огън. А сега какво? Можеше да нахлуе вътре, стреляйки, но това щеше да го лиши от отговорите, които търсеше. Можеше да опита да се спазари, но Коста нямаше да повярва, че ще пощади живота му. Изстрелът беше единствената му информация. И тя говореше за някакво колебание.

— Коста, остави пистолета, качвам се.

За негова изненада отвътре се чуха два гласа, които спореха тихо, но настоятелно. Това може би щеше да се окаже единствената му възможност. Три бързи крачки и беше до вратата. Първо видя фигурата във вътрешността — свит монах в расо, а после друга до вратата, клекнала в сенките, с извърната глава. Елиас я удари силно с дръжката на пистолета и тя се свлече в мига, когато монахът извика:

— Капитане, моля те, не го наранявай.

Елиас се огледа, докато очите му свикваха с тъмнината. Помещението беше малко, нямаше къде да се скриеш. Само двамата бяха тук. Онзи в краката му явно беше десетинагодишно момче, в чиято отпусната ръка имаше пистолет. По-младият брат на Коста, Йоанис. После разпозна гласа на монаха и го погледна в упор.

— Коста.

Той седеше на малка очукана масичка. Расото се оказа дълга и широка риза, под която се виждаха набързо направени превръзки, пропити с кръв. Розово петно тръгваше по врата му и продължаваше по лицето, превръщайки го в демонска маска. Дясното око беше затворено и сълзеше; по-голямата част от косата му липсваше. Само лявата страна беше запазила хубостта си, която очароваше и жени, и мъже само допреди няколко часа. На масата пред него стоеше празна бутилка от вино, а остатъкът от нея се виждаше в чашата, която Коста държеше с лявата си ръка. До дясната се виждаха малки парченца хартия или плат.

Иконата беше подпряна на стената зад него, двете дъски бяха леко раздалечени, но иначе не беше пострадала. Очите на Божията майка гледаха към капитана, преценяваха го едновременно осъдително и опрощаващо, както го описваше Михалис. Това бе утешавало свещеника, но капитанът изпита само гняв. „И всичко това заради теб — помисли си той, връщайки поглед на иконата. — Брат ми, старецът, този младеж и колко ли още други през всички тези години? Ти си

просто езическа богиня, която има нужда от кървави жертвоприношения. Би трябвало да те изгорят.“ Вдигна пистолета, сякаш за да стреля между проклинащите ѝ очи, но вместо това го насочи към предателя.

— Чакай — каза Коста спокойно. Лапна едно от малките парченца на масата и отпи глътка вино. Сякаш сам си даваше причастие. Когато преглътна, се облегна и кимна. Елиас устоя на импулса да дръпне спусъка. — Моля те, не убивай брат ми — добави Коста. — Той не знае какво става.

Елиас отново погледна към проснатото момче и внезапно разбра смисъла на бележката от Стаматис. *Пожали момчето.* Не ставаше дума за Коста — той знаеше, че животът му ще бъде пожертван — а за малкия. Дали го бе наранил много, чудеше се Елиас. Но какво значение имаше? Момчето бе стреляло по него. Цялото семейство беше ужасно.

— Защо е тук?

— Не можех да вървя и да нося иконата.

— Затова баща ти е изпратил и брат ти. Защо не и сестра ти? Или пък цялото семейство, стига да си заслужава.

Младежът мълчеше.

— Ти ме предаде — продължи Елиас спокойно, сякаш обсъждаха времето. — Никой не ти вярваше, освен мен.

— Ти ме прати да ти свърша мръсната работа и аз го сторих.

В гласа му се долавяше ново предизвикателство. А може би винаги е било скрито у него, а сега пламъците, обгорили тялото му, го бяха освободили?

— Разбира се. Да крадеш и да убиваш, е в кръвта ти. Дадох ти задача, а ти ме предаде.

— Може би просто съм бил верен на семейството си.

— Свиня като баща ти не може да изисква вяност. Копеле, защо причини това на Михалис?

— Хвана ни с иконата.

— Баща ти е бил още в църквата.

— Имаше проблем с фалшивата стена.

— Ти си му казал къде да я намери.

— Да.

— Защото чу какво обясних на Мюлер.

— Да, но не беше лесно. Отне му време да направи малка дупка. Сторило му се, че германците идват, затова запалил пожара отпред. Цялата църква вече горела, преди да стигне до Богородица.

— Как се е измъкнал?

— Смяташе да мине през задната врата, но ти и другите вече бяхте отзад. Той чу свещеника, който щеше да ни налети.

— Защо не е минал през криптата?

Обгорялото лице сякаш измерваше капитана, докато претегляше думите си.

— Опита се, но там дебнеше някой.

— Германци?

— Не.

— А кой?

— Не можете ли да отгатнете? — Коста се размърда на стола и направи болезнена гримаса. Ефектът на виното явно отминаваше. Наблизо нямаше нито морфин, нито нещо, което да намали болката от подобни изгаряния. А след това цял живот щеше да ходи обезобразен.

„Ако го убия, ще му направя услуга“, помисли си Елиас.

— Защо трябваше да го убиваш?

— Не исках. Почти бях успял да го разубедя, когато татко излезе от криптата с иконата. Михалис веднага разбра какво е станало. Сби се с татко. Понечих да ги разтърва, но той започна да вика. Сигурно сте го чули.

— Стреляхме и не чухме нищо. Но това няма значение. Михалис е разбрал какво правите, затова е трябвало да го убиете.

— Първият удар беше само за да замълчи.

— Това е лоша рана, обикновено смъртоносна.

— Нямах време да мисля. Той се бореше дори тогава. Около нас всичко беше в пламъци. Трябваше да го ударя още веднъж. Той падна по стъпалата към криптата, проклинайки ни. — Погледът на Коста беше изпълнен с благоговение към спомена. — Помислих си, че може да оживее.

— Но не можа.

Коста кимна с такова тъжно изражение, сякаш неговият собствен брат беше умрял. „Какви странни животни сме ние“, помисли си Елиас.

— Ти как се измъкна?

— В онзи момент огънят отпред почти беше угаснал. Минахме през пожара.

Капитанът си представи стената от пламъци, разделяща смъртта от оцеляването, но на определена цена.

— Взех покривката на олтара и се увих с нея — продължи Коста. — Вървах пръв, баща ми ме следваше. Една греда ме удари и аз паднах. — Гласът му секна. — Баща ми...

— Те изостави.

— Не, опита се да ми помогне.

— Изоставил те е. — Разказът породил видение в ума на Елиас — ясно и категорично. — Нещо по-лошо, минал е по тялото ти, за да е в безопасност.

— Не. — Но младежът трепереше от болка и гняв.

— Той е куче, което би убило и собственото си дете за злато.

— Извади ме от пламъците.

— След това. След като е спасил иконата от огъня.

— Вие видяхте ли го?

— Не. Кой ти превърза раните?

— Леля. Само че не я бива много. Мехлемът не свърши работа. Лицето ми гори.

— Не е имала време. Баща ти те е отпратил, за да може да се спазари. Но не предвиди едно нещо.

— Как е баща ми?

— Изгореното се лекува дълго време, Коста. Може и никога да не се оправи напълно. Виждал ли си се?

— Не се и опитах. Сигурно изглеждам ужасно. Йоанис дори не ме поглеждаше.

При споменаването на името му момчето изстена, опита се да седне и повърна. Едва тогава Елиас взе тежкия пистолет, който лежеше до него. Започваше да се отпуска; скоро щеше да направи някоя сериозна грешка.

— Ето, приятелю, брат ти е жив. Но се чудя за колко ли?

— Това е във вашите ръце, капитане. Знам, че вие и господарят ви обичате да си играете на Господ.

— Какво има между Драгумис и баща ти?

Коста само се усмихна, крива усмивка, без сърце.

— Хайде! — насмешливо подкани Елиас. — Баща ти поне го разбирам. Но ти нямаш причини да прикриваш Драгумис. Имаш всички основания да ми кажеш истината.

— Предполагам, че сте прав, но ще е приятно да ви гледам как ще се борите на тъмно. Двамата прекарвате повече време в пазене на тайни един от друг, отколкото в бой. Вие сте слаби хора.

— Искаш ли да видиш как момчето умира преди теб?

Обгореният младеж се олюля на стола си, беше ясно, че агонизира от болка.

— Познавам ви, няма да го убиете.

Елиас погледна към детето и срещна неразбиращия му поглед. Нямахше да убие Йоанис, макар да не беше сигурен в това, докато Коста не го каза.

— Как е баща ми?

— Какво те интересува?

— Все пак ми е баща.

Може би това беше начинът. Коста би трябвало да е разбрал досега, че баща му е мъртъв, но всеки човек си има слабости. Елиас се огледа къде да седне, но не видя нищо подходящо.

— Змията го пипна. Ще умре, ако не се намеся аз. Кое то няма да направя, ако не ми кажеш какво точно стана там.

— Вие знаете какво стана. Какво значение имат подробностите?

— Каква роля изигра Драгумис?

— И как ще помогне това на баща ми? Ще повярвате на всичко, което ви кажа, само защото знам, че ще умра. Мога да ви настроя един срещу друг. Какво ли ще стане? Не ми пука.

— Хората ще ме послушат. Мога да защитя баща ти.

— Може, но те се боят от Змията. Не биха искали да го обидят. Мисля, че и вие не бихте го направили.

— Мислиш, че се боя от него?

— Не, моят капитан не познава страх. Вие сте роб на дълга. — Коста се разсмя, после трепна. — Божичко, боли. Защо не ме застреляте?

— Отговори на въпроса ми, по дяволите, или ще те заболи още повече!

— Добре, ще ви кажа истината. Слушайте ме. Всичко беше моя идея. Змията не знаеше нищо. Баща ми ми помогна, защото го

заплаших, че ще ви разкажа за всичките му подмолни истории. Не, чакайте, ето нещо по-добро. Той открадна иконата, за да не ви позволи да я дадете на германците. Баща ми беше патриот, дори герой. Какво мислите за това? Разкажете на господаря си тази история.

Момчето само го дразнеше. Беше го тласнал в неподходяща посока. Сега щеше да се наложи да използва други методи и сърцето му се сви при тази мисъл.

— Коста, ще те накарам да ми кажеш.

— Казах ви всичко. Аз го направих — откраднах иконата и убих онзи лицемер брат ви.

— Какво каза?

— Всички свещеници са лицемери. Религията е лъжа. Вие сте ми го казвали. — Фалшивата усмивка бе залепнала здраво върху обгорялото лице. — Не знаех, че харесвате брат си.

— Копеле!

— Сериозно. Мислех, че ще се зарадвате, задето съм го убил.

— Млъкни, копеле — едва изрече капитанът и цялото му тяло се стегна.

— Защо? Вече никой не може да ми заповядва. Нямам от какво да се боя или какво да крия. — Той си пое дълбоко дъх. — Прокълнат съм и ще се срещна с онова копеле брат ви в ада, където вече гори.

Движението беше неволно, но бързо. Рев и пламък изпълниха малкото помещение. Главата на Коста се отметна назад и ярка течност опръска древната стена зад него като абстрактна добавка към почти изчезналото изображение на светец. Звъненето дълго отекваше в ушите на Елиас. Дни наред, седмици наред. Ръката, държаща горещия пистолет, се отпусна. Веднага разбра, че е бил провокиран, вероятно дори го е знаел, още преди да стреля. Двамата бяха изиграли този ритуал на провокация и реакция, за да избегнат онова, което щеше да стане иначе. Но Елиас се чувстваше излъган. Беше научил малко. Коста умря, защитавайки баща си, който също беше мъртъв, а Фотис пазеше тайните си.

Капитанът вдигна иконата — стори му се твърде малка и лека за репутацията си. Дневната светлина, нахлуваща през вратата докосваше повърхността ѝ и варакут блестеше. От сенките очите вече не гледаха обвиняващо, а изглеждаха по-скоро тъжни и уплашени. Като на майка,

която знае, че синът ѝ е обречен. Двете дъски се бяха разместили, като че ли някой беше пипал нещо от едната ѝ страна.

Наистина ли щеше да я даде на Мюлер? Брат му бе загинал, опитвайки се да я защити. Не трябваше ли да уважи това смело, макар и безсмислено действие? И какво да направи, за да я задържи? Фотис или Мюлер щяха да я преследват където и да отидеше. И четиридесет селяни щяха да бъдат разстреляни. Тогава Михалис наистина щеше да е загинал безсмислено. Не, най-малкото можеше да я размени срещу живота на тези четиридесет души. А и оръжието, не биваше да го забравя — истинската цел зад цялата тази лудост.

Тих драскащ звук привлече вниманието му: малкият Йоанис с ожулена глава и разширени очи не гледаше към убития си брат, а към Елиас. Не се знаеше какво е видял и чул, но момчето се превръщаше в проблем. Свидетел срещу капитана. Свидетел срещу капитана, когото всеки можеше да използва. Единственият останал мъж от семейството, който щеше да продължи кръвната вражда. Логиката диктуваше очевидното решение. Фотис не би се поколебал, но той не беше Фотис.

Избута детето навън, където то започна да трепери като лист. Елиас отново влезе вътре и уви иконата в старото яке от овча кожа, в което я бяха донесли дотук. Коста гледаше сляпо към небето. Капитанът затвори очите на мъртвеца.

— Ще се върна за брат ти — каза той на момчето, когато отново излезе с пакет под мишница. — Няма да го оставя тук.

Момчето мълчеше, загледано в пространството, макар вече да не трепереше толкова.

— Тръгвай — нареди капитанът и те пое заедно надолу по склона. Когато стигнаха пътеката, Елиас погледна на юг. Скоро щеше да тръгне надолу, но сега не можеше да се отклонява.

Момчето трябваше да остане някъде и той реши, че знае къде. Все пак за миг остана загледан на юг, мислейки за Катарини. Неговото село. По един или друг начин щеше да се разчуе какво са направили с Фотис и това вече нямаше да бъде неговото село. Тогава щеше да се наложи да замине и вероятно никога да не се върне. Нямаше значение. След като прогонеха германците, щеше да живее в Атина, стига комунистите да не дойдеха на власт. Не очакваше другите да разберат необходимостта да постъпи така. Светът беше пълен с дребнави хора, но все пак това го натъжаваше. Прадедите му бяха живели тук.

Костите на баща му лежах в това село, а сега тук щяха да погребат и брат му. Но не и него, никога.

Капитан Елиас прогони тези мисли от ума си, прегърна момчето през раменете и го насочи на юг.

ПРОЛЕТТА НА 2000 ГОДИНА

18.

В бара на летището масите около тях бяха празни. И без това хората едва ли щяха да разберат нещо от тази странна история, реши Матю. Той се бе възползвал от факта, че Андреас беше дошъл да го посрещне и веднага го бе завел на най-близкото тихо местенце, настоявайки да чуе онази част от историята, която още не знаеше.

— И направихте ли размяната?

Андреас отпи от джинджифиловата бира, преди да отговори.

— Да. Стефанос предаде съобщението. Мюлер все още беше готов да се споразумеем. Войникът, когото убихме пред църквата, не означаваше нищо за него, щом щеше да получи иконата. Много от немските офицери правеха същото. Мертен, който управляваше Солун, потопи петдесет сандъка с откраднатото еврейско злато, надявайки се да си ги прибере след войната.

— Четох за това.

— Мюлер не търсеше злато. Изкуството, и по-точно религиозното изкуство беше неговата цел. Беше чул отнякъде за иконата, най-вероятно от баща си. Кражбата на произведения на изкуството беше семейна традиция. Научих това по-късно, когато го преследвах. Сам бе поискал да го разпределят в Гърция, за да открие иконата. При съществуването на Гьоринг, любителят на изкуството, и нацистката страст към окултното, навярно разказът му за икона със свръхестествени способности е привлякъл известно внимание. Може би някой от водачите им го е изпратил да се сдобие с нея — за подарък на фюрера, например.

Тонът на стареца беше циничен, но Матю почувства дълбочината на подозрението и отвращението му и тръпки го побиха. Нима подобно предположение беше толкова невъзможно?

— Епир беше в италианската окупационна зона — продължи Андреас, — така че Мюлер е трябвало да изчака. Дори когато германците навлязоха в нея, сред онези хълмове имаше стотици селца. Все едно да търсиш игла в купа сено. Гърците обичат да клюкарстват, но никой не би могъл да му каже истината за Света Богородица. Много

села имаха стари икони и всички твърдяха, че тяхната е чудодейната. Никой не знаеше къде е изчезнала истинската. След като отблъснахме италианците и преди германците да ни атакуват, брат ми я беше зазидал на тайно място близо до олтара — зад иконостаса. Удобно място. Само Михалис, дърводелецът и аз знаехме къде е.

— А Фотис не знаеше?

— Не. Точно затова трябваше да се обърне към мен. Мюлер бе наясно с политическото разделение сред партизаните. Комунистите бяха най-силни, затова германците се свързаха с другите групи. Ние също се биехме с тях, особено в Епир, където дебелогъзият Зервас командваше републиканците. Но той най-вече наблюдаваше комунистите и роялистите, които мразеше още повече, докато най-накрая не се помири с тях. С развитието на войната, когато разбрахме, че германците скоро ще си заминат, всички започнаха да мислят за следвоенната политика.

— Включително ти.

— Да, аз бях републиканец по сърце и пет пари не давах за краля. Искях да имаме президент като в Америка. Но с кръстника ти служехме на правителството в изгнание, а това ни правеше роялисти. По-добре роялисти, каквито и да е, само не и комунисти. И двамата с Фотис смятахме така и в определен момент това се превърна в център на мисленето ни. Но ние воювахме с германците, избихме много, изгубихме добри хора. Гледахме как изгарят селата ни. Моите хора се биеха.

Старецът отново отпи от малката си чашка и сякаш се отнесе.

— Затова Мюлер дойде при теб.

— При Фотис. Той беше регионалният ни командир. Той също е от Епир, от Янина, и се беше обучавал в Атина години преди мен. Когато аз попаднах там, той вече беше инструктор. Беше много умен и силен, твърд, какъвто исках да бъда и аз. Бяхме *патриоти*, затова станахме приятели. Съжалявам, сигурно вече знаеш всичко това.

— Повечето, но продължавай.

— След като германците обградиха армията ни, доброволно поискахме да се върнем в Епир. Правителството напускаше Атина и изпращаше хора по всички райони, за да организират борбата. Мнозина не успяха да стигнат там, накъдето бяха тръгнали. Съпротивата възникна от само себе си по места и комунистите се

справяха най-добре. Ние с Фотис работехме за британците, носехме писма и злато на Зервас. Можеш ли да повярваш, че те трябваше да му плащат, за да се бие? И въпреки това се бавеше. Фотис беше търпелив, но аз имах нужда да правя нещо. Хората от моя район бяха сформирали партизански отряд и аз се присъединих към него. Когато убиха капитана им, избрах мен да ги ръководя.

— Бил си твърде млад за това.

— Но по-възрастен от повечето от тях. Бях служил в армията, а баща ми беше предвождал борбата срещу турците преди години. Това беше от голямо значение за тях — какви са прадедите ти. Сякаш един герой не може да бъде баща на някоя пияна отрепка или обратното. Както и да е, Мюлер се свърза с Фотис. Предложи му сделка. Иконата срещу оръжие. Фотис ме убеди да се съглася. Трябваше ни оръжие, защото пушките ни бяха стари и повредени. Зервас трупаеше онова, което англичаните му даваха, и дори не бяхме сигурни чия страна ще заеме в края на краищата. Всички знаеха, че иконата е изчезнала. За мен приписваните ѝ свойства бяха само легенда. Бях съвременен човек.

Думите на Андреас бяха горчиви и защитата на Фотис отново прозвуча в ушите на Матю. *Как бих могъл да измисля такъв план? Да подпаля църква? Да изтъргувам толкова красива и свята икона?* Дядо му винаги оставяше по зрънце истина в лъжите си. Затова беше толкова убедителен.

— И изгарянето на църквата е било идея на Стаматис — каза Матю.

— Да.

— А Фотис изобщо не е смятал да даде иконата на германеца. — Матю произнасяше на глас всяка мисъл, която му хрумнеше, сякаш превеждаше на подсъзнанието си. — Цялата история е била извинение, за да разбере къде е иконата. За да те накара да му кажеш. Той се е свързал с Мюлер, а не обратното.

Андреас мълча дълго време, загледан в остъклената стена, зад която се виждаха натоварените писти.

— През всички тези години размишлявах над това — накрая заговори той. — Имах подозрения от самото начало. Затова лично аз измислих плана, който отиде по дяволите. Задържах бележката на Стаматис и накрая лично направих размяната. Искях да разбера каква

игра играе Фотис, но ние убихме двамата души, които можеха да ми кажат. Той — бащата, аз — сина. Колкото повече време минаваше, толкова по-малко исках да знам истината. Защото можеше да се окаже, че той е виновен за смъртта на брат ми, както и на селяните. И тогава трябваше да реша какво да направя по въпроса.

— Какво е станало със селяните?

Андреас стисна зъби.

— Мюлер ги разстреля.

— Какво, след като му даде иконата?

— На другата сутрин. Взе иконата, остави ме да си тръгна и същата нощ прибрахме оръжието. Беше добър удар — петдесет пушки, няколко картечници, сандъци с муниции. Фотис не разбра нищо, докато всичко не приключи. Излъгах го, че някой е видял Коста и го проследил, затова е трябвало да действам бързо, за да спася селяните. Фотис беше бесен, но се престори, че ме поздравява. Все още трябваше да работим заедно. На другата сутрин Мюлер застреля двадесет души. Беше успял да го отложи с един ден, но хората му искаха отмъщение. Това беше част от системата им, трябваше да го очаквам. Сигурно е сметнал, че проявява великодушие — само двадесет вместо четиридесет или петдесет. Двама от разстреляните ми бяха братовчеди, едната беше още момиче — Гликерия. Родителите ѝ искаха да се ожена за нея. Застреляха я с баща ѝ. Между убитите беше и пратеникът ми, Стефанос.

Матю си спомни снимките, които беше видял — проснати, сгърчени фигури в маслинен горичка — цялото мъжко население на едно село, подредено и разстреляно; между тях вървеше немски офицер и довършваше ранените. Това беше на Крит, помисли си той, но можеше да се е случило навсякъде в Гърция. Смъртта на свещеника Михалис е останала незабелязана сред всички онези убийства, капка в морето.

— Затова си преследвал Мюлер през всичките тези години. Не е имало нищо общо с иконата.

— Напротив, имаше, но не търсех нея, ако това имаш предвид. Тази икона носи нещастие. Когато чух изстрелите онази сутрин, ако беше у мен, щях да я унищожа. Съжалявам, че не изгоря в пожара.

Матю отпи голяма глътка от бирата си и си представи иконата с олющената боя и пронизващ поглед, обгърната от пламъци. Представи

си как постепенно потъмнява и се превръща в пепел. Ако беше изгоряла преди петдесет години, тази ситуация не би съществувала. Дядо му и кръстникът му нямаше да са противници. Самият той нямаше да бъде обсебен от нея. Но кой би могъл да каже дали не е внесла радост в живота на много други хора? Между презрението на Андреас — нещо като обратната страна на суеверието — и ненормалното благоговение на Фотис Матю бе съзрял само отрицателния ефект, който се дължеше повече на хората, участвали в събитията, отколкото на самата икона. Нима и неговото желание бе тъй презряно? Да, той я искаше, но само за да я изучава, да седи в забрава близо до нея. Другите навярно изпитваха същото. Църквата беше използвала иконата като положителна сила столетия наред, без нито една легенда за смърт и разногласия да бъде свързана с името ѝ. Трябваше да бъде върната на мястото си.

— Ужасна история, съжалявам.

— Просто една от многото през онези години.

— Имало е много екзекуции, нали? Карали са хората да плащат всеки път, когато сте нападали германци.

— Да.

— Но вие не сте спрели борбата заради това. Иконата няма нищо общо със случилото се. — Матю мразеше звука на собствения си глас. — Пък и оръжието ви е трябвало, нали?

— Да, по-късно пушките се оказаха много полезни при избиването на наши сънародници.

— Ако не беше сключил сделка с Мюлер, той щеше да избие повече хора.

— През целия си живот — замислено каза Андреас — съм смятал, че мога да преценявам хората. Невинаги, но достатъчно често, за да разчитам на преценката си. Когато някой ме лъже, виждам съвсем ясно каква е истината. Като на филм. По този начин съм разкрил много тайни, предпазвал съм се от грешки. Но във всичко, свързано с тази икона, се държах като слепец. Виждах само част от истината и решенията ми винаги бяха погрешни. Всяка моя стъпка беше в неправилна посока.

— Дядо, прекалено си суров към себе си.

— Не, не твърде. Имаше знаци и един по-умен човек щеше да ги разчете правилно. Знаех достатъчно, за да изключа Фотис от

размяната, но направих ужасна грешка, като се доверих на Коста. Това струва живота на брат ми. Спазарих се с Мюлер за нещо, което бе ясно, че не може да изпълни. Още двадесет души загинаха.

— Не си могъл да ги спасиш.

— Преследвах един призрак из Ню Йорк, докато Фотис кроеше измама под носа ми, използвайки и теб.

— Не си знаел за това. И не си отговорен за мен. Аз се държах най-глупаво от всички.

— Просто не си имал достатъчно информация. А и имаш слабост към иконата. Той отново е забелязал нещо, което аз пропуснах. През цялото време е бил на една крачка пред мен. И още е така.

— Ако не е мъртъв.

— Не бих се обзаложил за това.

— Мислиш, че мъжът в колата с Таки не е бил той?

— Нямам информация от първа ръка, но описанието, и по-специално възрастта не съвпадат.

— Трябваше да отида да го идентифицирам, но Сотир ме метна на самолета, не искаше да се замесвам в разследването.

— Бил е прав. Можеха да те задържат седмици наред.

— Поне щяхме да разберем.

— А може би не, тялото е много пострадало. Радвам се, че не ти се е наложило да го видиш. След ден-два ще се знае със сигурност — ще разберат по зъбите и отпечатъците. Но мисля, че не е той.

Андреас затвори очи и потъна в собствените си мисли. Матю отпи още една голяма глътка. *Той е забелязал нещо, което аз пропуснах.* Какво е видял Фотис? Какво мислеше Андреас, че е разбрал? Че Матю можеше да бъде принуден или вдъхновен от вярата? Вярно ли беше? Биха ли могли да се наричат тези полуоформени колебания, тези странни прояви на благоговение вяра? Трябваше ли да се срамува от това? Чувстваше се неудобно при мисълта как бе завел баща си при иконата. Какво беше очаквал, че Света Богородица ще изскочи от дървото и ще го удари по челото с думите „Ти си спасен!“? Или че баща му би могъл да изпита част от мистерията и радостта, които синът му изпитваше пред иконата. Че двамата ще се слоят в някакво безмълвно общуване? Ама че нелепо.

— Не знам какво да правя сега — каза Матю.

Старецът го погледна в очите за пръв път от много време.

— До този момент не съм те разубеждавал в търсенето. Помогнах ти, с каквото можах. Така ли е?

— Да. Бях малко притеснен от Сотир, но той ми спаси живота, затова съм му благодарен.

— Тогава трябва да ти кажа, че е време да се откажеш. Двама души са мъртви. Трети е в болница, четвърти е изчезнал. Тази игра стана твърде опасна, а наградата не си заслужава. Какво би направил с иконата?

— Щях да я дам на гръцката църква, както възнамеряваше Ана Кеслер.

— Това не е достатъчна причина да умреш или да рискуваш живота на другите. Госпожицата си взе парите и щом иконата не е у нея, е в безопасност. Ако не се отметне, показанията ѝ ще те оправдаят пред полицията. Няма смисъл да продължаваш. А и следата е студена.

— Ами руснаците?

Андреас въздъхна.

— Те са опасни хора. Трудно е да се намери информация за тях. Но ако изобщо са взели иконата, са се отървали отдавна от нея.

— Какво искаш да кажеш? Къде е изчезнала, ако не са я взели те?

— Искам да кажа, че подценихме Фотис. — Андреас го погледна твърдо. — Виждам, че не съм те впечатлил. Това значи ли, че няма да се откажеш да я търсиш?

Матю се почувства притиснат, а после внезапно го обхвана силен, абсурден гняв. Повече от всичко искаше да приключи с всичко това. То го плашеше и отвращаваше. Но защо не можеше да го каже? *Ще се откажа. Просто го кажи.*

— Значи рискът си заслужаваше, докато смяташе, че можеш да откриеш своя нацист — вместо това каза той, — но сега, щом Мюлер го няма, вече не си струва. Това ли искаш да кажеш?

— Специално за теб рискът никога не си е струвал.

— Питаш ме какво ще правя. Ами ти? Ще се откажеш ли?

— Искам да знам какво е станало с Фотис. Ако успея да го намеря, трябва да го убедя да говори с мен за случилото се някога. Сега разбирам, че това е трябвало да направя на първо място. — Андреас прочисти гърлото си. — Когато те моля да се откажеш, нямам

предвид само физическото търсене. Забрави за нея със сърцето и душата си.

Покрай тях премина стюардеса и се упъти към бара. Беше висока, руса, а професионалната ѝ усмивка бе заместена от силна умора около очите и устата. Тя напомни на Матю за Ана.

— Полицията ще ни изпревари по отношение на руснаците — продължи Андреас. — Натам са насочили усилията си. Аз ще проуча нещата и ще ти кажа какво съм разбрал. Това ще ти помогне ли? Или за теб ще бъде по-добре, ако забравя за случая? Трябва да мислиш за баща си. За жената. Те повече заслужават вниманието ти.

В гласа на дядо му се бе промъкнала нотка на отчаяние. Матю стисна юмруци, знаейки, че Андреас го наблюдава. Защо просто не го кажеше?

— Тази икона е като отрова — прошепна дядо му с глас, предрезгавял от емоции, толкова нетипичен за него, че гневът на Матю се стопи. — Като отрова в кръвта. Това се е случвало непрекъснато, ти не си първият. Трябва да се излекуваш.

— Отивам до тоалетната.

Матю бързо се изправи и се отдалечи. Инстинктивно тръгна към задната част на бара, тъй като нямаше представа къде е тоалетната. Може би изобщо не беше натам. *Остави я, откажи се.* Вълшебните думи. Защо не можеше да се принуди да ги изрече?

19.

Идеята не беше добра, помисли си Ана. Мисълта ѝ се мярна в момента, когато мъжът ѝ предложи мястото по телефона, но едва сега, застанала в мрачния, просторен кораб на катедралата, ѝ хрумна колко глупава е била. Тези престъпни търговци бяха ексцентрични и винаги се грижеха срещите им да стават на безопасно място. Дядо ѝ си беше имал работа с неколцина от тях, може би и с този, когото очакваше. Това беше причината да е тук. Но не ставаше дума за продажба; нямаше нужда от тайнственост, от среща в тази отдалечена готическа катедрала. Не би ли свършило някое кафене същата работа?

Катедралата „Свети Йоан“ беше прекрасна сграда. Никой не би очаквал да намери най-голямата християнска църква след „Свети Петър“ във Ватикана на Морнингсайд Хайтс, между Харлем и река Хъдсън. Както през средновековието, работата по нея бе продължила сто години, още не беше завършена и едва ли някога щеше да бъде. Ана не можеше да си представи квадратните кули, надминаващи тези на Нотр Дам, но и постигнатото досега беше забележително. Тя винаги я заобикаляше, за да влезе от западната страна. Докато се изкачваше по хълма откъм Ривърсайд Парк на Сто и дванадесета улица, масивната фасада се появи пред погледа ѝ. Слънцето се отразяваше в петнадесетметровия прозорец розета и осветяваше всяка извивка и украса, а редиците светци, по-високи от човешки бой, изглеждаха миниатюрни в сравнение с цялата сграда. Може би, както твърдяха много разумни хора, това си бе чиста загуба на пари, но Ана разбираше импулса да се строи в такъв мащаб, да се създаде сграда с величие, което изпълва очите и докосва душата. Това беше заместител на чистата духовност, която малцина изпитваха във всекидневието си. Беше създадена за хора като нея.

Широкият празен кораб беше достатъчно голям, за да побере цяла армия. Пътеките бяха осветени от множеството прозорци със стъклописи. Както ѝ беше казано, Ана застана пред мемориала на холокоста, паднала скелетоподобна фигура, изопната върху земята. Беше внушителна, но потискаща и след няколко минути тя се

почувства още по-притеснена, че я карат да стои тук толкова дълго, сякаш Дел Карос повтаряше най-мрачните слухове за миналото на дядо ѝ с този намек. Май изпаднаше в параноя, помисли си тя. Беше студено, чувстваше се сама, по-сама от когато и да било, а това говореше нещо. Празнотата на църквата отразяваше и увеличаваше празнотата в самата нея. Всъщност вътре имаше още няколко души, но те се губеха в огромното помещение на катедралата. Виждаше ги само като дребни фигурки на разстояние.

Една от тях се приближи към нея откъм олтара. Висок мъж, или поне така изглеждаше заради слабостта си, с къса руса коса и очила върху прозрачните сини очи. Незабележителни черти, но приятна усмивка, която не напусна лицето му от мига, в който забеляза Ана, докато не застана пред нея.

— Госпожица Кеслер?

— Аз съм.

— Ян Клее. — Той протегна ръка и тя я стисна. Меко европейско ръкостискане. — Работя за господин Дел Карос, който ви чака. Бихте ли дошли насам, моля?

Тя го последва, опитвайки се да разпознае акцента. Сигурно беше холандски, съдейки по името му. Той вървеше небрежно, но доста бързо. Ана се напрегна да не изостане.

— Дано не ме чака отдавна. Мисля, че дойдох навреме.

— Бяхте съвсем точна, не се безпокойте. Господин Дел Карос винаги идва по-рано. И е много търпелив.

— Завиждам му. Аз винаги закъснявам и съм нетърпелива.

Ян се засмя добродушно.

— Аз също съм такъв. Казват, че търпението идва с възрастта. Макар че човек по-скоро би очаквал обратното.

— Какво работите за господин Дел Карос?

— Върша много неща. Общо взето, съм му помощник. Той е доста възрастен.

— Разбира се.

Над главите им се виждаше огромният купол. Беше ръждясал и неукрасен. Дватамата спряха и го загледаха.

— Петдесет метра — каза Ян — от пода до купола.

— Така ли? — учудено попита Ана. — Не знаех. Вие сигурно добре познавате това място.

— Не, прочетох го в брошурата. — Той отново тръгна.

Започваше да ѝ става симпатичен. При всички случаи беше доволна, че Дел Карос има такъв начетен помощник, така онова, което ставаше, ѝ се струваше по-нормално.

Името не ѝ беше дало мира от момента, когато излезе от устата на Емил Розентал и тя се бе напрегнала да си спомни защо. Доколкото знаеше, дядо ѝ не си беше водил дневник, но календарите му бяха големи томове, подвързани с кожа, и в тях той записваше доста информация. Беше намерила дългата редица черни тефтери няколко дни след смъртта му на един рафт в кабинета. Бяха общо петдесет, номерирани и с дати. Канеше се да ги прегледа, но до вчера не ѝ беше останало време. Импулсивно беше взела онзи от 1984 година и веднага откри онова, което търсеше. Шестнадесети юни беше ограден, с отбелязани часове на излитане и пристигане на полета на „Пан Ам“ до Каракас — полет, който дядо ѝ не беше взел, защото се беше разболял. Вместо това баща ѝ беше заминал със собствения си самолет и вероятно се бе срещнал с човека, чието име беше написано отдолу — Роберто дел Карос. Два дни по-късно самолетът на баща ѝ се беше разбил в планините. Името беше същото, но дали и човекът беше същият? Може би просто беше твърде разпространено.

Изкачиха няколко стъпала към южната аркада, част от полукръглия коридор, заобикалящ хора и олтара, откъдето се влизаше в седем параклиса. Ян спря пред един вход в каменната стена отдясно. За разлика от следващите, които имаха декоративни решетки от ковано желязо и се виждаха изцяло от галерията, параклисът „Свети Яков“ беше скрит от погледа. Ана погледна към Ян и ѝ се стори, че долавя нещо предизвикателно в погледа му; отблизо очите му бяха плашещо безизразни. Тя дишаше задъхано, усещаше пулса в гърлото си. Но това беше нелепо, колекционерът просто беше предпазлив.

— Влезте вътре — мило я покани Ян.

Ана пристъпи под арката. Параклисът беше голям колкото малка църква, лишен от украса, с изключение на изящно изписаните прозорци и дялания каменен олтар, четирима светци, поддържащи кръста. На един стол седеше съсухрен старец, облечен в черен шлифер. В скута му лежеше сива шапка. Имаше кръгло лице, чисто бяла коса и воднисти сини очи. Погледът му не се отмести от олтара,

дори когато Ана тръгна към него и седна през едно място. Ян беше изчезнал.

— Благодаря, че дойдохте, скъпа моя.

Сега я погледна, един стеснителен поглед, преди да сведе очи.

— Аз ви благодаря. Идеята беше моя.

— Имам предвид, че ви разкарах дотук.

— Няма нищо. Обичам това място.

— Така ли? Доста е странно, но аз също го харесвам. А и има много дискретни местенца.

— Криете ли се от някого?

— О, да. — Той се усмихна дяволито. — От много хора. Това изненадва ли ви?

— Никак. Познавам някои от усложненията в живота на колекционерите.

— Разбира се, вие също сте колекционерка. И търгувате с картини, нали?

Тя ли му го беше казала? Или Розентал? Както и да е, не беше тайна.

— Уви, аматьор и в двете области.

— Но дядо ви беше известен колекционер.

— Познавахте ли го?

— Слабо. Преди много години работехме заедно.

— Ще бъде ли много грубо, ако ви попитам какво?

— Не много. — Той отново сведе поглед, местейки шапката из скута си с дългите си, набръчкани ръце. — Просто работата е много скучна. Особено отдавнашната, пък и вече съм забравил подробностите. Но ако не се лъжа, тук сме, за да говорим за по-нови неща, нали?

Какъв акцент имаше? Усещаше се влиянието на испанския, но имаше и още нещо. Пък и не приличаше на испанец. „Стига си се разсейвала“, смъмри се тя.

— Имах предвид сделка — отвърна Ана. — Обмен на информация. Не искам да звуча като търговец. Бих предпочела това да стане на приятелски начала.

— Не е нужно да се извинявате. Разбрах условията. Трябва да ви обясня защо съм бил готов да платя толкова за вашата икона, а вие ще ми кажете къде, според вас, е най-вероятно да се намира в момента?

Предполагам, че въпросите за дядо ви бяха просто за стопяване на леда. Така ли е?

Той изобщо не беше бърбив старец, трябваше да забрави за тази идея. Беше обмислил всичко много по-внимателно от нея.

— Нека направим нещата по най-простия начин — продължи той, като се приведе към нея. — Ще говорим подред, докато вече нямаме какво да кажем. Аз ще започна. — Дел Карос отново погледна към олтара. — Няма основателна причина да ви предложи такава сума за иконата. Проблемът е личен. Моят баща също беше колекционер и специалист по история на изкуството. Много обичаше византийското изкуство. Беше чул и чел малкото известно за Света Богородица от Катарини и между двете войни отишъл в Гърция да я види. Не било лесно да я открие. Иконата била местена насам-натам, а и няколко села твърдели, че тяхната е истинската. Може би са го вярвали. Гърците не са хора, които се интересуват от истинската история. Баща ми подкупил един свещеник и успял да види истинската икона. И бил така очарован от нея, че предложил на свещеника да я купи. Сигурен съм, че е предложил щедра сума, но напразно. Гърците не биха се разделили с нея на каквато и да било цена.

— Как се казваше баща ви?

— Уилям. Или поне така се произнася на английски. Както и да е, години по-късно аз също отидох да видя иконата. Опитвах се да стана колекционер, макар да ми се налагаше да работя друго, за да се прехранвам. Семейството ми не беше богато, въпреки любовта на баща ми към изкуството. Аз също се влюбих в иконата. Тя беше... Е, на вас не е нужно да я описвам. Имали сте на разположение години, за да ѝ се възхищавате. Завиждам ви за това.

— Изглежда на мен не ми влияе толкова. Може би не съм я гледала внимателно.

— Може би, но ефектът обикновено е незабавен, поне при мен беше така. Мога ли да ви попитам, вярвате ли, че Исус Христос е вашият спасител?

— Божичко, ама че въпрос. Честно казано, не съм сигурна. Необходимо ли е това, за да можеш да оцениш иконата, както трябва?

— Не говорим за оценка, а за нещо по-дълбоко. За способността ѝ да те развълнува. Да лекува, да успокоява, дори да учи. Дали вярата е необходима? Не, вероятно не. Не и като предварително условие, но е

трудно да усетиш докосването до духа и да не се промениш. Покръстването върви ръка за ръка с лекуването.

Този Дел Карос говореше като учител. В речта му не се долавяше евангелистки патос, но в последните му думи беше прозвучало скрито благоговение. Ана се почувства изолирана, чужда, неспособна да почувства нещо, което всички мъже около нея бяха успели да достигнат.

— Наистина ли вярвате в това?

— Вярвам в онова, което съм преживял. Уверявам ви, не съм човек с въображение. Животът ми не беше лек. Видях много жестокости, греховете ми са тежки. Греховете ми са тежки — повтори той, сякаш се чуваше за пръв път. Сега ръцете му яростно мачкаха шапката. Беше загубил част от самоконтрола си. — До известна степен тази вяра е бреме за мен, но това е неизбежно. През краткото време, когато иконата беше моя, изпитвах спокойствието и любовта, които винаги са живели у мен. Копнея за тези усещания. Затова ви предложих такава цена.

Беше ясно, че е казал повече, отколкото възнамеряваше, и думите му бяха изпълнени с горчивина. Вярваше му за причините, но в разказа му липсваха много неща.

— Знаете ли как иконата е стигнала до дядо ми?

Той тъжно се усмихна.

— Вие жадувате за миналото, а аз за бъдещето. Мисля, че сега е ваш ред да говорите.

Щеше да ѝ каже онова, което искаше да разбере, ако успееше да го накара да продължи. Каква част от истината му дължеше след този малък изблик? И какво знаеше той?

— Дядо ми имаше свои теории за иконата — започна тя, без да знае защо. — Твърдеше, че е много по-стара, отколкото се смята. Че е била нарисувана в Константинопол през четвърти или пети век. Според него била поръчана от Света Елена.

— Сериозно?

Ана беше очаквала скептицизъм или учудване, но думите ѝ сякаш объркаха стареца. Воднистите му очи се впиха в нея и той сякаш се вцепени.

— Предполагам, че това е абсурдно — бързо добави тя. — Нали старите икони са били унищожени? От огъня, от иконоборците, от

турците или някой друг.

— Несъмнено. Но ми е интересно как е стигнал до подобна теория. Знаете ли?

— Не точно. Предполагам, че е прочел нещо. А може нещо в самата икона да го навело на тази мисъл.

— Разбирам. — Езикът на тялото му подсказваше ужасна тревога, но гласът му остана спокоен. — Показвал ли я е на експерти?

— Поне аз не знам за такова нещо. Той много я пазеше. Виждали са я само няколко приятели. Но е възможно някой от тях да е бил специалист по история на изкуството.

— Но не е изследвана подробно — с датиране на боята и основата?

— Не, сигурна съм.

— Радвам се да го чуя. Тези хора нямат уважение към свещеното изкуство. Понякога, докато проучват творбите, им нанасят огромни повреди. Надявам се, че и вашият експерт, господин Спиър е бил внимателен с нея.

— Изключително. Той само я огледа.

— И какво полезно ви каза?

Не е твоя работа, искаше ѝ се да отвърне, но се въздържа. Този човек можеше да ѝ каже още много неща. Дразнеше се, защото не можеше да разбере какво преследва той. Иконата вече не беше у нея, затова каквото и да му кажеше, бе от малко значение. Освен ако беше решил, че определена информация е ценна или представлява заплаха.

— Господин Спиър работи за музея „Метрополитен“, а не за мен. Той потвърди, че иконата е стара, може би колкото онези от групата в „Света Катерина“. И толкова.

— Но той е проявил и личен интерес към реставрирането на иконата, нали?

— За това трябва да говорите с него.

— Много добре. А сега на въпроса. Къде се намира иконата, госпожице Кеслер?

— Никога не съм казвала, че знам къде е.

— Тогава най-доброто ви предположение. Какво дойдохте да ми кажете?

Тя погледна към олтара, подреждайки оскъдните факти в ума си, за да състави отговор, който поне донякъде би го задоволил.

— Има един човек на име Драгумис. Бизнесмен, който беше посредник на църквата, поне така твърдеше.

— Познавам го.

— Полицията смята, че може би е откраднал иконата от самия себе си. Руската мафия му е помогнала. Използвал е църквата, за да сваля цената, а после е инсценирал кражбата, за да не се налага да им я даде.

Старецът кимна бавно, но явно не бе доволен.

— Всеки, който чете вестници, би могъл да стигне до този извод. Но благодаря, че го потвърдихте. Има ли нещо друго?

— В момента иконата вероятно се намира в Гърция.

— Защо го казвате?

— Защо иначе Драгумис би отишъл там?

— Мога да се сетя за няколко причини. Да разбирам ли, че не сте сигурна в твърдението си?

Ана се гордееше с бързото си мислене. Дори сега би могла да приведе многобройни дребни факти, за да потвърди заключението си, но беше сигурна, че той ги знае. Затова замълча. Дел Карос отново кимна и се облегна, като че ли разочарован не толкова от нея, колкото от целия свят. И двамата гледаха напред. Набит брадат турист влезе в параклиса от отсрещната врата и заразглежда внимателно олтара.

— Кажете ми, госпожице Кеслер — най-накрая каза Дел Карос, — защо продължавате да се интересувате от иконата? Нали получихте добра цена.

— Не се интересувам — отвърна тя.

— Трудно ми е да го повярвам. Да не би да се е оказало по-трудно да се разделите с нея, отколкото сте очаквали?

— Трудно ви е да го повярвате, защото сте обсебен от нея и смятате, че всички трябва да бъдат. Малко е егоцентрично, ако ми простите, че го казвам. — Думите ѝ прозвучаха по-рязко, отколкото бе възнамерявала. Трябваше да внимава. — Иконата не ме интересува. Тук съм само защото се надявах да науча нещо за дядо си. Предполагам, че трябваше да ви предупредя.

— Тогава и двамата сме разочаровани — подчерта старецът. — И колкото и да е тъжно, сега вече нямам стимул да ви говоря на тази тема. Макар че не бих могъл да ви кажа много. Още веднъж се извинявам, че ви разкарах дотук.

Той я отпращаше. Просто така. Както беше ставало през целия ѝ живот, когато настояваше за нещо, когато въпросите ѝ бяха неудобни. Мъже! Баща ѝ, дядо ѝ, Уолъс, нещастният ѝ бивш съпруг Пол. Дори Матю. Притисни ги и те се затварят и те пращат да си ходиш, за да запазят великите си тайни.

— Мисля, че сте несправедлив — каза тя, опитвайки се да сдържи гнева си.

— Така ли? — Той изглеждаше развеселен.

— Опитах се да бъда откровена с вас. А вие не ми казахте нищо полезно. Не притежавам информацията, която ви е нужна, но ми се струва, че ако споделим идеите си, бихме могли да си помогнем взаимно.

— Значи аз съм егоцентричен и несправедлив. — Той пренебрегваше предложението ѝ. — Има ли още нещо?

— Да. Нечестен сте.

— И лъжец.

— Не ми приписвайте думи, които не съм казала.

— И защо смятате, че съм бил нечестен с вас?

— Дразните ме с тези подмятания за дядо ми, а после ми казвате, че нищо не знаете. И премълчахте много неща от историята, която ми разказахте.

— Това нечестно ли е? В моя бранш го наричаме предпазливост. Вие също бяхте предпазлива днес, макар в момента да сте доста небрежна.

— Кога бяхте в Гърция, за да видите иконата?

— Какво значение има?

— Може би е било през войната? Може би сте били там без покана? И може би не сте искали само да я видите?

Той вече не се забавляваше и тя разбра, че е стигнала твърде далече, още докато говореше. Не я биваше в игрите. Беше прекалено нетърпелива.

— Някой ви е напълнил главата с глупости — каза бавно старецът, гледайки я изпитателно.

— Не. Просто се замислих. — Беше чувала, че много мислене не води до нищо добро. Още по-лошо беше да говориш за онова, което мислиш. — Защо не ми кажете истината?

— Кажете ми какво са ви казали, а аз ще допълня подробностите.

— Никой нищо не ми е казал. Точно в това е проблемът. Ще приемам погрешно нещата, докато някой не ми каже истината. А междувременно бог знае какво ще измисля.

Беше налучкала слабото му място. Той се чувстваше заплашен от нея. Това бе рисковано и трябваше да внимава как ще си изиграе картите. Все пак нямаше никакви козове.

— Мислите, че съм бил от хората, които са плякосвали през войната, нали? Защото съм имал вземане-даване с дядо ви. — Той снижи глас, когато брадатият мъж се приближи, но шепотът му беше остър и неприятен. — Това, че имаш работа с крадци, не те прави също крадец, уверявам ви.

— Нима наричате дядо ми крадец?

— Казах ви, че греховете ми са тежки, но поне ги признавам. Действах последователно и вярвах в някои неща, независимо дали са били верни или не. Вашият дядо не вярваше в нищо, нямаше скрупули, играеше, както му изнася. От удобната и безопасна позиция на неутралитета.

— Чакайте. — Едно беше да имаш подозрения, друго някакъв си непознат да напада онова, което беше твое. — Не съм дошла да слушам как обиждате семейството ми.

— Така ли? — Той явно се разгорещяваше. Кръглото му набръчкано лице беше порозовяло. — Нали дойдохте да разберете нещо за дядо си? Молехте ме да ви разкажа за него. Какво очаквахте да чуете? Нима мнението ми за него ви изненадва?

Ян беше влязъл през отсрещната врата и следваше брадатия на около десет метра.

— Знам, че е бил замесен в някакви тъмни сделки — отвърна Ана. — И той съжаляваше за това. Но вярваше, че е запазил творби, които иначе са щели да изчезнат.

— Дете, ти нямаш представа за какво говориш. Никой музей не би купил нищо от него, както няма да купят и от теб, защото знаят, че са крадени. Наследила си мръсни пари. Спиш между крадени съкровища. Съжалявам, ако съм първият, който ти го казва, но се съмнявам в това.

Ана беше прекалено потресена, за да мисли ясно. Беше го накарала да проговори, но не бе очаквала да чуе такива думи.

Брадатият излезе през отсамната врата, а Ян се върна към другата. Когато отново погледна към Дел Карос, лицето му се беше успокоило.

— Знаеш ли — каза той с топъл и някак изненадан глас, — започвам да мисля, че аз съм глупак, а ти си умно момиче.

— Не знам за какво говорите.

— Напротив. Прекалено си умна, за да не си знаела за дядо си. Умишлено ме провокира и аз реагирах. И сега може би си мислиш, че си научила нещо. Но въпросът си остава, защо?

— Не научих нищо, освен че сте мразили дядо.

— За теб ли е тази информация или за някой друг? Хайде, кажи ми, не се бой. Просто обменяме информация и е ясно, че и двамата сме скрили по нещо.

Две жени на средна възраст влязоха в параклиса, бърбейки весело, но присъствието им не успя да успокои нарастващата паника на Ана. *Не се бой. Не би могъл дай каже по-плашещи думи.*

— Мисля, че е време да си тръгвам.

Той докосна ръката ѝ.

— И двамата ще тръгнем. Имаме нужда от по-уединено място. Ще възнаградя ума ти с някои отговори, но в замяна ще искам същото.

— Скоро имам среща.

Той леко хвана лакътя ѝ.

— Госпожице Кеслер, настоявам.

Тя рязко се изплъзна от хватката му, точно преди да я затегне, изправи се и излезе през близката каменна арка. Инстинктивно зави наляво към предната част на църквата. Нямаше опасност Дел Карос да я хване, но тя си спомни подвижността и наблюдателността на Ян. Разбира се, нищо не можеше да ѝ се случи тук, с всички тези хора, но не беше сигурна, затова вървеше колкото се може по-бързо, без да се затича. Надолу по стълбите, после покрай оградената с въжета част пред хора и към централната пътека на кораба. Внезапно пред нея изскочи брадатият турист.

— Госпожице Кеслер — каза той, — чакайте.

Тя се обърна и веднага забеляза страничния изход, както и Ян, който тичаше по стълбите откъм параклиса. Почти я бяха приклезили. Сега тя затича, насочвана от притока на адреналин към светлината отвъд изхода.

Метално стълбище водеше надолу към предната част на мръсна задънена уличка между катедралата и сакристията. Когато слезе, тя зави надясно и хукна към тесния паркинг, който извеждаше на булеварда. За съжаление в будката на пазача нямаше никого, но по средата на моравата стоеше набит младеж в костюм, пушеше и я гледаше внимателно. Колко от тях имаше тук? Това беше нелепо, какво ставаше, защо изобщо бе дошла? При това сама.

Отново зави и тръгна в другата посока. Петима азиатски туристи гледаха с учудване един от ослепителните синьо-зелени пауни, който се разхождаха свободно из двора. Забръмчаха камери, малко момиченце изпищя от удоволствие. Ана реши, че между тях няма да бъде в безопасност, и продължи напред. Отдясно стъпала и широка алея водеха към друга моравя, която също излизаше на булеварда, но заобикаляше и тя щеше да бъде на открито през цялото време. Рискува да погледне назад и моментално се почувства като глупачка. Набитият млад мъж прегръщаше някаква жена и си тръгна, хванал я за ръка. Паниката я бе объркала. Миг по-късно Ян се появи иззад ъгъла на сакристията, усмихнат и махащ с ръка като приятел, който я моли да го изчака. Ана спря объркано. Беше изнервена от мига, в който дойде. Беше ли разбрала всичко погрешно? Може би Ян щеше да се извини за настойчивостта на стареца. Беше ли се заблудила? Твърде уплашена, за да мисли разумно, тя го изчакваше да се приближи.

Брадацият се появи зад Ян. Той не махаше, нито се усмихваше, но бързо напредваше към тях. Излязла от транса, Ана се обърна и отново тръгна към края на моравата; отляво и отдясно имаше затворени градини, пред нея се намираше църковното училище, а между него и градините имаше тясна пътека, която може би стигаше до булевард Морнингсайд. Тя инстинктивно зави наляво през прохода между стените.

Когато зави зад сградата, осъзна грешката си. Моравата между училището и задната част на катедралата беше отделена от улицата с висока ограда. Никога не би могла да я прескочи. Нямаше време да се върне. Като дете, тя потърси скривалище между гъстите храсти. Не, това нямаше да ѝ свърши работа. Те искаха да я приклепят в някой пуст ъгъл на двора. Най-добрият ѝ шанс беше да ги пресрещне на открито. Затова затича обратно по пътеката.

Ян се беше облегал небрежно на каменната ограда на северната градина и пушеше. Когато тя се появи, той се изправи, но не се приближи.

— Госпожице Кеслер, ще изтощите и двама ни. Май е станало недоразумение.

Можеше да мине покрай него, но усещаше, че той е много бърз. В градината се виждаше шапка на стара жена. Азиатците си бяха отишли.

— Какво недоразумение? Шефът ви ме заплаши. — Тя не успя да предотврати потрепването на гласа си.

— Заплаши ви? — Ян изглеждаше развеселен от идеята. — С какво, да умрете от скука? Той иска само да поговорите.

— Да, ако е нужно със сила. Има си някаква идея, която държи да потвърдя. И не приема отказ.

— Вярно е, напоследък става труден. Упорит е, а маниерите му са отвратителни. Говорил съм за това с него. Съжалявам, ако ви е уплашил. Не искам да го оправдавам, но той е само един безвреден старец. Моля ви, върнете се и поговорете с него. Сигурен съм, че се чувства ужасно.

Беше се приближил до нея, без тя да усети, и Ана се опита да го заобиколи.

— Никъде няма да ходя с него.

— Разбира се. Просто не искаме да се разделим така.

Сега вървяха заедно по обратния път и Ана малко се поуспокои.

— Ще изляза на улицата. Ако иска да дойде на тротоара да се сбогуваме, добре.

— Чудесно. Ще го докарам с колата и можете да поговорите през прозореца.

Думите му бяха прекъснати от една фигура, която изскочи от градината и се блъсна в него. Брататият. Те размениха бързо и тихо няколко думи. После сякаш затанцуваха и Ян замахна, за да отблъсне другия. Чу се трясък и едрият мъж падна на колене.

Ана отстъпи, едва сега осъзнавайки случилото се. Двамата се бяха сбили пред очите ѝ, но всичко бе станало толкова бързо, че дори не беше разбрала. Брататият държеше лявата си ръка, тъмна кръв беше изцапала ръкава на сакото и се стичаше между пръстите му. На паважа

пред него лежеше голям черен пистолет, малко по-близо до него, отколкото до Ян. Няколко секунди никой от двамата не помръдна.

— Госпожице Кеслер — каза коленичилият мъж, без да сваля очи от холандеца. — Моля ви, отдалечете се.

Ана усещаше краката си натежали като главата. Опита се да осъзнае какво е станало. Изражението на Ян беше спокойно, но тя видя, че очите му преценяват разстоянието до оръжието, до мъжа, до нея. Видя и че от ръката му, притисната към крака, се подава неколкосантиметрово стоманено острие.

— Както забелязахте — обади се Ян — този човек ме нападна. Аз само се защитавах.

— Ана — настойчиво каза брадатият. — Матю ме помоли да ви наглеждам. Послушайте ме. Отдалечете се от нас.

Тя отстъпи на няколко метра. Имаше чувството, че мъжът на земята, макар и ранен, не обръщаше внимание на болката. Че беше коленичил само за да е по-близо до падналия пистолет. Сега положението беше равностойно. Никой от двамата не можеше да посегне към пистолета, без да се изложи на ударите на другия, но и никой не можеше да се отдалечи и да остави оръжието на противника. Ана се огледа за полицаи, които би могъл да се намеси.

После Ян отстъпи назад, не по алеята, а по градинската пътека, притиснал свободната си ръка към гърдите, сякаш готов да бръкне в сакото си, но без да го прави. Другият мъж се приближи до пистолета, протегна ръка, но спря дотам.

— Госпожице Кеслер — каза Ян, — съжалявам, че работата ни приключи по този начин. Моля ви, не оставайте с лошо впечатление. И внимавайте с този човек, очевидно е опасен. Бих ви изчакал, ако решите да си тръгнете сега.

Колко мило, че и двамата бяха толкова загрижени за нея.

— Мисля, че е по-добре да си вървите, Ян, преди да е станало нещо по-лошо.

— Много добре. — Той ѝ се усмихна. — Пазете се.

Не влезе веднага в градината, а продължи по пътеката и мина през арката в тухлената стена, която Ана дори не беше забелязала. После изчезна, бог знае къде.

Брадатият вече беше на крака, насочи пистолета към арката, а после внимателно се огледа, без да обръща внимание на Ана.

— Кървите силно — каза тя.

Той погледна подгизналия си ръкав и кимна.

— Беше глупаво. Не знаех, че е толкова бърз.

— Да го убиете ли искахте?

— Не. Това щеше да бъде лесно, той беше напълно съсредоточен върху вас. Опитвах се да го заловя, но беше твърде бърз. Добре че не ме уби. Казвам се Бени. Съжалявам за случилото се.

Той още не поглеждаше към нея. Ана осъзна, че би трябвало да се бои от него, по инстинкт или от емоционално изтощение.

— Матю ли ви изпрати?

— Не, дядо ви, но от името на Матю. Доколкото разбрах, момчето ви обича.

Ана почувства замайване, после ѝ призля. Несъмнено беше от шока. Искаше да седне на паважа и да се разплаче.

— Трябва да тръгваме — подкани я Бени. — Можем да вземем такси на Сто и десета.

— Къде отиваме?

— Първо в болницата. После на някое безопасно за вас място. Привлякохте нежелано внимание.

20.

Перонът бе по-празен, отколкото би предпочел. Матю никога не се взеше на метрото късно вечер, но се бе оказало невъзможно да хване такси близо до Гранд Централ и краката му привично го поведоха надолу по дългото стълбище и през бариерата. На горното ниво имаше неколцина души, слезли от влаковете или насочващи се на запад през широкия тунел към Таймс Скуеър. Той слезе на платформата за жилищната част на града, където нямаше почти никого. Само огромен бездомник с мръсна червена кърпа, който си говореше сам. Разтревожен и недоспал, Матю тръгна на север по мръсния бетон.

Трябва да се излекуваш.

Дни наред се беше отдавал само на изтощителното преследване. Понякога се сещаше за баща си и за Ана, но недостатъчно често, за да го отвлекат тези мисли от лова. Не беше прослушвал съобщенията на секретаря си, откак се бе върнал от Гърция, и се почувства гузен, когато чу две съобщения от майка си, ядосана, че не ѝ се е обадил. Имаше едно от Ана. Правела някакви проучвания, когато се върнел, можели да обменят информация. В гласа ѝ нямаше топлина — беше напълно делова, но той се зарадва, че изобщо се бе обадила. Веднага отиде в къщата на родителите си, без да се прибира у дома, и тази сутрин се опита да ѝ се обади оттам, но никой не вдигна.

Въпреки преценката на майка му, баща му изглеждаше по-здрав. Бузите му бяха поруменели, беше изпълнен с енергия и явно се чувстваше достатъчно добре, за да се накара хубавичко на Матю, задето е изчезнал без предупреждение. Посещението беше минало напрегнато, но накрая и двамата се почувстваха по-добре. Тъй като трябваше да бъде на работа следващия ден, Матю взе влака към града след вечеря. Вътрешният му часовник, който едва се бе адаптирал към гръцкото време, още не беше превключил на нюйоркско, и изтощението, съчетано с пътуването и емоционалния стрес, го бе довело до странно, почти сюрреалистично състояние. Очите му се

затваряха, но сърцето биеше като лудо. Някое лице или цвят изпъкваха сред тълпата. Имаше огромна нужда от сън.

Група хлапета с шумно крещящ касетофон се спусна по стълбите. Те позираха и ругаеха в свлечените си джинси и бейзболни шапки, демонстрирайки изкуственото среднощно оживление на пияни младежи. Матю се отдръпна от тях. От тунела се чу шумът на влака.

Трябва да се излекуваш.

Имаше усещането, че почти е успял. Пронизващите очи, в които се криеше загадка, бяха останали някъде назад, в някакъв живот насън, през който бе минал набързо. Знаеше, че иконата не е в Гърция, но не го напускаше усещането, че я бе оставил там. Тя беше част от онази култура; красотата и уникалността ѝ нямаха място в този град без история. В Солун миналото и настоящето се сливаха. Миналото бе прогонено от Ню Йорк, дори индивидуалното минало, неговото минало. Беше изгубено, забравено като куфар на рафта за багаж. Никога не се беше случвало. Подобна магия не съществуваше.

Замаян, той седна на дървената пейка, за да се успокои. Това бяха мисли, породени от умората, илюзии на травмиран ум. Не можеше дори да ги разбере. Опитваше се да се освободи от емоциите с помощта на волята и в това деликатно и свръхчувствително състояние на ума му се струваше, че почти е успял. Но това бе заблуда, безсмислица. На сутринта всичко щеше да бъде по-ясно.

Вдигна поглед, когато огромна фигура се надвеси над него.

— Исус знае греховете ти. Не можеш да го заблудиш.

Матю трепна и удари ожуления си гръб в облегалката. Налудничави кървясали очи гледаха към него, миризма на немито тяло нахлу в носа му. Мърморещият под носа си бездомник беше започнал да крещи.

— Сигурно си прав.

— Бог Отец знае кога лъжеш. Той вижда в сърцето ти.

Ревът на влака изпълни гарата. Не можеше да се измъкне от бездомния проповедник по нормален начин, затова Матю прескочи облегалката на пейката и тръгна към лепнещата от дъвки платформа към жълтата линия. Отразената светлина тичаше по счупените бели плочки на стената, после квадратната муцуна на влака премина покрай него. Гласът на проповедника го застигна отзад:

— Той ми каза за теб. Ти си една от изгубените души. Греховете ти са големи, но за Исус няма невъзможно. Покай се и се помири с Бога.

Няколко сребристи вагона отминаха, с издраскани прозорци, флуоресцентна светлина и малко хора в оранжевите седалки. Влакът забави ход и очите на Матю се втренчиха в една фигура или може би само лице зад една от вратите, което бързо отмина. Широки тъмнокафяви очи, разтревожени или натъжени, половината лице бе обезобразено. То изчезна за миг, но по тялото на Матю сякаш премина електрически ток. Беше виждал и преди това лице, тези очи. Може би насън.

Влакът спря и една врата се отвори пред него. Качи се, но не седна, а погледна обратно към перона. Бездомният гигант още стоеше до пейката и си мърмореше. Кой знае защо неговата позната лудост изглеждаше по-малко заплашителна от лицето, което бе видял през прозореца, и Матю почти бе решил да слезе, когато вратите се затвориха и влакът стремглаво хукна напред. Трябваше да се хване, за да не падне.

Във вагона нямаше никого, а в предния седяха само две възрастни жени. Матю здраво се държеше, загледан във вратата на вагона, очаквайки привидението отново да се появи. Или някоя нова заплаха. Сега съжаляваше за всичко — за всеки инцидент и решение, които го бяха замесвали все повече в това кърваво преследване и го бяха отдалечили от удобния му, еднообразен живот. Не можеше да понесе това изтощително обсебване, страха, ужасната параноя. Нищо не се беше случило. Беше видял някакво лице. Един бездомник му беше досаждал. И какво? Внезапно всяка среща придобиваше скрито значение.

Още няколко души слязоха с него на Седемдесет и седма улица, Матю изтича по стълбите и излезе на осветените улици като преследван от демони. Лексингтън авеню с множеството си цветарски магазини, кафенета и ателиета за ксерокопиране беше пусто в един часа сутринта. Една решетка изтрака под краката му и го стресна, такси, завиващо по Осемдесета, едва не го прегази. Празните странични улички го плашеха още повече. Беше топло, но него го тресеше. Може би беше болен. На Второ авеню заради ресторантите и денонощните магазини за деликатеси имаше повече хора и той се

поуспокой. Когато влезе в жилищния блок, изпусна ключовете си върху черно-белите плочки, бързо ги вдигна и отново ги изпусна, ругаейки шумно на кънтящото стълбище. Едва познаваше останалите жители от сградата. Никого не би могъл да повика на помощ.

След два етажа отключи двете ключалки и влезе в претъпканата кухня. Трябваше му няколко секунди, за да осъзнае, че нещо не е наред. Лампите светеха. После чу движение, тихото влачене на крака, изскърцване на дъска. Точно се оглеждаше за някакво оръжие, когато тя го повика.

— Матю.

Ана се появи на вратата на спалнята, изглеждаше точно така, както се чувстваше и той. Косата ѝ беше разрошена, под очите ѝ имаше тъмни сенки, беше измачкана, сякаш беше спала с дрехите. Видя му се изключително красива.

— Как влезе?

— Бени ме пусна.

— Бени?

— Езраки. Не ми казвай, че не познаваш Бени.

Внезапно се сети. Израелският приятел на дядо му, който се занимаваше с проучвания на пазара или нещо подобно. Бивш член на Мосад, ако някой от тях изобщо можеше да се нарече бивш.

— Да, познавам го, но никога не съм му давал ключове.

— Имаше голям набор шперцове и каза, че отваряли осемдесет процента от обикновените ключалки в града.

— Колко успокоително. Защо те доведе тук?

— Забърках се в нещо. — Тя се опита да го каже насмешливо, но гласът ѝ секна. — Той реши, че не бива да се връщам веднага у дома.

Матю бързо се обърна, за да заключи ненужните ключалки, и се обърна точно когато тя се спусна към него и челото ѝ се удари в брадичката му.

— Извинявай.

— Няма нищо.

Той я прегръща няколко минути, притиснал я здраво, забил пръсти в ребрата ѝ. Бе странно да изпитваш такова успокоение и да можеш да дариш такова успокоение, когато си толкова разстроен. Не бе очаквал, че някога ще я прегърне пак. Умът му беше препълнен с всякакви обяснения, оправдания и молби, с които да спечели отново

доверието ѝ, недостатъчни и неубедителни дори за самия него. Но ето че тя беше тук. Без обяснения, без извинения. Чувстваше топлия ѝ дъх върху шията си и аромата на алое от шампоана ѝ.

— Чувствам се глупава — прошепна тя в яката му. — И уплашена.

— Кажи ми какво стана.

Ана бавно го пусна и седна до малката кухненска маса. Той кипна вода за чай, който нямаше да изпият, докато тя му разказваше за Розентал, Дел Карос и схватката в катедралата. Когато той завърши с приключенията си в Гърция, беше три сутринта. Матю хвана ръцете ѝ, които трепереха от умора.

— Не мога да повярвам, че си тръгнала да издирваш този човек след речта, която изнесе миналата седмица.

— Мислех, че е просто възрастен колекционер — отвърна тя. — Не ми се стори опасно. Реших, че може да науча това-онова.

— Успяла си — разсмя се Матю.

— Мен също са ме учили на някои неща. Трябва да прецениш източника. После трябваше да си отворя голямата уста и да се престоря, че знам някои тайни. Чудя се дали ще ме потърсят.

— Съмнявам се. Вече знаят, че си наблюдавана.

— Може би смятат, че знам къде е иконата.

— Какво мисли Бени?

— Същото като теб. Искали са да ме отвлекат, докато са имали шанс, но няма да опитат пак. Искат само иконата. Не мога да разкарам проклетото нещо от живота си, макар че го продадох.

„Това е, защото допусна мен в живота си“, едва не отвърна той, но после размисли. Няколко мига мълчаха.

— Значи са изчезнали, така ли? — отново се обади Ана. — Иконата и кръстникът ти.

— Така изглежда. Всъщност имам едно предположение къде може да бъде.

— Сериозно, къде? Не, не ми казвай.

— Нямам намерение. Всъщност се опитвам да забравя за цялата история.

Тя силно стисна ръцете му.

— Точно това трябва да направим.

— Много съм уморен.

— Трябва да поспиш. Сега мога да се прибера.

— Какви ги говориш?

— Сигурна съм, че ще е безопасно. Трябва ти време да събереш мислите си.

— Никъде няма да ходиш. Не искам да те изпускам от поглед.

— Добре. — Тя му се усмихна. — Но не знам дали ще заспя. Боя се, че ще сънувам кошмари за хора, които ме преследват.

— И аз тази вечер имах чувството, че ме следят.

— Кога?

— По-рано. В метрото, по пътя към къщи. Не се тревожи, нямаше никого. Чиста параноя, но наистина изпитах чувство, че някой или нещо ме следи.

— Тази история ще те изяде жив. Моля те, обещавай ми, че ще се откажеш.

— Добре — съгласи се той и гласът му прозвуча убедително дори за самия него. — Трябва да го направя, не съм за тази работа.

Ана заобиколи масата и го прегърна.

— Обещавай ми.

— Обещавам. Искам да престана. — Той затвори очи. — Моля се само те да ни оставят на мира.

— Можеше да е той, определено можеше да е той.

Бяха се преместили от кафенето в колата, за да може Бени да пуши. Пък и оттам имаха по-добър изглед към улицата на Матю. Нито момчето, нито Ана още бяха излезли, което Андреас прие като знак, че са се сдобрили.

— Но не можеш да бъдеш сигурен — каза Андреас.

— Как да бъда? — Бени блъсна вратата и веднага запали цигара. Плътна превръзка покриваше лявата му ръка и правеше някои от движенията му тромави. — Не съм го виждал никога, освен на снимки. А всички старци изглеждат еднакво.

— И защо мислиш, че може да е той?

— В лице приличаше. И би било нормално да държи край себе си човек като този холандец. Защо един обикновен колекционер би имал нужда от убиец?

— Той не е обикновен колекционер. И със сигурност е опасен. Но това не значи, че е Мюлер.

— Кеслер смята, че е той.

— И какви са основанията й?

— Женска интуиция? Не знам. Беше прекалено уплашена, за да я разпитам подробно. Но очевидно е признал, че е виждал иконата преди години. И не само това. Останала с впечатление, че е прекарал известно време с нея, че я е притежавал. Когато решил да прекрати разговора, тя го обвинила, че я е откраднал, за да го предизвика.

— И очевидно е успяла.

— О, да. След това интересът му към разговора нараснал неимоверно. Беше й изкарал ума от страх. От това заключавам, че тя е направила същото с него по някакъв начин.

— Нямах представа, че тя знае за съществуването на Мюлер.

— Може би не, поне по име. Но не е глупава, а и е чувала слуховете, че дядо й е купил иконата от нацистки офицер, който я плякосал. Не й е било нужно да знае името му, за да се досети, че може би това е същият човек.

— Разбира се. Макар че е било дяволски глупаво от нейна страна да го предизвика така.

— Не е знаела с кого си има работа.

— Добре че си бил там.

— Добре че ме накара да я следя. Сега отново можем да попаднем на Мюлер. И тогава неверниците ще трябва да ти се извинят. — Бени поклати глава озадачено, дърпайки от цигарата.

Нещо в погледа на тъмните му очи накара Андреас да се почувства неудобно.

— Ти би го ексекутирал — по-скоро заяви, отколкото попита старецът — в църквата, ако беше сигурен, че е той.

— Какво ме интересува църквата? Пък и тази повече прилича на музей.

— Значи отговорът е положителен.

— Ако бях сигурен, защо не? Щеше да бъде рисковано наистина. Щеше да се наложи да очистя и холандеца, а наоколо имаше доста хора. Но колко шансове може да очаква човек?

— Безразсъдството ти ме притеснява. Чудя се дали трябваше да те включа в тази работа.

— Какво безразсъдство? — Бени издуха дим в лицето на събеседника си. — Дотук само си говорим. Влизаме в празни стаи. Получаваме недостоверна информация. Единственото безразсъдно нещо, което направих, е, че спасих момичето.

— Прости ми, с това се справи добре. Но аз ти вярвам, а онова, което чувам, ме безпокои.

— Не разбирам защо. И двамата знаем, че този човек трябва да умре. Но това няма значение, защото го изгубих и кой знае дали някога отново ще го намеря.

— Не си го изгубил, а си се погрижил за госпожица Кеслер. Така е било правилно. Сега си ранен, а аз не мога да ти помогна. Пък и бодигардът му. Тази работа стана доста опасна.

Няколко секунди Бени го изучаваше.

— И казваш, че трябва да се откажем?

— Да оставим на властите да се занимават с него. Това казах и на Матю. Обстоятелствата не са в наша полза, а целта не си заслужава риска.

— За всеки от нас целта е различна. Твоето момче е невинна душа и преследва една икона, която ще му донесе само мъка, независимо дали ще я намери или не. Прав си да му казваш да не се занимава с нея. А нашата цел е много по-проста.

— Твоята цел.

— Добре, моята. Проста, директна, оправдана и аз мога да я осъществя.

— Да, с превързана ръка и без да знаеш дали това е човекът, когото търсим.

— По дяволите! — изруга Бени и загаси цигарата в мръсния пепелник. — Току-що разговаряхме за това. Раниха ме, докато изпълнявах поръчението, което ти ми възложи. Щеше да бъде много по-лесно да ги елиминирам.

— Следващия път няма да бъде лесно. Вече те познават.

— Мен ли се опитваш да убедиш или себе си? Твоя идея беше да търсим Мюлер. А сега, когато почти успяхме, искаш да се откажеш. Какво тогава преследваше през цялото това време?

Очевидно на лицето му беше изписано нещо, което предизвикваше този въпрос. Колкото и пъти да си припомняше живота си, не можеше да открие отговора. Повече от петдесет години

мечтаеше да се изправи срещу Мюлер. Все още го желаше като несъзнателен рефлекс, като дишането. Но нещо се беше променило. Имаше моменти, когато си припомняше брат си Михалис, детето Михалис, толкова ясно, сякаш го беше видял преди няколко дни да тича по площада към него с кръгли тъмни очи, слабички ръце и крака, разрошена коса и малък белег на челото на мястото, където го беше уцелил неточно хвърлен от самия Андреас камък. Но пламенният Михалис от годините на войната, младежът, загинал мъченически в църквата, се размиваше в съзнанието му като мит. Същото се отнасяше за всички останали. Стефанос, Гликерия, смелият Георгиос, нещастният Коста — всички мъртъвци се бяха превърнали в смътни спомени. Събитията бяха вдълбани в съзнанието му и той знаеше, че са били истина, но участниците се бяха превърнали в призраци, сякаш подобна смелост, предателство и скръб никога не биха могли да съществуват в истинския живот. Дори закоравелият убиец капитан Елиас изглеждаше неистински — роля, която някога бе играл, а после захвърлил. И горе-долу беше вярно.

Сега реалното за него беше опустошеното от болестта тяло на сина му, опасното положение, в което бе внукът му. Младият безмилостен Фотис беше сянка; старият заговорник Фотис — любезен, заядлив, страстно вкопчен в живота — беше човекът, когото познаваше сега. Трудно бе да запазиш десетилетия наред желанието си за отмъщение. Кой знаеше кога една дума или мирис щеше да го върне обратно в онези тежки времена? Все още се случваше, но все по-рядко и по-голямата част от времето и енергията му бяха посветени на живите, както беше правилно. Искаше да запази всеки от тях от опасност, от миналото, да ги опази един от друг и това изглеждаше невъзможна, но достойна мисия сама по себе си.

— Не искам момчето да пострада, Бени. Не искам и ти да пострадаш.

— Нали не смяташ, че другата страна ще остави нещата така, каквото и да правим ние. Те все още търсят. Срещата с момичето показва колко безразсъдни са станали. Тя не знае нищо, но те бяха готови да я отвлекат, защото им намекнала нещо. Кой ще бъде следващият?

— Вече знаят, че сме по следите им. Ще бъдат по-предпазливи.

— Не разчитай на това. Когато стане дума за тази икона, старците не действат логично.

Това беше истина. Изправени пред смъртта, те усещаха, че няма какво да губят, а можеха да спечелят истинско или духовно безсмъртие. Затова бяха способни на всичко.

— Тогава трябва да бъдем нащрек. И да потърсим помощта на полицията.

— Най-добрата ни защита е да ги открием сами.

— Приятелю — меко каза Андреас, за миг несигурен какво смята да каже, — имаш ли близък човек в момента? Съпруга, любовница?

— Какво общо има това със случая?

— Къде е синът ти?

— В Израел. При майка си. Където трябва да бъдат добрите евреи.

— Защо не си при тях?

— Разведохме се преди години. Ти го знаеш. Пък и не мога вече да живея там. Пълно е с фракции, а мен ме смятат за несериозен. Не обичам да ходя там дори за малко.

— Идвало ли е момчето тук?

— Да. Понякога се виждаме, понякога не. Какво намекваш, Спиридис? Че имам нужда от любов?

— Семейството прави човека по-стабилен. Рисковете се пресмятат съобразно онова, което можеш да изгубиш. Човек, който няма какво да губи, е силно, но опасно оръжие. Аз се чувствах по този начин, когато дойдох при теб преди две седмици. Но вече не е така.

Известно време мълчаха, докато Бени пушеше третия си „Голоаз“. Андреас съжаляваше за личните въпроси и назидателния си тон. Бени беше твърде възрастен, за да му говори така, но настроението го бе обзело неочаквано.

— Какво ще правим с тези двамата? — попита едрият мъж, посочвайки с брадичка към апартамента на Матю. — Не мога да си играя на бодигард. Имам си друга работа.

— Госпожица Кеслер би трябвало да съобщи в полицията за случилото се вчера. Така може би ще бъде донякъде защитена. А и полицията може да открие Дел Карос.

— Защо? Той не е направил нищо. А неговият човек ме наръга, когато му опрях пистолет в ребрата.

— Можем да я помолим да не споменава името ти, ако това те притеснява.

— Не. Имам разрешително за частен детектив, пистолетът е регистриран. Но случилото се може да изглежда зле за всички останали. Защо е разговаряла с купувачи, след като е продала иконата? Защо дядото на заподозрения е наел детектив да следи приятелката му? Пък и не бих разчитал на полицейската защита. Рядко я осигуряват.

— Матю може да отиде в къщата на сина ми за известно време. Жената може да го придружи. Там ще бъдат в по-голяма безопасност.

— Ще се обадиш ли на твоя човек? На Морисън?

— Да. Снощи, когато получих съобщението му, беше твърде късно. Ще му се обадя още днес.

— И ще ми кажеш, ако е открил нещо интересно?

— Може би.

Бени яростно издиша.

— Не си играй с мен, Спиридис, иначе ще се откажа от теб.

— Това ще бъде истинска трагедия.

21.

Този път Морисън поиска да се видят. Андреас го откри на ъгъла на Петдесета улица и Пето авеню под надвисналата фасада на катедралата „Свети Патрик“ и двамата тръгнаха на изток, където Морисън имаше друга среща.

— Как е синът ти?

— Струва ми се по-добре — отвърна Андреас. — Не мога да си го обясня.

— Недей. Това е хубава новина.

— Ще видим.

— Как мина пътуването на внука ти до Солун?

— Робърт, моля те, имаме съвсем малко време.

— Мислиш, че това е светски разговор? Той много го е загазил, приятелю. В Гърция има двама убити, а приятелчето ти Драгумис е изчезнало в неизвестна посока.

— Да не би да участваш в разследването?

— Не. Просто съм любопитен.

— Всъщност се подсигурираваш.

— Естествено. Аз му дадох разрешение да напусне страната. Сега излиза, че нещата се усложняват. Не смяташ ли, че ми дължиш някои отговори?

— Значи нямаш информация за мен?

— Имам, но ще я споделя срещу твоята. Такъв съм си аз, обичам да споделям. Сподели нещо с мен, Анди.

Добре тогава. Андреас обмисляше какво да каже.

— Матю не е бил близо до мястото на инцидента. Някой се е опитал да убие Драгумис в планината. Поне двама са загинали, един от тях е племенникът му. Властите там подозират организацията „17 ноември“, което означава, че няма да заловят никого. Но аз съм скептично настроен към тази версия.

— Защо?

Бяха спрели под една лампа на Парк авеню. Татуиран куриер с велосипед профуча по Петдесета улица, прекръсти се и бързо се

включи в движението, точно пред един ревящ камион. Въпросите на Морисън уморяваха Андреас.

— Племенникът бил застрелян с куршум 45-ти калибър, имало е и мотоциклет, което подхожда на „17 ноември“. Но Драгумис е твърде стар, за да им бъде мишена, а и всичко е станало твърде далеч от Атина.

— Кого подозираш?

— Всички. Фотис имаше много врагове. Но ти сигурно знаеш повече от мен, така че защо не го споделиш?

— Не е чак толкова много — заяви Морисън, докато пресичаха булеварда. — Идентифицирали са втория човек. Лежал е дълго в затвора за разни престъпления — от изнудване до продажба на оръжие. Бил е толкова обгорял, че отначало са го взели за приятеля ти. Но сега смятат, че шапката и цигарите са по-скоро нещо като съобщение от Драгумис, с което казва на онзи, който е поръчал убийството, че ги е изиграл.

— Как е избягал Фотис?

— Не е съвсем ясно. Откриха една изоставена кола край малко летище в Козани.

— Върнал се е тук — каза уверено Андреас.

— Възможно е. Аз реших, че се е скрил.

— Ще го направи, но първо ще дойде тук. Казвам ти, Робърт, изобщо не вярвам, че Иконата е напускала Ню Йорк.

— За това си прав.

— А сега стигаме до твоята информация.

— Нюйоркската полиция разследва служителите на Драгумис, особено изчезналия след кражбата Антон Маркус или Марчевски. Хванали са го на „Кенеди“ онази вечер. С фалшив паспорт и десет хиляди долара в брой. Костелив орех е и не иска да каже нищо. Но е работил за един тип, Василий Каров, търговец на алкохол на едро, от руската мафия. Очевидно Драгумис е наемал доста хора от Каров, но съществува въпросът дали те всъщност са напускали руснака. Разбираш ли ме?

— Още не съм сенилен.

— Както и да е, смятат, че Каров може би е замесен. Веднъж са го арестували, но нищо не са научили. Този път са му казали, че Антон е проговорил, което не е вярно, но явно са познали някои неща. С

помощта на двама адвокати осем часа по-късно той се съгласил на сделка и им казал всичко. Повечето е точно така, както ти го мислеше. Драгумис и Каров са измислили заедно целия план. Другият руснак не би трябвало да пострада, но никой не му казал за плана и той се съпротивлявал с всички сили. Иконата била открадната за Драгумис. Руснакът получил други картини, които откраднали по същото време. Само че Каров твърди, че Драгумис го измамил и му оставил друга икона. Той сметнал, че това е достатъчно извинение, за да не удържи на думата си, и я продал на някакъв купувач.

— Но ти не му вярваш.

— Защо Драгумис ще си дава труд да инсценира всичко, а накрая ще му остави друга икона? И какво му пука на Каров, след като тази икона не влиза в сделката? Търси си извинение, че е измамил приятелчето ти.

— Как се казва другият купувач?

— Дел Риос или нещо подобно. Вероятно е фалшиво име. Полицията го издирва.

— Каза ли ти Каров колко му е платил?

— Сто и петдесет хиляди.

Недостатъчно. Руснакът може би изопачаваше истината, но в разказа му определено имаше истина. Дел Карос — името, което Морисън не помнеше — беше готов да плати на Ана Кеслер пет милиона. Едва ли Каров би се задоволил само със сто и петдесет хиляди, освен ако не беше пълен глупак.

— И кога е станала тази размяна?

— Преди четири дни.

Преди Дел Карос да притисне Ана. Да, от тази среща ставаше ясно, че той все още търси иконата. Беше купил другата, знаейки, че не е същата. Защо? За да разсее подозренията на Фотис? Значи иконата още беше у Драгумис и той не се беше разделял с нея. Андреас беше сигурен в това.

Пресякоха Второ авеню и повървяха известно време, без да говорят. Старецът разбираше, че сега е моментът да разкаже каквото знае за Дел Карос и какво предполагаше, че е направил Драгумис. Да сподели последните късчета секретна информация и да приключи с това завинаги. Но все още се колебаеше.

Морисън го докосна по рамото.

— И още нещо. Някой си Феликс Мартин е отлетял за Нюарк от Мексико Сити преди пет дни. Аржентински гражданин. Може би това нищо не означава. Само в Буенос Айрес може би има стотици мъже с такава име, но това е един от псевдонимите на твоя германец. Просто реших да ти го кажа.

Андреас мълчеше. Беше се противопоставил на думите на Бени предишния ден и дори сега му се искаше да вярва, че това е съвпадение. Морисън отново тръгна и Андреас го последва. Излязоха на Първо авеню, където слънце обливаше черния небостъргач на ООН и огромен товарен кораб плаваше по Ийст Ривър.

— На една пресечка по-нагоре има чудесен гръцки ресторант. Някой път ще отидем там. Е, Анди, имаш ли да ми кажеш нещо друго? Виждам, че се замисли?

— Опитвам се да си изясня някои неща.

— Ако успееш, обади ми се. Трябва да тръгвам.

— Благодаря, Роберт. Ще те уведомя.

— Това ще ти е за пръв път.

„... донесена от Светите земи от Елена, майката на Константин. По робата имало петна свещена кръв от раните на нашия Спасител, докато лежал в прегръдките на майка си, преди да възкръсне. Едно парче от робата, изцапано с кръв, било откъснато и скрито между две кипарисови дъски. Върху тях ученият монах Матей изрисувал образа на Божията майка, както му се появила във видение, така че всеки, който я погледне, разбирал, че това е истинското ѝ лице. После иконата била поставена в църквата във Влахерна над сребърно ковчеже, в което се намирала самата роба, и там тя извършила много чудеса, особено лекуване на болните в семейството и измежду последователите на императора. От тази църква иконата била изнасяна във времена на нужда и разнасяна с процесия около стените на града, за да вдъхне смелост в сърцата на защитниците му...

Когато през онзи ужасен ден на лето божие 1453 неверниците турци се възползвали от умората на

защитниците и предателството на техните съюзници, и превзели великия Константинопол, църквата във Влахерна била осквернена и светите реликви в нея унищожени. Тогава монах на име Лазар рискувал живота си, за да влезе в нея и да извади Света Богородица, нарисувана от Матей, от златната ѝ рамка на стената. Защитен от силата на Девата, Лазар преминал през огъня и разрушението, за да напусне падналия Константинопол и да отнесе свещения лик на запад. По-късно го виждали из земите на изчезналата империя; очевидно живял много повече години от обикновените хора, пазен от Девата, задето е запазил живота ѝ присъствие на земята, и откъдето минел, болните били излекувани, а неспокойните духом намирали покой. Някои казват, че отишъл в Тесалоники, а други — в Янина в Епир, но до ден-днешен никой не знае със сигурност каква е била съдбата на Света Богородица.“

Йоанис внимателно сгъна листата и ги сложи в плика. Надяваше се, че те ще му открият пътя. В началото беше словото. Не знаеше в каква посока щяха да подтикнат момчето думите на Теодор, но трябваше да направи нещо. Един глас се извисяваше в съзнанието му и настояваше, че трябва да предприеме решителни действия. И той бе решил да му се подчини.

След като проучи картата, той взе влака от Ню Джърси, изгуби се в осветените тунели и площади под гара Пен, но най-накрая откри перона, където спираше единицата. Тя го откара до площад „Колумб“. Оттам тръгна диагонално през Сентръл парк към целта си. Тук също успя да се изгуби по виещите се пътеки и алеи, но това не го притесняваше. В началото на май паркът беше изпълнен с живот — бледожълти нарциси, току-що разцъфнали червени лалета, покрити с бял и розов цвят ябълкови дървета, череши, люляк. Не знаеше, че тук може да бъде толкова красиво. Осъзнаваше, че е било писано да му се възхити дори сега, точно сега, в тези смутни времена. Винаги ставаше така, моменти на величествена красота съпътстваха мрака на душата. Този дар не биваше да бъде подценяван или пренебрегван и Йоанис дишаше дълбоко и се усмихваше на всичко, което го заобикаляше.

Беше се освободил от безполезния детектив Джими, беше престанал да приема обажданията на епископ Макариос. Беше оставил без отговор дори позвъняването на секретаря на Светия синод в Гърция. Те бяха объркали нещата. Всички, свързани с тази история, бяха мислили само за себе си — дребни, егоистични планове. Нужен беше по-дързък поглед и Йоанис имаше някаква представа какво трябва да направи, макар да не знаеше как ще го постигне. Единственото, в което бе сигурен, беше, че момчето е разковничето.

Широкото стълбище на музея беше препълнено с обичайните студенти, туристи, бездомници, които пушеха, пиеха сода и се наслаждаваха на хубавия ден. Йоанис се промъкна между тях, влезе през централния вход, мина през голямата зала на фойето и сви към малката ниша, която бе забелязал при последното си посещение. Асансьорът беше в края. За да пътуваш с него, бе необходим ключ или карта, затова свещеникът просто изчака до вратите, излъчвайки самоувереността на човек, чието място е там. След десетина минути една жена се приближи до него — стройна, на средна възраст, с очила и карта с името около врата: Карол Вос. Тя се усмихна на Йоанис.

— Нали знаете, че този асансьор е служебен?

— Да. — Бе наясно, че съществува цял свят от коридори и стаи, за които обикновените посетители нямаха представа. Като в катедрала или манастир. Вътрешното светилище. — Трябва да се видя с един от уредниците.

— Трябва да изпратят някой, който да ви придружи. С кого имате среща?

— С Матю Спиър.

— О, Матю ми е приятел. Работим в един и същ отдел. Но за съжаление днес не е на работа. Честно казано, не знам кога ще се върне.

— Много неприятно. Казахте, че сте приятели?

— Да.

Йоанис се бе отказал от всички, които можеха да му помогнат в разследването. Не се надяваше да открие сам момчето и сега трябваше да разчита на Божията помощ. Във всичко, което ставаше, имаше някакъв смисъл. В главата му тихо, но твърдо звучеше глас: довери й се. Йоанис бръкна в джоба на самото си, извади плика и й го подаде.

— Бихте ли му предали това, когато го видите?

— Разбира се, защо не. — Тя взе плика.

— Много е важно да го получи. Колкото се може по-скоро. Много е важно също така никой, освен Матю да не го види. Моля ви да ме разберете.

Тя беше спокойна душа като него и долови настойчивостта му без много думи.

— Обещавам да го запазя в тайна, но не знам кога ще видя Матю.

— Сигурен съм, че скоро ще се върне. Надявам се на това и на вас. Бог да ви благослови. — Духовникът се обърна и се отдалечи, преди тя да успее да му отвърне, но я беше преценил. Не беше жена, която щеше да изклинчи от задачата, която ѝ беше поставил.

Небето над авенюто беше странно оцветено. Все още синьо на юг, на север се бяха събрали заплашителни сиви облаци. Йоанис не знаеше накъде се движат, нито какво ще бъде времето вечерта. Всъщност нямаше голямо значение. Щеше да се поразходи в парка още веднъж, да се наслади на момента, докато още може, преди отново да са заеме с тежката си задача.

Имаше нещо едновременно трогателно интимно и влудяващо клаустрофобично в принудителното ѝ пленничество сред неговото семейство. Баща му беше болен, макар и не толкова, колкото беше очаквала, а и още хубав — с по-сурова хубост от тази на Матю. Той стоеше в кабинета си, четеше или спеше, от време на време приемаше посетители. Вечерта, когато пристигнаха, майката беше оставила Ана на мира, но на следващия ден се занимаваше само с нея. Опитваше се да я нахрани на всеки час и половина. Задаваше ѝ всякакви въпроси за Матю, сякаш Ана му беше съпруга или дългогодишна приятелка, а не беше срещнала сина ѝ само преди няколко седмици, жена, която можеше да го обича, без да го познава истински.

— Тя те харесва — каза Матю, когато останаха за малко сами. Майка му беше на пазар, а баща му спеше.

— Затова ли непрестанно ми се мръщи?

— Това ѝ е обичайното изражение. Обича да разговаря с теб.

— Опитва се да разбере какво става.

— Не се тревожи, всъщност не иска да знае.

— Пък и какво значение има дали ме харесва.

— Никакво, но е така, повярвай ми.

— Щях ли да седя в кухнята на родителите ти след всичко, което се случи, ако не ти вярвах?

Той я целуна и тялото ѝ реагира мигновено въпреки изтощението от последните две нощи. Едва стигнаха до гостната на горния етаж, бившата му спалня. Имаше нещо забранено в това да го направят следобед в къщата на родителите му, докато баща му спи долу. Ана разбираше, че желанието е примесено с копнеж за облекчение и утеха, но от това сексът не ставаше по-малко страстен или задоволяващ.

Матю заспа няколко минути след като свършиха, наваксваше си пропуснатото. Ана изчака малко, наблюдавайки как гърдите му се повдигат и спадат, галейки ръката му, вдъхвайки уханието му. Приятелката ѝ Едит твърдеше, че нито интелектът, нито хубостта и всичко останало имат значение, че привлича единствено мирисът. Ана се чудеше дали не е вярно. После стана, отиде до пътническият си сак и извади кутия „Марлборо“ и запалка. Седна до прозореца, вдигна стъклото на десетина сантиметра, запали цигара и се опита да събере мислите си.

Имаше нужда да прекара ден-два сама, далеч от всички, включително от Матю, за да обмисли нещата. Бяха си обещали да забравят за иконата, но някои подробности я преследваха. Името в тефтера, намеците на Дел Карос, страхът му какво знае тя, който го бе накарал да каже повече, отколкото възнамеряваше. Преди осем години, по време на поредното тежко заболяване на дядо ѝ, старецът бе бълнувал, че е виновен за смъртта на баща ѝ. Това не беше ново и тя се бе опитала да го успокои, но той бе неутешим. „Трябваше да бъда аз“, беше повтарял непрекъснато. Сякаш смъртта на баща ѝ не беше случайна, някой непременно бе трябвало да умре. Тогава го бе отдала на треската, но не беше забравила.

Какво трябваше да направи? Можеше да опита да си уреди нова среща с Дел Карос, но това би било лудост, а и той навярно нямаше да се съгласи. Можеше да остави вещата да се развиват от само себе си и да се надява, че ще го заловят, че истината ще излезе наяве по друг начин. Беше ли готова да приеме истината? Нямаше ли да бъде по-добре, ако той просто изчезнеше отново и всичко си останеше в тайна?

— Какво правиш? — обади се Матю от леглото. Гласът му не беше толкова сънен, колкото бе очаквала.

— Просто се побърквам.

— Остави това на мен.

— Бях си побъркана дълго преди да те срещна, скъпи.

— Защо не се върнеш тук?

Защо, наистина? Но тя постоя още няколко мига, допуши цигарата, чудейки се какво ще стане между Матю и нея, дали онова, което изпитваха, щеше да оцелее в бушуващите емоции на настоящите събития. Щяха ли да се обичат още, когато вълнението отшумеше, когато се върнеха към еднообразното всекидневие? Когато иконата бъдеше забравена. Наистина ли искаше да знае? По-добре беше да се наслаждава на онова, което имаха в момента. Тя угаси цигарата на перваза, затвори прозореца и отиде при Матю.

22.

Болницата в Куинс не беше толкова внушителна като онази в Манхатън. По-стара и мрачна, не толкова добре организирана. Андреас се качи на осмия етаж с асансьор, който заплашително вибрираше под краката му. Уморената сестра до него сякаш не забелязваше това.

Отново се чувстваше объркан. Новините от Морисън отекваха в ума му и подлагаха волята му на изпитание. Лесно беше да си каже, че нищо не се е променило, че това посещение беше просто последно усилие, необходимо действие, за да успокои съвестта и задоволи любопитството си. Лесно беше да си го каже, но трудно да го повярва. Важното беше да не замесва повече Бени и Матю. Това поне бе решил.

Сиво-зеленият коридор беше просмукан с обичайния мирис на болница. Застоял въздух, урина, почистващи препарати; припомняше му стотици посещения при хора, които вече не бяха между живите. Андреас лесно намери стаята. Беше чул, че през първите дни имало полицейска охрана, но откакто пациентът беше достатъчно добре, за да бъде разпитван, я бяха махнали. Бяха пазили информацията, а не живота му. Когато влезе, Николай го погледна. Лицето му беше отслабнало и бледо, тъмните очи — разширени от тревога. Андреас разбираше, че раненият още не знае какво точно е станало и че едва ли ще се зарадва на посещението му.

— Здравей, Ники — каза той на руски и седна на стол до леглото му.

Мъжът се размърда под чаршафите, но системата в лявата му ръка ограничаваше движенията му. Под синята болнична пижама се виждаше дебела превръзка. Някой беше сложил ваза с жълти лалета на масичката на колелца до него. Един параван го отделяше от леглото до прозореца, където друг пациент гледаше телевизия.

Николай кимна, но нищо не отговори.

— Сам съм. — Андреас мина на английски. — Искан да видя как си.

— Жив съм. — Гласът му беше малко по-силен от шепот.

— Да. Внукът ми има пръст в тази работа. — Николай го погледна в недоумение. — Матю. Същата сутрин отишъл у кръстника си, но вместо него намерил теб да кървиш на земята. Притискал кърпа към раната ти, докато не пристигнала линейката. Не ти ли казаха?

— Полицаяте задаваха въпроси. Не ми казаха много.

— Никой ли не те е посетил? Никой от хората на Фотис?

— Само Филип, управителят на ресторанта.

— Той ли ти донесе цветя?

— Не — Николай се усмихна леко. — Приятелката ми.

— Чудесно. Радвам се, че не си сам.

— Сега е на работа. Скоро ще дойде пак.

— Няма да остана дълго.

Николай прочисти гърлото си и се размърда отново. Очевидно раната го болеше.

— Не знаех какво е направил Матю. Благодарен съм му.

— Сега има проблеми с полицията. Мислят, че има нещо общо с кражбата.

— Арестуван ли е?

— Не. Няма доказателства. Но след като Фотис го няма, може да решат, че някой друг трябва да поеме вината.

— Не разбирам. Вече са арестували Антон и Каров. Приятелката ми ми каза. Защо им трябва някой друг?

— Стига, Ники, и двамата знаем, че това не е всичко. Полицията също го знае. Фотис е накарал Каров да открадне иконата. Всички са участвали — Антон, Каров, Драгумис. Всички, освен теб. Ти е трябвало да поемеш куршума.

Николай направи гримаса и стисна чаршафа с дясната си ръка.

— Всички ли? А защо не и вашият внук? Може би дори вие.

Андреас кимна дипломатично.

— Не те обвинявам, че ме подозираш. Много добре знаеш, че с Фотис сме на различни страни. Може да смяташ, че планът е бил мой. Но не би трябвало да подозираш Матю.

— Нищо не разбирам. Лежа тук и никой нищо не ми казва.

— Знаеш ли кой стреля по теб?

— Носеха маски, не ги познах.

— Браво! — Андреас се разсмя иронично. — Опитват се да се убият, а ти още пазиш тайната им. Така си обучаван, нали? Да пазиш

тайна. Ти си добър войник, Ники. Когато умреш, всички ще го казват. Той беше добър войник, отличен инструмент. Пазеше тайна.

— Вървете по дяволите!

— Поне приятелката ти ще скърби за теб.

— Какво ви засяга това?

— Казах ти. Става дума за внука ми.

— Вашият внук през цялото време беше с Драгумис и непрекъснато говореха за онази икона. Може би полицаите са прави. Може би трябва да им го кажа.

Андреас се приведе и снижи глас.

— Фотис използва момчето. Както използва теб, както е използвал и мен. Така действа той и ти го знаеш. Отдавна мина времето, когато трябваше да го защитаваш, сега трябва да се погрижиш за себе си. Те всички те предадоха. Ти си сам, освен ако не решиш да ми се довериш, поне малко.

— За глупак ли ме мислите? Грижа се за себе си. Не искам да ги защита, а да остана жив, това е всичко.

— Но мълчанието ти няма да те запази. Не си направил нищо лошо, а те се опитаха да те убият. Сега те са преследваните. Драгумис се крие. Каров е арестуван, а бизнесът му — прекратен.

— Някой ще го замести. Не знаете как стоят нещата в моя квартал. Ако свидетелствам срещу някого от тях, няма да ми простят.

— Чудя се дали си прав. Каров е сключил сделка, така че няма нужда да свидетелстваш. Едва ли някой ще те обвинява за Антон, след като те е предал. Но както и да е. Не те карам да свидетелстваш срещу никого.

— А какво искате?

— Много е просто. Искам да знам какво е правил Фотис, преди да го качиш на самолета онази сутрин. Всичко, което се сетиш. Както виждаш, въпросът не е опасен.

— Щом го казвам на вас, всичко може да бъде опасно.

— Твърде късно е да се защитиш от това. Ти го закара на летището, нали?

Николай внимателно го огледа:

— Да. Аз го карах навсякъде. Антон е ужасен шофьор.

— Рано сутринта.

— Много рано. Полетът му беше в седем и половина, а тръгнахме в четири. Казах това на полицията.

— Аз не съм полицията, Ники. Защо толкова рано? Пътят до „Кенеди“ е двадесет минути в този ранен час.

— Той обича да подранява.

— Имаше ли много багаж? Нещо обемисто?

— Не, само малка чанта и куфар.

Андреас млъкна и внимателно се взря в лицето на младежа. После продължи.

— Защо толкова рано?

— Казах ви.

— Преди това сте ходили на друго място. Спирали сте някъде преди летището.

Руснакът стана още по-неспокоен. Тъй като не можеше да лъже добре, Николай можеше да избира между това да скрие нещо или да каже истината, а това явно не му харесваше.

— Първо отидохме в града. В Манхатън.

— Защо?

— Имаше няколко срещи. Някои хора отсядат там, понякога се вижда с онези, които не искат да дойдат в Куинс. Отидохме при един от тях. Трябваше да му остави нещо.

— Какво?

— Някаква картина, която му беше продал. Голямо абстрактно платно. Помогнах му да го опакова предишната вечер. Остави я в апартамента на купувача.

— Колко беше голяма?

— Не знам. Достатъчно, за да ми прежули гърба, докато я качвах по стълбите. Може би метър и двадесет на метър и петдесет.

— Беше ли през цялото време с него в апартамента?

— Не, трябваше да се обади на някого или нещо подобно. Не помня. Върнах се в колата.

— Разбирам. И къде е този апартамент?

Както старецът очакваше, това беше въпросът, на който Николай се запъна. Не отказа направо да отговори, просто дълго време мълча, загледан във вратата. Андреас знаеше, че дойде ли сестрата или приятелката му, разговорът ще приключи.

— Ники, Матю иска да върне иконата в Гърция, на църквата. Това се опитваше да постигне. А аз искам само да му помогна. Той ти направи услуга. Останалите те оставиха да умреш, не им дължиш нищо. Няма да спечелиш от мълчанието си, но на нас можеш да помогнеш много. На църквата. Кое предпочиташ?

— Дяволите да ви вземат — прошепна раненият. — Говорите като Драгумис. Не вярвам на нито един от вас. Но заради Матю ще ви кажа. На Двадесет и осма улица, близо до Трето авеню. Първата сива сграда откъм северозападния ъгъл. Не помня номера. Третият етаж, отзад.

— Благодаря.

— Моля ви, сега си вървете, господин Спиридис. Не искам да бъдете тук, когато дойде приятелката ми.

— Разбира се. Каза ли на полицията за апартамента?

— Не.

— Чудя се защо.

— Не знам. Нещо ми подсказваше, че не бива да го правя.

— Благодарен съм ти, Ники, и ще оправдая доверието ти. Оздравявай, момчето ми.

— Изобщо не би трябвало да бъдем тук. Още вчера трябваше да напуснем страната.

Гласът на Ван Меер беше спокоен и ленив, сякаш нищо не го вълнуваше, но фактът, че бе повторил тази мисъл два пъти през последните двадесет и четири часа, подчертаваше неодобрението му. Дел Карос не се боеше, че Ян ще го изостави, но трябваше да направи опит да го успокои, да поласкае професионализма му. Ян се смяташе за човек, който прави всичко по учебник, но Дел Карос го познаваше добре. Холандецът се чувстваше като риба във вода в хаоса, още от бурната си младост в Амстердам. Професионалното лустро бе дошло по-късно и то бе съвсем тънко.

— Няма непосредствена опасност.

— Не можеш да си сигурен — настоя Ян, оглеждайки улицата през предното стъкло. — Не знаеш с какви ресурси разполагат. Трябва да мислиш и за полицията.

— Те ще търсят Дел Карос, но няма да ме намерят под това име.

— Беше неразумно да се срещаш с жената.

— Вече го обсъдихме.

Нямаше намерение да оставя Ван Меер да го поучава, но той също смяташе, че по отношение на жената се беше справил зле. Тя знаеше някои неща, но не и къде е иконата, а какво значение имаше останалото? Той продължаваше да греши с това семейство, защото гневът към мъртвия старец, който го беше ограбил, замъгляваше мисленето му. Беше направил същото с Ричард, бащата на момичето, когато бе пристигнал в Каракас вместо стария Кеслер. Банкерът имаше набито око и веднага беше разкрил измамата — знаеше, че иконата, която му предлагат, е фалшификат, че онази на стената на баща му е истинската. Дел Карос не беше възнамерявал да измами някого, искаше само да се докопа до стария Кеслер. Появата на сина му провали това, а условията, при които се проведе срещата, направиха невъзможно да го задържи като заложник.

Разочарован, Дел Карос постъпи по същия начин, както сега с дъщеря му. Предизвика банкера, обиди баща му, пусна няколко намека за иконата, но след като не успя да го ядоса или да получи информация от него, му каза неща, които не биваше да изрича. След срещата Дел Карос се паникьоса и поиска голяма услуга. Тогава му се беше сторило необходимо — банкерът знаеше твърде много — но сега вече не можеше да се заблуждава. В онзи момент временно бе изгубил надежда да се сдобие с иконата и действията му бяха предназначени само да наранят стария Кеслер. Беше акт на неподправена жестокост. Глупаво беше да погубваш живот по такава причина. Да повтори същата грешка с момичето две десетилетия по-късно, беше непростимо.

— Вече два пъти го обсъдихме — повтори той. — Тя поиска срещата. Допуснах, че може да знае нещо полезно.

— Спиър е разковничето — настоя Ян. — Той е близък с Драгумис.

— И къде е той?

— Да не очакваше да се кача на влака и да ги проследя? Жената ме познава, а от влака няма как да избягаш. Затова проследих онзи. — Той кимна към близкия хотел.

— Сигурен ли си, че не те забеляза? Знаеш, че е добър.

— Ако е толкова добър, не мога да съм сигурен. Но мисля, че не ме видя.

— И тази сутрин излезе?

— Да, за няколко часа.

— Защо не го проследи?

— Чаках да дойдеш, както се бяхме разбрали.

— Но сега е вътре?

— Освен ако няма заден изход през кухнята.

— Възможно е.

Ян се усмихна снизходително.

— Как искаш да бъда навсякъде едновременно? Ако не беше толкова стиснат, щеше да наемеш много хора. Или да се довериш на разумните доводи. Той излиза всеки път през главния вход. Прекалено много се тревожиш за глупости.

Дел Карос с мъка премълча. Не позволяваше да му говорят така, но Ян пренебрегваше протокола в отношенията работодател — наемник. А и старецът не отричаше, че тревогата му действително го изнервя.

— Да се надяваме, че си прав. Той е последната ни следа.

Параноята беше нормално явление за всеки, който беше отдавна в играта, и Андреас не беше имунизиран. Човекът, който излезе от колата, паркирана петнадесет метра по-назад от мястото, където го остави таксито, може би беше случаен. Но понякога параноята можеше да ти спаси живота, затова старият грък отмина вратата, през която смяташе да влезе, и зави зад ъгъла на Трето авеню.

Кварталът беше странен. Индийски ресторанти, евтини закусвални, един очевидно скъп хотел. Не беше нито от най-добрите, нито от най-лошите квартали, а нещо средно — удобно място да се скриеш. Андреас внезапно прекоси авенюто и погледна назад, докато се оглеждаше за минаващите коли. Мъжът от колата също беше завил на север по Трето, но продължи по пътя си, без да се обръща.

Когато гъркът тръгна по Двадесет и девета улица към Второ авеню, светлината вече гаснеше. Знаеше, че губи време, но искаше да бъде сигурен. Фактът, че бе по-уязвим от обичайното — без Бени и пистолета му — подхранваше подозренията му. Най-добре щеше да

бъде да се върне в хотела си, но времето беше ценно и вече бе стигнал чак дотук. Не искаше да се отдава на необоснованите си страхове. Намери я, беше му наредил Алекос, изкарай я от живота на Матю. Зави по Двадесет и седма и се насочи отново към Трето авеню, повървя една пресечка на север и пресече Двадесет и осма към сивата сграда, покрай която бе минал преди това. Колата я нямаше. Андреас още не беше решил как да действа, когато от входа на въпросната сграда се появи мъж: нисък, с големи бакенбарди, яростно дърпащ от цигарата си. Когато хвърли фаса встрани и започна да подрежда пластмасовите кофи за боклук в една редица, Андреас го прие като знак и разбра, че е открил своя човек.

— Извинете, господине.

— Какво? — Неприятният тип моментално заподозря нещо.

— Търся един апартамент тук.

— Всички са заети.

— Разбирам, търся един от наетите. Става дума за разследване.

Мъжът се изправи, но това не го направи по-внушителен.

— Така ли? А кой сте вие, по дяволите?

Андреас осъзна, че един полицаи би показал веднага значката си. Но мъжът изглеждаше податлив на манипулация, стига да откриеш нужния бутон.

— Третият етаж, апартаментът отзад. Наемателят е мой сънародник. — Андреас бръкна в джоба си за стария пропуск от тайните служби. Беше внушителен документ, голям колкото паспорт, със златни букви върху кожената корица и официален печат до снимката му отпреди десет години. Остави намусения управител да го разгледа няколко секунди, надявайки се, че не чете гръцки. — Фотис Драгумис. Нашето правителство го разследва.

— Какво ме интересува? Не сме в твоята страна. Тук трябва съдебна заповед.

— В момента я вадят, но в този град всичко става бавно. Налага се да действам бързо. Много е важно.

— За теб, но не и за мен. — Мъжът присви дебелиите си устни и запали нова цигара. — Върни се, когато имаш заповед. — После изпусна облак дим към Андреас и поднови работата си.

— Ако изчакам, може да пропусна шанса си. Вие също.

— За какво?

— За печалба.

Думите му оказаха моментален ефект и управителят разсеяно започна да размества варелите.

— Каква печалба?

— Тук ли искате да го обсъдим?

Влязоха във фойето, но набитият управител не отвори вътрешната врата. Андреас остро усещаше, че гърбът му ясно се вижда през голямото стъкло на външната врата, докато вадеше портфейла си. Извади пет двадесетдоларови банкноти, после се поколеба.

— Имате ли ключове?

Мъжът сви рамене.

— Да или не? — Гласът на Андреас стана остър.

— Не би трябвало, но има наематели, които непрестанно отсъстват. Ако се появи теч, човек трябва да може да влезе в апартамента.

— Разбирам. — Андреас му подаде парите.

Управителят дълго време гледа в плочките на пода. Старецът извади още пет двадесетачки.

— Но няма да вземаш нищо — настоя мъжът. — Само ще огледаш, нали?

— Точно така. — Ако намереше нещо, което си струва да бъде взето, щеше да му мисли по-нататък.

Апартаментът беше малък. Имаше само две стаи, като втората беше спалня с очукано бюро и тясно легло, което очевидно не се използваше. На всяка от стените в голямата стая имаше картини — пейзаж и три абстрактни платна. Голям тесен кашон беше подпрян на малкото канапе. Единият му край беше отворен и отвътре се подаваше изолираща опаковка. Струваше му още петдесет долара, за да убеди управителя да го изчака в коридора. Веднага отиде до кашона. В нея имаше синьо-зелено абстрактно платно, още увито. Той бръкна колкото можа и опипа зад платното, където рамката би позволила да се скрие по-малък плосък предмет. Нищо. Но голяма част от изолиращата опаковка беше извадена. Беше ли Змията прибрал иконата през последните дни? Дали беше решил, че допреди седмица тук тя ще е на безопасно място, сложена в кашон по средата на стаята? Знаейки, че на управителя не може да се има доверие? Не беше в стила на Фотис.

Андреас се завъртя в средата на стаята, оглеждайки стените, пода и тавана в светлината на залеза, която проникваше през тесните отдавна немити прозорци. Какво още. Влезе в малкия дрешник, където имаше само празни телени закачалки, и опипа стените и пода за скривалища. С мъка се отпусна на колене, за да погледне под канапето, размести възглавниците, отвори всички шкафове в малката кухничка, чувствайки се все по-глупаво. Управителят щеше да го изгони след няколко минути. Нещо липсваше тук, нещо не беше наред и ако имаше време, щеше да се сети какво е. Стол, ниска масичка, канапе, дрешник, картини.

Картини. Пейзажът не се връзваше с абстрактните картини. Това нищо не значеше, защото Фотис колекционираше и едното, и другото. Беше по-малък от другите картини, но с голяма дебела рамка, която стърчеше на няколко сантиметра от стената. Той стъпи на канапето, внимателно се закрепил на една възглавница и откачи картината. После слезе и я обърна. Беше толкова сигурен в успеха си, че празното пространство в рамката го обърка. Беше с точната големина. Можеше да различи дори местата, където вътрешността на дървената рамка се беше търкала в нещо. Значи иконата е била тук. Какво друго би могло да бъде, освен иконата?

Андреас върна пейзажа на мястото му. Умората надделя и той седна. Имаше чувството, че може да заспи; да отпусне глава върху възглавниците и да потъне в забрава. Поредният номер на Фотис. Още веднъж се беше оказал твърде бавен. Никога нямаше да пипне Змията.

Управителят заговори с някого в коридора и Андреас отново се изправи. Внимателно повдигна всяко от другите платна на няколко сантиметра от стената, колкото да се увери, че зад тях няма нищо, после тръгна към вратата. В последния момент му хрумна, че трябваше да пренебрегне изискванията на управителя и да заключи.

Млад рус мъж с кожено яке и тъмни очила влезе в апартамента усмихнат. Същият, когото беше видял да го следва по-рано. И най-вероятно, досети се Андреас с нарастващо отвращение, холандецът, ранил Бени. Нямаше как да излезе, ако не минеше покрай него, а той очевидно имаше бързи рефлексии.

— Господин Спиридис, съжалявам, че закъсняхме. Вероятно вече сте огледали мястото и моля да ни извините, че ще направим същото. Обърнете се.

Андреас с лекота отби ръката, която посегна към рамото му, но беше твърде бавен, за да блокира юмрука, който се заби в корема му. Ударът не беше силен, иначе щеше да се озове на пода с отворена уста като риба на сухо. Всъщност слабият удар беше почти обиден, предназначен за старец, но все пак успя да запрати Андреас на земята. Пред очите му танцуваха черни петна, докато мъжът го претърсваше за оръжие. Разбира се, не откри такова.

— Виждам, че сте доста самоуверен — промърмори русият убиец, изправяйки се, и внимателно помогна на Андреас да стане. — Моля ви, изслушайте ме. Лесно мога да се справя с вас. Знам славата ви, затова съм подготвен за всяко ваше движение. Седнете и се успокойте.

Трябваше да минат няколко секунди, преди Андреас да забележи, че още един човек беше влязъл в апартамента. По-възрастен от него, облечен в дебело палто като неговото. Тънки устни и пронизващи сини очи. В мигове като този времето сякаш се свиваше, годините се ронеха като мъртва кожа, възрастта беше само набръчкана обвивка, под която се криеха младите мъже, каквито бяха някога и каквито все още бяха в известен смисъл. Нямаше значение, че беше виждал този мъж само три или четири пъти отблизо преди петдесет и шест години. Веднага разпозна Мюлер. Старият германец го гледаше безизразно.

— Дел Карос — каза Андреас кой знае защо.

— Ако предпочиташ — отвърна старецът. Гласът му се беше променил, имаше друг акцент, резултат от времето и пътуванията. — Надявам се, че Ян не е бил прекалено груб с теб.

Андреас си мислеше да каже нещо обидно, но задъханото дишане му пречеше. Знаеше, че страхът ще дойде по-късно, когато шокът отmine, но се надяваше да запази разсъдъка си ясен и да остане спокоен. Разбираше, че холандецът лесно може да го нарани и сигурно щеше да го направи, но се боеше не от болката, а да не се посрами. Сега мълчанието беше негов съюзник. Не биваше да провокира, нито да се подиграва, а да печели време и да се надява на някакъв шанс.

Ян бързо претърси апартамента, поглеждайки на всички места, които Андреас вече беше проверил. Извини му се, когато пристъпи близо до него, за да свали пейзажа от стената. После двамата с Мюлер оглеждаха вътрешната му част в продължение на минута-две.

— Тук е била — каза германецът и погледна към Андреас. — Чудя се къде ли е сега.

Изпълнените им с очакване лица го раздразниха безпричинно.

— Какво щях да правя тук, ако знаех?

Германецът кимна в знак на съгласие.

— Мислех, че може би двамата с Драгумис сте замислили това, но сега разбирам, че не е така. Той пак те предаде, нали?

Глупакът нищо не разбираше, осъзна Андреас, но беше добре да го остави да мисли по този начин.

— И все пак — продължи Мюлер, — ти би трябвало да го познаваш най-добре от всички. Сигурно можеш да се досетиш какъв ще е следващият му ход и къде е сега.

Андреас поклати глава неопределено. Нека Мюлер си мисли каквото иска, а онова, което си мислеше, можеше да бъде използвано. Струваше му се нереално, че наистина е изправен лице в лице с него.

— А ако ти не знаеш — продължи германецът, — може би внукът ти е наясно. Може би той и приятелката му имат тайни от теб. Как мислиш? Още ли нямаш какво да кажеш? Защо ми се струва, че вие тримата заедно бихте могли да разрешите загадката.

Сега внимавай, помисли си Андреас. Това беше тема, в която не искаше да се впуска. Не показвай нищо.

Ян прошепна нещо.

— Да — съгласи се Мюлер, — време е да тръгваме. Няма какво повече да правим тук. Ти ще дойдеш с нас, капитане. Ще ти дадем малко време, за да решиш как най-добре можеш да ни помогнеш.

Нямаше друг изход, освен да се подчини. Поне имаше предимството да знае къде са. Холандецът отново му помогна да се изправи, после застана зад него. Мюлер пръв тръгна към вратата.

— Внимавай с управителя — каза Андреас. — Крадец е.

Ян се разсмя.

23.

— Трябва да поговорим, господин Спиър, Матю. Не можем да го отлагаме повече.

Ана категорично се беше противопоставила на отиването му в града. Дори родителите му, които не знаеха какво става, се опитаха да го спрат. Но работата му нямаше да чака вечно. Шефът на отдела Невинс беше проявил изключително разбиране към продължителното му отсъствие, но старшият юрисконсулт искаше да се срещнат по въпроса с иконата, а тази среща лесно можеше да доведе до отстраняване от работа или дори уволнение. Той обеща на Ана, че от влака ще отиде направо в музея, че няма да се набива очи и ще се върне при първа възможност. Но след като прочете страниците, които Карол му беше оставила в плик на бюрото, умът му не можеше да се съсредоточи върху работата. Странните погледи и любопитните въпроси на колегите му най-накрая го накараха да излезе от кабинета си и да се скрие в относителния покой на ислямската зала. Там, застанал пред яркосинята ниша михраб от Иран, го откри свещеникът.

— Отец Джон.

— Йоанис, моля. Казахте ми, че сте грък.

Светлината, отразена от хилядите тюркоазни плочки, му придаваше болнав вид. Този път не се усмихваше, лицето му издаваше огромно напрежение и смел опит да го овладее.

— Така е, казах ви — призна Матю. — Чудя се защо ли. Разбира се, че съм американец. Някой каза ли ви, че съм тук?

— Един от колегите ви. Не се безпокойте, хората споделят всичко със свещениците. Очевидно често идвате в тази зала. Разбирам защо, прекрасна е.

— И спокойна. Съжалявам, че помещенията с византийско изкуство още не са довършени. Междувременно прескачам граници и религии.

— Православното християнство и мюсюлманите имат много общо. Само глупак би го отрекъл. Прочетохте ли материала, който ви изпратих?

— Да.

— И?

— Вече не се занимавам с това. Твърде опасно е за аматьори. Убиват хора.

— Винаги са убивали хора и ще продължат да убиват.

— Може би, но не мога да направя нищо. Само рискувам да стана един от тях. Вие също, отче. Тези хора не се интересуват кой ще пострада. Свещеници са умирали и преди.

— Това не ме притеснява. Не искам да се излагате на опасност, а само да поговорим. Знаете ли къде е в момента кръстникът ви?

— Не.

Йоанис го гледа в продължение на няколко дълги секунди. Въпреки че бе казал истината, Матю се почувства неловко под погледа му.

— Никаква представа ли нямате?

— Вижте, какво мислите, че мога да направя? Смятате ли, че можете да опазите иконата? Да я върнете в Гърция, без да ви я откраднат? Смятате ли, че подкупната ви църква наистина може да я опази?

Спокойното лице не трепна при острите думи.

— Сигурен съм в отговорите на тези въпроси, но страховете ми са като вашите. Затова ми се струва, че трябва да се намери по-добро решение. Тук ли ще го обсъдим, или ще си намерим някое по-уединено местенце?

Матю се огледа неவிждащо. Нещо в думите на свещеника му беше подействало и той знаеше, че трябва да поговорят. Но къде? Кое кафене щеше да бъде достатъчно тихо и уединено? Къде изобщо беше в безопасност?

— Трябва да свърша някои неща. После можем да поговорим.

Следващият половин час Матю довърши резюмето на договор за придобивка и прегледа нарастващата планина от доклади и телефонни съобщения, които трябваше да отложи за следващия ден. Картоненият макет на новите помещения с византийско изкуство се намираше на масата, точно до вратата на тесния му, задушен кабинет и докато минаваше покрай него, той се загледа. Най-голямото му постижение за времето, прекарано тук; работата вече течеше в стаите до и под голямото стълбище. А той не можеше изобщо да се съсредоточи върху

това. Не можеше да се преструва. Когато си тръгна, Невинс го погледна навъсено. Сигурно щяха да го уволнят.

Отецът обикаляше голямата зала със средновековна експозиция, докато Матю не дойде да го вземе. Свещеникът не попита нищо, докато младежът го водеше по оживените улици на Йорквил към апартамента си. Не се беше сетил за по-подходящо място, пък и там поне можеше да се заключи и да държи телефона подръка. Знаеше наизуст номерата на Андреас и Бени.

За негова изненада свещеникът прие една бира, която отпиваше бавно от водната чаша. Матю спусна щорите и запали къса дебела свещ, за да не се вижда светлина през прозореца, ако някой го наблюдава. В резултат атмосферата стана доста мрачна, което не му хареса особено.

— Значи сте убеден? — Отец Йоанис кимна към страниците, разпилени върху кухненската маса. — Сигурен сте, че става дума за същата икона?

— Не мога да кажа, че съм убеден, но е много възможно.

— Това нищо ли не означава за вас?

— Не променя естеството на иконата или онова, за което е била предназначена. Да лекува. Да носи вяра. Предполагам, че това обяснява защо хората са били готови да убиват за нея. Изключително стара е и съдържа артефакт, който е още по-стар и ценен.

— Парчето от покривалото.

— Да.

— Потопено в кръвта на Христос.

Кроткото благоговение в думите на свещеника, изречени на трепкащата светлина на свещта, първоначално охлади, а после раздразни Матю.

— Ако вярвате в това.

— Защо да не вярвам?

— Съществуват многобройни твърдения за подобни неща — парчета от истинския кръст, кости от пръстите на светци, короната от тръни, копието на Лонгин.

— Несъмнено много от тях са фалшиви. Но много е вероятно някои да са истински. Иконата притежава сила, вие сам сте я усетили. Тя идва отнякъде.

— От вярата — настоя Матю, — не е ли така? Иконата вдъхновява вярата, а силата ѝ е дадена от Бога. Самата икона няма сила. Не повече от черепа на апостол Петър или палеца на Павел. Струва ми се, че вие, духовниците, много сте спорили за това преди хиляда години. Големият разкол. Унищожението на икони. Не съм им поддръжник, но иконоборците са имали основание и са довели до промяна. Proskupnesis, почитта, която можеш да окажеш на иконата, срещу latrei, истинската почит, която дължиш само на Бога. Така ли е?

Йоанис остави чашата с бира.

— Няма нужда от лекции. Разбирам гледната ви точка, но аргументите ви са неправилни. Разбира се, че иконата е само дърво и боя и сама по себе си не струва нищо. Но не можете да сравнявате това с кръвта на Спасителя. Нито дори с костите на някой светец. Когато говорим за същината на самия Христос, прекрачваме определени граници. Няма нищо по-скъпо и нищо по-ужасно.

— Грешката е моя. Но защо вярвате, че е истинската? Има поне две известни икони, които се свързват с робата на Мария. И двете са изгубени. Тази не прилича на някоя от тях, за които съм чел по-рано, няма това е трета такава икона, за която никой не е знаел?

— Знаели са. Прочетохте фрагмента от Теодор, който ви оставих. Просто познанието е било изгубено.

— Защо Теодор Слепи знае история, която никой друг не знае? Защо тази икона не се споменава другаде?

— По онова време е имало малко историци. Понякога се налага да се доверим на един-единствен източник.

— Защо тогава никога не съм попадал на този пасаж, след като съм изчел Теодор от кора до кора?

— Няма го в стандартните преводи. Открит е преди осем години в старо ръкописно копие някъде из Централна Европа. Във Виена, струва ми се. От човек на име Мюлер. Няколко години по-късно отишъл в Гърция да вземе иконата, но не успял. Свещеникът, с когото преговарял, заподозрял нещо нечисто в мотивите му и го споделил с останалите селяни, включително с един любопитен и крадлив иподьякон. Момчето откраднало откъса от Мюлер и го дало на свещеника, който го предал на близкия манастир за съхранение. Синът на Мюлер, който станал нацистки офицер, също имал копие от тези

страници или поне знаел съдържанието им. По-късно той също дошъл в Гърция. Мисля, че сте чували тази история.

Матю кимна. Свещеникът знаеше повече от него.

— И вие прочетохте този текст в манастира.

— Да.

— Добре, да предположим, че Теодор е писал истината, доколкото я е знаел. Че намереното парче от робата наистина е в иконата. Но трябва да повярваме и че онова, което Елена е донесла от Ерусалим, е било покривалото на Мария. Губят се някъде около триста години. У кого е било покривалото през цялото това време? Кой би могъл да докаже автентичността на находката? Кой, при положение че я е задържал толкова дълго, би я подарил на майката на един император езичник?

— Арабите. Какво ги е интересувала тази светиня!

— И защо е била у тях?

— У тях е бил и кръстът, който са й дали.

— Ако вярвате на тази история.

Свещта изпука и Матю осъзна, че причината е дъхът му. Йоанис се загледа в танцуващия пламък и вдигна ръце в знак, че се предава.

— Въртим се в кръг. Спорът ни започва да прилича на един друг, по-основен. Човекът на разума иска доказателства в замяна на вярата си. Божият човек може да вярва и в разума, но знае, че той ще го отведе само донякъде, че някъде в неизвестността ще трябва да се откаже от него. Той мисли с ума си, докато не достигне това неопишуемо и мистериозно място. Тогава мисли със сърцето си, напредва или се оттегля. Вие сте човек на разума. Добре. Но кажете ми, когато стояхте пред тази икона, когато докоснахте дървото, не усетихте ли някаква по-особена сила? Кажете ми истината.

Матю почти бе успял да забрави омайващото усещане да седи пред иконата. В нея имаше изкуство — тъжните очи, мрачните сенки — но тъй като беше доста повредена, само художественото майсторство не можеше да обясни реакцията му. А и той не знаеше нищо за робата, когато за пръв път видя иконата.

— Почувствах нещо. Трудно ми е да го опиша или да кажа какво означава.

— Не е нужно. Аз също съм го изпитвал.

— Виждали ли сте иконата?

— Да, познавам я много добре.

— Откъде?

— Израснах в селото, където беше тя. Също като дядо ви, макар да съм много по-млад.

— Тогава го познавате.

— Мисля, че вече ви казах — не много добре. Той замина за Атина, когато бях още малък, и се върна, за да се присъедини към партизаните, когато нахлуха германците. Не си спомням да съм го виждал преди сутринта, когато хвана мен и брат ми в изоставения параклис.

— Исусе — прошепна Матю, най-последно разбрал. — Вие сте братът на Коста.

— Значи знаете тази история.

— Само онова, което дядо ми е казвал.

— Бих искал да го чуя. Моля ви.

— Баща ви запалил църквата и взел иконата. Коста убил свещеника Михалис, който се опитал да се намеси. След това баща ви изпратил вас двамата с Коста да я скриете в параклиса, докато той... Не знам какво е смятал да прави. Да се спазари за нея или да я продаде по-късно, когато всичко се успокои. Казал на дядо ми къде да ви намери, когато разбрал, че кръстникът ми ще изтръгне истината от него рано или късно. Но помолил Андреас да пощади вас. Фотис убил баща ви. Дядо ви намерил в параклиса и взел иконата.

Докато Матю говореше, свещеникът мълчеше. Големите му ръце здраво стискаха ръба на масата. Матю си помисли, че може би чува някои от подробностите за пръв път.

— Не знам — бавно започна Йоанис — дали всичко е било така, както го описахте. Минаха години, преди да чуя цялата история, по малко от различни хора. Пожарът в църквата си остана загадка. Никой не знаеше със сигурност кой го е запалил. Мнозина казваха, че са били германците. Други обвиняваха партизаните. Дядо ви също беше между заподозрените.

— Бил е атеист. Естествено е да са го обвинявали.

— Да, не мога да отрека, че е казал истината — баща ми е запалил църквата. Бях твърде малък, за да разбирам какво става. Помня, че стрелях с голям пистолет срещу дядо ви, молейки се наполовина да го убия, наполовина да не го уцеля. Коста ми каза да

престана, но аз изпълнявах нарежданията на баща ми. Да пазя брат си. Бях само на десет години, едва държах пистолета. Дядо ви беше като призрак. Говореха, че може да изчезва, когато си пожелае, и аз вярвах, че притежава такава сила. Той изчезна от скалистия хълм и внезапно се появи на вратата като ангела на отмъщението. Сигурно ме е ударил. Не помня. Когато се свестих, те спореха и се ругаеха. Накрая Андреас пристъпи и застреля Коста в главата. Просто го застреля.

— Сигурно е било ужасно преживяване.

Свещеникът кимна енергично.

— Бях виждал германците да разстрелват хора, които познавах. Знаех, че има комунисти, черноросаджии като баща ми, колаборационисти, и ми беше ясно, че гърците се избиват помежду си, но никога не го бях виждал. Беше ужасно, но и странно да видя как брат ми умира. Андреас ме беше ударил по главата, бях замаян и ми се гадеше, така че в началото не бях сигурен, че е станало. А и Коста беше обгорял ужасно в пожара. Много го болеше. Не знам дали е искал да живее така. Вярвам, че дядо ви постъпи състрадателно. Може би го е направил нарочно. Което не ми попречи да го мразя години наред.

— Невероятно е, че брат ви е успял да стигне до параклиса в това състояние. Сигурно сте го носили.

— Не, не можех да го докосна заради изгарянията. Но той се опираше на мен с една ръка, а в другата носеше тояга. Стенеше на всяка стъпка. Каква ли гледка сме представлявали! Като някакъв луд пророк и неговия ученик, макар че едва ли някой ни е видял. Носех иконата под мишница, внимателно увита. Беше голям вързоп и аз го носих часове наред, но не усетих тежестта му. Най-лекият товар, който можете да си представите. Помня как развих иконата върху малкия олтар, след като запалих свещта, видях тези очи и сякаш влязох в друг свят. Почувствах силата на иконата. Беше прекалено голяма за мен, нечовешки голяма. Испитах благоговение, дори страх. Беше добра подготовка за онова, което стана по-късно.

— Андреас ли ви е завел в манастира?

— Странно, нали? Атеистът стана инструмент, определи съдбата ми. Би трябвало да ме убие. Така щеше да бъде най-разумно. Може би уговорката с баща ми го е спряла.

— А може би просто не е можел да го направи.

— Да, така реших и аз по-късно, когато размислих. Но ми е приятно да разбера, че татко се е борил за живота ми. Трудно е да презираш баща си, но още по-трудно беше да изпитваш нещо друго към моя. Иконата го побърка. Той е иподяконът, откраднал страниците от стария Мюлер, той помнеше какво пишело в тях. Чух го да разказва на брат ми, но споменът ми се върна едва когато сам прочетох страниците. Баща ми унищожи семейството ни, унищожи себе си. Фактът, че се е молил за мен, преди да умре, е като малък подарък. Благодаря ви за него.

— И вие останахте в манастира? — попита Матю с известна изненада и странна настойчивост. — Станахте свещеник, въпреки всичко, което сте видели.

— Какво друго можех да направя след всичко, което видях? Да полудея или да открия Бога. Бях достатъчно млад, за да вярвам, че зад ужасите, които съм видял, се крие някаква по-висша цел. Предишната година бях изгубил майка си, а сега и баща си, и брат си. Сестрите ми се омъжиха и заминаха, нямаше при кого да се върна. Душата ми беше опустошена, но сърцето и умът ми — отворени. Бях готов за Словото. Имах голям късмет. Ако бях няколко години по-възрастен, сигурно щеше да ме избие на цинизъм и жестокост. Щях да обърна гръб на Христос, както направи дядо ви, както много младежи сториха през онези години. Когато две години по-късно сестра ми ме откри в манастира, няхах желание да го напусна. Това беше моят дом.

— И все пак сте го напуснали. Не знам какъв пост заемате в църквата, но говорите добре английски и ви пращат на деликатни мисии. Това не е живот на монах.

— А повече на политик или шпионин, нали? Уверявам ви, че не ставам за това. Имах късмет и попаднах на добър наставник. Манастирът може да е ужасно място за едно малко момче, но игуменът беше добър човек, а и дядо ви сигурно му е разказал историята. Нямаше друга причина да ме приеме. Той веднага разбра, че не съм готов за строгата религиозна дисциплина, и ме учеше бавно. Научих английски, малко френски. Позволиха ми дори да прочета малко философия на религията, когато поотраснах. Православната църква винаги е поставяла аскетизма и молитвата над ученето. Моят игумен беше донякъде космополит и сигурно е знаел, че манастирския живот е само временна спирка за него. Може би е усетил, че същото ще важи и

за мен. Или пък му приписвам прекалено много. Може би просто е имал нужда от протеже и ето ме — умен, достатъчно умен, за да ме оформи по своя вкус.

— Какво стана с него?

— Вече не е между живите, но преди това се издигна в църковната йерархия и стигна чак до Светия синод. Мисля, че се надяваше да го замести, но аз бях прекалено голям мечтател и твърде лош политик. Избраха друго от неговите протежета и това е човекът, за когото работя сега.

— Човекът, който ви изпрати тук.

Лицето на свещеника доби угрижен вид и той отмести поглед от Матю.

— Да, той ме изпрати, защото мога да идентифицирам иконата и защото съм идвал и друг път тук по задачи. Но Томас и кръстникът ви ни изпревариха и последваха още убийства.

— Още? Имате предвид онези през войната или след това е имало още?

— Говоря за времето, през което е съществувала — изсъска Йоанис и пламъкът потрепна. — След тази икона върви смъртта. Вече не знаем как да се отнасяме към такъв безценен предмет. Изгубили сме нагласата. Той ни побеждава, обсебва ни, подлудява ни от копнеж. През всички тези дни, докато я търсех, докато търсех вас, имах време да мисля. Вярвам, че нещата стават по някаква причина, дори ужасните неща. Този път се поучих от собствения си дух. Мисията ми не е същата, каквато беше в началото. Чух гласове.

Благоговейният тон се бе завърнал. Свещеникът имаше две лица — светски човек и фанатичен вярващ — и те започваха да се редуват със заплашителна бързина. Внезапно Матю се зачуди дали Йоанис не е малко луд.

— Какво ви казаха гласовете?

— Много неща. Трябва да бъдат разтълкувани.

— Но вие сте стигнали до някакъв отговор.

— Той не е абсолютен. Пък и не бихте искали да го чуете.

— Кажете ми, отче. — Но още докато говореше, Матю осъзна, че вече знае какво ще му каже свещеникът.

— В сърцето си вярвам, че тази битка ще продължи, че убийствата ще продължат, докато иконата съществува, за да изкушава

слабите. А повечето от нас са слаби същества. Тази икона е била създадена за друго време. Не може да съществува в нашето. Прекалено е силна за безбожното ни съвремие. Трябва да бъде върната на силата, която я е вдъхновила.

— С други думи, да бъде унищожена?

— Да.

И двамата замълчаха, докато идеята се оформяше между тях — мост или бариера. Матю искаше да запази разумното си отношение, да подходи към предложението на свещеника обективно, но беше невъзможно. Идеята беше чудовищна, богохулна.

— Мисля — започна той бавно, — че забравяте добрите неща, свързани с иконата, и отдавате прекалено много внимание на неколцина алчни старци. Не вярвате ли на чудодейните излекувания, за които се съобщава през годините? И дори ако се окаже, че това е само внушение, не би ли трябвало да уважаваме предмета, който може да предизвика подобно нещо?

— Несъмнено е имало излекувания. Когато бях малък, съм виждал жени да се отърват от артритата си, а един мъж прогледна, когато докосна иконата. Това бяха главно бедни и вярващи души, които винаги са били любимци на Христос, но техният контакт с иконата беше кратък. Сравнете го с малцината, които са я притежавали по-дълго време. Али паша, Мюлер, Кеслер. Алчни души, които може да са живели дълго, но не са били щастливи. Амбицията и болестите са ги мъчили, видели са как любимите им хора умират. Погледнете и онези, които са се опитали да я притежават и също са пострадали. Баща ми и брат ми са двама от тях. Вижте живота на колко много хора е използвала и променила към по-лошо. И вашият кръстник. Вижте какво прави тя с вас.

— Не ме слагайте в тази група, отче. Искам да забравя за нея.

— И добре се справяте, макар да се чудя дали бихте успели напълно. Мюлер и Драгумис са били години наред далеч от нея, но са си останали обсебени от иконата. Трябва ми някой като вас, който е изпитал силата ѝ, за да ми стане съюзник, да ме разбере. Тази икона носи смърт.

— Как може да бъде така, щом е пропита с кръвта на Христос?

— Къде е противоречието? — попита свещеникът. — Христос е бил заобиколен от смърт. Тя е преследвала всичките му последователи,

освен страхливите, и милиони са загинали в негово име оттогава. Христос обещава спасение на душата, а не дълъг живот на земята.

Матю се опита да измисли някакъв отговор, но умът му пламтеше от страх и тревога, а и не можеше да намери никакво логично възражение. Свещеникът разсъждаваше погрешно. Не само погрешно, но и опасно опростенчески — несъмнено продукт на собствените му ужасни преживявания. Беше разбираемо, но трябваше да намери начин да го накара да се опомни, преди да е направил нещо прибързано.

Телефонът иззвъня и двамата се стреснаха. Матю мислеше, че вече е късно, но часовникът показваше, че не е, макар навън да бе паднал мрак. Свещта беше догоряла. Знаеше, че трябва да остави телефона да си звъни, но някакво неудържимо чувство го накара да го вдигне.

— Да?

— Господин Спиър, радвам се, че най-после се прибрахте. — Гласът беше старчески и непознат и Матю веднага почувства, че е направил грешка, като е вдигнал. — Нямаме време, затова ще мина направо на въпроса. Дядо ви е при нас и вие трябва да ни кажете нещо за иконата. Разбирам, че може би не знаете къде се намира в момента, но настоявам да ми кажете всичко, което ви е известно. Разбрахте ли ме?

— Дядо ми... — Какво, по дяволите беше това? Явно заплаха, но от кого?

— Да, Андреас е при нас. Разбираме се чудесно, но подобни разбирателства рядко траят дълго.

— Кой се обажда? — Това беше глупаво. — Дайте да говоря с Андреас.

— Разбира се, но накратко.

— Матю. — Гласът на стареца звучеше сънливо. — Не прави нищо. Обясних на тези принцове, че не знаеш нищо, но те са упорити. Кажи...

— Е — каза отново първият глас, — това не беше много конструктивно, но поне се уверихте, че е при нас и е здрав. Господин Спиър, този разговор не може да продължи дълго. Кажете ми нещо.

— Не знам какво да ви кажа. — Ама че каша. Те наистина бяха хванали стареца. Бяха ли същите хора, които преследваха Фотис, Ана?

Той стисна слушалката. — Трябва да говорим лично, нали? На публично място. Доведете и дядо ми.

— Срещата е отлична идея, стига да се уверя, че имате какво да ми кажете. Първо трябва да ме убедите в това.

— Защо да ви казвам каквото и да било по телефона? Нали говорим за размяна.

— Зависи от стойността на информацията ви. Знаете ли къде е сега кръстникът ви?

— Имам доста добро предположение. Разбирам, че това не е достатъчно. Нека проверя и ще ви се обадя утре.

— На територията на Ню Йорк ли е?

— Ако предположението ми е вярно. Как мога да се свържа с вас?

— Не можете. Аз ще ви се обадя утре.

— Няма да съм тук. Запишете си номера на мобилния ми.

Матю бавно издиктува номера, трудно му беше да си спомни цифрите.

— Много добре. Не е нужно да споменавам, че не бива да уведомявате властите, нито когото и да било за търсенето ви. Сигурен съм, че ме разбирате.

— Слушайте, дядо ми няма нищо общо с това. Ние с кръстника ми го ввлякохме. Не го тормозете.

— Нямам такова желание. До утре, господин Спийър.

Отец Йоанис погледна съчувствено Матю, когато младежът затвори телефона.

— Знаете ли кой беше?

— Не. Може би е този Дел Карос. Южноамерикански колекционер, който преди няколко дни се опита да отвлече Ана Кеслер. Или пък е някой друг.

— Трябва веднага да се обадите в полицията.

— Да, но ме предупреди, че ще наранят Андреас, ако го направя.

— Може да го направят така или иначе.

— Знам. Трябва да опитам нещо. Да поговоря с някого. — Той се опита да си припомни мястото, пътищата на северен Уестчестър, пътуването с Робин към къщата на Фотис. Отказът на Змията от имот, за който говореше месеци наред, не му се беше сторил убедителен още онзи ден в парка; а докато беше сам в хотелската стая в Солун седмици

по-късно, Матю се беше сетил защо кръстникът му беше отрекъл. Но дали щеше да успее да намери къщата отново без помощта на Робин? Не и по тъмно, но утре сутринта трябваше да се опита.

— Позволете ми да ви помогна — настойчиво каза свещеникът.

Матю го погледна твърдо.

— С помощта, за която говорехте допреди малко? Мога да живея и без това, отче.

— Кой друг ще ви помогне? Всичко, което казах, беше предназначено само да ви покаже какво мисля. Няма да ви принуждавам да правите нищо. Нека бъдем съюзници.

Матю издиша шумно. Наистина имаше нужда от приятели. Ана не трябваше да се замесва. Когато тръгнаше срещу Дел Карос, му се искаше Бени да е с него, но той щеше само да му пречи в разговора с Фотис. Така че му оставаше единствено лудият свещеник. Кой знае защо, това му се стори подobaващо.

24.

Пробуди се от свиренето на тръбите на парното. Стаята беше тъмна, но през полуотворените щори на западния прозорец проникваше оранжева светлина, промъкнала се между гъстите дървета и бялата къща на отсрещния хълм. Няколко дълги мига, докато се събуди напълно. Фотис се наслаждаваше на тази топла и спокойна гледка на зазоряване — на напъпилите клони, очертавани от изгряващото слънце, на небето, което преливаше от тъмнолилаво в синьо, от истинските или въображаеми трели на птичите песни. Докоснат от прастарото чудо на изгрева, той би могъл да бъде на стотици места, да бъде стотици хора. Би могъл дори да бъде млад.

После болката се появи. Извираше от долната част на гърба му и стигаше по гръбнака чак до плещите му, и заливаше като пулсиращи вълни средната част на бедрата му. Това го накара да се осъзнае, да очертае границите си и да се опомни. Светлината навън вече не беше извор на красота, а начин да определи, че часът е 6:45, без да поглежда часовника на нощното си шкафче. Подпря се с юмруци на матрака и бавно седна. Нямаше сили да се изправи веднага, затова постави квадратната възглавничка зад болния си гръб и се облегна назад. Тръбите отново засвириха, разтърсвайки пода, и клапата на радиатора започна да съска. Топлината, излъчвана от него, беше объркала Фотис. Не беше зима, а пролет, началото на май. Но нощите тук бяха все още хладни и трябваше да настройва термостата от вечерта. Костите му вече не понасяха студа.

В такива мигове мисълта за горещия душ, за първите хапчета след закуска, за първото питие след обяд, правеха болката по-поносима. Когато вече нямаше да може да побеждава агонията с такива прости средства, дните му щяха да започват с ужас и да завършват в отчаяние. Но може би нямаше да се стигне дотам. Засега болестта напредваше бавно. Може би нещо по-сериозно щеше да го убие, преди да се превърне в стенещ призрак, прикован за леглото. Или пък Божията майка щеше да го спаси. Не я виждаше, но усещаше присъствието ѝ в стаята. Да, чувстваше го. Същото топло, ласкаво

усещане за благополучие, което го обзе в мига, когато Томас пристигна с пакета преди две седмици. Същото усещане, което бе завладяло тялото и душата му и го бе разтърсило до основи преди шестдесет години, когато Андреас му беше показал иконата. Оттогава той не беше същият. От този момент нататък се ръководеше от определени грижи и потребности. Андреас му беше направил голям подарък, позволявайки му да я види сам в празната, осветена от свещи църква. Но от друга страна, това бе разтревожило духа на Фотис, бе объркало живота му, а най-лошото беше, че самият Андреас изобщо не ценеше иконата. Тя беше рядка вещ, която той с радост показва на приятеля си, но нищо повече. Странно, че човек, който така обичаше хората си, а по-късно семейството си, беше напълно затворен за Бога. Андреас. Сега те не биха станали приятели, но вече нямаше значение — бяха неразривно свързани.

Фотис се стресна от дрямката. Беше му се сторило, че до леглото му има някой, но се бе заблудил. Нито враг, нито приятел. Беше съвсем сам в къщата и трябваше да си наложи да не мисли за всички начини, по които можеха да умрат болните старци, останали сами. Дори ставането от леглото беше опасно. Душът щеше да бъде истинско прекеждие. Може би трябваше да го пропусне. В къщата беше топло. Щеше да се облече, да закуси и след това да прецени за какво има сили.

Това беше бавен процес. Вече нямаше кой да му помогне. Роула беше умряла, преди да осъзнае, че се нуждае от нея. Беше му трудно да си представи, че биха могли да бъдат заедно сега, че биха могли да живеят доволни. И децата, които тя отчаяно искаше, но Бог бе решил друго. Младото същество, което се бе появило, му беше напълно безполезно; беше красива, но какво от това? Тя бе очаквала да му стане съпруга, но той я беше отпратил, благодарен за урока, получен от суетата му, и решен да не повтори грешката си. Племенницата му принадлежеше на Алекос, който го мразеше. На мъжете можеше да се разчита повече, но бе изгубил всички. Филип ръководеше ресторанта и се държеше на разстояние, както бяха се разбрали. Николай беше в болница, безбожникът Антон беше избягал. А сега и Таки беше мъртъв, единственият син на сестра му. Той затвори очи и се опита да забрави мъката и вината, които го разяждаха.

Тази съпротива бе от огромно значение. Ако не успееше веднага да пресече съжаленията, миналото щеше да го залее като огромна вълна и всички мъртви щяха да го заобиколят. Марко, удушен в една алея, гледащ с изскочили очи от масата в моргата; Роула, която умира, задушавана от кървава кашлица, младият свещеник, обгорял и кървящ, гърчещ се в краката му в тъмната крипта. Всички те го преследваха. А той, Фотис, макар и стар, болен, уплашен като дете и прокълнат, още беше жив. И след деветдесет години живот продължаваше да се бори за още. Нелепо. Отвратително. Изпита безгранична самоомираза, залитна и захвърли пуловера, с който се бореше. После отново седна на леглото.

Да гледа Света Богородица. Това беше единственият начин. Само заради това си беше дал толкова труд. Обърна се и я видя. Светлината все още не беше достатъчно силна, за да я освети пряко, но стаята беше изпълнена с топъл оранжев блясък, който озаряваше по-ярките части от изображението. Позлатената горна част и пожълтелите места, където боята беше опадала, контрастираха с вишневата роба, дългите мургави ръце, огромните очи. Тези очи галеха стареца със своя хипнотичен опрощаващ поглед и той имаше чувството, че на местата, където боята беше запазена, ръката на художника е била движена от по-висша сила. Въздействието идваше не от неговото майсторство, а сякаш от самата сърцевина на дървото. Бездънните дълбини на тези очи разказваха за времена, далеч по-стари от онова, в което бе минал краткият живот на художника, за необятната и свята душа на първообраза. Тя беше първата, дори преди Сина. Тя беше изворът, животът. В това дърво беше всичко. Нейните одежди, неговата кръв, нейните сълзи.

Човек не можеше да не се усети нищожен пред това чудо. Фотис се радваше на това, защото греховете му намаляваха пропорционално на незначителността на неговия живот и живота на онези, на които беше помагал или вредил, които беше убил. Прах. Човек трябваше да живее много дълго, за да разбере урока така добре, както го разбираше той, но бе невъзможно да го предаде на другите. Беше нужна преобразяващата сила на внезапното прозрение, изпращано от Бога на малцина щастливци. Христос обичаше грешниците. Значи все пак имаше надежда.

Би могъл да я съзерцава вечно, но човекът си беше човек и имаше своите нужди. Гладът накара Змията да се върне от райската градина в самотната си стая, изпълнена със светлината на късното утро. Нямаше представа колко време е минало, но се принуди да стане, облече сивата си жилетка и слезе в кухнята. Едва след кафето и овесените ядки той си позволи отново да обмисли положението си. Не беше за завидване. Бе похарчил почти всичко за покупката на иконата и подкупа на Томас. Да я задържи и да намери средства за препитание, щеше да бъде предизвикателство. Имаше малко пари в брой и добре прикрити сметки в три страни. Къщата беше купена на името на Филип и той не бе казал на никого за нея, освен на момчето. Защо го беше направил? За да сподели радостта си с някого? Недостатък на възрастта ли беше? Причината нямаше значение, беше го сторил. После беше казал на Матю, че покупката се отлага, а и момчето не знаеше къде точно се намира къщата, нали? Неприятно беше, че не е сигурен в подробностите. Във всеки случай Андреас можеше да научи малкото, което Матю знаеше, и да открие останалото. Другите също щяха да го търсят, макар да се беше върнал тайно в страната. Къщата не можеше да се смята за сигурно място. Вече беше прекарал тук три дни, възвръщайки силите си. Трябваше да се премести другаде за кратко и да обмисли къде да остане по за дълго. Някъде на топло. Мексико, например.

Фотис погледна през кухненския прозорец към тясната гориста долчинка на изток. Преди седмици беше решил, че оттам някой най-лесно би могъл да се приближи незабелязано до къщата, и беше решил да сложи сензори за движение от тази страна, но така и не го беше направил. Листата не бяха още достатъчно гъсти, за да бъдат добро прикритие, но очите му вече не бяха толкова добри и от това разстояние би могъл да пропусне човешка фигура. Но колкото и да е предпазлив, натрапникът можеше да стигне до къщата незабелязано, но не можеше да влезе в нея, без да го чуят.

Между кухнята и задните стълби се намираще килерът, превърнат в охранително помещение. Алармата на къщата се контролираше оттук и бе настроена да издава ужасния шум, типичен за тези устройства, или само дълги пиукания, комбинирани с примигващи светлини, които показваха мястото на проникването на екрана в тази стая или в голямата спалня. Когато беше в къщата, Фотис

използваше втория вид сигнали. Защо да безпокои съседите? По-добре да изненада неканените гости. Имаше и осем видеомонитора за камерите, разположени из къщата и около нея. Не бяха много, но без човек, който постоянно да ги наблюдава, и без това нямаше голяма полза от тях. Не бе очаквал, че ще изгуби всички. Пилотът, капитан Херакъл, не можеше да бъде нает за такава низша работа. Младият шофьор на пежото ставаше за нея, но не можеше да му се има доверие, затова сега почиваше в Адриатическо море. Това му беше струвало утрояване на плащането за Херакъл. Имаше прекалено много усложнения.

Точно преди да излезе от стаята, видя някакво раздвижване на монитора, показващ портата. Тъмна кола мина между големите каменни колони и бавно продължи по алеята. Фотис гледаше невъзмутимо как колата изчезна от първия екран, за да се появи след няколко мига на монитора, показващ външната врата на къщата. Приличаше на същата кола, която бе видял Матю да кара на два пъти. Кой друг от онези, които го търсеха, щеше да бъде толкова доверчив, че да дойде по входната алея? Освен ако не беше клопка. С напълно ясен ум Фотис внимателно провери всички монитори, отключи ниско шкафче и извади от него торбичка. В нея имаше малък черен пистолет — стар валтер, подарък от приятел от МИБ. Все още работеше и беше достатъчно малък и лек за треперещата му ръка. Зареди нов пълнител и сложи друг в джоба на жилетката си. Не мислеше колко безсмислена би била престрелката. Едва ли щеше да победи, а дори да успееше, трябваше да се разправя с властите. Но той беше късметлия, а с оцеляването идваха и възможностите. Щеше да се бори за живота си.

На екраните не се виждаше друго раздвижване. Нито в гората, нито на малкото възвишение зад къщата. Колата остана около минута на алеята, преди вратата на шофьора да се отвори и Матю да излезе. По дяволите, защо беше дошъл? И кой беше с него в колата? Със сигурност не беше Андреас, той никога не би му позволил да се появи толкова явно. Кръщелникът му се насочи към предната врата и Фотис потисна надигащата се паника. Защо Матю? Но пък и кой друг? Не искаше да навреди на момчето, но кой знае каква игра се разиграваше навън? Можеше просто да не отваря вратата. Щеше ли младежът да се опита да влезе насила? Би ли могъл Фотис да го пусне да си отиде,

след като го беше намерил? Той изключи алармата на входната врата и неизмислил план, тръгна да посрещне кръщелника си.

Усмивката на лицето на кръстника му беше изненада, но Матю осъзна, че е неуместна. Да реагира различно от очакваното, беше типично за Змията. Усмивката не прикриваше следите от умора и загриженост около устата и очите, нито изтощителната тревога, която сякаш тежеше на плещите му. Очевидно болестта или проблемите, свързани с кражбата на иконата, го убиваха.

— Отлично, момчето ми. Трябва да ми кажеш как ме откри, но първо заповядай.

Какво друго да прави? Свещеникът не можеше да го защити на практика, просто създаваше илюзията за сигурност, но тъкмо затова беше нужно да се отдалечи от него. Матю знаеше, че Йоанис няма намерение да подкара колата или да се обади на някого, ако нещата тръгнат зле, но Фотис нямаше представа за това. Едва когато влезе вътре, видя пистолета в ръката на кръстника си, но в това нямаше нищо странно. Преследваха го, а и Матю беше видял достатъчно пистолети през изминалата седмица, за да се стресне.

— Кой е в колата?

— Приятел. Свещеник е.

— Знае ли какво става?

— Донякъде.

— Няма ли да влезе?

— Не.

Старецът изглеждаше задоволен от отговора. Затвори и заключи вратата, отиде до стълбището, спря за миг, после тръгна нагоре. Нерешителността му и липсата на любезни обноски бяха толкова нетипични, че Матю се притесни, но от друга страна изпита задоволство, че ще надзърне зад маската на Фотис. Не можеше да направи нищо друго, освен да го последва, но преди това тихичко отключи вратата. Къщата приличаше на много други в района — комбинация от камък и дърво, покрив, покрит с плочи, и по-просторни помещения, отколкото личеше отвън. Стените бяха боядисани в кремаво, виждаха се рафтове с книги, импресионистични пейзажи и

икони, които принадлежаха на Фотис. Беше ужасно горещо и Матю съблече якето си, докато се качваше по стълбите.

— Сигурно съм ти описал доста точно къде се намира къщата, макар да не си спомням — заяви Фотис.

— Мислех, че ще ти е по-интересно защо съм тук.

На върха на стълбите Фотис се извърна, наивното му учудване граничеше с лудост. На светлината от високия прозорец на лявото му слепоочие се виждаше грозна синина.

— Защо ли? Че каква друга може да е причината? Между нас няма тайни. И двамата искаме едно и също, но както виждаш, аз имам по-голяма нужда от нея.

Старецът забърза по коридора и Матю извика зад него.

— Грешиш, кръстник. Не съм тук заради нея. Изслушай ме.

Влязоха в голяма спалня в задната част на къщата. Голямото легло още не беше оправено. Имаше три прозореца. Телефон и някаква странна конзола стояха на бюрото, а кръстникът му беше седнал на кожения фотьойл в ъгъла и гледаше към полицата над камината. Там, облегната на стената, стоеше иконата. Беше по-малка, отколкото я помнеше Матю. Всъщност му се стори смалена във всяко отношение, незаслужаваща кръвта и страданията, които бе причинила. Очите сякаш признаваха това. Бяха изгубили магнетичното си привличане, обещанието, че ще разкрият много тайни, и сега изглеждаха само отчаяни. Колкото и да е странно, този нов поглед върху иконата предизвика желание да я защити, почти толкова силно, колкото и страстта към откровение, която бе заместило. Той осъзна огромното влияние на обстоятелствата, при които виждаше иконата, върху реакцията му. Присъствието на Ана бе провокирало нещо като божествена похот, баща му — страх и нужда от лечение. А сега тази тъга. Заради Фотис ли беше? Нима иконата бе само проводник на чувствата?

— Още си обсебен от нея — прошепна Фотис.

— Не — отвърна Матю, но това не беше съвсем вярно. Просто чувствата му се бяха променили.

— Разбери ме, момчето ми. Едва ли ще живея още дълго. Когато си отида, тя ще бъде твоя, но за да умра безболезнено, имам нужда от нея. Нямам друга надежда. Ако беше видял нещата, които съм виждал аз, нямаше да ме спираш.

— Нещата, които си видял? Или нещата, които си направил?

— Кой друг знае, че си тук?

Нямаше да играе по свирката на стареца. Вече знаеше какво става в такива случаи.

— Те държат Андреас.

— Кой го държи?

— Не съм сигурен. Мисля, че е онзи Дел Карос. Преди няколко дни се опита да отвлече Ана Кеслер. Почти съм сигурен, че той е сключил сделка с твоите руснаци, за да открадне иконата.

Фотис кимна.

— Сигурен ли си, че е при тях?

— Говорих с него.

— Какво точно ти каза?

— Не много. Имам чувство, че беше упоен. Каза ми да не правя нищо и ги нарече „двамата“, затова предполагам, че са само двама души.

— Добре. Това ли е всичко?

— Нарече ги „принцове“. Предполагам иронично.

Погледът на Фотис дълго време не слезе от лицето на младежа. Матю знаеше, че го изпитва, но остана спокоен, защото не криеше нищо.

— Скоро ще ми се обадят — продължи той. — Искат да знаят къде се намира иконата.

— Не ти ли хрумна, че това може да е номер на дядо ти?

— Какво, че се преструва на заложник?

Фотис кимна, без да сваля поглед от лицето му. Това беше сигурен белег колко го бе завладяла параноята през последните няколко седмици и Матю се замисли дали замисълът му изобщо можеше да се осъществи.

— Не. Нямаш представа колко много иска той да приключи с тази история. Не би измислил нещо, за да ме прати сам да те търся. Сигурно го знаеш.

— Може да сте го измислили заедно.

— Това няма смисъл по същата причина. Просто мислиш на глас, но сам не си вярваш.

— Може би.

— Трябва да му помогнем.

— Разбира се. — Но думите не прозвучаха искрено. Фотис гледаше в пространството, без да забелязва Матю, очевидно отново замисляше нещо, печелеше време.

— Защо ги нарече „принцове“?

— Принца — започна бавно Фотис, — така с дядо ти наричахме немския офицер, за когото ти разказах. Или Пашата, защото той обичаше да живее охолно и да се заобикаля с откраднати съкровища. Той е човекът, с когото Андреас сключи сделка, с която изпрати Света Богородица в изгнание.

— Мюлер? Нацистът, когото е търсил през целия си живот?

— Същият.

— Дел Карос е Мюлер?

— Възможно е.

— Защо би ми го казал?

— За да знаем. Или като предупреждение, че си имаме работа с много по-опасен човек, отколкото предполагаме. Дядо ти винаги е бил лоялен.

— И как ще му се отплатиш за това?

— Не мога да му помогна. Трудно ми е да опазя дори себе си.

— Иконата е у теб. Не си струва Андреас да умре заради нея.

— Животът му вече е обречен. Нали не си му казал за тази къща?

— Не, разбира се.

— Тогава нищо не могат да измъкнат от него. Разбираш ли? Той е използвал последната възможност, за да ни предупреди. Ако сега им дадеш информацията, Андреас пак ще умре, вероятно ти и аз също. И ще вземат Богородица. Така ще стане причина за нашата смърт. Мислиш ли, че го иска? Смяташ ли, че иска да даде възможност на Мюлер да го предаде отново? Можем да предотвратим това. Трябва да ми помогнеш.

— Познавам един човек, който може да ни е от полза. Бивш член на Мосад, приятел на Андреас. Не можем да го изоставим, трябва да направим нещо.

— Ти нищо не разбираш.

Крехкото тяло на кръстника му се тресеше от гняв и ръката, стиснала пистолета, подскочаше върху бедрото му. Тихо пиукане привлече очите и на двамата към бюрото, където на конзолата проблясваше червена светлина. Фотис скочи и се затътри към нея.

— Може би свещеникът е решил да разбере какво става? Не. Не е отпред, а зад къщата...

Той се завъртя и насочи пистолета към главата на Матю. Излъчваше такава заплаха, че Матю вдигна ръце и отстъпи две крачки.

— Кръстник!

— Кого си довел? Каж ми истината.

— Никого, освен свещеника.

— Не, ти си ги довел. Може би не си знаел, но те са те последвали.

Съвзел се донякъде, Матю последва стареца във от стаята с треперещи крака. Фотис се обърна веднъж и сложи пръст на устните си, после пое по коридора, но не натам, откъдето бяха дошли, а в обратна посока, която ги отведе до друг, по-къс коридор. На върха на тясното стръмно стълбище той даде на Матю знак да го изчака, после тръгна надолу. След секунди изчезна зад завоя, а Матю стоеше тих и безпомощен, загледан в мястото, където се беше скрил кръстникът му. Какво щеше да стане сега? Кой беше долу? Трябваше ли да провери какво прави Йоанис? Нерешителността го задържаше на място и след около минута чу отдолу слаб шум. Фотис се появи. Изкачи стълбите с известни усилия, но здраво стисна рамото на Матю и приближи устни до ухото му.

— Чувам го, но не го виждам. Сега има и друг на предната врата. Ще се отбраняваме на втория етаж. Можеш ли да си служиш с това?

Фотис му подаде с дръжката напред голям пистолет. Матю кимна колебливо. Кръстникът му зареди патрон в дулото колкото се можеше по-тихо, после сложи пистолета в ръката му.

— Натискай силно спусъка. Стой тук и застреляй всеки, който се качи по тези стълби.

Той притисна Матю до стената, после извади валтера изпод жилетката си и тръгна към предната част на къщата. Страхът от предстоящия сблъсък се бореше с гнева, че събитията не се бяха развили както бе възнамерявал, но Матю не сваляше поглед от стълбите. Не искаше да се разсейва с мисли, но те неканени нахлуваха в ума му. Ако долу бяха Дел Карос и приятелят му, трябваше да действа без колебание, както го беше и инструктирал Фотис. Но ако беше някой друг? ФБР, Бени или дори Йоанис? Ако изчакаше, докато

разпознае човека, щеше ли да има шанс да реагира? Би ли могъл да застреля някой непознат?

Или това беше някаква игра, която Фотис отново си играеше с него? Той отстъпи до завоя на коридора, за да се увери, че старият негодник не бяга по предното стълбище с иконата. Слаб шум отдолу го накара бързо да се върне на мястото си. Но всичките му мисли изчезнаха, когато от предната част на къщата се чу стрелба.

25.

Ян не беше харесал никак плана, но възможностите им бяха ограничени. Бяха упоили Спиридис, но той им каза малко, очевидно не знаеше къде да открият Драгумис. Момчето беше най-добрият им шанс. Най-сигурно щеше да е да го хванат, но Мюлер прецени по тона му, че не знае къде точно се намира кръстникът му. Ако го оставеха, може би щеше да го намери. Ако Ян се опиташе да залови едновременно и момчето, и свещеника, нещо можеше да се обърка; Спиър можеше да загине, а и не си струваше двама души да се занимават с трима заложници. И един им стигаше. Най-добрият план беше Ван Меер да проследи момчето.

Холандецът беше раздразнен, най-близкото до гняв състояние, в което изпадаше. Наблюдаваше апартамента на Спиър от дни наред и се учуди, че момчето бе толкова глупаво да се върне. Нека го заловя, убеждаваше той Мюлер, той е вътре. Но накрая се беше примирил и всичко се беше оказало точно толкова трудно, колкото беше предвидил. Мюлер го следеше с колата под наем, а Ян пеша, но когато разбраха, че Спиър ще вземе назаем кола от приятел, се смениха. Ян седна зад волана и успя да не го изгуби, докато излязоха от града, после по Бронкс Ривър Паркуей и лъкатушещите, малки пътища на северен Уестчестър. Ян си разбираше от работата, а момчето не беше опитно, но на такова дълго разстояние имаше вероятност да е забелязало, че го преследват. А това означаваше, че може да попаднат на засада.

Мюлер погледна към Спиридис, който още не беше дошъл на себе си след последната инжекция. Щом пристигнеха, щяха да му бият още една и едва ли щеше да оживее. Китките му бяха вързани с найлоново въже, бяха го завили с одеяло, за да не се виждат. Мюлер отново погледна към пътя и осъзна, че е изгубил от поглед колата на Спиър.

— Къде е?

— Влезе през онази порта в тухлената стена.

— А ние защо продължаваме?

Ян го погледна с отвращение.

— Да не искаш да влезем след него и да се самопоканим на питие?

Продължиха още стотина метра след вратата, но видяха само дървета и ограда, а после изгубиха къщата от поглед. Ян обърна и се върна обратно, отново премина покрай портата и когато стигна до гористата долчинка малко по-нататък, спря и паркира между бурените. Извади мобилния си телефон и го превключи на режим уоки-токи. После отвори вратата.

— Дай ми време да вляза. После мини отпред, както се разбрахме.

— Да, да.

— Около десетина минути ще ми бъдат достатъчни. Помни, че след като вляза, може би няма да мога да говоря.

— Всичко това го минахме. Просто тръгвай.

— Не бъди нетърпелив. Почти успяхме.

На това не беше нужен отговор и когато Ян изчезна между младите дъбове и кленове като призрак, Мюлер си пое дъх и се намести на мястото на шофьора. Изчака пет минути, преди да подкара колата, огледа се за движение по празния път и бавно излезе на шосето. Ян беше прав — да върви по дяволите — нямаше нужда да бързат, нямаше нужда от паника. Вече затягаха примката. Сега не беше моментът за глупави грешки.

Когато зави и подкара по склона, отново видя тухлената стена, стара и покрита с мъх. На стотина метра навътре се появиха каменни колони, маркиращи началото на входната алея. Той спря на тревистото отклонение на пътя, извади телефона си и зачака обаждането на Ян, хвърляйки още един поглед към Спиридис. Беше ли помръднал, или причината беше в движението на колата? Огледа пътя, дърветата, стената и забеляза малката камера на левия стълб, насочена точно към него.

По дяволите, трябваше да я види по-рано; сигурно навсякъде имаше камери. Инстинктивно подкара отново и пое по дългата павирана алея. Защо да дава на Драгумис още време за мислене? Ако имаха късмет, само старият грък щеше да е тук. Мобилният телефон на седалката до него запращя, показвайки, че Ян е вътре, но не може да говори. Мюлер почувства как сърцето му заби тревожно и пое с пълни

гърди застоялия въздух в колата. Паркира възможно най-далеч от къщата и хукна към предната врата.

В колата на Спиър нямаше никого, следователно и той, и свещеникът трябваше да са вътре. Без да обръща внимание на неизбежната камера до вратата, Мюлер натисна дръжката. Беше отключено. Или Ян беше действал бързо, или това бе прекалено явен капан. Извади пистолета от джоба си и отвори със свободната си ръка. Отначало не се случи нищо. Видя красив синьо-червен ориенталски килим в подножието на стълбите и широки арки, които водеха към облени от слънцето стаи от двете страни на коридора. Мюлер пристъпи бързо навътре и тръгна към стълбите. Първият изстрел го стресна, но при втория вече се търкаляше по земята — инстинктът беше победил възрастта. Чу поне един удар на куршум в дървото. Удари се в нещо дървено и се изправи на колене, блъскайки глава в плота на голяма маса. През сълзи видя, че е в трапезарията, където куршумите явно не достигаха.

Огледа се за рани, но не откри нищо. Изстрелите бяха дошли от горната част на стълбището. Драгумис — ако това беше той — го бе изчакал да се приближи, за да стреля, но очевидно не бе успял да се прицели. Когато погледът му се проясни, германецът поклати глава. Беше извадил късмет. Стоеше на болните си колене с ожулен череп и по никакъв начин не можеше да се изкачи по стълбите. Нямаше значение, поне беше влязъл в къщата. Погледна към отсрещната страна на коридора. Там имаше голяма всекидневна с плюшени мебели. Светлината, нахлуваща през френските прозорци, падаше върху бяло канапе, стъклена масичка и дебел килим. Тя му напомни за една стая в къщата, която някога бе негова — място, където се беше чувствал почти щастлив. Не биваше да мисли за това сега. В задната част на трапезарията, до високия стъклен шкаф, имаше врата. В такава голяма къща сигурно имаше и задно стълбище. Трябваше да го намери и да открие Ян. Мюлер бавно и болезнено се изправи и тръгна към тясната врата.

Кухнята беше голяма и мрачна въпреки белите стени и сините завеси, във въздуха се усещаше лек мирис на газ. На мивката стояха купа и чаша за кафе. Тук имаше две врати, освен онази, през която беше влязъл. Тази вляво изглеждаше по-обещаваща, но едва си го беше помислил, когато оттам се разнесе силен гръм. Очевидно беше от по-

големокалибрен пистолет. Значи горе имаше двама души. Но къде беше Ян? Ако го бяха убили, всичко беше изгубено и щеше да е късметлия, ако се измъкне жив оттук. Късметлия. Не беше подходящата дума. За човек на неговата възраст нямаше изход. Нямаше да си тръгне без иконата, каквото и да станеше. Наложих си да тръгне към мястото, откъдето се бе чул изстрелът. Къс коридор водеше към малка стая, пълна с шкафове и черно-бели монитори. Видях паркираните коли отпред, предните стълби, свещеникът, който се разхождаше покрай къщата. Нямаше вътрешни камери. Когато вдигна очи, Ван Меер стоеше до него и се усмихваше.

— Изгубил си си шапката.

— Да — прошепна Мюлер, прикривайки шока си, че го бяха изненадали така лесно. — Май че е така. Какъв беше този изстрел?

— Неточен. Мина на половин метър от мен, но горе има някой.

— Отпред също.

Ян кимна.

— В неизгодно положение сме. Двама на двама, а те са по-високо. Най-разумно би било да се оттеглим.

— В никакъв случай. Друг път няма да имаме такава възможност.

Ян кимна отново, бе очаквал този отговор. Очите му гледаха през рамото на германеца към кухненската врата и докато разговаряха, ушите му се напрягаха за всеки необичаен шум. Имаше мигове, когато Ван Меер приличаше на робот, на изкуствен мозък, но сега Мюлер усещаше, че ловецът у него се е събудил. И той нямаше да си тръгне.

— Очаквам голяма премия — каза Ян.

— Готово. Предните стълби са дълги и прави. Оттам няма да стане.

— Отзад има завой. Може би на четири метра от площадката до стрелеца.

— Значи ще минем оттам.

— Чакай тук.

Мюлер не обичаше подчинените му да му заповядват, но с този свикваше, затова остана да наблюдава входа към стълбището, докато Ян влезе в кухнята. Върна се малко по-късно с куп кърпи, вързани заедно, които силно миришеха на нещо. Вероятно на почистващ препарат. В другата си ръка държеше мокра хавлия.

Приблжиха се внимателно до стълбището и тръгнаха заедно по тесните стълби. Ян извади сребърна запалка от джоба си и подпали кърпите, кимайки на Мюлер. Старецът се плъзна по външната стена, съзирайки огромната дупка в мазилката на една ръка от себе си. Преди да завие зад ъгъла, той протегна ръка и стреля три пъти, вдигайки оглушителен шум, после се върна обратно. Ян стъпи на негово място и хвърли пламтящите кърпи на стъпалата.

Въздухът се изпълни с остър, неприятен дим. Щяха ли да запалят цялата къща, чудеше се Мюлер, който още трепереше. От страх или от радостно очакване? Кога беше станал толкова страхлив, толкова крехък? Ян го погледна с характерното си снизходително изражение. Отгоре долетя тропот, някой тъпчеше пламтящите кърпи. Приведен, Ян се подаде зад ъгъла, стреля два пъти и отново се прикри. На стълбището се чу тъп метален звук. Холандецът още веднъж надникна и изчезна зад ъгъла. Мюлер си пое дълбоко дъх и го последва, като пътьом грабна мократа кърпа.

На две стъпала преди площадката лежеше черен деветмилиметров пистолет, а на стената имаше кърваво петно. Ян стоеше в задимения коридор и се оглеждаше вляво и вдясно. Мюлер хвърли мократа хавлия върху горящите кърпи и стъпи върху нея няколко пъти. Подът беше обгорял, но нищо не се бе подпалило. Навсякъде имаше дупки от куршуми.

— Улучил си го — прошепна Мюлер.

— В ръката — поясни Ян. — Спиър беше. Сигурно е наблизо.

— Но няма оръжие.

Без оръжие, ранен и вероятно ужасен. В ума си германецът задраска момчето като противник. Сега оставаше само Драгумис и предимството отново беше на тяхна страна. Иконата беше тук някъде на втория етаж, иначе гъркът не би изоставил първия без бой. Коридорът, в който се намираха, водеше до друг след около четири метра, където завоят надясно щеше да ги отведе в предната част на кухнята.

Ван Меер хвърли поглед зад ъгъла.

— Е? — попита Мюлер.

— Нищо. Има много врати.

— Виждаш ли площадката на предното стълбище.

— Да.

— Добре. Гъркът не може да я пази, защото ще го застрелям оттук. Мини отзад и се качи отпред, за да настъпим от двете страни.

— Спиър е някъде наблизо.

— Той не е страшен. Важен е Драгумис.

Холандецът не изглеждаше убеден, но кимна, плъзна се по късия коридор и безшумно изчезна по задните стълби. Мюлер стигна до ъгъла и погледна, но видя само това, което Ян му беше описал. Всичко беше наред. Всеки миг щяха да приключат. Околните къщи бяха твърде далеч, за да чуе някой изстрел, а Драгумис никога не би повикал полиция. Беше им в ръцете, стига да не направеха някаква глупава грешка. Като да не броят патроните. Колко беше изстрелял той? Само три, беше сигурен. Потърси в палтото си резервния пълнител, но вместо него извади малък кожен несесер. Спринцовката и наркотикът. Беше забравил да бие още една доза на Спиридис, преди да слезе. Едва ли имаше значение. Той беше в безсъзнание, а и вързан. Но подобни грешки показваха, че е невнимателен. Трябваше да се съсредоточи. Ако искаше да оцелее след днешния ден, трябваше да полага повече усилия. Никакви грешки повече. „Бъди като Ян — каза той на треперещите си ръце, — бъди като машина, докато свършим работата.“

Сребристият нисан на Бени слезе от рампата с ужасна скорост, спря само колкото да се качи Ана и след по-малко от минута отново се носеше по шосето. Първото, което Ана направи, беше да се обади на Бени. Съобщението на Матю не ѝ обясняваше почти нищо; само я уведомяваше какво е намислил, в случай че нещо стане. Но той вече ѝ беше разказвал как с бившата си приятелка, която била отраснала в околността, са търсили къщата на кръстника му. Робин беше разковничето. Бени отиде направо в апартамента на Матю и го претърси за тефтерче с телефони. Откри го бързо. Обикновено мъжете не записваха много неща, но Бени беше открил името Робин Спраг с телефонен номер, а Ана го беше убедила, че е по-добре тя да се обади.

Беше рано и тя успя да намери жената, преди да е излязла от работа. Последваха очакваната съпротива и раздражение, затова се наложи да разкаже много лични неща за Матю — трябваше да докаже, че са близки. После обясни на Робин, че той е в опасност — нещо, свързано с кръстника му. Робин познаваше Фотис и не ѝ беше трудно

да го повярва. През изминалите месец-два беше позабравила подробностите, но доколкото можа, описа пътя към къщата. Ана не искаше да каже на Бени какво е научила, а настоя да я вземе. Той вече беше подкарал на север и упорството ѝ го вбеси. „Излагаш Матю на риск“, беше ѝ казал, но щяха да се забавят само с няколко минути, а и проблемът беше твърде сериозен, за да очаква, че тя ще отстъпи. Тя успокои родителите на Матю като им каза, че отива да го види, което беше вярно или поне за това се молеше. После се спусна бързо пеша към пресечката на Фенилор Роуд и Бронкс Ривър Паркуей.

— Както виждаш, не беше толкова трудно — каза Ана, когато Бени даде газ.

— Трудното тепърва предстои. Сложи си колана, ще карам бързо.

— Наистина ли смяташ, че са го проследили?

— Аз бих постъпил така. А сега ми кажи къде отиваме.

Отминаха язовир „Кенсико“ и завиха по лъкатушещи второстепенни пътища. Друг ден пътуването би било приятно, местността бе изпълнена с езера, гори и прекрасни гледки, но Ана беше напрегната, сверяваше всеки ориентир с оскъдните инструкции на Робин, опитвайки се да забрави колко много зависи в момента от правилните ѝ решения. Не след дълго минаха през гориста долчинка, после се изкачиха по възвишение до тухлената стена и входа, ограден от каменни стълбове. Ана едва различи плочестия покрив през дърветата.

— Това е къщата.

— Сигурна ли си?

— Доколкото мога, Бени. Не разполагахме с много информация.

Бени заобиколи и се върна при гористата долчинка, където смачканите бурени показваха, че скоро е спирала кола.

— Стой тук — нареди той на Ана, накара я да седне на мястото на шофьора и да се снижи. — Оглеждай пътя и гората и ако някой ти се стори подозрителен, веднага изчезвай оттук. Не спирай, за да говориш. Не слизай от колата за нищо на света. — Потупа я по рамото. — Правилно постъпи, като ми се обади. — После изчезна между дърветата.

Тя изчака пет минути, после го последва. Беше уплашена, но още повече се боеше от мисълта да седи в колата и да се чуди какво става в къщата. Освен това беше ядосана; този гняв се трупаше в нея от дни

наред. Подигравателно ухиленото лице на Дел Карос не излизаше от ума ѝ, преследваше я.

Дърветата не се бяха разлистили напълно, но гората приличаше на зелен лабиринт, а тънките стъбла бяха струпани толкова нагъсто, че тя не можеше да вижда много пред себе си. На около тридесет метра мина внимателно през дупката в старата телена ограда. Малко дърво извеждаше зад борова горичка, на около стотина метра зад която се виждаше къщата.

Ана силно трепна, когато няколко изстрела прозвучаха оттам. Толкова за надеждата, че всички можеха да се разберат. Но кой по кого стреляше?

Тя се промъкна през борове до предната част на къщата. На алеята имаше две коли, предната врата на едната беше полуотворена. Тръгна по-бързо, описвайки голяма дъга, която щеше да ѝ помогне да използва колите като прикритие. Докато ги разглеждаше, видя някаква фигура на задната седалка на черния „Маркиз“. Старец в шлифер, завит с одеяло, и с нахлупена шапка. Главата му беше отпусната на седалката. Беше ли мъртъв? Тя натисна сребрият дръжка и вратата се отвори. Пропълзя на седалката до него. Ана беше виждала Андреас само веднъж, но го позна веднага щом свали шапката. Прав нос и хлътнали очи. Преди два дни ѝ се беше сторил прекалено млад, за да бъде дядо на Матю, но сега изглеждаше ужасно стар. Тъмните му очи бавно се отвориха и се опитаха да се фокусират върху нея, после отново се затвориха. Беше болен, ранен или упоен. Тя дръпна одеялото и видя, че ръцете му са вързани. Пръстите му бяха побелели от липсата на кръвообращение. Не намери никакви рани.

Трябваше да влезе вътре и да намери Матю, но не искаше да остави Андреас сам. На пода имаше бутилка минерална вода и Ана изля няколко капки върху сухите устни на Андреас. Той ги облиза и се изкашля.

— Господин Спиридис, опитайте да се събудите.

Тя сипа вода в шепите си и наплиска страните му. Старецът измърмори някакво оплакване. Разтърси го леко, после по-енергично. Когато го потупа по бузите с още вода, ръцете му се вдигнаха от скута, свиха се в юмрук и той едва не я удари под брадичката.

Ана се отдръпна.

— Господин Спиридис, чуйте ме. Аз съм Ана, Ана на Матю. Матю е в тази къща. Разбирате ли ме?

Сега той я гледаше, объркан и подозрителен, но почти буден.

— Матю е в къщата — продължи тя. — Бени също. Имаше стрелба. Какво? Какво казвате?

— Къде е Мюлер? — попита той дрезгаво.

— Не знам кой е той.

— Дел Карос.

— Не съм сигурна. Той ли ви доведе тук? Ян с него ли е?

— Да.

— Можете ли да се изправите?

Андреас сви рамене. Тя бързо заобиколи колата и го изтегли през вратата, която беше по-близо до къщата. Старецът не можеше да се държи на краката си без помощ, затова се подпря на колата. За какво ѝ беше в такова състояние? Нетърпението ѝ нарастваше, докато се опитваше да го разбере.

— Какво казахте?

— Оръжия — отсече той.

— Нямам.

Старецът въздъхна, вдишвайки дълбоко хладния пролетен въздух, и премигна.

— Претърси колата — нареди ѝ той.

Но вътре нямаше пистолет под седалката или в жабката, а не можеха да отворят багажника без ключовете. Ана се мъчи няколко минути, за да развърже китките на стареца, усещайки как страхът отново изтиква всички останали чувства.

Андреас разтри освободените си ръце и погледна към отворената предна врата.

— Чакай тук — заповяда шепнешком, после тръгна към стъпалата, препъвайки се.

Ана хукна след него, подложи рамо под лявата му ръка и двамата се отправиха към вратата, където внезапно спряха.

Йоанис стоеше зад един напъпил планински лавър зад къщата и гледаше как едрият самоуверен мъж се промъква през задната врата. Беше го видял да излиза измежду дърветата, да преминава бързо и

безшумно през моравата, оглеждайки се във всички посоки, и все пак не го видя. Преди няколко минути други хора бяха спрели с кола пред къщата, точно когато Йоанис беше излязъл да се поразтъпче и затова бе решил, че ще е по-разумно да не се набива на очи. Колко души имаше в момента в къщата или кои са те, не знаеше, но бяха поне две групировки, след като стреляха едни срещу други. Никой още не го беше видял или пък присъствието му не ги интересуваше. Просто един свещеник.

Момчето сигурно беше загинало, помисли си Йоанис тъжно. Това бяха опасни хора, а младият Матю беше невинна душа. Шансовете му да оцелее сред този смъртоносен кръстосан огън не бяха добри. Всичко се повтаряше отново. Йоанис трябваше да осъществи собственото си решение. Колкото се може по-тихо той последва едрия мъж в къщата.

Още преди да влезе в кухнята, чу два бързи изстрела отдясно. Едрият брадат мъж се появи от тази посока и се огледа наоколо. В ръката си държеше голям пистолет. Погледът му се спря за миг върху Йоанис, после се отмести. Той се обърна бързо, пресече голямата кухня и през друга врата отиде в трапезарията.

Йоанис се чудеше дали не е станал невидим за враговете си. Това се беше случвало и преди във времена на голяма нужда и би потвърдило необходимостта от мисията му. Такава сила не се даваше без причина, не и за да спаси живота на един слаб, грешен свещеник. Не, той се бе озовал тук съвсем неочаквано, но очевидно с някаква цел. Беше Божий инструмент. Всички те бяха инструменти, горките слепи глупци.

Умът и духът му запяха в сладкогласен унисон. Краката му го понесоха през кухнята и спряха пред голямата газова печка. Във въздуха миришеше на газ и той забеляза, че един от котлоните не е изключен. Подобна небрежност обиждаше чувството му за ред. Когато посегна към ключа, гласът в главата му се обади и той спря за миг, за да разбере какво му казва. Но само за миг — прекаленото мислене проваляше действието. Вместо да изключи газта, той я засили. После завъртя и останалите три ключа, така че и четирите сребристи котлона започнаха да изпускат невидими пари. Изчака минута-две, докато миризмата стана осезаема, после отстъпи. Беше ли достатъчно? Заобиколи и пъкна ръка зад печката, после дръпна силно тясната

тряба, която смяташе, че е за газта, разхлаби я — стори ли му се, че изсъска — но не успя да я счупи. Извади ръката си. На мивката имаше голямо шише почистващ препарат и той го изля върху пода и шкафовете. Неприятната миризма вече го замайваше. Какво трябваше да направи сега? Инстинктивно последва брадатия в трапезарията.

Мъжът беше приклепнал до дългата тъмна маса и не сваляше поглед от коридора. Очевидно стоеше тук от известно време, чакайки. Йоанис трябваше да го предупреди какво ще се случи и пристъпи напред. Подът под краката му леко изскърца. Мъжът скочи и се обърна. После сложи пръст на устните си и рязко подкани с жест свещеника да се върне в кухнята.

Въздухът избухна от многобройни изстрели. Кръв рукна от якето на едрият мъж, а Йоанис се преви, когато нещо го улучи в корема. Паднаха заедно, но брадатият успя да се извърне, за да стреля веднъж по стройната фигура, която стоеше в коридора.

Когато докосна земята, свещеникът разбра, че е улучен, и зачака болката. Обърна се настрани и погледна към нещастния си другар. Едрият мъж се облегна на стената. Ризата и якето му бяха подгизнали от кръв. Беше ядосан.

— Кучи син — изсъска той, докато с една ръка разкопчаваше ризата си, а с другата вдигаше пистолета. Стреля още два пъти, отронвайки парчета мазилка от отсрещната стена. — Всичко да върви по дяволите. — Погледна раната на гърдите си, после Йоанис и поклати глава. — Шибани свещеници.

Йоанис посегна да стисне ръката му утешително, но болката го спря. Тялото на мъжа се разтrese и очите му замряха, приковани в някаква далечна точка. Пистолетът падна от ръката му.

— Проклет свещеник! — прошепна той за последно и замря.

Отново настъпи тишина. От диафрагмата на Йоанис се беше надигнало кълбо от болка, което се разпростря по цялото му тяло, и той с мъка удържаше на агонията, дишайки плитко и накъсано. Изпитанието винаги беше по-трудно, отколкото се очакваше, напомни си той, но беше трудно да задържи на тази мисъл. Успя да хване за глезена мъжа, чиято смърт беше причинил. *Господи, успокой душата на твоя раб...* Не знаеше името на мъжа, нито дали е християнин, но на небето щяха да се справят с това. Прекалено измъчен, за да се обвинява или да скърби, той отново се съсредоточи върху мисията си.

Всичко беше станало с определена причина. Раната замести тревогата му с пречистваща болка и нямаше да му позволи да избяга. Бавно и с мъка Йоанис се изправи на лакти и повлече измъченото си тяло обратно към кухнята.

Мирисът на газ беше силен, не колкото му се искаше, но все пак той лежеше на пода. До печката имаше шкаф с чекмеджета и той пропълзя към него, забелязвайки кървавата следа, която оставяше зад себе си. Изкашля се и усети вкус на желязо. Крайниците му тежаха, но той отвори чекмеджетата, търсейки нещо. Нямаше много време. Мъжът, който го беше застрелял, навярно беше същият, с когото се беше сблъскал брадатият в задния коридор. Те се бяха дебнали из къщата и слабият беше спечелил заради намесата на Йоанис. Сега той щеше да се върне и да открие окървавения свещеник проснат тук. Добре, но нека Йоанис първо намери онова, което търси.

— Отче, прости ми — обади се лукав глас от задния коридор. — Не биваше да стоиш толкова близо до него. Беше случайност.

Няма случайности, помисли си Йоанис, най-после открил познатата картонена кутия. Изпълни го спокойствие и еуфория от възможността, която му се предлагаше. Концентрацията на газ беше толкова голяма, че едва успяваше да се задържи в съзнание.

— Изпитвам голямо уважение към свещениците — продължи мъжът, този път по-отблизо. — Чичо ми... — В този миг навъсеният тип усети мириса и изтича до печката.

Йоанис видя русата коса и тясното лице, точно когато студентите сини очи го забелязаха, легнал в нишата. Ръката на мъжа изключваше първия котлон и очите му се разшириха, когато видяха какво държи свещеникът.

— Недей — прошепна холандецът.

— Прощавам ти — каза Йоанис и запали клечката.

26.

Приглушеният взрив стигна до Матю през студените плочки на пода на банята. Лежеше там с подгизнала от кръв хавлия, увита около дясната ръка; лицето и вратът му бяха покрити с мазна пот, краката му трепереха неудържимо. Не знаеше дали от страх или от шок. Беше дочул шепот от коридора и на няколко пъти съзря сенки да се движат през процепа под вратата. Щяха да го намерят. Това беше сигурно. Щеше да умре като ранено животно, треперещ на пода. От тази мисъл му приляваше, но досега не беше успял да измисли никакъв план.

Парадоксално, но шумът от експлозията го изпълни със странна надежда. Възможно беше това да е дело на нападателите, но с каква цел, при това на долния етаж? По-вероятно някой друг се беше присъединил към битката или някакво взривно устройство беше избухнало предварително. Не знаеше, но беше почти убеден, че хаосът е в негова полза. Изчака няколко минути какво ще последва. В коридора беше тихо, но до него достигна мирис на дим. Трябваше да излезе.

Внимателно отвори вратата на банята със здравата си ръка. Няколко сантиметра, после още няколко. Все още нищо. Най-накрая изпълзя на колене. Черен дим нахлуваше откъм задното стълбище и се издигаше към тавана, а отдолу се чуваше пукот на пламъци. Да пълзи с ранената ръка му беше трудно, но заради дима трябваше да лежи. Бързо, колкото можеше, Матю стигна до ъгъла и зави по другия коридор, а после се насочи към спалнята на Фотис.

Току до вратата двама старци се биеха на килима. Онзи със сивия костюм отгоре сигурно беше Мюлер. Той яростно удряше Фотис по главата, но нямаше достатъчно сила, за да му причини сериозни травми. Валтерът се подаваше изпод леглото. Пистолетът на Мюлер не се виждаше. Матю предположи, че са се срещнали на вратата и са започнали ръкопашен бой, преди някой да успее да стреля. По-скоро усети, отколкото видя, че в стаята има и някой друг, но засега реши да го пренебрегне.

Като се поизправи, Матю се опита да издърпа Мюлер само с лявата си ръка, но главата му се замая и отново се отпусна на колене. Старците не му обръщаха внимание. Фотис ухапа ръката на Мюлер и германецът зави от болка. После с всички сили удари гърка по слепоочието и той се отпусна на пода. Германецът се освободи от него и се просна по корем, когато Матю го удари в брадата. Под тавана се беше събрал дим и светлината в стаята определено беше намаляла. Дишаше се трудно.

Погледът на Матю се отправи към камината и отново видя третата фигура, обвита в сенки. Обгорелият мъж стоеше до иконата. Бяха двама — той и съсипаната Мария, обгърнати от странно сияние. Същите очи, същите роби, сякаш бяха комплект. Мъжът очевидно беше Йоан Кръстител, третият член на триумвирата, отдясно. Мария бе застанала отляво, а Христос — обектът на тяхното благоговение, стоеше невидим между тях. Разбира се, това не беше реално. Илюзия от дим и светлина, бълнуване на объркан мозък и разстроен дух. Когато се опиташе да се фокусира върху фигурата, тя сякаш ставаше прозрачна. Само когато жадният поглед на Матю се спираше на иконата, образът на мъжа отново ставаше ясен — с големи очи, мрачен, очакващ. Беше време за избор. Мнозина бяха минали през него. Сега тримата мъже в стаята бяха изправени пред същото.

Мюлер стоеше на колене близо до долния край на леглото. Беше извадил пистолета си и търсеше нещо в сакото си, вероятно куршуми, давейки се от кашлица. Фотис се тресеше, опитвайки се да се изправи. Матю наблюдаваше и двамата, виждаше всичко. Въздухът беше задушлив, трябваше веднага да направи нещо. Иконата го призова. Той се изправи и замаяно си представи как пресича стаята, отблъсква Мюлер, грабва Света Богородица и се отправя към вратата. Щеше да е лесно, но краката му не помръдваха. Обгорелият мъж го гледаше. В очите му нямаше обвинение, нито помощ. Матю си спомни думите на Йоанис. Силата на иконата е толкова голяма, че пречупва волята ти. Защо беше дошъл в тази къща? Спомни си. За да спаси един живот. Не заради иконата, а заради човешки живот.

Кърпата беше паднала някъде по пътя и от дясната му длан обилно течеше кръв. Без да й обръща внимание, Матю се приведе към прашния килим, за да напълни дробовете си с чист въздух, после вдигна борещия се Фотис на рамо.

— Какво правиш? — беснееше Змията.

С крака, тръпнеци от усилието, Матю се изправи и главата му веднага бе обвита в облак дим. Слабите юмруци го удряха по гърба, старческите крака ритяха във въздуха.

— Не, не мен, момче. Богородица. Света Богородица.

Матю излезе от стаята, без да се обръща назад. Огънят беше стигнал до задното стълбище на втория етаж и почти нищо не се виждаше. Откри парапета и по него стигна до площадката на предното стълбище. Който и каквото да го очакваше долу, нямаше да е по-лошо от онова, което ставаше горе. Фотис беше побеснял.

— Глупак! Върни се и вземи иконата. Какво си мислиш, че правиш?

„Избирам живите“, помисли си Матю, докато тръгваше надолу.

Андреас пътуваше надалеч във времето и пространството, когато момичето го събуди. Някои места не му бяха познати, други си спомняше добре. Криптата под църквата, малкият Михалис, който го гледа с възрастни очи. Хубавата Гликерия му се усмихва, докато се разминават по селската улица. Млади момчета, месеци слама и кал с крака, за да направят тухлите, с които да възстановят изгорелите си домове. Терасата на стария му апартамент, Мария, млада и чернокоса, Алекос, който си играе с войници в краката им, сладкото лепкаво ухание на летния здрач в Атина. Върна се отново в параклиса на хълма с Коста и Йоанис и този път забеляза нещо ново, което трябваше да каже на Матю. Отиде в добре пазената къща на Мюлер призори и наблюдаваше лицето му, когато му обеща, че няма да има екзекуции. Седеше между старите, изкривени ябълкови дървета сутринта и хапваше хляб, изтощен от свършеното през нощта, когато чу залпа от двадесет пушки. Хлябът падна от ръцете му, осъзна, че е бил измамен. Преживя всичко отново, макар и не толкова силно, почувства как ужасът се превръща в гняв, гневът в тъга, тъгата в решимост. Видя набързо изкопания гроб и дървения кръст в Аржентина, края на пътуването.

Гневът беше изчезнал. Докато сънуваше, той не го усещаше. Белокосото привидение, което бе влязло в апартамента на Фотис, имаше очите на Мюлер, но иначе беше бледа негова имитация. Един

уморен и отчаян старец. Андреас не изпитваше нито омраза, нито желание да му прости; той просто беше жалък. Най-добре щеше да бъде да умре, но той не би го убил. Всъщност той изобщо не очакваше да се върне в света на живите, докато Ана Кеслер не го събуди. И колко трудно му беше да се върне. В сънищата си се беше усещал лек като въздушен полъх, способен да види и разбере събития, обвити в страх, гняв, съжаление, похот. Беше се издигнал над дребните си страсти. Колко трудно беше да се върне в света, в крехкото си страдащо тяло, в слабия си, бавен ум. За няколко мига беше усетил всички рани, всички белези и преживявания, преминали през тялото и ума му за седемдесет и девет години. Това беше неговият живот и той още не беше приключил с него.

Но Ана беше красива, а заради красотата си заслужава да се събудиш. Ана на Матю. Така се беше нарекла, след като едва не ѝ беше отнесъл главата. Студената вода по лицето му беше помогнала да се събуди, но в началото усещането беше ужасно. Нещо стягаше китките му. Беше изненадан, че е жив. Нямахше представа къде е Мюлер, но изглеждаше логично, че е в къщата заедно с Матю, Фотис и кой знае още кого. Волята му хукна натам, но тялото се влачеше след нея, затова не отказа на жената, когато му предложи помощ.

Звукът от експлозия откъм къщата ги накара да спрат. Изчакаха минута, преди да продължат, за да видят какво ще стане. Когато нищо не се случи, отново поеха към отворената врата, през която излизаше дим.

Отляво имаше красиво обзаведена всекидневна. Стълбите отпред водеха към коридор, вече изпълнен с дим. Дим идваше и от задната част на първия етаж и се събираше под тавана на всички стаи. Трапезарията с тъмна ламперия отдясно беше най-задимена, а от една врата в дъното излизаха пламъци. Окървавена фигура бе подпряна на отсрещната стена, близо до френските прозорци. Ана и Андреас го видяха едновременно.

— Бени! — Тя хукна към него.

— Легни долу — нареди ѝ Андреас. — Стой под дима.

Тя се смъкна на земята и пропълзя останалата част от пътя. Много добре, нека се грижи за Бени. Неподвижното му тяло подсказваше, че е мъртъв, но Андреас отхвърли тази мисъл за момента. Тръгна по обратния път, влезе в дневната и пропълзя по

дебелия килим до коридора към кабинета. И той беше пълен с дим и освен засилващия се пукот и пращане на пламъците не се чуваше нищо друго. Ако някой се намираше в задната част на къщата, навярно вече бе задушен от дима, а Андреас не беше в състояние да му помогне. Върна се в коридора, отровният пушек изгаряше ноздрите му. Къде беше Матю? Очите му се отпавиха към стълбите. Въздухът там сигурно беше още по-задимен, но нямаше друго място, където да го търси. Не би могъл да се изправи срещу Алекос, ако си тръгнеше без Матю.

Ана се опитваше да извлече Бени от трапезарията.

— Ана — извика ѝ. — Остави го и излез от къщата.

Тя сякаш не го чу и Андреас осъзна, че ако се занимава с нея, няма да успее да се качи на втория етаж. Довери се на инстинкта ѝ за самосъхранение и тръгна предпазливо нагоре — беше лесно да падне в сегашното си състояние. По средата на стълбите спря внезапно, когато от сивите облаци пушек изскочи странна фигура. Превит, пристъпващ полека, Матю носеше ритация и беснеец Фотис на рамо.

— Дядо! Слава богу!

— Върви, излизай от къщата.

— Не се качвай горе.

— Няма. Излизай.

— Андреу — изпищя Фотис със зачервено лице и изскочили очи, видял стария си приятел. — Вземи Богородица! Михалис би искал да я спасиш. В спалнята е. Принца е там.

Останалото се изгуби в пристъп на болезнена кашлица и Матю продължи надолу. От едната му ръка течеше кръв.

Андреас погледна към кълбетата дим горе. *Остави го. Нека огънят си свърши работата.* Отзад не можеше да се мине. Дяволът щеше да слезе отгук или изобщо нямаше да се измъкне. Едва си го помисли и друга пронизителна кашлица прозвуча отгоре. Нова фигура се появи на сред дима. Два крака с правоъгълна форма над тях, бели ръце, стиснали рамката. Очите, които Андреас не беше виждал повече от петдесет години, тъмните бадемови очи върху позлатения фон, вишневата роба се носеха към него, сякаш на иконата ѝ бяха пораснали крака. Едва след това лицето на Мюлер се показа над рамката; сините му очи бяха присвити и бързо забелязаха Андреас долу. Той спря, но нямаше накъде да върви, освен напред. Германецът беше почти

парализиран от кашлицата, но едната му ръка изчезна под сакото и се появи с пистолет. Сините очи хладно го измериха. Прозвуча силен изстрел и Андреас трепна.

Но гърмежът беше дошъл иззад него и точно над очите на Богородица зейна голяма дупка. Мюлер залитна силно назад и падна на горната площадка. Димът обви и него, и иконата. Андреас се обърна и видя Ана, стиснала с две ръце пистолета на Бени и с очи, разширени от учудване. Отново погледна нагоре, но не различи нищо. Изведнъж усети, че дробовете му не могат да поемат въздух и хукна надолу по стълбите, колкото можеше по-бързо. Ана го подхвана, изпускайки пистолета. По изцапаното ѝ със сажди лице се стичаха сълзи, изражението ѝ беше отчаяно.

— Матю.

— Вече излезе.

— Бени е мъртъв.

— Знам, дете, трябва да вървим.

— Не можем да го оставим тук.

— Трябва. Хайде, побързай.

Те напуснаха къщата, както бяха влезли — приведени, препъващи се, облегнати един на друг.

Фотис лежеше върху влажната трева край алеята. Андреас седна до него, а Ана хукна към мястото, където Матю беше коленичил на паважа, повръщаше и плюеше. Тялото на Змията беше отпуснато, напрежението беше изчезнало, сякаш нишката на живота му беше прерязана. Само примигващите очи показваха, че вътре все още има някой. Косата му беше изцапана с пепел, лявото му слепоочие кървеше, а по останалата част от главата имаше синини. Тънките му, крехки крайници и изпитото лице бяха същите като на онази тревожна вечеря преди няколко седмици, но вибриращата енергия, която ги движеше тогава, бе изчезнала напълно. Той не беше просто стар, а изхабен, умиращ. Може да умре още утре, помисли си Андреас, или след няколко месеца, но ще бъде скоро.

— Е? — прошепна Фотис.

— Вече я няма.

Очите му се затвориха за няколко минути, после отново се възряха в небето.

— Уби ли го?

— Не — отвърна объркан Андреас. — Момичето го уби.

— Момичето? — При други обстоятелства Фотис щеше да се разсмее. Сега силите му стигнаха само за гримаса.

Зад тях се чуваше силен рев, прозорци се пръскаха и от рамките изскачаха огнени езици. Скоро цялата къща щеше да бъде обхваната от огъня. Нямаше да остане нищо, освен вътрешната каменна стена на долния етаж. От мястото си двамата старци чувстваха горещината.

— Убийте и мен — продължи Фотис. — Всички вие. Взехте онова, което ми беше нужно, за да живея. И за какво? За да го изгорите? По-добре да бъде унищожено, отколкото да бъде мое? — В думите му се долавяше горчивина, но почти никакъв гняв. — Вие ме убийте.

Андреас се почувства уморен. Не очакваше покоят и мъдростта да споделят приятеля му дори сега, когато беше толкова близо до края, но все пак това го натъжаваше. Беше просто рисунка, нищо друго. Боя върху дърво, нямаше сърце, нито ангелски дух, нито душа. И той я беше държал и знаеше. Всички те бяха луди.

— Ти умираш отвътре, Фотис. Никой не може да ти помогне.

— Ти можеш. Довърши си работата. Ти ми показа иконата, ти ме накара да я почувствам необходима. А после ми я отне — два пъти. Не разбирам защо толкова се стараеше да ме унищожеш, но поне ме довърши.

Андреас погледна към двамата млади. Ана се опитваше да превърже ръката на Матю с шала си.

— Отпрати ги — прошепна Фотис, — за да не видят. После хвърли тялото ми в къщата. Не съм достатъчно смел, за да го направя сам, Андреу. Трябва да ми помогнеш.

— Не.

— Ами ако ти кажа, че аз убих онова копеле, брат ти.

— Няма да ти повярвам.

— Добре де, оставих го да умре. Бях в криптата и чаках дебелия Маврудас.

— Но той е излязъл през пламъците. Значи планът е бил твой.

— Ти го знаеше и преди.

— Включително изгарянето на църквата.

— Не, това беше идея на Маврудас.

— Но ти си се съгласил. Иначе не би очаквал да избяга през криптата.

— Добре де, аз изгорих църквата на брат ти. Гледах как слиза по стълбите и пада в краката ми, целия в кръв. Но не направих нищо. Оставих го да умре. Как един брат би отмъстил за това?

— Нищо не си можел да направиш. Раните му бяха много тежки. Било е ужасно да го оставиш така, но ти не си го убил. Греховете ти са достатъчно тежки, за да си приписваш и други.

— Андреу — гласът на Фотис стана умолителен, — смъртта от рак е ужасна. А и сънувам кошмари. Боя се да направя каквото трябва. Трябва да ми помогнеш.

Нищо, което Андреас бе научил току-що, не го беше изненадало, но се чувстваше засегнат. Не беше искал да е истина, но беше го заровил дълбоко в сърцето си, съсредоточен върху преследването на Мюлер, за да забрави истината. Връзката му с Фотис не можеше да издържи на тези разкрития. Той вече беше изгубил приятеля си. И не можеше да си представи по-тежка присъда от онази, която природата вече беше произнесла. Нямаше нужда да прави нищо.

— Ще те накажа за Михалис — каза той, стискайки за последен път рамото на стария си приятел, докато се изправяше на крака, — като те оставя да живееш.

Андреас се отправи към младите; не му се искаше да нарушава уединението им, но имаше нужда да поговори с тях. В далечината вече се чуваше вой на сирени. Внезапно се сети за един фрагмент от съня си или от спомените си. Нещо, за което не беше мислил повече от петдесет години. Видя иконата близо до Коста, процепът между двете дъски, отворен с някакъв инструмент. А след като беше застрелял младежа, бе видял малките парченца върху масата, тънки като хартия ивици бежово платно. Сетил се беше, че Коста беше погълнал едно от тях с виното си. Последното причастие. Трябваше да каже някой ден на Матю. А може би не трябваше.

Чу се нов взрив и част от покрива се срути, запращайки облаци червени искри във въздуха. Андреас внимателно наблюдаваше къщата. Никой не би могъл да оцелее там и все пак щеше да търси в пепелта, докато не намери костите на Мюлер. От иконата щеше да е останала

само пепел. Нямахте да има доказателства за унищожението ѝ. Ще трябва да вярват на логиката. Да го приемат на вяра.

ЛЯТОТО НА 2000 ГОДИНА ЕПИР, ГЪРЦИЯ

Църквата в Катарини беше построена върху руините на изгорялата си предшественица и ако се вгледаше внимателно, Матю можеше да различи местата, където старите камъни се свързваха с новите. Беше идвал и преди в това село и тази църква, но отдавна. Спомените на дядо му, историята с изчезването на Света Богородица оживяваха в паметта му. Според свещеника, новата постройка досущ приличала на оригинала и Матю се опита да си представи, че миналото все още присъства на това място, където се среща с бъдещето. Беше ли това прозорецът, през който капитан Елиас беше гледал, търсейки брат си? Това ли беше същият каменен под, който е прежулвал коленете на набожната му прабаба, докато се молела, на нейната майка и на поколения назад? На това място зад олтара ли е била скрита три години Света Богородица? А после похитена, спасена от един пожар, само за да бъде унищожена от друг. Дали такава е била съдбата ѝ? Матю не вярваше особено в съдбата, но в момента се въздържаха да съди по тези въпроси.

Църквата беше голяма за селото, но по-малка, отколкото във въображението му, и пълна с обичайния асортимент от съвременни подобрения, които да попречат на опита му да призове историята. Свещеникът натисна едно копче зад него и ярките канделабри, характерни вече за всички гръцки църкви, прогониха всяка сянка от призраци. Образите върху иконостаса — Йоан, буен и строен; Мария — нежна и тъжна; Христос — облечен в бяла роба с митра на епископ — бяха майсторски изобразени, но в тях липсваше каквато и да било мистерия. Корабът беше пълен с пейки, а някога е имало само няколко за старците. Останалите членове на паството стояли понякога часове наред, олюлявайки се полузаспали, опиянени от тамяна и припяването на свещениците. На камбанарията имаше голям часовник, дарен от американски бизнесмен — миналото на селото бе изчезнало, може би се криеше из хълмовете и в пещерите, или долу в криптата.

Свещеникът направи знак и Матю го последва покрай олтара към тесния коридор, който водеше до неговите стаи. В стената имаше една почти незабележима врата.

— Искате ли да слезете? — попита отец Исидорос.

Матю сложи длан върху дървената врата.

— Да, искам.

Обърна се и погледна баща си до олтара. Косата на Алекос беше пораснала сива и това изненадваше Матю всеки път, когато я погледнеше. Но баща му беше по-добре, вървеше изправено и уверено, както преди да се разболе. Опитваше се да прояви интерес към църквата заради Матю, но непрекъснато поглеждаше часовника си сякаш имаше среща с някой друг.

— Татко, ще слезем в криптата. Идваш ли?

Алекос поклати глава.

— Не. Преди години съм слизал, това ми стига. Позабавлявай се. Аз ще потърся майка ти.

— Не може да се изгуби в такова малко село.

— Не я подценявай.

Свещеникът дръпна резето, запали електрическия фенер, който висеше на един пирон вътре, и тръгна надолу по тесните стълби. Студено течение лъхна лицето на Матю, миришеше на земя, както в градината. Пое си дълбоко дъх и тръгна надолу.

Бяха погребали Фотис в гробище край Янина. Старецът беше подготвил всичко преди години, затова изпълнителят на завещанието му Матю Спиър нямаше много работа. Беше си мислил, че само той, майка му и свещеникът ще бъдат на погребението, но Алекос се съгласи да ги придружи в последния момент, а Андреас дойде от Атина. Но не поиска да дойде в селото. Не се беше връщал в Катарини от десетилетия и не искаше да го вижда вече. Сега беше атинянин и там щеше да си умре.

Ана пожела да дойде с Матю. Или поне го беше предложила — многозначителен жест. Пожарът, убийствата, цялата история с иконата я беше разстроила дълбоко и имаше нужда няколко седмици да бъде далеч от всичко, свързано с нея, дори от него. Когато отново започнаха да се срещат, Дел Карос, Бени Езраки и Света Богородица от Катарини често присъстваха в разговорите им. Смъртта на Фотис сякаш беше свалила някакъв товар от раменете на Матю. В резултат на това или на своята терапия Ана също преодоляваше скръбта си. Въпреки това Матю не беше приел веднага предложението ѝ. Може би усещайки колебанието му, тя беше планирала да замине за Рим с приятелката си

Едит. Сега той усещаше остро раздялата и се чудеше дали не е направил грешка.

Най-долните стъпала бяха много износени и полирани от хилядите стъпки, преминали през тях. Това беше старата църква. Отец Исидорос се движеше бавно, осветявайки определени места. Матю усещаше как помещението го притиска с ниския таван и тесните си коридори. Колко много история беше наблъскана тук. Виждаха се по-малко кости, отколкото беше очаквал. Отделенията на костницата бяха затворени, а може би някои са били преместени. Дали изобщо вече я използват? В другия край на помещението свещеникът спря и погледна към Матю.

— На това място е вашето семейство.

Младежът погледна към рафтовете, но там почти нямаше кости, а онези, които видя, приличаха на всички останали. В смъртта всички бяха равни. И все пак тези жълти отломки бяха на неговите прадеди, може би на хора, които дядо му беше познавал.

— Там — продължи Исидорос, сочейки към земята — е загинал пращичо ви Михалис.

Матю коленичи и докосна прашния под, сякаш очакваше да усети топлина на мястото, където бе лежало тялото. Нищо. Ако бе усетил нечие присъствие тук, то не беше на някакво конкретно място, а навсякъде, просмукано в самия въздух. Въпреки това остана коленичил дълги минути и накрая свещеникът го остави сам. Молитвите не му се удаваха по-лесно от преди, а и му се струваха не толкова необходими. Нямаше какво да пита, трябваше само да свърши нещо.

Извади от джоба си гладката нефритена броеница, прекарала толкова много часове в ръцете на кръстника му. Какви ли тревоги бяха поели зърната ѝ, какви тайни? Каква ли утеха щяха да донесат на човека, прокълнат от собствената си съвест, преди смъртта да го отнесе? Какво беше животът на един свещеник върху везните с греховете на Фотис? Михалис или му беше простил, или не през последните си минути и Матю не можеше да промени нищо. Той въздъхна. Подобна мимолетна вяра изобщо не беше вяра. Стисна мънистата и се замисли за дядо си. Заради Андреас? Можеше ли да е заради него? Но не, старецът не би оценил подобен жест.

Тогава може би беше спомен. Като цветя върху гроб. Това беше по-правдоподобно. В тъмнината, без фенера на свещеника, Матю постави броеницата върху каменния под и се изправи. Главата му леко се замая и той се облегна на рафтовете с кости, за да запази равновесие. Въздухът тук беше твърде недостатъчно за живите; те не биваше да остават дълго. Тръгна обратно към изхода, оглеждайки помещението още веднъж, запечатвайки го в ума си. Чудеше се дали ще се върне, или това е последният път, когато някой от семейство Спиридис посещава това фамилно място. Имаше ли значение, че връзката ще изчезне с него? Едва ли мъртвите ги беше грижа.

Свещеникът го чакаше до стълбите и двамата тръгнаха нагоре. След криптата църквата порази Матю с новия си вид. Света Богородица никога не би могла да се върне тук; нямаше да подхожда на това място. Мисълта за унищожената икона отвори онази тъмна, болезнена рана в душата му, както беше ставало стотици пъти през последните три месеца. Но всеки път болеше по-малко. Дълбокото дишане му помогна да дойде на себе си. Той извърна глава от свещеника. Дълго време щеше да скърби за загубата ѝ, може би през остатъка от живота си, но вероятно отец Йоанис беше прав. Може би в един покварен свят нямаше място за такава свята творба. Освен манастир. Да, това беше отговорът. В Метеора, на връх Атос, в „Света Катерина“ в Синай. Светът още не знаеше какви съкровища са скрити на тези места. Там Света Богородица от Катарини щеше да бъде в безопасност. Защо с Йоанис не се бяха сетили за това, когато решаваха съдбата ѝ? Но сега това нямаше значение.

Следобедното слънце се бе скрило наполовина зад планината, когато излязоха на двора, и Матю почувства хладния полъх на бързо нахлуващия здрач, както е типично по тези места. Ана му беше дала номера на хотела си в Рим. Не очакваше да ѝ се обади, дори го бе окуражила да не го прави. Но все пак му го беше дала. Думите бяха несигурни, лъжливи. Но лицето говореше истината. Очите не лъжат, ако знаеш как да четеш в тях. Спомни си лицето ѝ през последния ден, когато се бяха видели. Какво искаше то от него?

Оранжева светлина къпеше върха на далечния хълм, наречен Аделфос^[1], малкия брат на планината зад него. Би искал да го изкачи с дядо си, но щеше да се наложи да го направи сам. Да открие пещерите, може би да си пусне брада, да си смени името и да заживее там като

андарт или луд отшелник. При тази мисъл Матю се усмихна. Щеше да се задоволи само да изкачи хълма, но не днес, не точно сега. Сега трябваше да намери телефон.

[1] Аделфос (гр.) — брат. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.